

సకలానందగ్రంథమాలిక

18 వ పుష్పము

సంపాదకుడు :

సత్యవోలు రాధామాధవరావు.

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము.

అభినవకాళిదాసమహాకవి సంస్కృతకావ్యమునుండి

సత్యవోలు సోమనుందర కవిగారిచే
నాంధ్రీకరింపబడినది.

సకలానందసమాజము

సత్యవోలు రాధామాధవరావుగారిచే
ప్రకటింపబడినది.

కా కి నా డ:

సుజనరంజనముద్రాకాలయండు
ముద్రింపబడినది.

1925

కాపీరైటు

కెల 1-0-0.

విజ్ఞాపనము.

ఇ

—:0:—

శ్రీమజ్జనకులగు సత్యవోలు సోమసుందరకవిగారు నా కోరిక నంగీకరించి సంపూర్ణముగా నాంధ్రీకరించిన యిట్టి శ్రీమథాంధ్ర చంపూభాగవతమును మొదటినుండి తుదివరకు వారు వ్రాసిన పుస్తకపుప్రతినిబట్టి నకలువ్రాయుచు వారిలో శతాంశమైనను బోలజాలనియనమర్దుడనైనను వారు మొదట నొకమాటు వ్రాయుటయేగాని మఱల వ్రాతలోని స్వల్ప దోషములైన సవరింపకయే స్వర్గస్థులగుటచే మిగుల చింతించి కుమారుడనగుటచే దానిభారమంతయు నాపైబడియుండ నే నసమర్థుడనైనను గురుపితృభక్తిచే వదలజాలక శ్రీమత్పరమేశ్వరుని మా తండ్రిగారిని ప్రతిపదంబునం దలంచుకొనుచు నేనేవిధముగను వారిఋణము దీర్పజాలనివాడనగుటచే వారు దెల్పిన విద్యాబుద్ధులను మాత్రము వారి గ్రంథప్రకటనకై యుపయోగించి నా శక్తికొలది సవరించి ముద్రించి ప్రకటించినాడను. ఆంధ్రీసోదరు లెల్లరు దీనిని గైకొని యానందించుటయేగాక వీరి యముద్రితగ్రంథముద్రణకై సాహాయ్య మొనరింతురని నమ్ముచున్నాను.

యా గ్రంథ ముద్రిణకై నాకు బంధుమిత్రులైన శ్రీ సుజనరంజనీ ముద్రాశాలాధికారులు, శ్రీ పోతాప్రగడ కనకరాజుగారు తగిన ప్రోత్సాహమొసంగి త్వరలోముద్రించి నన్ను కృతార్థునిజేసినందుకు నే నెంతయు కృతజ్ఞుడను. ఇంకను నిట్టి శాశ్వతగ్రంథము లనేకము లిందుప్రకటింపబడుగాక!

కాకినాడ,

20-11-35.

}

వీణాకళాప్రవీణ,

సత్యవోలు రాధామాధవరావు.

కొత్తపల్లి—పితాపురము.

అభినవ పోతరాజు

శ్రీ సత్యమౌలు సోమసుందరకవిగారు

పండితాభిప్రాయము.

శ్రీ సత్యవోలు సోమసుందరకవిగారు ఆంధ్రీకరించిన శ్రీమదాంధ్రచంపూభాగవతమును చదివి చూచితిని. వీరు నాకు చిరపరిచితులు. వీరు సంగీతసాహిత్యములం దసమాన పాండిత్యము కలిగి, వచనాంధ్రకాదంబర్యాది గ్రంథములు పెక్కు రచించిరి. కవితాధార ప్రాచీన ప్రబంధములవలె మిగుల మృదుమధురమైనది. ఇందలి పద్యములు ఆంధ్రీకరణము లయ్యును స్వతంత్రరచనగా పోతనామాత్యుని భాగవతములోని పద్యములవలె కర్ణామృతములుగా నున్నవి. సంస్కృతములో 14 వ శతాబ్దమున అభినవకాళిదాసమహాకవిచే రచియింపబడిన యీ భాగవతచంపువునందలి శ్లేషయమకాదులకు సమగ్రముగా నిట్లు తెనుగునగూడ సులభ శైలిని రచించుట వారి కవితామహిమను దెలుపుచున్నది. వీరిని అభినవపోతరాజనవచ్చును. వీరి యముద్గీతగ్రంథము లింకను చాల గలవు. ప్రకటించుభారము భాషాభిమానులదై యున్నది.

ఈ గ్రంథము విద్యార్థులకుగూడ పాఠశాలలలో పఠనీయగ్రంథముగా నేర్పరచదగినదై యున్నది.

ఇట్లు,
కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రి.

ప్రీతి క.

శ్రీమన్నహిమండలంబునకు మండనప్రాయులై మున్ను
వన్నె కెక్కిన గీర్వాణభాషా విశేషజ్ఞులగు పండితోత్తము లనే
కులు తమ లలిత కవితా చాతుర్యంబున సరస వచన రచనా
చమత్కృతులలర మృదుమధురశైలినిభక్తిజ్ఞానవైరాగ్యబోధ
కంబులును చతుర్విధపురుషార్థసాధకంబులు నగు సంస్కృత
కావ్యంబు లెన్నియో రచించి యుండిరి. అందు రామా
యణ భారత భాగవతాది పురాణపుణ్యకథలనుండి మఱి కొం
దఱు చంపూప్రబంధంబులుగా రచించియుండిరి. అట్టివగు
నాయాప్రబంధంబులలో గొన్నిటి కిటీవల సంస్కృతాంధ్ర
విద్యాసాంధ్రులగు సత్కవీంద్రులు తెనుగుగావించి వెల్లడిం
చిరి. విద్వత్కవులలో మిగుల ప్రసిద్ధిగాంచిన యీ యభినవ
కాళిదాస కవివరేణ్యుడు రచించి యున్న శ్రీమద్భాగవత
చంపూప్రబంధముమాత్ర మింతవరకు దెనిగింపబడి యుండ
లేదు. ఇందు కవితాచాతుర్యంబును లోకజ్ఞాన సంపన్నతయు
బ్రహ్మజ్ఞానసంపదయు భక్తిప్రవత్తియు బెంపుమీఱుచుండె.
మఱియు శబ్దశేషార్థ శ్లేషాలంకారాదులతో గూడ “జీవితం
వ్యంగ్యవైభవం” అనురీతి బ్రతిపద్యగద్యంబులందు ధ్వనియే
ప్రధానముగానెంచి చిత్రవిచిత్రంబులగు యమకాదులతో
సరసతరంబుగా రచింపబడియున్న యీ ప్రబంధంబు మిగుల

భగవద్గుణానుభవముగలదగుటచే తఱచు నే దీనింజదువుకొని
యానందించుచు “ ఏకస్వాదునభుంజీత ” అనునట్లు యిది
తెనుగుగావించిన నెల్లవారల కువయోగించుటయేగాక మహా
కవి భట్టబాణుని కాదంబరి తెనిగించిన నా కిపుడీ హరిచరిత
భరితంబగు దీని నాంధ్రీకరించిన మజ్జస్మపావనంబగుగదా !
యని దలంచుచుండ నాయైదవ కుమారుడు చిరంజీవి రాధా
మాధవరావు భాగవతచంపూప్రబంధము నాయొద్దనే పాఠం
బుగా జదువుకొనుచు నొక్కనాడు కాదంబరివలె, నిదిగూడ
మీరు తెనుగుకావ్యంబుగా రచించిన నెల్లరకుం డెలియునని
యు భగవద్గుణానుభవముగలదగుటచే నిహపరసౌఖ్యదాయ
కంటెనదనియు నన్న మఱింత పోతాహపరుచుటంజేసి
దుస్తరకార్యంబైనను మదిష్టదేవత యగు జగన్నాథ యగు
శ్రీ శాంకరి నారాధించి తత్కరుణా కటాక్ష వీక్షణంబున
ధైర్యంబునవలంబించి దుందుభినామ సం॥ర శ్రీవణ శు॥ 15
పౌర్ణమికిప్రారంభించి మాఘ శు॥ 15 పౌర్ణమివరకు పూర్తిగా
నాంధ్రీకరించి సర్వశుభంబు లొసంగు మదిష్టదైవంబులైన
శ్రీమదుమామహేశ్వరులకు పుష్పమాలికగా నీకృతి సమర్పిం
చితిని. పండితజనులెల్ల దీనిం జదివి ఆనందింతురుగాక.

క. తప్పులు దీనందడవినఁ

గుప్పలుగానుండవచ్చుఁ గోవిదులెల్లన్

మెప్పుకటియెకనుగొని చా

మెప్పుడు నామోదకలన నెనయుదురుగదా .

గీ. రమ్యతర నవరత్నాకరంబుజేరి

మంచిముత్యైంబులను సంగ్రహించుకొనక

కూటిమిని నత్తగుల్లలు గోరుచున్న

కొంగలకుసాటి గొనరొకో! కుకవిజనులు.

గీ. భవ్యకాదంబరీరస భాసురాబ్ధి

మగ్నతనుగొన్న నేసిప్పు మఱి పైకి

సారతర హరిగుణ జాలసంగతిగొని

వచ్చి పరిశుభ్రముగ జగత్పావనముగ.

గీ. భాగవతపుణ్య సత్కథా భవ్యమైన

రసతరంగిత గంగాఝరంబునందు

మజ్జననపావనంబుగ మజ్జనమును

నేయుచున్నాడ నిపుడెంతో హాయిమీఱ.

ది 15—1—1923,
కొత్తపల్లి, పితాపురము,
గోదావరిజిల్లా.

}

ఇట్లు విధేయుడు,

సత్యవోలు సోమసుందరకవి.

శ్రీరస్తు.

విషయసూచిక.

	పేజీ
దైవప్రార్థనము	1
కథాప్రారంభము	4
బ్రహ్మాదులు వైకుంఠుని నుతించుట	9
బ్రహ్మాదులు దేవకీగర్భస్థుడగు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	18
శ్రీకృష్ణుడు అవతరించుట	21
వసుదేవుడు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	24
దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట	26
కంసునిచే పూతన (రాక్షసి) పంపబడుట	35
శకటాసురసంహారము	37
శ్రీకృష్ణబలరాముల బాలకీర్తి	41
గోపికలు శ్రీకృష్ణునిచేష్టలు యశోదతో విన్నవించుట	48
స్వామి మృదభక్షణ—విశ్వరూపదర్శనము	50
ఉలూఖలబంధనము	50
వత్సాసుర బకాసురవధ	55
అఘాసురవధ	57
గోపకులతో శ్రీకృష్ణుడు చట్టులారగించుట	59

బ్రహ్మ గోవత్సపాలకులను అంతర్ధానముచేయుట	60
శ్రీకృష్ణుని బ్రహ్మ స్తుతించుట	62
ధేనుకాసురవధ	65
శ్రీకృష్ణుడు కాళీయమర్దనము గావించుట	66
నాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	68
వేసవికాలవర్షము	70
శ్రీకృష్ణుడు దావాగ్నిని మ్రింగి గోగోపసంఘమును రక్షించుట	74
గోపికాగీత దేవీనవరత్నములు	77
గోపికావస్తాపహరణము	81
మునిభార్యలు శ్రీకృష్ణునకు అన్నము పెట్టుట	85
గోవర్ధనపర్వతము నెత్తుట	88
ఇంద్రుడు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	91
నందుని వరుణనగరంబునుండి తెచ్చుట	93
గోపికా గీతలు	95
రానక్రీడాభివర్ణనము	98
శ్రీకృష్ణుడు కేశివ్యోమాసురల సంహరించుట	113
అక్బారుడు యమునను కృష్ణుని జూచుట	116
అక్బార స్తవము	118
శ్రీకృష్ణుడు మధురానగరప్రవేశము	120
నాయకసుదాముల పూజగొనుట	122

కువలయాపీడ గజమును వధించుట	125
చాణూరముష్టికుల వధ	130
శ్రీకృష్ణుడు కంసుని వధించుట	134
దేవకీవసు దేవుల చెఱమాన్పియుగ్రసేనునికిపట్టముగట్టుట	137
జరాసంధునితో యుద్ధము	140
కాలయవనుడు కృష్ణుని వెంటనంటుట	144
శ్రీకృష్ణుని ముచికుందుడు నుతించుట	146
జరాసంధుడు ప్రవర్షణగిరి దహించుట	147
రుక్మిణీకళ్యాణ కథాప్రారంభము	149
రుక్మిణీదేవి గౌరీనిలయంబున కేగుట	152
శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట	157
„ రుక్మిణీదేవిని పెండ్లాడుట	159
„ శ్యమంతకమణిని దెచ్చుట	162
„ ఇంద్రప్రస్థమున కరుగుట	164
„ కాళిందీ మున్నగువాగల పెండ్లాడుట	166
నరకాసురవధ-పారిజాతంబు తెచ్చుట	167
శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణితో విరసోక్తులాడుట	170
రుక్మిణి శ్రీకృష్ణలాలితయై యతని స్తుతించుట	175
అనిరుద్ధ వివాహోదికము	177
బాణాసురుని యుద్ధము	182
శివుడు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని నుతించుట	184

శ్రీకృష్ణుడు పాండ్యకవాసుదేవుని సంహరించుట	188
బలరాముడు హస్తినాపురమును గంగలోద్రోయబూనుట	192
వదారువేల గోపికలతో విహరించుశ్రీకృష్ణునిమహిమ	
నారదుండరయుట	193
శ్రీకృష్ణుడు రాజసూయంబు జూడ నేగుట	199
ధర్మరాజు భీమార్జునుల దిగ్విజయంబునకుబంపుట	201
కృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని జంపబోవుట	204
శిశుపాల వధ-రాజసూయము సంపూర్ణము	206
శ్రీకృష్ణుడు సాశ్వతి శత్రుల జయించుట	210
కుచేలోపాఖ్యానము	215
రాధామాధవ వివాహోది కథావర్ణనము	224
శ్రీకృష్ణుని కేళీవినోదము	227
అధర వర్ణనము	233
కుచవర్ణనము	236
శ్రీకృష్ణుడు అందరితోను సుఖంబుగ నుండుట	243

శుభమస్తు.

శ్రీరస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీదేవ్యైనమః

ఇష్టదేవతా పార్థనము.

శ్రీమదుమామహేశ్వరుల, శ్రీనతి, శ్రీపతి, వాగ్విధాతలన్
సామజవక్త్రు షణ్ముఖుని శక్రముఖావళిః బూర్వసత్కవి
స్తోమమునిష్ఠునా సుకవినూరుల ధీరుల సంస్కృతాంధ్ర వి
ద్యామహితాత్ములన్ గొలుతు నంచితమత్కవనప్రశస్తికై.

సీ. శ్రీమీఱుమణిరాజ శేషవన్నగరాజ

భూషణుల్ శ్రీతజన పోషణులును

సరసతరోల్లాల సల్లాపమంజుల

భాషణుల్ ఖలజన భీషణులును

సతతనమజ్జాత సంజాత పాతక

శోషణుల్ సురవైరి రోషణులును

చంద్రసూర్యాగ్ని లోచనదీప్తిఘనతమః

పేషణుల్ ఖండిత దూషణులును

గీ. నయిన మహితులు శబ్దార్థనియతిరీతి

సంతతానోన్య సాంగత్య సహితులగుచు

నెనెగు శ్రీపార్వతీ పరమేశులు మము
సాంద్రసంపదలిడి బోచుచుందుగిత !

ఉ. శ్రీకరులై సదాశ్రితవశీకరులై తగు తల్లిదండ్రులై
మీకు నుమామహేశులకు మెండుగ బువ్వులదండరితి నే
నీకృతిఁగాన్కఁజేసితి రహిన్ గొని మీరెద దాల్చి నిత్యశో
భాకరలీల మోదమెనయన్ ననుమాలికఁబోలె నేలుడీ!

చ. మఱిమఱి సారభంబిడెడు మల్లెలు మొల్లలు జాజిపూలు గ
ప్పురపురజంబుగస్తురియుఁబుప్పొడినొప్పుగగుప్పుచొప్పునన్
సరసపదార్థముల్ ధ్వనులెసంగగ రంగగుళైలిగ్రాల మీ
కరుణనెసంగు నాకృతియె గమ్మని కమ్మని తావులీనెడున్.

చ. కనికరమొప్ప నెప్పుడు జగంబుల నేలెడు తల్లిదండ్రులై
ఘనులబురాణదంపతులఁగాంక్షితదాయకులౌనుదారులన్
దనరు నుమామహేశులసదామిమునెమ్మదినమ్మిఁకొల్పునం
దనుడను నన్నుబోవుడు సదాశ్రితులార! సదాదరంబునన్

చ. సురుచిర సత్యవోలు కులజుండను వెంకటరాయమంత్రి న
ద్వరతనయుండ నాంధ్రకవితా మృదుగాననిదాన శాంకరీ
పరమకృపారసంబునకుఁ బాత్రుడ వెంకటజగ్గరాయ భూ
వరుని నిజాశ్రితుండ బుధవర్గవిధేయుడ సుందరాఖ్యుడన్.

చ. పరపరతత్వవేది యరివర్గవిదారణమోది యిందియో
త్కరమదధేది సత్వగుణ తత్పరతామితవాది భూతసు

స్థిరకరుణానివేది స్వవశీకృత శుభ్రమనోవినోది మ
ద్వరమతి జ్యేష్ఠసోదరుడు భాసిలు వెంకటరావభిఖ్యచేన్.

సీ. రమణీయమైన కిర్లమపూడి యాస్థాన
కవివరుండను ఖ్యాతిగాంచెనెవడు
తదధినాయక బుచ్చితమ్మయచిన్నరా
ట్పభు గౌరవాదుల బడసెనెవడు
వారిచే సత్కృతుల్ బడయుచు నెన్నియో
సుకృతులొనంగిన సుకృతి యెవడు
శ్రుతికంఠచరితంబు సాగసుగూగల్పించి
వాసిమై బుధులెన్న వ్రాసెనెవడు

గీ. మించి మఱికొన్ని తెల్లొనరించె నెవ్వఁ
డనఘచరితుఁడు కామేశ్వరాహ్వయుండు
దనరునాదు కనిష్ఠసోదరుడతండు
సిరులు సంతతులలరారఁ జెన్నుమీఱు.

గీ. వీరలకు నగ్రజుండనై వెలయుచుంటి
సోమసుందరకవియన సొబగుమీఱ
నాంధ్రకాదంబరీ ముఖ్యమైనగద్య
పద్యకావ్యంబులను వ్రాసి వాసిగొంటి.

సీ. ఘనసాహసాదార్య గాంభీర్యనిధిసోమ
రాణ్ణంత్రి యేకవిరాట్టతానో

నయగుణ విద్యావినయశాలి వెంకట
 రాముడే సత్కవిరాజుతండి

సద్గుణసంతాన సంతానవల్లియా

రామాంబ యేకవిరాజుతల్లి
 రావువెంకటజగ్గరాయాహ్వయ మహీత
 లేందుడే కవిరాజు నేలురాజు

గీ. అట్టి శ్రీసత్యవోలు వంశాభిచందు
 సరససంగీత సాహిత్య సత్కవిత్వ
 సరసమతిసాందు సోమసుందరకవీందు
 నన్ననయగుణకదంబ జగదంబ మనుచుగాత !

శుభమస్తు. శ్రీరస్తు. అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీదేవ్యైనమః

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము.

ప్రథమవిలాసము.

దైవస్ఫూర్తనము.

సీ. శ్రీ లాలితాలాప వైలేశ బాలా వి

లాసానుకూల కలావిలోల !

కలితగంగార్పురీకల్లోల జాలార్ద్ర

లలిహిమ భానుమాలా జబాల !

దోషావళీతమఃపూషాయిత సువేష

సాహితీపోష శేషాహిభూష !

సారసుధాసారధారానుకార స

త్కరుణ్య రసపూరఘనవిహార !

గీ. రచితనతభద్రభవ్యముద్రావినిద్ర

యక్షయాక్షుద్ర రుద్రాక్షహతవిపక్ష

దివ్యమంగళయుత శివదేవతహిత

సతతకళ్యాణములు మాకొనంగుగాత !

చ. అవనిహిమాద్రా భాగ్యనిలయంబు నమస్తశుభాన్నదంబు శ్రీ
భవుని తపఃఫలంబు శుకభావలచే ముదితంబు సాదరా
ప్రవిశదమస్త నద్ధన సుధాకర భూషణకంబు నమ్మహం
బవిరళమోద కందము శుభావళిమాకిడి జోచుగావుతఁ.

చ. అరుదగు ఘోరనేత్రములు నయ్యహిరాజవతంసముజ్జటా
భరముఁ గపాలమూనుభగవంతుండ! యెవ్వఁడవీవులోనికి
గరిమను దేవియాజ్ఞ గొనకక జనరాదని ద్వారపాలు రీ
వరునను బల్కుచుండ పురవైరిని గాంచియొనర్చునట్టి నీ
చిరునగవెట్టు మాకుశుభ సిద్ధులొనర్చునగాత మాతరో!

చ. స్మరవరకేళికోపమును శాంతినొనర్చగ ఝేమకారి శం
కరుడువినముఁజాలును నకౌతుకయయ్యును తత్రజాహ్నవీ
గురుతర దర్పలీలగని కోపమునొందుచు నబ్జమర్మ భే
దరసిక మేపదంబునను దన్నితివో! యలచంద్రశేఖరుఁ
సరగున నట్టిసీపద మొనంగుత మాకుసిరుల్ సదా శివా!

మ. ధృతినన్యోన్యజయంబు గోరుచు శివాదేవీ శివుల్ నవ్వుతో
నతులనందముతోడ సాహసముతో నన్యోన్యసంపర్క సం
భృతరోమాంచముతో నసంభ్రమముగావిట్టి ప్తనిట్టిప్తసం
గతి నవ్యాక్షు కరాబ్జులై నెరపు నక్షీకీడయందొప్పు శ్రీ
యతసంరంభముమాకొనంగుతసదాత్యుద్వేలమాశ్రేయముల్

గీ. భద్రితనువు విభూతిచే బరగెనేమి

చీరపై పులిరోమముల్ జెలగెనేమి

యనుచు చెలులెల్ల హాస్యవాక్యములు వలుక
నవవధూమణి యగునట్టి శివయొనర్చు
మందహాసమొసంగుత మాకుసిరులు.

6

గీ. త్యంబికకుఁ బేర్చి మూడవతనయుడైన
ఘనమహాకవి యభినవ కాళిదాసు
భూరిహరిగుణబంధ చంపూప్రబంధ
మామెదయచేతఁ బ్రేరితుడై రచించె.

7

ఉ. బాలునిలీల నల్పముగ బల్కెడునాదగు బుద్ధియెంత వా
క్పాళులకందరాని యదు వర్షుని సచ్చరితంబదెంత హా!
చాలగనెంచి వర్ణనము నల్పెడు నాదగు సాహసక్రియా
లీలనుబోలు దానిగన లేదెచటన్ వినలేదు ధారుణిన్. 8

ఉ. శ్రీకర సత్కృపారస ఝరీ పరిపూరిత మాకరంద శో
భాకర పారిజాత కుసుమాళి సమంచిత మాల్యతుల్య గౌ
రీకరుణాకటాక్షులహరీ ముఖరీకృత సస్మృఖండ నా
కేకృతి నైన దుష్కర మదెట్లగుచుండునుముజ్జగంబులన్. 9

గీ. గురుతరంబగు శాంకరీ కరుణచేత
నాదువదనంబునుండియు నవ్యభవ్య
కలితసూక్తులు జనియించుగాత! యేమి
విత! కఠినతగల చంద్రీకాంత శిలయు
గరగినుధజిల్కదే సుధాకరకరాప్తి.

10

చ. గురుగుణదోషముల్ మిగులగూరిమినెంచి దయాధ్యైచిక్షులై
దొరకొనుడిందు సద్గుణమె దోషమువీడుడుసూరులార! శం

కరుణడు కళంకితాంశమునుగై కొనకెంతయుశుభ్రమానుభా
కరవరఖండమాదలను గారవమొప్ప ధరింపలేదొకో. 11

ఉ. శ్రీరమణీశ వర్ణనలు నేయగబూనియు గ్రామ్యధర్మ శృం
గారము మాఘముఖ్యతర కావ్యములందున బోలెజెప్పలే
దూరక నిందికేమనగ నొప్పుగనాప్రతిశబ్దమందు శ్రీ
శౌరియుదారతాది గుణసంపద బెంపు వహింపుచున్ జమ
త్కారముగా నపారమగు కావ్యసుధార్పురిబారుచుండెదాన్

గీ. అలకథనుగూర్చ నవ్యంజనాద్యసార
పదైములు మూడునాల్గు గన్నడునొలేవొ
అంతమాత్రినె మత్కావ్యమంతగూడ
నట్టిదెయటంచు గడువెగటండకిపుడు
గనుడు కవులార! ప్రతిపదధ్వనులనరసి.

13

—♦ కథాప్రారంభము ♦—

గీ. అధికమహిమకు, మహిమకు ననుగుణమగు
రూపమునకును, రూపానురూపచరిత
నుకృతములకుఁ బ్రధానుడై శుభదదాన
ధారలననూపముగ మరుధరనొనర్చి
యలవరీక్షదవనిపాలుఁ డలరె నిలను.

14

గీ. అరిన్మవచమూచమూఁబు సింహమతనియని
దనరుకోపాగ్ని కందర్పదర్పహరణ
మునకు హరుఘాలలోచనమునను బొడము
వహ్నికి వివర్తమనిజనుల్ వలుకుచుండ్రు.

15

గీ. జగతినాన్మపు నద్యశః చంద్రసాంద్ర
చంద్రికలచేత ధవళిమజలధులొంద
రహినెపుడు నితరుల కందరానియాత్మ
దుగ్ధజలభేద విద్యబల్ దొడ్డతనము
గాంచెనంచెద్యనెంచె రాయంచలెల్ల.

16

గీ. తత్ప్రభుబ్రతావరవి, రిపు ధరణివతుల
జన్మభవనమునంది యాశ్రయవినాశ
మొందగాఁజేసి ధనవదమొంది పిదప
సౌమ్యుడయ్యెను విక్రమక్షయవశమున.

17

గీ. ఆవిభుని స్వాతివృష్టిచేనగు యశో ని
భంబులై తగుముక్తాఫలంబులెల్ల
సర్వదిక్పతిమణి మాళిశాణకషణ
మొంది కవివాక్య గుణగుంభమూని హార
ఘణులుగాదగె దిగ్విధూమణుల కహహ!

18

గీ. ఆలలితు, గురుపాండునదన్యవాయ
సుప్రతిష్ఠగఁ గని గురుసూనుశరని
కరనియమ్మునిగానెంచి పరమకరుణ

జక్రమునుబూని సదయుండై శౌరివేగ
గుఱికినిజొచ్చి రక్షించె గూర్జిమీర.

19

ఉ. చాలునుఁ బెక్కుమాటలు వెనన్పుకృతస్థితిగాంచి దైవమున్
బోలెడునయ్యితండు కలిపూరుషవైభవ జృంభణార్హమా
కాలమునందు గూడ విధికల్పిత పాతకవృత్తినాపుచున్
దాల్చినాల్గుపాదముల ధర్మము వర్తిలజేసెనార! దాన్.

వ॥ అపుడట్టిరాజర్షి యగు పరీక్షిన్నహారాజు నానావి
ధంబులును సుధామధురంబులును నగు మధుసూదన కథా
విశేషంబుల నాకర్ణించియును నాత్మ పరితృప్తినొందక నకల
వేదవేదాంగ పారంగతుండును నిగమతత్వజ్ఞుండును తత్త్వవే
త్తలలో నగ్రేసరుండును సువశమంబుచే విషయాభిలాషంబు
ను శకలంబులుగా వికలంబులుగావించువాఁడును నపరమిత మ
హిమాన్వితుండును మహితుండును భగవంతుండును బాదరా
యణుండునునగు శ్రీశుకయోగీంద్రుఁగొంచి సాదరంబుగా
నిట్లువచియించెను.

వ॥ ఓభగవంతుడవగు మునీంద్రా! పాండునందన
ప్రశంసా మాంసలంబులును, జగదుద్భవ ప్రసంగసంగతంబు
లును, రుచితరంబులగు మురజిడవతారలీలా నికరంబులచే,
గరంభితంబులై నవియును, ధృవ, పృథు, పురంజన, చరితభరి
తంబులును, దక్షాద్వరవిధ్వంస ప్రపంచంబుచే గంచుకితంబు
లై నవియును, ప్రియంవ్రతచరిత్ర విచిత్రితంబులును ధరణి

గోళపరిమితి నిరూపణ సురూపితంబులును సముదంచితజామిళ
చరిత కవచితంబులును, వృత్తవధ విధానవృత్తాంత సంధాని
తంబులును, ప్రహ్లాదకథాకదంబ కందళితంబులును, వర్ణా
శ్రమధర్మ మర్మసముదయమేదురంబులును, మకరకాతరీ
కృత సింధురవరకథానిబంధన బంధురంబులును, దుగ్ధపయో
నిధి మధనోదంత దంతురంబులును, బలిబలనియమన కథాను
వంగ తరంగితంబులును, మిహిరహిమకరకుల నృపాలగుణపరి
శీలన కీలితంబులును, భవదీయవదనారవిందంబునుండి జారు
చుండెడు మకరందబిందు బృందంబువలె వెలయుచున్న వా
క్కుధారనవినరంబుతో మిశ్రితంబులును నగు హరిచరితంబు
లాకర్ణింపబడినవిగదా ! మహానుభావా ! 21

ప॥ ఇవ్విధంబున నమృతాసారసరసంబగు త్వదీయవచ
ననిచయంబు నాస్వాదించినదయ్యెను నాదుమానసంబనెఱు
మాననచరంబుసముపజాతపరితోషపోషంబుగానిదై యొప్పు
చున్నది. 22

ప॥ కావునమిముబ్బొర్ధింపదగినదికొంచెముగానున్నది.
ఈ నే నిపు డాశానితంబినీసితంబ బింబంబులకు డెల్లన
గు పట్టుపుట్టంబువలె వెలయు యశోనికురుంబుగలిగి యు
న్నట్టియు, నసారకృపావారిధియైనట్టియు, యదురాజాస్వ
యంబుననుగ్రహించినట్టియు, సకలలోక హితార్థంబుగా
నవతరించినట్టియు, సాక్షాద్భగవంతుడును నగు గరుడభ్యుజి

మహిమానువర్ణనంబు నాకర్ణించి నిరతిశయనుఖంబు ననుభ
వింపగలనని యభిలాషగలిగి యున్నాడను. 23

చ॥ జనవరుడట్లుపల్కిన వెనకశ్రీతికి మధురంబుమోదదం
బునునగునట్టిదోద్యచన ముఖవిని శ్రీశుకుడాదరంబునక
బొనరు కృపారసాంబువరిపూరితసారలసత్కటాక్షువీ
క్షణముల జూచిచూచినరసంబుగఁజెప్పదొడంగెనయ్యెడన్
ఉ॥ భూరమణా!త్వదీయమగుపుణ్యవశంబునబ్రజ్జయంతయున్
దీరుగఁబక్వమొందె జగ తీవరిసత్కథలకవినక మహా
దారపు వాంఛయుగలిగె దానికిమానితహేతువై నశ్రీ
భూరియశుల్ త్వదీయులగు పూర్వులొనర్చిన సత్తపంబునీ
ధారుణినిట్టిదట్టిదని తప్పకనొప్పగఁజెప్పశక్యమే. 25

గీ॥ ముఱియునభిమన్యసుతునతి ముదితుజేసి
గరిమమీరగ నల పాగికాంక్షీవిభుఁడు
అమితమధురతఁ బూదేననణచి వెలయు
వాక్యమిటుబల్కె నాదరభరము మెఱయ. 26

అది యుక్తమేగదా !

చ॥ అరయనలక్షీతార్థకములయ్యు శుకాంహ్వయసద్విజోక్తులే
రమనులాలసీయములుగాదగుతస్మద్దుసూక్తులెంతయున్
సరసములర్థయుక్తములు శౌరివిలాసకలాయ రూపతక
గర మలరారుచుండగని కవచియింపగ నేలచాలగక. 27

చ॥ అచిరపదార్థశారవములయ్యునురూఢిగనాశుకనామనద్విజ
ప్రచురవచచ్ఛమత్కృతులు భాసిలివీనులకింపుజేయుచో
సచిరపదార్థగుంభనలు నన్ను త విష్ణువిలాసగోపనో
పచితకులాయరూపముల భాసిలుచోనికఁ జెప్పశక్యమే.

ప॥ పూర్వకాలంబున నిఖిలసహన విరుదధురంధరయై
నదయ్యను, వసుంధర దుస్సహమదమేదురులగు కంసాదిదుష్ట
మేదివీపతులైన ధూర్తనిశాచరుల భరంబును, భరింపజాల
రీదై గోరూపంబుధరించి కన్నీటిజడులు కడువడిపెడలుచుం
డుటచేత గలుపితంబగు గన్నుగవతో శోకపావకునిచే
బరవశంబగు నిజాంతరంగంబుగలదియై పరివేదనారావంబు
చే హరిదంతరంబులను దంతురితంబుగాజేయుచు భగవంతుం
డగు నంభోజసంభవునిచరణయుగళంబు శరణంబునొందెను. 28

ప॥ ఆచతురాననుండును నామెనివేదనంబువలనతజ్జ్వ
దనందెలిసికొని దానింబరిహరింప శతమఖముఖనిలింప నికర
పరివృతుండై గోరూపధారిణియగుఁ బుడమిచేడియతోడఁ
గూడ పాలకడలి దరికరుగుదెంచెను. అక్కడ 29

—* బ్రహ్మగులు వైకుంఠుని నాతించుట. *

చ॥ ఘనశుభమిచ్చువాని ననుకంపనుఁబెంపుఁగ బూనువానిడు
ర్దనజుల ద్రుంచువాని సతతంబును నాశ్రితపావరూపవా
ర్ధిని దగగోలువానిన్వనతిఁ సిరినెయ్యెడగాంచువాని లీ

లనుగొని సర్వవిశ్వతతులన్ ధరియించినవాని శౌరినిన్
బనుపడనన్ను తించిబహుభక్తిని మొక్కినజుండుమెండుగాన్.

క॥ నిరవధిక సత్కృపారస

పరిపూరితమానసమున బరగెడుశౌరిన్

సరసతర వేదవాక్తతి

బరపుచు జతురాననుండుపాసనజేసెన్.

31

చ॥ అజుడుసమాధినిష్ఠగొను నయ్యెడనంబరవీధినుండి బల్
రుజువుగనొక్కవాక్యమది రూఢిగవెల్వడె వక్త్రహీనమై
విజితసుధారసాకృతి యభీష్టకలానుగమైన దాని దా
నిజముగనాలకించి కడునెమ్మదినర్వసు పర్వపాళితో
బ్రజలస్థజించుధాత యిటుబల్కెను దిక్కులుపిక్కటిల్లగాన్.

వ॥ మేఱమీఱిన యీవసుంధరా పరితాపంబు సుంత
యుండెలుపబడనిదయ్యునుభగవంతుడగు చతుర్భుజునిచే నం
తయుం దెలియబడినదిగాదా !

33

వ॥ ఈపరమపురుషుం డవనీవ్యసననిరసనంబునకై వసు
దేవతనుజ భావంబునొంది ధరణీతలంబున బొడముటకు బ్ర
యత్నించుచున్నవాడు.

34

వ॥ కావున నిపుడు సత్వరంబుగా దదారాధనంబుకొర
కు మీరుగూడ యదుకులనముద్భవంబు నొందదగినది.

35

వ॥ ఇద్విధంబున సురవరవర్జినులచేతంచూడహరిచరణ
పరిచరణంబునకై మానవమానినీభావంబువరిగ్రహింపదగినది.

శ|| మహర్షులచేతంగూడ పురుషోత్తమ పరితోష
పోషణంబుకొరకుగోరూపధారణంబై పరమాదరణీయంబైనది.

వ|| శేషాహివిభుండును వాసుదేవ సేవనంబుకొరకు
దదగ్రభవుండు కాగలడు. 38

వ|| భువనమోహినియగు మాయయును మురళానన
శాననంబువలన ముందుగావసుంధర యందవతరించుచున్నది.

వ|| కమలాలయయగు కమలయును నిలాతలంబునతదీ
యకుల పాలికాపదంబు నలంకరించుచున్నది. 40

వ|| కావున నతీర్వరితంబుగా యథోక్తప్రకారంబున
జేయబడుగాక యని యివ్వధంబుగా సురనభాసదులతోబలికి
సుధాధారాకల్పంబులగు జల్పితపరంపరలచేత వసుంధర
నూరడించి సారసాసనుండు నిజనివాసంబునకేగెను. 41

క|| అలశూరసేనదేశం

బులయందలి మధురయనెడుపురము మధురయై

యలరుపురాతన మదె యదు

పులకుఁ ఘనరాజధానివొల్పు మహితయై. 42

గీ|| ఒప్పుచుండెడు నవ్వురినుగ్రనేనుఁ

డనెడు భూపతి నసియించునతని కనుజుఁ

డన్ని సద్గుణములచేత నన్నవలెనె

నలరుమనుజోత్తముఁడుదేవకాహ్వయుండు. 43

గీ॥ అతనికాత్మజ దేవతయనగబరగి

దేవకీదేవియను పేరదేజరిల్లు

నుగ్రహేన మహీపతికగ్రసుతుఁడు

కంసుడతిహింసకుడు కులపాంసనుండు.

44

వ. అటుపిమ్మట నొకప్పుడు వసుదేవుండు మధురా
నగరంబున దేవకీదేవింబెండ్లియాడి యతులహర్ష ప్రకర్షంబు
నొందుచు భార్యతోడం గూడుకొని పరిజనవృతుండై యా
నగరీలలామంబునుండి బయలువెడలి నిజభవనంబునకు వచ్చు
నిచ్చుచే ననువహతమనోరధుండై రథారోహణంబుగావించెను.

సీ. భగినీజనంబుపై బరగువాత్సల్యంబు

ప్రకటించుచును మోదభరితుఁడగుచు

బంగారురథములు వదివేలు దనతోడ

రాఁ గంసుడపుడు సారధ్యమొందె

గూతుపై ప్రేమచేఁ దాతయాదేవకుం

డమితహర్షంబుగా హరణమొనగె

ప్రాజ్యపూజ్యంబులై ంహిమీరు రథములు

నశ్వరత్నంబుల హస్తితతుల

గీ. మంచిగుణరూపములతోడ మించునట్టి

దాసదానీజనంబును దగుధనంబు

భూరివస్తువిశేష సంపూర్తిమీర

నట్టి విభవముగొని వచ్చునట్టియెడను.

46

ను. అరయన్ వారవిలాసిని శుభదవాదాంకూరముల్ గీతనా
దరవంబుల్ ఘనకాహళీ కలకలధ్వానంబులున్ భూనభోం
తరముల్ నిండగఁ గంననిర్వృతివిఘాతంబొప్ప నాకాశవా
ణిరహిన్ బల్కెను నీదుచెల్లిగనుపున్నెంపుంనుతుండప్తమో
దరుడెన్నన్నిను జంపగాదగునికన్ తధ్యంబుగానంచొగిన్.

సీ. ఆవాక్యమును గంసుడాలించి వికలిత

హృదయుడై దేవకినదయుడగుచు

గొప్పగట్టిగబట్టుకొని కోధమున నామె

నటుజంభ నుద్యుక్తుడగుటఁ జూచి

కష్టాయమానుడై కఠినాత్ముగంసుని

గని వసుదేవుండు కరమువట్టి

సారమృదూక్తుల నూరడించిన దన

మదిమరలింపక మారువలుక

గీ. వినుచు ప్రాణప్రియాభంగ భీరుడగుచు

నెద్దియునుసేయ దోచకయ్యెడనుశౌరి

పరవశత్వముగొని కొంతవడికిఁజెలసి

మరల ప్రకృతినిగొని యిట్లు మదిఁదలంచె.

48

గీ. సాంత్యనోక్తుల వీనినిశ్చయమునిపుడు

గరిమవారింప శక్యంబుగాదలంచు

దలచి ప్రియయెడ బ్రేమవిహ్వలతబూని

ధీరతనుబల్కె నిటువసుదేవుడపుడు.

49

వ. భగవంతుండవగు నోభోజకులతిలకా! ప్రసిద్ధంబగు
దీనదయాళుత్వంబుగలిగి దిగంతవిశ్రాంతంబగు యశోవిభ
వంబుగొన్న నీకిటుల గరుణింపదగినదియును, దోడబుట్టిన
దయ్యును నాత్మజంబోలె నానందంబు నొందింపదగినదియును
నగు నీదీనయగుదానింబట్టి చంపనమకట్లుట యుక్తమైనదేనా!
కాబట్టి యిక 50

వ. ఏమంటివా! నీకెంతయు మహాభీతిహేతుభూతం
బగు సంతానంబీమెకు బొడమునెడల తక్షణంబుననే నీచే
జంపబడుగాక! యని నుడివెను. 51

క. పరిణామకాలమున గడు

గరమగునానుడువు హితముగావిని యపుడ

దురితుఁడు గంసుఁడు మరలెను

వరభగినీవధ విధానపరుషమెడలగన్.

52

వ. ఇవ్విధంబున నవ్వసుదేవుండు కంసునికింగల తన
సతిం జంపునిచ్చును దొలగించి ముదంబున దనసదనంబున
బ్రవేశించెను. 53

గీ. తీరుగానంత మరికొన్నిదినములకును

వరయశంబును, నామంబుబడయునట్టి

సుతునిగనె దేవకీదేవి సురుచిరముగ

నింద్రాదిశయల పరిపూర్ణచంద్రునట్లు.

54

వ. తరువాత యదుపతియగు వసుదేవుండును తన
తనయజననంబును వినుటవలన గలుగు నానందంబు ననుభ

వించి నత్యవ్యత్యాసంబునకు వెరచుచు నట్టినుతునింగొని చని
బహుకష్టతరంబుగాఁ గంనునకు సమర్పించెను. 55

గీ. కంసుఁడాతని యనివార్యకలిత ధైర్య
మమితవీర్యంబుగని కొనియాడివలికె
భయములేదీతనివలన బాలునితని
భవనమొందింపుమీ! యెన్నిదవకుమారు
వింటిమునుఘాతకుండను వింటినుడువు. 56

వ. అని యిట్లు కంసునిచే ననుగ్రహింపబడినవాడ
య్యును దనమనంబున శంకించుకొనుచునే వసుదేవుండు నం
దనుంఁగైకొని నిజనివేశంబు బ్రవేశించెను. 57

వ. అటుపిమ్మటఁ గంసుఁడొకప్పు డనవరతంబు బృం
దారకబృందంబుచే వంద్యమానచరణారవిందంబులు గలుగు
వాఁడును, నరవిందభవనందనుండును, నమరమునిబృందారకుం
డును, నవిరతవిగ్రహసముత్సుకుండయ్యును సముద్ఘాతవిగ్రహాభి
నివేశంబుగలవాఁడును, నధరీకృతగుణగణంబుగలవాఁడయ్యును
మురరిపుగుణగణంబు వీణాగానంబున గొనియాడువాఁడును
భగవంతుండును నిఖిలనిగమ ధర్మమర్మనిర్భేదన విశారదుం
డును నగు నారదుంగనుగొనియెను. 58

వ. అటుపిమ్మట నారదుండును యథావిధ్యుక్తంబుగ
గంసునిచే బూడింపబడినవాడై వానితోనిట్లని వచించెను. 59

చ. అలరెడువృష్టివంశ్యులును నావనుదేవుఁడు దేవకాదులున్
గులికెడునందముఖ్యులును గోపకులున్దగువారికాంతలున్
బాలుపుగదేవతాళులను బుద్ధినివ్యాకులనేయవద్దు నిన్
గలయు బకాదులాసుదులుగా నిను మున్నగుకాలనేమిగాఁ
దెలియుముశ్రీరమావిభుఁడిదేయదునాధుఁడుగాజనించుదాన్.

వ. అని యారీతిసీతినుపదేశించి నారదుండుజనినవెనుక
నతని వచనరచనచే దెలియబడిన యాదవదేవభావంబువలన
గలిగిన భయంబు దొలగించుకొనుటకై దేవకీవసుదేవుల సం
కెళులంగట్టి కారాగారంబునంబెట్టి తనజనకునింగూడ దిరస్క
రించి సూరనేనవిషయంబును నిజశాసన విషయాకృతంబు
గావించుకొని చాణూర, జరాసంధ, కేశి, మహాశన, ముష్టికా,
రిప్త, ధేనుక, బక, తృణావృత్తాది, దానవాళులతో బరివృ
తుండై యపుడమితంబగు యదుకదనంబొనర్చెను. 61

వ. తరువాత భగినీగర్భసంభూతంబగు నర్భకమట్కుం
బునుం దునిమివైచెను. 62

చ. అలరుచునుండు తదృగవదంశను బూనినశేషనామకున్
గలిమిని దేవకీసుదతి గర్భముదాల్చెను శౌరిభీతుఁడై
వెలయగనట్టి గర్భమునువేగొని నందకులంబుభ్రాంతిచే
నలరిచిరోహిణీజతరమందిడ నాజ్ఞనిడెన్ స్వమాయకున్.

*సీ. శ్రీమీరుభగవదుద్ధామానువిదమ

శేషాఖ్యగర్భంబుఁ జెన్నుమీర

గా వినతుల్ గాంచు దేవకీదేవి దా

ధరియించియుండుట హరియెరింగి

కంసుభయంబునన్ గాపాడుటకు దాని

నాకర్షణమొనర్చి యతిరయమున

సర్వజనంబులన్ సమ్మోహమొందించి

వటుయుక్తిజని నందు ప్రజమునందు

గీ. సరసతరరోహిణీ సతీజతరమునను

పొందుగానుంచుమని తగుబోధచేసి

శీఘ్రగతిజనుమనుచును జెన్నుమీఱ

నపుడు తనమాయకట్టుల నాజ్ఞయొసగె.

గీ. అప్పుడామాయచే హరిసెప్పినటుల

భద్రముగ సంతయును జేయబడినపిదప

ప్రవిగళితమయ్యె దేవిగర్భంబటంచు

పురజనంబెల్ల నాశ్రోశమునురచించె.

64

గీ. తెల్లనగుదేహకాంతిచే నెల్లదిశలఁ

దెల్లముగ సేయు కొమరుని యుల్లమలర

రోహిణీదేవి గనియెను రోహిణిగతి

పొందుగను ప్రజబృందమానందమొంద.

65

వ. తరువాత భగవంతుండగు హరి వసుదేవుని మనో
రథంబు బూరించుటకై దేవకీజతరంబునం బ్రవేశించెను. 66

వ. అపుడొక సమయంబునం గంనుండు ననుభూత
పూర్వంబగు శోభనొందియున్న యామెనుజూచి నిశ్చయం

బుగ గర్భవతిగనెంచి శీఘ్రంబుగా నిపుడీమెకు బాడమెడు
సంతానంబె నాకత్యంతభయహేతుభూతంబైనదని తలంచి
చింతాసంతానతంత్రువితానంబుచే నెంతయుంగట్టబడు సంతః
కరణంబు గలవాడాయెను. 67

— బ్రహ్మదులు దేవకీగర్భకుడగు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట. —

వ. అటుతరువాత సురలందరును బితామహపురస్స
రులై నారదాదిసురమానులతో గూడ లోకంబునకుడిగివచ్చి
చతుర్దశభువనంబులను గర్భంబున ధరించియున్నవాడయ్యును
దేవకీగర్భగర్భభవనమధ్యంబున నధివసించియున్న భగవంతుం
డగు సంభోజనేత్రు నిష్పిధంబున వినుతించిరి. 68

వ. అటులనే

క. దూరీకృతాతి దురితా

దారిద్ర్యారణ్య దావదహనా సదయా

ధారుణిధర దామోదర

దారుణదారణవినతులు దానవహరణా.

69

క. నీలాభ్రాకాంతిచయనమ

నీలాకళ్యాణజాల నిధి కరుణాబ్ధి

లీలాలయ పలలాళ ప

లాలాధికవాతజాత లక్ష్మీశనుతుల్.

70

గీ. అన్నిటికి ద్రష్టవీవె దృశ్యమదిగాద

టంచునెంచియు పిదపదృశ్యమదినీక

నన్యభూతముగాగని యట్టిమతియు
విడిచినవిత్తుకై కకోవిదులునిన్నె
ధ్యాన మొనరింతు న్వస్వరూపానుగతిని.

71

గీ. లీలజగము సృజింప బాలింప జంప
కర్తవీవని యనుచుండ్రు గానినదయ
హృదయుఁడవునీవు సంహారమెట్లానర్తు
వనుచు నది నమ్మగాజాల మనఘచరిత.

72

గీ. ఘనతరానంద జలబిందు కలితనయన
ముద్గమితకంపముద్భూత గద్గదంబు
విపులతరరోమ హర్షంబు వెలయునటుల
సంవిదరవింద మకరంద సరసబిందు
సాంధ్రునినుగొల్చి ముదమొందుచుండ్రు మునులు.

73

చ. వలనుగ నీదుపాద నవపల్లవముగొని పాపవారిధి
జెలువుగదాటుచున్న మునిశేఖర మానసముల్ బలిష్ఠమై
యలరెడు గాత్రయష్టిగొని యారసుఖామృతపూరదీర్ఘికా
వళిని మునుంగుచుండె ననివారణకారణ, కారణాత్మకా!

చ. శ్రితగతినిదుపాద సరసీరుహజాత పరాగజాల సం
గతి శిలయుజలించి నిజగాఢజడత్వము బాయుదేహులం
చితహృదయంబునందు నినుజేర్చి నదాపరిరంభమొంది య
ద్భుతముగ స్తంభభావమును బొందెదరెంతొవిచిత్రమీశ్వరా!

గీ. గోరులను జీరఁబడుట విచారితమగు

హృదయమునుగొంట గర్వియై యెసగునీదు

వైరికుచితంబెకాని నీభక్తవరుల

హృదయసద్గ్రంథి భేడిల్లునిదె భవద్వి

లోకమునవిత నరహరీ ! లోకమునను.

చ. తెలియగరానిదాట భవదీయయదార్ధత జెప్పలేక దా

దెలిపెస్వశక్తిలోపమును దెల్లముగాఁఁజెప్పియొక్కవాక్క

వలనుగనట్టులుండ నినువర్ణనసేయగ మాకుశక్యమే

పొలుపగు నీకృపాభిమముఁబ్రోవగ నొప్పునుగాకమాధవా

క. అరవిందనయను నిటులన్

విరివిగ నుతియించి కంఠపీడితయగునా

వరదేవకీ నోదార్చియు

వరసురలపుడేగిరి తమభవనంబులకున్.

వ. అటుపిమ్మట దేవకీదేవి దాహృదలక్షణంబు,
నుపలక్ష్యయై విలక్షణంబగు కొండొక శోభాపశేషంబునొ,
మెల్లమెల్లన వివిధభూషణగణంబును విడచి యవచితబ
భైనదయ్యును, సముపచితరుచినిచయంబుగల యవయవం
లను ధరించెను.

గీ. చెలువుగా ఊణమెవ్వాని చింతనమున

నిరతసారూప్య మొందగానేర్తు రట్టి

యభ్రాంతిలుని గర్భమందలరదాల్చి

గౌరయగుచును వసుదేవ దారయపుడు
విమలమగు తద్విరూపభావమువహించె.

80

గీ. స్వల్పమగునామె మధ్యంబుప్రబలగర్భ
భరముచే గౌరవమునొంది బరగుచుండ
సశత తద్దార్ధ్య కృద్వశిచ్ఛలముగొనిన
కనకదామావళుల్ గడుతునియలయ్యె.

81

గీ. మున్నుగాంభీర్యమునుగాంచి పొల్చునట్టి
యామెనాభి మహాబిలమగుచు నలరు
గర్భవిస్ఫురణను నిష్ఠుగాధయయ్యె
విష్ణుపదమివమున మహాబిలతగొనియె.

82

— * శ్రీకృష్ణః డవతరించుట. * —

వ. తరువాత నొకశుభదినంబున సకలమానవలోకం
బు నమందానంద కండళితంబై యొప్పుచుండ దళితంబులై
మనుజభవనకలుషంబులును, కలుషంబులై విమతహృదయ
కమలంబులును, విమలంబులై సకలసలీలాశయంబులును, విమ
లాశయంబులై విబుధజనసమూహంబులును, సమ్మోహితం
బులై సకలాసురగణంబులును, భాసురతరంబులై సకలదిశాం
తంబులును, శాంతంబులయి జీమాతగర్జితంబులును, తర్జితంబు
లయి వ్యసన నిర్ఘ్నంబులును జర్ఘ్నంబులయి సకలసమయా
రిప్తంబులును వృష్టిదంబులయి కల్పపాదప సుమతరంగితంబు

లును తరంగితంబులయి గీర్వాణ వరవర్షిని నృత్తంబులును
 వృత్తంబులయి గగనకల్లోలిని కల్లోల మాలికా కలకలంబుచే
 విడంబించి దట్టంబులై నిర్జర జయడిండిమాడంబరంబులును
 గలిగి వెలయుచున్న సమయంబున నమ్మధురానగరంబున
 నర్థరాత్రంబునందు చంద్రసూర్యాగ్ని తేజః త్రితయంబును
 దిరస్కరించి జగత్రయంబు నుద్భాసితంబుగా జేయుచు
 ననుద్భూత పూర్వంబగు నొక్కమహాతేజంబు ప్రాదుర్భ
 వించెను.

83

గీ. దేవకీదేవికి జనించె ధీరుడగుచు

లలితగతివట్టె శ్రీవత్సలాంశనుండు

అపుడతనిగాంచుటకువలె నలరుశశియు

నొనరప్రాచీదిశాంగన కుదయమయ్యె.

84

సీ. వసుదేవబహుతపః ఫలరూపకుండును

బాలారుణప్రభా భాసురుండు

ఘనపుణ్యులకు నదా కరతలామలకంబు

భవ్యకృపారస వారిరాశి

సారసుధారస ధారాధరాయిత

నయనధారాంచితానన యుతుండు

అమిత తేజఃపుంజమై రహిమీరెడు

శుభలక్షణాన్విత శుభ్రీమూర్తి

గీ. యైననిజబాలకునిచాల హర్ష మొదవ
మరలమరలను వీక్షించి మదినిముదము
గదురతల్లక్షణంబుల గరిమగాంచి
కాంచివసుదేవుడానంద కలనజెందె.

85

సీ. యదువంశమునకు మహాభాగ్య విభవంబు
కళ్యాణనిధి రమ్యకళలవాడు
నెరిమించు నలయింద్రసీల కాంతులమీరి
దనరారు శ్యామల తనువువాడు
తగుశంఖచక్ర గదాధనుర్బాణముల్
కరములధరియించి మెరయువాడు
మస్తకంబున రత్నమకుటంబు గలవాడు
పీతాంబరము మేన వేళిలువాడు

గీ॥ వక్షమునకొస్తుభముతోడఁ బరగువాడు
ప్రస్ఫురల్లీలలనుచాల బ్రీబలువాడు
నైనతనబాలకునిగడు హర్షముగను
గాంచివసుదేవుడానంద గరిమ మొందె.

86

సీ॥ అలపాండునృపతనయుల కులదైవంబు
గురుకరుణారసం బొరయువాడు
తరళలావణ్యసుధావారిరాశికి
వేలయాతనువుతో వెలయువాడు
సుగుణరత్నములకు సురుచిరాంభోనిధి
పుణ్యమూర్తియనంగ బొల్పువాడు

చకచకలీనుభాస్వరదీప్తి దశదిశల్

వెలుగొందజేయుచు నలరువాడు

గీ. నై నదననందనుని గడుహర్షముగను

మరలమరలను వీక్షించి మదినిముడము

గడురదల్లక్షణంబుల గరిమగాంచి

కాంచి వసుదేవుఁ డానందకలననొందె.

87

వ. తరువాత నయ్యానకదుందుభి యివ్వధంబుగా నత్య
దృఢతానుభావుండును నభూతపూర్వండునై యావిర్భవించిన
యయ్యర్థకుంగాంచి చతుర్భుజునిగా నిశ్చయిగచి నిర్భరా
నందసింధు నిమజ్జనంబుగావించియును మరల సలిలావగాహ
సంబానర్పి మానసంబునందె గోశతంబును బ్రాహ్మణ
సాత్త్వికతంబుగావించి భావించి భగవంతుండగు నయ్యంబుజ
లోచనం బ్రస్తుతించెను. అటులనే—

88

—• వసుదేవుఁడు క్రీకృష్ణుని సుతించుట. •—

ఉ. ఈవు పురాణపూరుషుండ వెన్నగుణోన్నతిలేదుచేష్టయున్
వావిరిగానరాదు హితవాక్కుల కందపు చేతనత్వము
న్లేవల మూనితీవహహ ! నీయెడలక శ్రుతివామలెట్లు దా
మేవిధిరక్తి జెందెదరొ యెల్లజగంబుల మోహపెట్టునీ
తావున డాయుమాయ సతతంబున జేయగదా! గదాధరా.

గీ॥ ధరణిఁగళ్యాఢనిధివి యుదారుండవుద

యాభుండవునీదుభటులు గృతార్థులనియు

దలచినినుగొల్పు నేవకధనమెగొందు

వందుచే నతిరిక్తుడై యతఁడుపిదప

నాత్మలబ్ధియె లాభమంచరయు నహహ !

90

చ॥ సిరసనురక్తిమీరగ సుదృగ్జనవశ్యత గొన్నయట్టినికొ
బరజనతాదురావునిగ బాగుగనెంచి యభీష్టయా భవ
ద్గురుతరభక్తిప్రాప్తుగనుగొందునుబుద్ధులు తద్వితేషతకొ
బరగిన మేలొనర్తు వదిబాసిన లేదుఫలంబులేకముకొ. 91

చ॥ పరులగునీదునద్గుణ నిబద్ధులు భక్తులుముక్తులౌ పెటుల్
గురుతరవేదనాన్వితులుగూడ సుఖాభినిమగ్నులౌ పెటుల్
వరమగునీదుధ్యానమున ద్విత్ర్యకృతికొ గొనువారలెట్లునీ
చిరతరమాయదాపెదరు చిత్రమహా ! జగదింద్రజాలభా
స్వరతరపింఛ ! నీదుఘనవాంఛ, గదాధర ! శ్రీపరాత్పరా !

చ॥ లిలరుతమంబుచే విరసమాభవసూపమునొందు ధీరులౌ
వలనుభవద్గుణంబులను బట్టుకునెట్టులొపైకి వత్తు నికొ
గలితనుధాభిమగ్నతనుగాంచు మహాత్ములునై నవారికిం
పలరమణింజఱింపనిరయంపు తలంపును నెట్టుబుట్టెడుకొ.

*చ॥లితిదళమౌతమఃపరిచయంబునశుష్కభవాంధుహందితౌ
మతులితలీలదావకగుణాంచితరజ్జువులూని ధీరులౌ
యతగతి బైకివత్తురు సుఖాంబుధివైతగునట్టినియెడకొ
సతతపినుగ్నులౌతటి వెనకొ మఱిలన్నిరయప్రసంగసం
గతమతిగూడవీరులకు గల్గుటదెట్లుగునోపరాత్పరా.

ఉ॥ తీరుగనిట్లు శౌరినినుతించి నుతించి నమస్కరించె బల్
సారులుచూచిచూచియును సౌహితీనొందగజాలడయ్యెనిం
పారగగాంచికాంచి నుకృతాత్మునిగాఁ దనుదాదలంచెత
దై వ్విరినియెంచియెంచియఘతంబగుభీతినిజెందెనాత్మలోక

—, దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట :—

వ॥ పిమ్మట దేవకీదేవియును నమందానందకందభితుం
డగు ముకుందునకు వందనంబుగావించి సుధాసారసారంబుల
గు నమితనుతులొనర్చి యిట్లని ప్రార్థించెను. 95

వ॥ భగవంతుండవగు నోవాసుదేవా ! యిట్టియనను
భూతచరంబును నదృష్టపూర్వంబును ననురూపంబును నగునీ
రూపంబు నస్మాదృశులగువారి చర్మచక్షువులకు జూపవలదు.
దీనింబరిహరింపుము. 96

వ॥ మఱియును దేవా ! నీవుతనయవిరహదూయమా
నమాననయగు నీమె నానందింప జేయుదువుగాక శత్రుభ
యంబునుగూడ నెడబాపుదువుగాక, స్వామీ ! యని వధూ
వరులిర్వరుం బ్రార్థించిరి. 97

వ॥ ఇవ్విధంబున బల్కుచున్న తనయవిరహకాతరు
లగు మాతాపితృలనుగూర్చి మురళాననుండు సాదరంబుగా
నిట్లు వలికెను. 98

గీ॥ పూర్వమున మీరలిర్వరు పొందుగాను
ప్రశ్నిసుతపాంహ్వయంబున వెలసినన్న

బూనితప మొనరించుటన్ ముదితమాన

సాన్వితుఁడనై తియటు పరమాదరమున.

99

గీ॥ అరయగనుమీకు తనయుఁడనగుదుననుచు

పరమొనంగితిగావున వన్నెమీర

నిపుడిటుజనించినాఁడ నేనిచటమీకు

ప్రియముగావించుటకు గడువేట్కుతోడ.

100

గీ॥ భవ్యులగు మీరలు మదనుభావమునను

నెంతలోశోకవార్ధి దరింతురంత

లోననన్నెవ్వరును గానరానిపగిది

నందుమందిరమొందింపు డందమొంద.

101

గీ॥ పెంపుమీఱుభవాబ్ధి దరింపజేయు

ప్రాధభగవంతుఁడిటువల్కి ప్రాకృతుఁడగు

శిశువులీలనుగొని చవుల్ జెవులనెనయ

ఘనతరధ్వని వెలయరోధనమొనర్చె.

102

గీ॥ మాయయును నయ్యెడలనందజాయయందు

బొడమెనాహరిమాయచే మోహితులుగ

నైరికంసునిదగునట్టి యంతిపురిని

పాలనమొనర్చుచుండెడు బంటులెల్ల.

103

వ॥ అనంతరంబున వసుదేవుండును జనార్దనప్రేరితుం.

డై నందుమందిరంబునొందగోరెడు డెందంబుతోఁ దక్షణం

బున నిగళబంధవిగళితుండై, సుతునింగొని సూతికానికేతనం

బునుండి బయలువెడలి గత్యనుకూలంబుగా నప్రయత్నసః
భవంబగు నర్గళవిఘటనంబుగనుంగొని ఘణిపతిఘణాగణంబు
చేత వారిధారలునివారితంబులగుచుండ నతిత్వరితంబుగా నః
తఃపురంబునుండి బహిర్ద్వారంబువెలువడి యమునానది గమన
మార్గంబు నొసంగుటంజేసి నావయెక్కనక్కరలేకయే దానిఁ
దరియించి, నందవ్రజంబును బ్రవేశించెను. 104

గీ॥ నందుమందిరమొంది యానందముగను
శౌరియర్భకుని యశోద శయనముననె
యుంచియపుడామెసుతను గ్రహించి సంత
నమునగొనివచ్చి నిజనివేళంబుజూచ్చె. 105

గీ॥ ధన్యుడాతఁడు దానిని దారయెడుట
నుంచిచరణంబులకును మున్నొప్పుచున్న
నిగళయుగళంబుమఱలను నగనుబోలె
దాల్చి యెప్పటియట్లను దావసించె. 106

గీ॥ నందసుందరివసుదేవ నందనుఁడన
నందనుండను భ్రాంతినానందమొందె
నట్టిదచ్చట నిశ్చంకనగుపరత్వ
బుద్ధిచేనామెకు సుఖంబుబొందదగునె. 107

వ॥ తరువాత సంతఃపురద్వారంబులును, పురగోపురం
బులును, నెప్పటివలె నావృతంబులగుచుండునప్పుడు బాలికా
కలకలంబాలకించి, నిలయ పాలికలు దెలిసికొని త్వరగొని కం
సునితో సుతావతరణంబును విన్నవించిరి. 108

ప॥ అపుడాకంనుండుచు, తద్వాక్యంబును వినునంతనె
పిడుగుబడినవానివడుపున, వజ్రీఘాతంబునొందిన ధరాధరంబు
చందంబున సమధికంబగు హృదయవేదనంగొని నిజవిలయ
హేతుభూతుండగు నంతకుండనిభయంబు నొందుచు బురుద
గోతంబడిన కరికరణి నేనినీయుటకుందోచక ద్వివిధంబగు
సరిష్టంబునొంది కృత్యాకృత్యంబులందెలియక కరుణమాలి
హింసించుటకు తనయనిమ్మని దేవతనయను యాచించెను.
అపుడామె పాపాశయుండగు వానికిట్లు మారుబలికెను. 109

ఉ॥ చక్కనిచంద్రసన్నుతులసౌమ్యులరమ్యులమాననీయులక
బెక్కురసూనులక దునిమి వీడయొనర్చితి భీరునైనదీ
తక్కినదీనప్తి సిరియముదాల్పుము భేదమొనర్పవద్దిక
దిక్కురుచెల్లి నాధి నిహతింగొనుదానను గారవింపుమీ
వక్కులవర్వతాళిఘనాశని తాపమునబ్బుడార్పడే. 110

ప॥ అని యివ్విధంబున సతికరుణంబుగా దీనారవంబున
ముఖరితంబులగు హరిదంతరంబులుగలుగునటుల నాలపించు
చున్న దేవతవసుదేవులను గణననీయకయే యాబాలికుడా
బాలికను బలాత్కారంబుగా గ్రహించి పైకెత్తియొక శిలా
తలంబునంబడవైచుట కారంభించెను. 111

గీ॥ దేవకీదేవియబల యధీరగాన

నా మెమాటను వినకుండుటది యుచితమె

సంత తానకదుందుభి శబ్దమైన

వినడనెడుమాట గననయ్యె విస్మయముగ. 112

ప॥ అవుడామాయాబాలికయును సత్పతనలీలాకాశ
లంబుగొని తక్షణమంతరిక్షమార్గమున నటించుచు సురసుంద
రీరూపంబునొంది యామె, విస్మయమానమాననుండై డిల్ల
వడి నిశ్చేష్టుడై చూచుచున్న కంసుంగొంచి యిట్లునియెను.

ప॥ ఓరీ ! మూర్ఖకులతిలకా ! యిట్లు బాలిశనగుబా
లను ననుజంపుటచే నీకేమి ప్రయోజనమున్నదిరా? 114

ప॥ మఱియును నిన్నుఁ బూజించుటకొఱకు నిరంకుశ
మహిమానుభావుండగు మహానుభావుం డొకఁడీ భూతలం
బుననముద్యాతుండైవర్ధిల్లుచున్నవాఁడు సావధానంబుగా నది
నీవవధరింతువుగాక ! యని యంతర్ధానంబునొందెను. 115

ప॥ అవుడు కంసుండు సత్యంతమర్మచ్ఛేదకంబులగు
తద్వచనంబులచేత జర్ఘరితహృదయకోటరంబుగలవాడైకొం
డొకకర్కశదళావిశేషంబునొంది వసుదేవుండే శరణంబుగా
జేయదగినవాడనెడు బుద్ధినిొందెను. 116

సీ॥ తనయవీడన వజ్రీహుతములనొంది

నట్టి ఘనవసుదేవాద్రీయపుడు కంస

వారిధరకృత వాక్యాంబు ధారలుగొనె

శిరమునను, గుర్విగడ! యుర్వి, జీవనాశ !

117

ప॥ దేవకియును నూరడింపుమాటలచే హృదయోల్లాసంబునొనర్ప నేర్పుగలిగి పశ్చాత్తాపంబునొంది పృథ్వింనుచున్న కంసుని దక్షిణంబుననే యానందింపఁజేసెను. 118

ప॥ ఇవ్విధంబునఁ బుండరీకలోచన విలోకనంబువలన సకలబంధంబులచే విడివడినవారి దంపతులకుంగూడ నిగళబంధంబులు విగళింపంబులుగానొనర్చి ప్రసాదమేదుర హృదయారవిందంబులు గలవారలుగనొనర్చి వారిచే నోదార్పఁబడి కంసుండు నిజనదనంబునకుం జనెను. పీమ్మట— 119

ప॥ తరువాత నవగతరుచినిచయంబు గల విధునితో విరహవిధురితయగు రజనీయువతి పరిదేవనవిరావంబులుగా వెలయు నానావిధవిహంగవిరుతంబులచే ముఖరితంబులగు దిబ్బుఖంబులు వెలయుచుండ, పూర్వధరాధరంబుచే నవలంబ్యమానంబగు భానురమణిముకురంబైయుండునో, లేక పరిసరంబులందు విస్మయరకేనరంబులుగల వాసరకమలావిలాస కోకనదంబైయుండునో, యాహా! లేక యవనీతలావతీర్ణుండగు మధుసూదనుని నేవించుటకు బలిపదనంబునుండి బయలువెడలిన భుజగేంద్రుని శిరంబునం దగుశిరోమణియైన పద్మరాగంబైయుండునో! అట్లుగాక రథాంగవిహంగంబులచే దూరీకృతంబగు విరహనలఙ్కారావటలంబయి యుండునో! లేక ద్విజరాజవసువారణంబుచే నమువగతంబగు, విగర్హణంబును నిబర్హణంబును గావించుటకై దినకరకంసముద్భుతంబగు తప్తలో

హాఫలకంబై యుండునో ! యని యనేక భేదవచనంబు
 నుల్లేఖ్యమానుండగుచు ప్రాగ్విశాముఖంబును జాంబించుచు
 భాగవ తుండగు భాస్కరుం డలరుచుండునపుడు 120,
 గీ॥ పాపహృదయుండు సంతానపాంసనుండు

నైన కంసుండు దుష్టాత్ములైన మంత్రీ

జనులతో దన దురభిలాషంబుఁ దెలుప

సభకు జనుడెంచె తక్కినజనులవిడచి.

వ॥ అపుడు కంసుండు కపటబాలిశయగు బాలి
 బలుకబడిన సల్లాపంబునంజయు వారలతో జెప్పి పిమ్మ
 తరువాత జేయందగినపనియును దెలియబలికెను.

వ॥ ఆమంత్రీలును తదాజ్ఞాపరతంత్రులై జగంబు
 దెల్లెడలను గలుగు నర్భకజనంబుల మర్దించుటకు గృతని
 యులై బయలువెడలిరి. కంసుండు దానును నిజభవనంబున
 జనెను.

1

గీ॥ అపుడు నందుండు సుతభావమొందియున్న
 పరమపురుషుని ప్రత్యక్షభావకలన
 నొందె నిర్వాణమానక దుందుభి కట
 బంధమయ్యె నెదుట పరాత్పరుండులేమి.

11

గీ॥ అట్టిసుతుఁ గొగిటనుజేర్చి యయ్యశోద
 యతులితానందమొందుట యబ్బురంబె !
 సుముదమున నాతనిని హృదయమునజేర్చి
 యతివిరాగులు లీలాప్తులగుటవంత.

12

క. వరవసు దేవజమాయన్

బరవశయగు నందసతీయెబడసె ముదంబా

తెరగున దేనకిబడయదు

వరశత్రుము గనినదయ్యు బహుచిత్రముగాన్. 127

వ. నందుండును నందనోనయ నమయంబున నముచి
తానందంబునొంది యవరిమిత్రగోళతంబులను గనకనికరంబును
భూసురోత్తములకొనంగి నికేతనంబులను బతాకానికాయ
భూషితంబులనుగావించి దిశాముఖంబులను పటహదుండుభి
నిస్సాణరవముఃరితంబులుగాజేసి వేశ్యాంగనలు లాస్యలీలా
లాలనలై నటనంబునేయుచుండ గాయకులు కర్ణరుజంబు నణ
గించు గానరసాయనంబుగా గానంబొనర్చుచుండ సుమనో
గణంబులు సుమనోగణంబులు జల్లుచుండ నెల్లవల్లవులును
సముదితానందవల్లవులై యొప్పుచుండ వందిమాగధులు
కళ్యాణగాధలు ప్రకటించి కైవారంబులు నల్పుచుండ
బ్రాహ్మణజాతంబులు మంగళనూక్తజాతంబులు వల్కుచుండ
దక్షిణంబున నందనునకు సానందంబుగా జాతకర్మమంగళ
మహోత్సవంబును బ్రవర్తింపజేసెను. 128

గీ. తనువునువహించి విలసిల్లు ధర్మమట్ల

విష్ణుడు గ్రీమంబుగా నభివృద్ధి నొందె

నల్లై కంనునిదుర్విసయాంకురంబు

విమ్రలను నిరంకుశంబుగా బెరుగుచుండె.

129

వ. తరువాత నొకప్పుడు నందగోపకుండు, వ్రజపరి
త్రాణభరంబునంతయు దన యనుజీవిజనంబున కొవ్వజెప్పి
కాన్కయొనంగుటకై, మధురానగరంబునకు వచ్చి సమస్త
వస్తు సంపూర్ణుడగుటఁజేసి రాజును సంతోషపరచివచ్చియుం
డైనను మాటవిని వసుదేవుండు సత్వరంబుగా నతని దన నివే
శంబునకు దోడ్కొనివెల్లెను.

130

గీ. పిదప మిత్రితభ్రాతలై విధివశమున
సంఘటననొందువారలు సంభ్రమమున
నొకరినొకరటు గొగిటనొనరగూర్చి
యపుడనామయవార్తల నడిగికొనిరి.

181

గీ. చ్యుతసుతాశుండవగునన్న ! సారదినీకు
నచ్యుతసుతస్పృహజనించె నందువలన
మధురతరమగు సుతసారవిధముచేత
సంతతము వృద్ధిగాంతువే సంతసమున.

132

గీ. భవ్యుడా ! రాహిణేయుండు భాస్వదమల
భవదుదవసితమున, తాతభవనముగను
దలచునా లేక ప్రాణిమన్ దానినతఁడు
మిత్రగృహముగదలచు నోమిత్రీవర్య.

133

గీ. అర్పితకరుండవై యిటులొప్పునీకు
నీదగనిదించుకయు లేదదిప్పుడిచట
నుండుటయు నర్హమునుగాదు మెండుగాను
వ్రజమునకు నేగుటుచితంబు భావుకముగ.

134

గీ. సంతతోత్పాతతతతత సంకులముగ
నైన వ్రజమును పేక్షింప నర్హమగునె
అన్న ! యనినందుతోడ నయంబుమీర
నొప్పుగాజెప్పి వనుజేవుఁడూరకొనియె. 135

ఉ. శౌరికిసంతసంబాసగి చక్కగజెల్పినవాని వాక్యముల్
కూరిమితో గ్రహించి గుణగుంభితతానను జీవులెయ్యెడన్
జేరికగల్గు గోవకులు జెన్నుగదన్గవగూడి రాగమేల్
శ్రీరహిమీరుమందిరముజెందెచుబొందుగనందుడయ్యెడన్.

—* కంసునిచే పూతన యను రాక్షసి పంపబడుట. *—

క. చేతనపీడాశస్వర
యాతనలొందించు నిపుణయగుచు దురాశన్
బూతన, యథలార్థకజన
పాతన దణయస్థు నందభవనమునొందెన్. 137

న. ఆ యీపూతన కంసశాసనమును శిరంబునధరించి
కమనీయశరంబగు కామినీరూప సంపదనువహించి యిలా
తలంబునంగల బాలిశబాలకులను వంచించి హింసించుట
కాన క్తిగలదియై నందభవనభూషణీభూతుండును కవటబాలి
శుండును నగు ననమాలినిగని బాలలీలావిలోకనంబుల నాలో
కించుట కాన క్తిగలదానిచందంబున దనహస్తంబుల నతనిం
గ్రహించి గోదీయమధురభాషణ శ్రవణభరంబున బరవశంబగు
నాశయంబుగలదానివగిది కొంఠాకప్రమోదభరంబు నభిన

యించుచు హాలాహలనిలయంబగు దనకుచయుగశంబునండిలి
స్తన్యంబును బానంబుసేయించెను. 137

వ. ఆయదునందనుండును త్రిభువనంబుల మోహింప
జేయు సమర్థుండనగు నన్ను గూడ నిది వంచించుటకు బ్రయ
త్నించుచున్నది గదా! యని దాని యభిప్రాయంబు దెలిసి
కొని తదపరిమిత శరీరబలంబును గర్వంబును ప్రాణవాయువు
లతో గూడ సర్వంబును బీల్చివైచెను. 138

గీ. పూతనాప్రాణవాత సంఘాతములను
స్తన్యపానమిషంబునద్రావె నీతఁ
డందుచే, జక్రి యనవచ్చునైన నితఁడు
జెందు గరుడాదరంబును జిత్రిముగను. 139

గీ. పూతనయును జగత్ప్రాణములను గోరిలు
హరియుదత్ప్రాణవాయువు లాహరించె
నపకృతి సమానమాగాని యద్భుతముగ
నలమరు త్తతికది శత్రువతఁడుహితుఁడు. 140

గీ. చాల విషపూరములు దానిపాలు ద్రావి
యతఁడొకింతయు వ్యధనొందడయ్యెనపుడు
విషధి యతనికినిలయమై వెలయుచుంట
తత్సతయునిష్టతమయాచు దనరుచుంట. 141

గీ. అపుడు పూతన చాల్చాలుననుచు భిన్న
మైన సర్వాంగనంధి బంధానుగతిని

యొకప్పుడు దన తొడలపై నిడికొనియున్న నమయంబున
శిఖరభరంబునుబోలె నబ్బాలకుని కళేబరంబునునిమిషమా
బైన సహింపజాలదయ్యెను.

గీ. ఉదరమున నర్వలోకంబు లొప్పుచున్న
శుభతరుండాతఁ డబలయశోదయరయ
విస్మయమునొందరాని యీవిషయముననె
యబ్బరమునొందిరయ్యెడ నవనిజనులు.

గీ. అవుడు పరమాద్భుతమునొంది యయ్యశోద
బర్హును సహింపజాలక బాలునచట
బుడమిపైనుంచి గృహకృత్యములను జక్క
బరచుటకునేగె నల గర్భభవనమునకు.

గీ. పరగునుడిగాలివలె తృణవర్తదనుజఁ
డర్భకునిదూదివలెగొను చరిగిపైని
బరువుకోర్వక విడుచుచో బాలుఁడతని
గళముఁబీడింపఁ బ్రాణవిగళితుఁడగుచు
నవనిపై గూలె రక్కసుఁడద్భుతముగ.

1

వ. అటుపిమ్మట యదుకుల పురోహితుండగు
మహాముని వసుదేవునానతింగొని నందుని మందిరంబునొ
యతనిచే యథావిధిగ బూజితుండై బాలురఃస్వరకును రః
స్యంబుగా నామకరణ మంగళంబును విధిపూర్వకంబుగా జే
నారంభించెను.

1.

గీ. రాహిణీయుఁడు బలుఁడనిరాముఁడనియు
నరయ సంకర్షణుండన బరగుననియు
జన్మఁడగువాను జేవుండు గృష్ణుఁడనియు
నామధేయంబు లిడియె నాభూమిసురుఁడు.

150

ఉ. పోతముగాడిశంసు భవపూరితసాగరపోతమాగదా
యాతఁడుగాడుపాకమును యాదవపుణ్యనుపాకమాగదా
యాతతఁజాలలీలనిఘటయును మేలగునాత్మలీలన్
భాతిగనల్లకృష్ణబలభద్రులీలన్ఘటియింతుమోదమున్.

ఉ. శ్రీగిరిజాకృపారనధురీధరసౌరభవత్కటాక్ష శో
భాగురువీక్షణంబు లలభాసురకల్పలతాసుమావళుల్
గాగొని సత్కవీంద్రుఁడనగాదగుశ్రీనవకాళిదాసుమున్
బాగుగ చారచించిది పండితమానస నద్విలాసమై
భాగవతాఖ్యచంపుత్రన బాగుగనాదివిలాస ముప్పెడున్.

చ. శివగిరిజాకృపారన విశేషవరీతకటాక్షవీక్షణో
ద్భవశతసాహితీసుకవితా రసభాసురనుండరాఖ్య న
త్కవికృత మాససౌరభ సుధారసధారలమీఱు నాంధ్రభా
గవతపుచంపునన్ బ్రథమగణ్యవిలాసము పూర్తియైతగెన్.

గ ద్య.

ఇది

శ్రీమన్నరహా రాజేశ్వరీ కరుణాకటాక్ష వీక్షణలహరీ పరీత
సంగీత సాహిత్య సరసకవితా చాతురీధురీణ లాకికవిద్యా

విశేష ప్రవీణ సత్యవోలు కులకలశ జలధి కువలయమిత్ర
 భారద్వాజసోత్ర భగవత్కవివంశ పవిత్ర సోమరాజా
 మాత్య పౌత్ర వెంకటరాయమంత్రి వరపుత్ర
 రామాంబా గర్భశక్తిముక్తాఫలోదయ సకల
 సుకవి విద్యజ్ఞనవిధేయ సోమసుందరకవి
 నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమ
 దాంధ్ర చంపూభాగవతమునందు
 ప్రథమ విలాసము
 సంపూర్ణము.

శుభమస్తు. శ్రీరస్తు. అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీదేవ్యైనమః

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము.

ద్వితీయవిలాసము.

— * త్రికృష్ణ బలరాముల బాలకీర్తిదాభివర్ణనము * —

ఉ. నాదగుభవ్యజీవితమ, నాదగునర్వధనంబ, ప్రాణమా !
నాదగుమాత, తాతయని నందునిసుందరిమాటిమాటికిన్
మోదముమీరగా నతనిముద్దిడు ప్రేమకు బాలశౌరిదా
నాదట నెద్దియోబలుకు చంబకుజాపునమూల్యహాస లీ
లాదృతనద్విలాసములకంచిత లీలనమస్కరించెదన్. 1

చ. గుణరహితంబునిశ్చలముగూఢమునెంతయునల్పమాత్రమై
యొనరుచు నెప్పుడొనసదనుచ్చపు భూతతతిన్ వహించు న
మ్మునిజనచిత్తజోలికను బొంది సుఖించు జగద్గురుండు, చే
కొనినగుణంబునంచలముగొప్పగుజోలను మోద మొందజే.

గీ. సంకతంబును నమృతం బొనంగునేది

యెలమినిగ్రహించి మధుసారమేదిగొనియె

నట్టి తనచేతిదగువేళు నల్లబాల
హరియు జుంబించుటదియొక యబ్బురంబె !

గీ. తొల్లిపుట్టువునను హరితోకయైన
గాల్పగాజాలనట్టి యాస్వల్పవహ్ని
యిపుడు నాకెంతయని మదినెంచియేమొ
బాలహరిదీపశిఖనంటఁబాలుపడియె.

4

గీ. మనమునందనప్రతిబింబమునుగ్రహింప
గోరి శౌరియు మనమునుజీరివై చె
నడెదలచి తనప్రతిరూపమంద, బాల
హరియునద్దము గోరులనదిమివై చె.

5

గీ. వెలయునలపూర్వభక్తనవీన భక్త
తతికినిర్వాణమే రమాపతియొనంగు
జగతినాహరికొక మహోత్సవమునందు
ఘనతరనవీన భక్తనంగతినిజేసి
యధికనిర్వాణసుఖమయ్యె నబ్బురముగ.

6

గీ. రూఢిమునిచిత్తమునను నిరుద్ధతయును
బరగుస్మృతితంతసుంతతిబద్ధతయును
బడసియున్నముకుందుఁడౌబాలకునకు
దనరెనిమ్మమణోత్సవమున నిరర్గ
శప్రమోదము యుక్తమా లలితగతిని.

7

గీ. తల్లియునుదండ్రీయునునీవు ధరణినివతె
కైతివని మాతప్రీతిచేనడుగు నర్భ

కుండు, నీకెయటంచునుఁగూర్చివలికె
నది యబద్ధముగానిదైయలరె బ్రకృతి
బడయుబాలునినరియైన నుడువువలన.

8

గీ. భవనముననుండు స్తంభంబుబట్టిలేచె
హరికిశోరము తద్విలోకరుచివలన
దనరుబ్రహ్మోదవృద్ధితజ్జనకునకును
ఘనతరప్రళయంబది గలుగకున్నె !

9

గీ. ముగ్ధులగువారుగూడ నబ్బురముగాగ
నెవనిస్మరియించి సద్గతి నెనయుచుండు
రట్టిబాలుండు ప్రతిపదమంచు దొట్టు
వడుచునడుచుట మాకుశుభంబులొనగు.

10

గీ. అరయనెవరు వివద్యావమందియెట్టి
బాలునిస్మరించి యురుగతిబడయుచుండు
ధరణినాహరి మందమందంబుగాగ
నడుచునడకలుమాకునానంద మొనఁగు.

11

గీ. ఎవనిపదమాశ్రయకలనచే నెనగునుగతి
యట్టిగాలుఁడు హంసవిఖ్యాతిగొనఁడె
కృష్ణపదమదిస్పృహ మా శుభనందు
ధార్మరాష్ట్రశలేని చిశ్రంబుగాడె.

12

గీ. అతని పదసన్నములను ముద్రిశములైన
భూములను లక్ష్మీనిలునకపోవుటెట్లు

లట్టి స్థలబద్ధగయునుదానలనరోజు
కలితలక్ష్మిని మీఱుటగాదెవిత. 13

గీ. అక్క యంబరొ తాతయటంచు బాల
శౌరికెలమిని తల్లిభాషలుగ్రహింప
జేసె నలచాక్కులెపుడు స్పృశింపవతని
ననుచు శ్రుతియెట్లువలికె దానబ్బురముగ. 14

గీ. సంకరతలేనిలీలను సర్వవర్ణ
ములనునిర్మించుచాతురి గలిగివెలయు
నితరసాధ్యంబుగానిదై యెవనియందు
నట్టికృష్ణుఁడు సర్వవర్ణాళిఁగొనగ
శిక్షితుండయ్యె గురులచే జిత్రముగను. 15

గీ. చెలిమి నక్షరముగ్రహింపజేయుటకును
ప్రోడలనుగూడదిండికి బోవనీక
బద్ధులుగజేయు ప్రోడడింభకుండితండు
అక్షరాప్తికినిడి గురునాజ్ఞమీఱి
పారిపోవుట చిత్రమై బరగుచుండె. 16

గీ. నాదియీగజ మీయెద్దు నాదెయనుచు
కట్టబొమ్మలతోనాడ గడఁగెనతఁడు
ప్రోడతనమందుగూడ తత్క్రిడనంబు
విత కాష్టాశ్రయంబగు వృషముచేత. 17

గీ. వత్సతతిగూర్చి యామలవలననిశని
కలరువాత్సల్యమని మదిదలచుచుందు
మనిశమటుగానిచో జనార్దనుని యందు
వత్సలత నెట్లు నమ్మగావచ్చునహహ ! 18

గీ. అమృతకల్పంబుగా నోప్పనన్నకబళ
ములనుభవించి యే శ్రమనిడి ముదితశౌరి
సతతపరిశృప్పుడై యులను నతనిబట్టి
ప్రతికబళమున బ్రాగ్ధించి బలిమిపెట్టు
వారిదగుగాని ముగ్ధత వానిదగునె. 19

గీ. అన్నమునుదినఁ దల్లిచే బ్రార్థితుఁడగు
టదియొక విలాసమాశ్రిమై యులరుగాని
వరమభక్షానురక్తుఁడౌ బాలహరియు
భక్తనైరస్యమును తాను బడయుపెట్లు. 20

గీ. పాలనుహరించుచుండు నాబాలశౌరి
హామనశ్యము గనుగొని పాలకడవ
లెత్తుగానుంచినను హరించుచుండె
నెలమివానిమహోన్నతి నెవఁడుగాంచు. 21

గీ. తల్లిచే దొంగతనముచేతను లభించు
పాలయురిగోలి సంస్కృప్తిబడయవట్టి
బాలవనమాలిని దలంచి పాలకడలి
నేలనిడఁచుండె ననుశంక యిపుహదొలగె. 22

- చ. అనిశమువొల్పు తానువిధుడయ్యనునయ్యెడనాడు వేడుకన్
జననినిజూచి యావిధుని సమ్మతిదెమ్మనిగోరెనట్టి యూ
హనుగొని చూడనెట్లున్వపదాశ్రితుడై తగునాతడొందరా
డనియెడుబుద్ధియుగొనినయర్భక ముగ్ధత మోదమియ్యదే
సీ. చిరునవ్వుగలమోము జెలువొందగనకార

ణంబుగా పలుమారు నవ్వువాడు

అవ్యక్తవర్ణంబులలర నత్యంతమున్

బహుమధురంబుగా బల్కువాడు

మోదంబుగొను నయ్యశోదచే గరములన్

బదములందున గట్టబడినవాడు

జెలువుగా బద్ధుడై చేతులన్ ద్రిష్టచు

నడుగులు దొట్టిలన్ నడచువాడు

- గీ. నైన నలబొలకృష్ణుని హాసములును
ముద్దుమాటలు మురిపెముల్ బొలుచునడలు
కరయుగళవిభ్రమంబులు గాంచుటకును
గూర్చిమీరగ నెవ్వాడుగోరఁడిలను.

24

- చ. అతిమధురంబులన్నుటత రాక్షరముల్ గల ముద్దుమాటలున్
నతతమహేతుజాతమగు చక్కనినవ్వులు మందహాస సం
గతముఖుడై నిబంధనముగల్గియు జేతులుద్రిష్టియాడుటల్
హితమిడు తద్విలాసములవెంతయు సంతస మొందఁజేయవే
చ. అలయకదొంగిలించి ముదమారగఁ బాలనుగోలి వారిక
వ్వలనమృతంబొసంగునటస్వల్పఫలంబుగ్రహించిసిమ్మటన్

బలుఫలముల్ దదీశులకు బాగుగదానిడు నల్పవిత్తమున్
దలకకగొంచు వెన్నన్వపదంబునె వారికొనంగునట్టి వాఁ
డలుగకనేయు నయ్యవినయాదికమేరు సహింపరిధర్క.

ఉ. పాలనుచాలగోలి కడుబర్విడియేగుచు సాంత్వనంబులన్
మేలుగజీరజేరుచును మేనఘృతాన్విత దుగ్ధబిందువుల్
గాలిగనవుచున్నతరి గాంచితదీయ విలాసచేష్టలన్
దాలిమినంబయెంతటి మునంబునుజెందునొ చెప్పశక్యమే.

చ. అలరెడుబాలకృష్ణు సకలావయవంబుల గాల్గుధూళిచే
గలువమణంగు దచ్చరణకంజమునందలి పంకపాళిచే
వలనుగబంకమెల్ల నెడబాయును దన్ముఖజాతలాలచే
లులితపుమేనలేపమది లోపమునయ్యెడు నయ్యశోదకన్
జెలియగలేము కారణముతీరుగ తత్కృతపుణ్యమెట్టిదో.

చ. గొదగొనియశ్రుశూన్యముగగుందుచుపాలిడుమంచునెప్పువ
య్యెదగొనిలాగుచున్ బుడమినెంతయుదొర్లుచునూరడించినన్
వదలకనేయునప్రియము భవ్యతపఃఫలమైన చాటన

ముద్దమనున మాతకెప్పుడును పూర్ణహితంబొనగూర్చకుండునే

ఉ. అమ్మరొ ! పాలనిమ్మనగ నయ్యవి యిట్టెలులన్న నెట్లనన్
రమ్మపుడా పితృప్రసూపురాగన, వచ్చునె, తాతతల్లి సా
యమ్మునఁ జీకట్టుల్ గలుగునట్లన నిష్టల గర్భగేహమం
దిమ్ముగజీకటికగనవె యిట్లనికృష్ణుడు నయ్యశోద జి
త్రమ్ముగబల్కు సూక్తులవిత్తయుమాకుశుభంబులీవుతన్

చ. మురరిపుపూర్వసత్కథలుపొందుగబాడుచుజాత మోదనం
భరిత యశోదజ్ఞోలికసబాలక నూపుటయున్ సుతుండు ని
ద్దరగొనురీతివించుగన్దోయిని మోడ్చినుఖించుచుంటయ
య్యిరువురలీలమాకెలమి నీవుత శాశ్వత సర్వసంపదల్. 30

—• గోపికలు శ్రీకృష్ణుని చుడుకుచితలు యశోదతో చెప్పట. •—

వ. ఇవ్విధంబున నతిదుర్గలితుండయ్యును గమనీయ
చరిత్రుండగు నతడు వల్లవపల్లవాధరల వంచించి నవనీత
చౌర్యంబునందానక్తిగలవాడై యొప్పుచుండ నప్పుడాయర్థ
కుని నిరోధింప సమర్థంబుగానిదై గోపనీమంతినీసంతతి యం
తయు నొక్కమారుగా నేకీభవించి యతనిదుర్భరంబగు యవి
నయంబునంతయుం దల్లికి విన్నవించెను. 31

వ. సతతప్రమోదయగు నయ్యశోదయును బిమ్మట
నధికతరంబగు పుత్రవాత్సల్యంబుచేత వారు విన్నవించిన
సమస్తదూషణాలాప భాషణంబులనువిని వినిపించుకొననట్లు
రకొని వారింబరిభవించి రహస్యంబుగా నందనుని మంద
లించెను. 32

సీ. చలితంబులును దంభకలితంబులును నశు
లులితంబులైన యాలోకములును
దీనంబులు సుధాసమానంబు లపరాధ
మార్జనపరములు మంజువులును

నతిభీరువులు గడ్గదారానసహితముల్
 లలితంబులైన యాలాపములును
 నలనత్వభరములు నొనంగినరములు
 నయవినయాన్విత నటనములును

గీ. వెలయమనమునకును బ్రీతిగలుగజేయు
 నట్టిమామూవియగు హరియాననంబు
 మోదముగించుచుచూచి యశోదయపుడు
 సుకున్తి సుంత కోపంబు జూపదయ్యె.

33

సీ. బాలేందులీలను బరిహసించుచునుండు
 తనురుచి రుచిమీఱఁ ద్రావిత్త్రావి
 నంతనంబును సుధాసారసారోదార
 విలసితవాక్యముల్ వినియు వినియు
 మురిపెంబు నెరపెడు మోమునకొ మునముతోఁ
 గొనబాట ముద్దులుఁ గొనియుఁ గొనియుఁ
 దనరారు నలదిన్య తనువనురక్షిమై
 బలువొందఁ గొగిటఁ జేర్చిచేర్చి

గీ. అలగుచుండెడు సుకునవయనముల్లె
 హర్షమునగగ మరిమరి యరసియరసి
 యపుడు పరిగత నమ్మోద యయ్యశోద
 తనివిదీరగ పరిశృప్తి ననయదయ్యె.

84

—* స్వామిపుష్పక్షణ - విశ్వరూపప్రదర్శనాభివర్ణనము. *—

వ. తరువాత మరియొకప్పుడు చెలికాండ్రగు బాల
కులందఱంగలసికొని యదునందనుఁడు మన్నుదన్నవాఁడని
యశోదతో విన్నవించిరి. 35

వ. అప్పుడామె వారువిన్నవించు నుడువులవలనం
గట్టుబాటుసేయుటకునై సరభనంబుగా, తనయునింబిలచి
ఓదుర్లలితుడా! యట్టి సీచకృత్యంబొనర్చితేల? యని రోష
యుక్తంబుగా మందలించెను. 36

వ. అప్పుడాబాలకుండును సవినయంబుగా నోజనసి!
వారిమాటల నెంతయు నమ్మవలదు. వీరలందఱును సనూయా
పరులగువారలని పలికి తననోరు దెఱచి తల్లికింజూపించెను. 37

వ. అమితామోదయగు నయ్యశోదయును దన్ముఖంబు
న, నెన్నడుంజూడఁబడని సమస్త చరాచరంబు నవలోకించి
విస్మయమాన మానసయై యితండు సాక్షాత్పరమపురుషుం
డేయని పలుకుచు దక్షిణంబుననే మరల మోహగహనంబున
బ్రవేశించెను. 38

—* ఉలాఖల బంధనాదివర్ణన *—

వ. తరువాత మరియొకప్పుడు నిరాఘాటంబుగాఁ బెరు
గుకుండను బగులఁగొట్టుటంచేసి సంజాతరోషంబుఁగలదియై
యశోదగోపించుటచేత యదునందనుండఁజెయ్యెడ దూరంబుగాఁ
దొలగిపోయెను. 39

వ. పిమ్మట నతనిననుసరించియేగుచు నతిరుచిరుండును
జిత్రవిచిత్రంబుగా గిరగిరఁదిరుగుటయందతిచతురుండును నగు
నర్భకుంబట్టుకొనుటకు సమర్థురాలుగానిదై దుర్భరంబగు పరి
శ్రమంబునొందెను. 40

వ. అది యుక్తమేయగును. 41

గీ. జగతిజంఘాలుగతితోడ సామ్యమొంది
దిట్టమగు మనసెవ్వనిఁ బట్టలేదొ
యట్టి కృష్ణునిబట్టుట కలవియగునె
నుమదగజయానయగు యయ్యశోదకరయ. 42

గీ. యోగమునగాని యీ మహాభాగుఁడెప్పుడు
బట్టుబడడని మానంబునడసి గూఢ
గతినిగొనిపట్టు కరమున గవ్వముగను
నామెకెట్టిది ముక్తిప్రయత్నమికను. 43

వ. శరదవాశ నాబాలశౌరింబట్టుకొని రోటంగట్టుటకు
సమకట్టెను. 44

గీ. అతనిబంధించుటకు గుణాయుతములైన
బాలనయ్యెనుసయ్యెడ బాలనబ్ర
మొందిశ్రీమగొను శల్లిచే నొసరనెటులా
బద్ధుడయ్యె గుణాతీతభస్మశనుడు. 45

వ. శరదవాశ నట్లుబద్ధుండగు యదుపతియౌ బాల
శౌరియుఁ బూర్వకాలుంబున విషమశరనంగతింగొని వస్తునిచ

యంబులు విడనాడి యువతీశతంబుతోఁ బరివృత్తులై యప్రా
వృతకళేబరంబులు గలవారలయి క్రీడించునాక్షణంబునఁ దమ్ము
వీక్షించి కోపించిన నారదుండిడిన శాపంబుచేత మద్దితరువులై
మణిగీగ్రవ, సలకూబరనామంబులుగల కుబేరకుమారులు మం
దిరసమీపంబున నుండుటవలన వారినిర్వుర సనుగ్రహించు
టకు నులూఖలంబు నాకర్షించుకొని తత్సమీపంబున కేగెను.
చ. అలగిరిబోలు రోలుగొని యడ్డుగనీచ్చుచు బాలుఁడవ్విధిన్
మలగుచునేగి భూజయుగమధ్యమునుండి బిరాసలాగుచో
ఫెళఫెళమంచుఁ బెల్లగిలి పెల్లగగూలె మహిన్ మహీజము
ల్వలగొనె భూనభోంతరములన్ దగుతద్ధ్వనిభీకరంబుగాన్.

క. ఘన యదుతనయుని బంధము

మునిశాపవిపత్తి నొంది భూరుహములుగాఁ

దనరు కుబేరసుతులక

య్యెను బంధవిముక్తికొఱకు నిలచిత్రముగాఁ.

48

గీ. హరికరుణచేత వారలిర్వురును బ్రకృతి

రూపమునువీడి తమ నిజరూప మొంది

ధన్యతరులౌచు వారలు దక్షిణమున

ఘనతరంబగు నుత్తరగతిని జనిరి.

49

వ. తరువాత నందగోపపురస్సరులై గోపకులందరుం
బ్రావృట్కూల జలదసముదయంబుల, నిర్ఘోషనిర్ఘోషవరంపరకు
సహాధ్యాయుడై యాకస్మికంబుగా భూరుహపతనసంభూతం

బగు చటులపటువటూరానంబును విని యిదియెద్దియో భయా
 హంబగు మహాోవద్రానంబు సంభవించెనని విస్మయమాన
 మానసులై వేగంబుగా నచ్చి శతధార విదారితంబగు
 సరాధర శిఖరయు శంఖునకు మధ్యభాగంబున ఘూర్ణిలుచు
 పులూఖలనిబద్ధుండై యెగడునలనను భయమొందని నిజార్థ
 సంజూచి యిదియంతయుం బాలకునిచేజేయబడినదని తత్రప్త
 దేశంబుల మెలంగిడు గొల్లసిల్లులు దెల్పుచుండు మాటలచే
 కది నమ్మక సిమ్మట నబ్బాలుని రోటివలనను విడిపించి యా
 కడం బనేకయావదల కాన్పడంబైనదనియును నుత్పాతశత
 పరీతంబైనదియునుగాఁ జలించి యిది నివాసయోగ్యంబు
 గదని మంత్రులతోడ నాలోచించి తక్షణంబుననే కొమ్ము
 మారల యారవంబుచే దిశలం బూరించుచు గోధనంబులను
 యుండిమకొని కుంభినీరంభాఁజుతంబగు నాభీర భీరువారంబును
 కొని వస్త్రభూషణాది నమస్తవస్తునిచయంబును శకటంబు
 సందుండుకొని యతివిస్మయనీయంబును నతిరమణీయంబును
 సార్థకనామంబుగల గోవర్ధననగంబునందలి ధారాధరప్రవ
 త్తనమాలచే నతిమనోహరంబై క్షైలానంబువలె నీలకంఠ
 లయంబును నైగంఠపురంబుచందంబున హరినికేతన విలసి
 లంబై చతురాననునివసించి ప్రకాశింపునవధియై యా మునీయ
 లైన లోకనీయంబునట్టి బృంగానన ప్రదేశంబునందుం
 బనేశించిరి.

క. బృందావనమునదీనను

బృందావనతత్పరతను విలసిల్లుచునా

నందాదులొనర్చిరి సా

నందత గోపాలనంబునకు నొకమందన్.

51

క. బలరాముడుఁ గృష్ణుండును

వలనుగ జనకాజ్ఞ వత్సపాలనపదమం

దలరిరి వసుదేవునికడ

దలగుట వ్రేవల్లెనుంబ దగుఫలమదెగా !

52

ఉ. సారెకుమల్లయుద్ధములు నల్పైడుక్రీడల నల్లమల్ల చా

ఘోరవిఘాత దెల్పగ ననూనగతిందగు బంతులాటలున్

గోరి చరించుచుండుటది కూరిమితో నలగోవభామిని

చారుకుచావమర్దననుచాతురిఁదెల్పగ శౌరియాడెడున్.

53

గీ. వృషవివర్తపదంబది వెలయునెవరి

కట్టివృషభనువేషంబు నందియున్న

గుణసమున్నతులగువారు గురువिलाస

మొప్పశిశుచాపలముచేత నొకరి నొకరు

బలిమిచే నాక్రమించుటబ్రంబుగాదు.

54

గీ. సకలసత్వగుణాన్నద ప్రకటలీల

యెవరియెడసంశయములేక నెనగుచుండు

నట్టిసంగతులగువారి కఖిలసత్వ

ఘనతరాసక్తి నత్కార్య కలనవలన
సంతతసుఖంబుగల్గుట వింతగాదు.

55

—* వ త్సా సు ర, బ క్తా సు ర వ థ *—

వ. ఈ విధంబుగా సతిశయించుచున్న వత్సపరిపాలన
లోలుండును సంతతానందుండును దండి యగు నందుని
యాజ్ఞ శిరంబున ధరించియున్నవాఁడును నగు బాలశౌరిం
గబళించుటకు ధర్మవిధ్వంసుండగు కంసునివలనం బ్రేరితుండై
వత్సాభిధానుండగు నొక్కరక్కనుండు సత్వరంబుగానచ్చటికి
వచ్చెను.

56

గీ. హితము నహితంబు నెరుగని హీనబుద్ధి
నిరతము పరాశనాశచేఁ దిరుగువత్స
వీఁడు గోవిందభుజదండ తాడనమున
భగ్నతనుఁడై తృణావర్త పదమునొండె.

57

వ. తరువాత బకనామధేయుండగు నొక్కబక్కరక్క
నుండా యదునందనునిభుజించు దుర్బుద్ధి గొనివచ్చి యాతని
చెంతం జచ్చి పూతనాసాహచర్యంబు నొండెను.

58

గీ. అనిశమాశ్లిష్టవరకమలాకరంబు
సధిక సన్నాస సావాస మతులబలన
మేళమగు హంసమునకిప్పుడెంచిచూడ
నిలను బకకృత పరిభవమెట్లుగలుగు ?

59

గీ. తనివిమై గుడ్డులాటలఁ బెనగుచుండు
 నపుడు హరిచేఁ బరాజితులగుచు గోప
 బాలురాశ్చర్యమొందిరి బలినడంచు
 వానిసత్వంబు చతురత వానిగూఢ
 మగుచతుర్భుజతను నెవ్వఁడరయగలఁడు.

60

గీ. విమల యమునానదీ సైకతములశౌరి
 సేతుబంధన విధులతో చెలగియాడు
 టెన్నగా మున్న జలనిధి నింపుమీర
 సేతువానరించు సంస్మృతిన్ జెప్పుచుండె.

61

వ. ఇవ్విధంబున వసుదేవనయనారవింద దుర్లభంబు
 లైనవియును, నాభీరశాబకభాగధేయ పగంపరలచేత పరిణ
 తంబులైనవియును, సంభోజసంభవప్రముఖ బహిర్ముఖు
 లచే లోభనీయంబులైనవియును, నగుబాలలీలా జాలంబులచే
 నశేషభువనంబుల నానందింపఁజేయుచు, వసుంధరాజ్వరనివార
 ణంబుకొఱకు మర్త్యలోకంబునొందిన యాశ్వినేయులవలెనల
 రుచు మదనచూఢవులలీల వనంబులందిరుగుచు, భూలోకవిలో
 కనలోలురగు జయంతనలకూబరులవలె వెలయుచు, విగ్రహం
 బును ధరించి సంచరించుచున్న యిచ్చాపూర్తజన్య సుకృతనిచ
 యంబుల తెరంగునం దనరుచు సర్వరామణీయక సర్వస్వంబు
 నకు విశ్రమప్రదేశంబులచాట్పునం బొల్పుచు, వత్స పరి
 పాలనంబుకొఱకు విపినమార్గంబున సంచరించుచు, గురివింద

పూసల పేరు లురంబున ధరించి పెక్కువిధంబులగు పూల
మాలికలు శిరంబునం జుట్టుకొని వనదేవతలచేతం గూడ
విస్మయంబుగాఁ జూడఁబడుచు ననేక గోపాలబాలకులతో,
ననుగమ్యమానులై యొప్పుచున్న యా బలరామకృష్ణులఁ
బ్రత్యక్షంబుగాఁజూచి క్రూరచిత్తుండును మత్తుండును సార్థక
నామధేయుండును నగు నఘానురుండు సమీపించి నిజసోదర
మారణంబువలన సంజాతంబగు వైరంబునకు ప్రతీకారంబు
నేయు నాసక్తిగలవాఁడై వేడుకతో నొకమహీధరంబునువిడం
బించుచున్న మహారాజ కళేబరంబునవలంబించి నోరుఁ దెఱ
చుకొని విపినవీధిని దారికడ్డంబుగా నివసించియుండెను. 62

—• అ ఘా ను ర వ ధ •—

వ. అట్టివాని నెల్లెడ నల్లగొల్లపిల్ల లెల్లరును జూచి
యా బృందావన ప్రదేశంబునందగు నొక మహీధరంబుగాఁ
దలచుచు నీనగంబు వన్నగంబువలె నున్నది చూడఁడని
తదీయకందరాగర్భంబును దానియాననంబుగను, గహ్వరం
బున కిరుగడలం గల గంజోపలయుగళంబును దాని దంష్ట్రా
ద్వయంబుగను, దద్గుహాంతరంబునజూపట్టుచున్న ఘంటాపథ
మార్గంబును నతిదీర్ఘంబగుదాని జిహ్వాయనియును, నచట
నున్న దావపావక ప్రాయుక్తంబగు సమీరణంబును దాని
శ్వాసానిలంబనియును, దవవహ్నిదగ్ధంబులగు జంతుసంతతుల
దుర్గంధంబును దానిచేతఁ దిని విడునబడిన పిశితపూతి గంధం

బనియును, శిఖరంబుపై ని దిరుగుచున్న మేఘపటలంబును
దానిఫణామండితంబగు నీలమణి నికురుంబంబనియును. నత్యం
తంబు విశాలంబుగానున్న దరీముఖంబునుగని యది మనల
నందరినిం గబళించుటకు వేడుకగలదాని వలెఁ గానవచ్చు
చున్నదనియును, నిట్లు పరస్పరంబు నుత్పేక్షించుకొనుచునిది
యంతయు నిజంబుగా నగంబుగాక పన్నగంబేయైనచో బకా
సురునివలెఁ జంపబడు ననుకొనుచున్నవారలై సాభిప్రాయం
బుగాఁ గరతాళశబ్దంబులునేయు మురహారు నాలోకించుచును
విమర్శింపక నత్వరంబుగా దూడలతో గూడ దాని వదన
గహ్వరంబునం బ్రవేశించిరి.

63

వ. భగవంతుండగు శౌరియును నామాయాఽనియు
నఘాసురుని మాయానుభావంబును భావించుచున్నవాడై తన
నెచ్చెలికాండ్రగు గోపాలబాలురకు కుశలంబును గోరుచున్న
తానును వాని ముఖగహ్వరంబును బ్రవేశించెను.

64

సీ. 'వానిదా వదనగహ్వరమధ్యమునుజొచ్చి

నిశ్వాసవాయులన్నిగియబట్టి

ప్రకటత్రివిక్రమప్రక్రమంబునుబూని

చక్రితానయ్యెడ విక్రమించె

దానిచే నయ్యఘటైత్యుండు బలిచక్ర

వర్తియయ్యును శిరఃపదమునుండి

ప్రాణవాతంబులు పైకిబోవుచునుండు
నపుడధఃప్రస్థితి నందకతగు

గీ. నట్టియున్నతపదమును నాశ్రయించె
బుడమిశ్రీహరిచేఁ జంపబడినయెట్టి
యఘజనుండైన మోక్షంబునందుననుచు
ధరణిసరులకు బోధించు కరణిసహవా! 65

గీ. హరి కరుణచేత నయ్యెడ నఘవిముక్తి
గలుగ జనులుమహానంద కలితులైరి
బుధులును తదీయ సిద్ధాంతవిధికి, నెటుల
నధికమగుప్రీతినొందిరో యద్భుతముగ. 66

వ. తరువాత శౌరియును వానిశిరంబునుండి బయలు
వెడలిన తేజఃపుంజంబుతో మిళితుండ్డై యమమందిరంబు
నుండి వెలువడినలీల వానిముఖగహ్వరంబునుండి వెడలివచ్చు
చుండెడు వత్సములతో గూడుకొనిన వత్సపాలురచేత నభి
నంద్యమానుండై యయ్యద్భుతకార్య సాహసాదార్య శౌర్య
హైర్యాదులకు సంతసించుచున్న బృందారక బృందంబుచే
నమందమందార కుసుమ వీచీవరంపరలచేత నభిషిచ్యమా
నుండై యవాగ్జ్ఞానసగోచరంబగు కొండొక పరమహర్షంబు
నొందెను. 67

— గోసకులతో శ్రీకృష్ణుడు చట్టలాడిగించుట —

గీ. అఘముఖవిముక్తమైన గోపార్థకతతి
గొలువ యమునాతటంబునఁ గూర్చి శౌరి

లలితనర్మోక్తులను వేడ్కగొలిపి వారి

తోడఁ బరితృప్తుఁడయ్యునుఁ గూడుగుడిచె.

68

గీ. శౌరిచరితమెరుచియగునూగుగాయ

గాగ నమృతరసాస్వాదకబళములను

నొప్పుగాఁ బ్రపటముల నుంచుకొని ని

జాన్నరుచిఁ దెల్పుకొనుచు ముగాప్తిగోప

బాలకులు చల్లిగుడిచిరి బాగుగాను.

69

గీ. గోపబాలకకులసమాకలితమూర్తి

గలిగి విలసిల్లెయామున పులినమునను

కలితరాకాసుధాకర కరనికరుఁడు

నంబరస్తుఁడు తారాగ్రహాదియుతుఁడు

నైనచందునివేషంబు నధిగమించె.

70

ఉ. శౌరికథానుధారనము సారెకుఁగ్రోలుచుఁ గూర్మిమీరనా

భీరకుమారకుల్ మిగులవిస్మృతినొందుటఁ జేసి యెంతయో

దూరముగాగనేగు పసిదూడలఁజూడనుఁజూడరైరి కం

సారికథల్ మదిన్ మఱపునండగఁ జేయవె యెట్టివారికిన్. 71

— బ్రహ్మ గోపత్నములను గోపబాలకులను సంతర్ధానంబుసేయుట. —

వ. అటుపిమ్మట నెల్లకడలను గనులు విప్పిచూచి
లోచనమార్గంబు నతిక్రమించి చనిన వత్ససంచయంబును
గానక గోపాలబాలకులు విస్మృతులై విషాదంబు నొందుచు
గుందుచున్న సమయంబున,

72

చ. అలరెడు శౌరియపు కరుణాన్వితుడై పరితాపమానసా
కులులగు గోపబాలకుల గుండెడునెచ్చెలికాండ్రమోదసం
కలితులఁజేసి వత్సములఁ గన్గొనఁ దన్నదలీలనేగి బెం
పలరువనంబుఁజొచ్చెనుస్మితాననుష్ఠాచున తార్తిఁదీర్పగన్.

వ. అట్టిసమయంబున సంభోజసంభవుండుసరభసంబుగా
నఘానురుని గర్వసంరంభంబు సర్వంబును విఘటనంబు సేయుట
నెఱింగియును చతుర్భుజుని మహిమానుభావంబు దెలసియుండి
యును నది విశ్వసింపక మరల విమర్శించుటకు గోర్కెగల
వాడై యచ్చటికి వచ్చి వత్సంబులను వత్సపాలురం గూడ
నపహరించెను.

74

వ. భగవంతుండగు శౌరియును గాననమధ్యంబున
గాంతవరకు వెదకి యచ్చటనెచ్చటనుం వత్సంబులను గానక
మరలివచ్చి పులిసోపకంఠంబునొంది యచ్చట వత్సపాలురం
గానక యొకముహూర్తమాత్రంబు విస్మితహృదయుండై చిత్ర
గతునితెరంగున నూరకనిలచి పిమ్మట నదియంతయుం గమల
సంభవదంభసంభూతంబుగా దివ్యదృష్టిచే నారసి తత్కణంబుననే
వత్సవత్సపాలక సమూహాత్మకంబుగా దానెయై వెలయు
చుండెను.

75

చ. హరిమయమైన వత్సములు సర్భకసంతతి వారినారి మం
దిరములకట్లు సాయమున దీరుగవచ్చుచు స్వస్వమాతలన్
మురిపెమునందఁజేయుదురు మున్వలె నట్లొకవత్సరంబు శ్రీ

హరిదగు గూఢవర్తనము నాబలుడైన నెరుంగఁడయ్యె న
 బ్బురమదిగాదువారియెడపూర్వపు సంస్థితిమారకుండుటన్.
 గీ. గొల్లలకు గోవులకుఁ దమపిల్లలందు
 వత్సములయందపూర్వమై బరగుచేమ
 గనిబలుఁడు విస్మయమునొంది కడకనెటులొ
 శౌరిరూపాంతరులటంచు వారినెంచి
 వత్సరాంతమున ధృఢపరచె మదిని.

77

—* శ్రీకృష్ణుని బ్రహ్మస్తుతించుట. *—

ప. చతురాననుండును సంవత్సరావసానంబున మరల
 భూలోకంబునకు వచ్చి పూర్వరీతిగనే, విహరించుచున్న వత్స,
 వత్సపాలకుల నవలోకించి కొండొక మోహగహనంబునంబడి
 యాధార్థ్యంబుదెలసికొననమర్దుండుగాక వినయపూర్వకంబుగా
 బురుషోత్తమునిట్లని వినుతించెను. అది యుక్తమైనదేగదా! 78
 సీ. చెలువొందదగు జగజ్జీవేశ్వరా భేద

వాదంబు దగదెల్పు వేదవాక్కు
 స్వగతాన్య గతభేద విగతుండవగు నీకు
 ద్వైతంబు లేదని తగవచించె
 నటులైన నియ్యెడ నత్యద్భుతంబుగా
 మించెనీయెడల నేవంచజనత
 ఘనతగాంచుచునెట్లు గణనకు మీరిబల్
 ప్రాగల్భ్యము వహించి ప్రబలుచుండె

గీ. నదియెనీమాయచే నమాక్రాంత మూఢ
హృదయమును గొని సంస్మృతి నెనసియున్న
మమ్ము మోహంబురాశిని ద్రిమ్మరించి
వెలయు వంచన కలయంచు దలతుమీశ !

79

చ. దొరకొని సత్యరూపమగు దుఃఖము నాశమునొంది పోవలే
దరయ నసత్యరూప సుఖమైనను గల్గదు నీవుగన్నడక
నెరనిజరూప మాత్రమున నిల్చుటయే ఫలమిట్టిదైన యీ
పరమగు తత్వమెంచకయె బాలిశులెద్దియొ కోరికొల్పగాఁ
బరగెడు వారికిందగుఁ భ్రాంతి దొలంగుటెలబ్బి శ్రీవరా !

ఉ. నీవు పురాణ రూపుడవు నీసతిమాయయు ముట్టదెప్పునికొ
నీవు నసంగివోడువట నిచ్చలు నీదగుచెంతనిల్చి తా
నేవిధి నీజగంబుగనె నిట్టిప్రవాదము కల్లయంచు సం
భావిత నిశ్చయుల్ బుధులు బాగుగనెంచరె శ్రీసతీపతి. 81

చ. ధరణిని స్వేచ్ఛమీఱగ నదా, జరియించుమనంబుఁబట్టి న
ద్గురుఫలమానటంచు భ్రమఁగొల్చి నిరంతరజోధసాధకాం
కురమును బెంచనేర్పరచి కూర్చినుభామయమైన తత్ఫలం
బరయుచు నీవుపాంతజడన్దైనమనంబును మాటుఁజేసి యే
మరక భుజింతు నీదయిన మాయమరల్ప సమద్ధులేజనుల్.

చ. ఎనగుపురాణపూరుషుడ వెంచగనీదగుజాయమాయదా
నసతి త్వదీయజాతతతి యంతజ్ఞావళియా ! జగత్స్వభో !

యైనగదు నీకెనంస్మతి నొకింతనుఖంబని యాశ్రితున్రుచిన్
మసలగనీక నీకటనమానునిఁ జేసెదవద్భుతంబుగాన్. 83

చ. జలజవిలాసమిత్రములు సారదయారసపూర్ణతుంగమున్
కలితసుధాబిధిపీచిసుభగంబులు నాత్వదపాంగవీక్షలన్
జిలికిప్రతప్తునన్నుఁ బరిషిక్తునిజేయుము నీవు నాదు చా
పలము సహింపుమిట్లు మదవజ్జక్ష్మతంబగునట్టిదీశ్వరా. 84

గీ. ధాత యారీతి శ్రేయఃప్రదాత తాత
బ్రీతిమై ముజ్జగంబులఁ బెంచునేత
యైన సర్వేశ్వరునిగాంచి యభినుతించి
ప్రమదమున నాతఁ డపుడాత్మపదమునొండె. 85

క. కరుణావరుణాలయుఁడా

హరిసఖులగువత్సపాలకాళికిముదమున్

నెరపిప్రజమొందెద ఘా

సురవధకథవెలసె నచట చోద్యంబగుచున్. 86

వ. అటుతరువాత, నొకప్పుడు మదపుటేనుగుల శుండా
దండంబులతాడనంబులచే గదలుచున్న సమస్తవృక్షశిఖరంబు
లనుండి రాలుచుండెడుకుసుమవిసరంబులమధ్యభాగంబులనుండి
జారుచుండెడు మరందధారలచేత దట్టంబులైనవియును, యము
నాతరంగిణీతరంగమాలికాసలిలంబులచేత జలింపఁజేయఁబడిన
రాయంచల పక్షపుటంబులచే నెగురగొట్టఁబడిన బిందుబృందం
బులచేత బలిష్ఠంబులైనవియును, సురగవరుండగు శేషున

కపరావతారంబైన బలరాముని నేవించుటకు మలయశైల
 తటంబుల నివసించియుండు నురస్సరవిలాసినులచేత సాద
 రంబుగా ప్రేరితంబులై వచ్చుచున్నవియును, నుదరంబులంగల
 మకరందబృందంబు నాస్వాదించి మదించిన గండుతుమ్మెదల
 తండంబులచేత ముఖరితంబులైన వికచ కుటజ చాంపేయ
 కుసుమ పరిచయంబువలన నముదంచితం బగు నామోదం
 బుచే మేదురంబులైనవియును, వనదేవతావదనమారుత
 పరీరంభంబుచేత విజృంభితంబులైనవియును, నగు బాలా
 నిలంబులచే నువలాల్యమానంబై నందనవనంబువలె హరి
 నందనంబును, సదనుగ్రహంబుచందంబున సకలఫలాస్పదం
 బును నై యొప్పుచున్న బృందావనాంతరంబునంగల తాళ
 విషినంబునం దనుచరప్రార్థితులై సంకర్షణ మధుసూదను
 లిర్వురును వారలతోడంగూడఁ బ్రవేశించిరి. అక్కడ— 87

—* శ్లో న క సు ర వ ధ. *

గీ. తనరురోషదపరుషనితాంతరావ

ములను వనమెల్లఁ బూరించి బలుఁడు నఖిల

మదికి సంతృప్తికొరకు నమ్మదమెనంగ

తాళఫలములుఁ బడరాల్చె తనివిమీర.

88

గీ. ఘనముగా తాళఫలపాతమునజనించు

చటచటారావమెనగె నచ్చటవని, నది

వినుచుఁ గోపించి ధేనుకుండనెడు దనుజుఁ
డపుడు ఖరరూపమునవచ్చె నదిరిపడుచు.

89

గీ. వత్సనాశనమునగడు వనటజెందు
ధేనుకాగమనముఁగని ధీరహలియు
వత్సపదమునుజెందించె బాలురపుడు
బలుని బాగడిరి సంతోషకలన నీతఁ
డెటుల బలజయ్యుండగునని యెంచిమదిని.

90

వ. తదనంతరంబున వానియనుచరులగువారలును నతి
భయంకరంబుగా ఖరతరంబగు, జంబుకరూపంబులు ధరించి
వచ్చినతక్షణంబె బలరామకృష్ణు లిర్వురును వారినందరిం
దరిమి తరిమి సమూలఛేదంబుగా నాశనంబు నొందించిరి. 91

—* త్రికృష్ణుడు కాళీయమర్దనము గావించుట. *—

గీ. పిదప మూర్ఖభుజంగసంపీడితయును
బ్రకృతిచేతనె విమలస్వభావయునగు
దురితనికరశమనసహోదరిని దాని
బ్రోవనటకేగెఁ బురుషోత్తముఁడు బిరాన.

92

వ. అచ్చట నాక్షణంబుననె ప్రభాకరకిరణసంపాతంబు
చేత, నుద్రేకించిన పరితాపాతిశయంబునలన గలిగిన సలిలపా
నేచ్ఛచేత కాళీయవ్యాళంబుచేఁ గ్రక్కఁబడిన గరళంబు
వలన శబలవర్ణంబు నొందియున్న శశిందనందనాజలంబులం

గ్రోలి వత్సలతోగూడ వత్సపాలురగు బాలురందరు మూర్ఖ
నొందియున్న సమయంబున. 93

శా. కారుణ్యమృతపూరసారభరణకల్పంబు లుత్తుంగముల్
పారంబొందనివౌ నపాంగములచే బాదాంబుజాధీనులౌ
వారిఁ బ్రాణములొందఁ జేసియమునావార్మధ్యగంబుఁ విఘో
ధా రాగ్నిజ్వలితంబునర్పగృహముఁ దర్పించుచుఁ శౌరి, మే
ల్మీరక సాలశిరంబునుండియురికెఁ లీలాకులాయుండుదాఁ.

కం. ఖరకాళీయుండు స్వభవన
పరిభవరోషంబువలన వచ్చెను నపుడ
య్యరుచిరచరితుండు మురహరు
గొరికెఁ ఘోరంబులైన కోరలచేతఁ. 95

గీ. భుజగవిషవహ్ని కీలలఁ బొడము పరిభ
వంబు విషధరశయనుండు బడయఁడయ్యె
చక్రలకు నగు ననోన్యన్య జన్యమునను
నొకరికిని గల్గదలగరళోగ్రబాధ. 96

గీ. భుజగభోగపినద్ధుండై వొల్చు శ్రీశుం
డపుడు జలియింపగాజాలఁడయ్యె నహహ!
నిది విచిత్రముగానొప్పు నితనియందు
భుజగభోగజబంధంబు బొనగుటెట్లు. 97

చ. హరియెడఁగాళియూంహ్వయఖలాహిన్యశంబగుబంధరూప
పరిభవన్చుదుఃఖమును బాలకులారసిమందబుద్ధులై [మా

పరపగుమోహమొంది యదివ్యర్థముగా, గనజాలకెట్టులీ
తరిని విముక్తి గల్గు హరి దర్శనసౌఖ్య మడెట్లుగల్గు నీ
యరుదగుగుండెటల్ దొలగునంచవశత్వమునొందిరమ్యెడన్

—* నాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని సుతించుట. *—

వ. భగవంతుండగువాను దేవుండును గొంతవరకు బాల
భావంబు నభినయించి తన సహచరు లగువార లందరును
నితాంతచింతచే దంతురితంబులగు సంతరంగంబులుగలవారై
చూచుచుండఁ జమత్కారంబుగాఁ బైకెగసిపడుచు, సారె
సారెకుం జరణతాడనంబులచే మస్తకంబు నణగద్రొక్కు
చు, భుజంగంబు ననమర్థంగావించి మిగులమర్దనంబు నొన
రించెను.

99

వ. అటుతరువాతను తమప్రాణేశ్వరుని ప్రయాణోన్ము
ఖంబులగు ప్రాణంబులుగలవానిగాఁ దెలిసికొని వానిప్రాణ
ప్రియలగు కాంతాజనంబులు సరభనంబుగా వచ్చి యధోక్ష
జుని శరణుజొచ్చి నవినయంబుగా నిట్లు వినుతిగావించిరి. 100

చ. నెలకొనుమత్సరత్వమున నిన్ స్మరియించినవారికైన బల్
జెలువగుమోక్షమిచ్చెదవు చిత్తములేకయెసీదునామమున్
బెలుచనుబల్కువాని భవభీతినిబాపెదవొర కొంచెమా
ఫలములొ సీరమో తులసిపత్రమొ భక్తి నొనంగునంతనే
వలచిగ్రహింతు వెంతయు సపారకృపారసపూర శ్రీవరా!

చ. మరుపున దేనిచేత తుణమాత్రమువీడని సద్రసార్ద్రభా
వ రహితయయ్యెడు హితయు బ్రాణసమానయు నా
నతి బ్రయ

బరికరసేవకాదులను బాసి గజేంద్రకృతాతిదీనవా
గ్భరరవమాలకించి కడుభ్రాంతుడవైతి తదీయరక్షణ
దరగతి, నట్టిసీదయ నదా శిరులీవుత మాకు శ్రీకరా!

గీ. సాధుదీనాత్మకులయవరాధరీతి

నరసభవదీయసిద్ధరసప్రభావ

కలన కళ్యాణభావంబుగాంచకున్న

వలదనర్థాప్తివారింపబడునె? కృష్ణా!

103

గీ. ఆత్మ నెరుగని యజ్ఞాని కగును గుందు

ప్రభుడవగు నీస్వరూపంబు బడయునాతఁ

డువశమము నొందుటొప్పు వాఁడిపుడు మరల

శోకమొందుచునున్నచో నీకునెటుల

దగు కృపాంబుధివనుభ్యాతి ధరణినాథ.

104

గీ. భోగిచూడఁమణి యతండు పుడమియందు

మేము భోగినులమటంచు మించెభ్యాతి

గరుడవాహుఁడవగు, నీదు కరుణలేక

భోగభాగ్భావమెఱుంగులను బొందగల్గు.

105

క. భాభర్తవగుచు నంబుజ

నాభా! నీవల, రమాసనాధతపయ

శోభనకరుణాబ్ధీ ! మా

సాభాగ్యోపద్రవంబు శమియింపు హరీ !

106

వ. ఇవ్విధంబునఁబలికి నయనయుగళంబునుండి బాష్ప
వారిపూరంబుజారుచుండ హృదయంబునుండి వెచ్చనగునిట్టూ
ర్పువాయువుల వెలిబుచ్చుచు నొచ్చియున్న యయ్యజగర
వధూమణులచేతం జల్లబరచబడిన యుల్లంబుగలవాఁడై కారు
ణ్యకల్లోలమాలియుగు నవ్వనమాలియు నటులనే యని యంగీ
కరించి వారలనోదార్చి తక్షణంబు సాగరంబునకేగుమనియును
నిచట నొకనిముషమాత్రంబైన నిలువదగదనియునుండెలిపి
యాకాళీయాఖ్యబివేశయంబున కాజ్ఞయొసంగి దుఃఖించుచున్న
సహచరనిచయంబుల నూరడించి, వారితోగూడ నిజనదనంబు
నకుం జనియెను.

107

—+ వేపవికౌల వర్ణనమ్మ. +—

వ. అటుపిమ్మట మరియొకప్పుడు మదనకదన శంఖా
రావంబులగు మధుకరనికరర్పుంకారరవంబులతో మిశ్రితంబును
మనోహరాకారంబులు గలవౌటంజేసి వనదేవతలచేతం జూలె
నడుగబడుచుండెడు కుశల ప్రశ్నంబులుగలవియై వెలయుచున్న
వియును, వికసితంబు లగునట్టి మల్లికామతల్లికాపాటలీపటల
చాంపేయ కుసుమంబులం గల సౌరభంబు నాస్వాదించుట
చేత సురభిశంబులై నవియును, ననిశంబును బ్రవర్తించుచున్న

ధారాయంత్రంబులనుండి నిరర్గళంబుగా జారుచుండెడు వారి
 ధారలతో విహారంబులు నల్పుచున్నట్టివియును, మిగుల జలిం
 చుచుండెడు శిఖరదేశంబులుగల తరువంక్తులచేత సానందం
 బుగా నభినంద్యమానంబగు సమాగంబుగలవివలె నొప్పుచు
 న్నవియును, బ్రతిదిశలను నశవంబుకొఱకుఁ దిరుగుచుండెడు
 సురగకులంబులచేఁ గబళితంబులగుటంజేసి విరళప్రచారంబులు
 గలవియును, నగు బాలానిలంబులచేఁ బ్రాణంబులు ధరించి
 యున్న ప్రాణికోటులు గలదియై పరగుచున్నదియును,
 నృగీయపరితాపోద్రేకంబు నహింపఁజాలక ప్రతిబింబదంభం
 బున నభ్యంతరంబు జొచ్చి మునుగుచుండెడు ప్రభాకర
 కిరణనికరంబులచేత నించుకంత వేడి నొందింపఁబడిన నకల
 సలిలాశయంబులు గలదియును, సముదంచితంబులగు నెండ
 మావులయందగు సలిల వీచికానిచయంబనెడు, మనోరథంబు
 నిష్ఫలంబుగాఁ జేయుచున్న దినమధ్యంబునందు విజృంభించు
 చున్నదియును, సముద్రంబగు యశావనంబు గలిగియున్న
 యన్నమిన్నలచేఁ జెన్నమీర వెతుకఁబడుచుండెడు పుష్ప
 సమయంబు గలదియును, చిరతర విరహిణీ జనంబుల నయ
 నయనంబులందు మాత్రము విశ్రమించుచున్న నర్హాసమున్నే
 వంబు గలదియును, పితామహా పురుషాయుష్యమాత్రంబు
 నవలంబించియున్న శరదా యామంబు గలదియును, బ్రబల
 తరంబుగా నూహింపఁబడుచుండెడు ననర్థంబును బరిహరించు

కొను నిచ్చచేతంబోలె తుమారగిరి కందరాంతరంబున తవంబు
 గావింప వేడుకపడుచుండు హేమంత సమయంబుఁగలదియును,
 తరుణి కుచకలశయుగళ మధ్యంబునంగప్పఁబడి వర్తిల్లుచున్న
 శిశిరభావంబుఁగలదియును, భోజ్యవిశేషంబులందు విరసంబును
 పిపాసాధిక్యంబును గలిగియున్న సకల జనంబులు గలదియును
 నగుటంజేసి, యంబువునకుజీవనభావంబు సమర్థింపఁజేయుచున్న
 చలువ పందిళ్ళులగములు, నిలయంబులుగా నివసించియుండు
 విలాసిజనంబులతోనగు చిరకాలపరిత్యాగంబువలన గలిగిన
 శోకాతిరేకంబునఁబోలె నూష్ణవ్యాజంబున నిరంతరంబుగా
 బయలువెడలిన నిశ్వాసవాయువులు గర్భంబునంగల భవనా
 భోగంబులు గలదియును, ద్రాక్షాసవాది పానకంబులు పానం
 బొనర్చుటయందె ముఖ్యతాత్పర్యంబును, మంచిగంధపుపూత
 యందె సదాసక్తియును, పుష్పశయనంబులందె శయనించు
 వేడుకయు, పానీయశాలలందె నిజాశయప్రవృత్తియు, జలకేళి
 లందె సాదరతయు, పద్మమాలికల ధరించుటయందె కుతూ
 హలంబును, హిమకరకిరణావలోకనంబునందె కోరికయు, నిశా
 సమయంబునందె పెక్కు మక్కువయును, విషయలోలురగు
 కాముకజనంబులకుఁ గల్పించుచు, సులభంబుగా సలిపావగా
 హనంబుసేయుటకును, సుగమంబుగా నీడలం బ్రవేశించుట
 కును, తలగడలు లేకయే శయనంబు గావించుచుండుటకును,
 బానీయ శాలలం దొరుకుచుండెడు చల్లనగు సతిమధుర

శోదకంబులు ప్రోలుచుండుటకును, తాళవృంతంబులతి నుక
ంబుగా సంభవించుటకుండగినదియై యొప్పుచు దరిద్రులకుం
ఘాడ నించుక భోగసుభగత్వంబుఁ గలుగఁజేయుటకు సమ
ప్రబైయొప్పుచు బయలువెడలెడు సంతరంగ పరితాపమాత్రం
బుననే పరిభవంబునొందుచున్న విరహిణీజనంబుల ప్రాణంబు
ను సత్వరంబుగా హరించుటకు వెలుపలంగూడ నవరిమితం
బుగాఁ బ్రబలుచుండెడు వేడిమికిం గ్రీడానిలయంబై వెలయు
చున్న గ్రీష్మాగమనమయంబు విశ్చంభించెను. అక్కడ—

గీ. యామభావంబుచేత ద్రియామయగుచు

సకల యగుచుఁ గలనాధ సహితయగుచు

సపు డనాయామయగుచుఁ గృశాంగి యగుచు

కామనీయకమునుజెంది కనురుచించె

యామినీ కామినీమణి సేమ మెనఁగ.

109

గీ. మాధవ బలాక్రమణమున మహిమగాంచి

యల్లబృందావన పదంబజెల్ల గంధ

కలన శోభిల్లుచున్నను గల్గదయ్యె

నల పలాశ విశ్చంభణ మబ్బురముగ.

110

గీ. రమ్యబృందావన పదాంతరమున మెలగు

యాదవేంద్రుని మృదు వేణునాదకలన

దగు వినోదంబువడయుచు జగతిన్జట్టి

మందజనులై న నానంద మొందకుండ్రె ?

111

వ. అది యుక్తమేయగును.

చ. జననమునందెకొన్నియునుజన్మముజెందినవెన్నగాయకుల్
గొనబుగఁజేయనొప్పునవికొన్నియునై తగురంద్రపాశులన్
వనరుచుఁ జల్కునైన యలవంశము శౌరికరాప్తిచేత దా
ఘనసరనత్వమూని శ్రుతిగైకొనిమోదమునేయుటబ్రమే ?

వ. అట్టిసమయంబున గోరూపంబు ధరించి ప్రలంబ
నామకుండను నొకనిశాచరుండు బలరాముని బరిభవింపం
గడంగి వచ్చి యతనిచేతహతుఁడై ధేనుకాసురునకు సిద్ధించిన
పదంబుననే వీఁడునుం బ్రవేశించెను. 113

→ శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నినిమింగి గోగోపసంఘమును రక్షించుట. ←

వ. అటుపిమ్మట నటవులందహించుచుండెడు దావా
నలజ్వాలావళులచేత వత్సపాలురగు గోపాలకురందరును నాక్ర
మింపబడియున్న తరుణంబున. 114

క. హా! రామకృష్ణ సురగిరి

ధీరా! కరుణారసాబ్ధి దీనార్తిహారా!

తీరుగఁబ్రోవవె యను కుర

రీరావసమార్త నాదరీతి హరివిన్దె.

115

గీ. శ్రీశుఁ డాశ్రితవాత్సల్య శీలుఁడవుడు
ప్రళయకాలాగ్ని నదృశమై బ్రబలువహ్ని
నమిత యోగబలాన్వితుండగుచు సంహ
రించి సఖులకు ముదమొనరించి మించె. 116

ధరణిజనులట్ల దాను నాతపముచేత
తప్తయగుటనొ మురవైరి దరికెజేరె
నురుములనియెడు విషచేత మొరలనిడుచు
వాసయ్ విషగుందుచు వర్షరామ. 117

సర్వమామోదితంబై యెసంగెనపుడు
భవ్యకాదంబ జృంభణవై భవమున
నైనకాదంబ పరిజృంభణాతిమోద
కలనలేదయ్యె చిత్రంబుగా ధరితి. 118

దేనియాగతి విరహిణీ మానినులకు
హనియొనరించు ప్రావృడత్యంతచటుల
విసరణ వ్యాప్తి నొందుచు నెనగునట్టి
వాయువు సదాగతి యగుచు బరగుటెట్లు? 119

మలినుండతి చంచలుఁడు విషనుయహృదయుఁడు
సద్గుణ తిరస్క్రియలే చాలసల్పు మేఘుఁ
డైన వినుతింతుకొందరు దీనులశని
జీవన ప్రదుఁడగుటచే జెన్నుమీర. 120

గర్జితంబులచేతను శబ్దితయయి
బెడగు మెరుపులచేతను భీషితయయి
ప్రావృడిందిరచేతను భయముజెందు
నట్టి సర్వంసహన్ స్థిర నమలసేయ
వచ్చెనట్లు శరద్రమ భవ్యగతిని. 121

గీ. అయ్యెడ ఘనాగమాంత భాగ్నిగలిగి
రమ్యవిమలాశయము పంకరహిత మగుచు
వెలసె మధ్యమలోకంబు విశదముగను
నచ్చటను హంసదర్శనమగుట యరుదె ?

122

గీ. ధరణి నయ్యెడ పక్షపాతంబు మిగుల
నీలకంఠైక విషయమై నెగడుచుండ
వాసుదేవునియెడ రక్తిబడసె జగతి
యహహ ! యిదియెంతో చిత్రమై యలరుచుండె.

123

వ. అటుతరువాత శరత్కాల మతిక్రమించినదైయున్న
సమయంబున.

చ. అరయసుదృగ్జనుల్ మనసిజ్ఞునిగుందుచు తద్రవ్యజంబునన్
హరిగొననట్టిసంస్కృతి నిరర్థకమంచు దలంచి తద్గుణో
త్కరనతి సేయుచున్ గథలుగానముఁ జేయుటయోమనంబొయా
హరిగన సాధనంబనుచు నాకులచిత్తము నొందిరయ్యెడన్.

గీ. అఖిలజగములకును నాధుఁడై నహరియె
మాకునాధుఁడుగా నగుగాక యనుచు
మార్గశిరమాసమున గొల్లమగువలెల్ల
సెప్పిరయ్యెడ కాత్యాయనీవ్రతంబు.

125

వ. తరువాత వివిధగంధాక్షతపుష్పమాల్యానులేపనా
భరణాద్యనేకోపచారంబులతో భగవతియగు భవానింబూజిం
చి యివ్విధంబున నన్నుతించిరి.

126

—, గోపికాగీత దేవీనవరత్నములు. —

1. దేనిమరందబిందువులు దీనతయన్ శిఖనార్పుచుండు నె
ద్దానినిఁ గేళియుద్ధమున ధన్యశివుండు వినముఁడౌచు సం
ధానితమాళి, చంద్రకసుధారసధారల ముంచునేది ను
శ్రీనిధిపద్మశోభను హరించి రుచిన్ రహిమీరుచుండు న
ద్దానిని నీదుపాదవరతామరసంబును గొల్తుమంట్రో. 127

2. జనని! నుతించునానలువ శక్రకుండ్రమొక్కుచునుండె, శౌరియ
య్యనఘతకల్పమాల్యసమమైనభవద్గణముల్ వచించునం
చునునలపార్శ్వగుల్ తెలువఁ జూపులనింపుచుఁ గేళికీరమున్
గొనునలలోకమోహినిదగున్ విజయంబుగమాకుముంగిటన్

3. అలరుముదశ్రుపూరభరితాక్షులతో దగుమేన నొప్పుబల్
పులకలతోఁగడున్ జెమటబూసినదేహముతో సగద్గదో
జ్వలనినదంబుతోఁ దెలియవచ్చెడు నెద్దియులేనివృత్తితో
నలవడుధన్యలెందరొ దయారసవార్ధిని జన్మయున్ హలా
హలధరమోదకందమును సంబను నిన్ భజియింతు రీశ్వరీ.

4. అనిశముదారధీరులుమురారిపురారిముఖుల్ దయోదయుల్
ధనవినుతిప్రియాత్ములగు దైవములెందరులేరు? భూమిపై
ననుదగెనాదుమానసము నవ్యదయారసపూరితాత్మమై
జననుతకల్పవల్లి సదృశంబయి శంకరమోదహేతువై
దనరెడునట్టి తేజనను ధన్యతమీరగ కోర్కెదీరగాన్.

చ. పనియొనరింపమింతయు తపంబునొనర్పము దైవతంబులన్
గొనినుతి నేయమెన్నడును గోర మొకించుక యైన నెమ్మదిన్
మనియెడు మంగళంబులకుమంగళమై రహిమీరియాత్రిలో
చనునితపఃఫలంబుగ, నెనంగుమహంబుదలంతుమాత్మలోన్

చ. అలహిమత్తైలజాతము సురాధిపనీలసమాలకంబు స
ల్లలితవిలాసకీరము కలాధర నవ్యకలాధరంబునై
వెలయుదయామయంబుశశిబింబసమాన్యమదారుణంబునై
యలరెడుహోరిహారమరుణాకృతినమ్మహమెంతుమాత్మలోన్

చ. అరయసుధారసాతిమధురాధరమున్ స్మరవైరిమానసా
దరసుమదావహంబు నిజదాసజనాధికదైన్యదావమున్
సురుచిరపద్మరాగరుచిసోమకలాన్వితమస్తకంబునౌ
సరసమహామహంబునను సారెమునుంగుత మామనంబికన్

చ. దినకరు తేజమున్ తుహినదీధితుకాంతియు నగ్నిదీప్తియున్
దనరెడుకన్నుదామరల చాల్పుసుధారసమోదదంబు స
ద్గుణగణసారభంబు పరిగుంభకదంబవనీ నివాసియకౌ
ఘనతర తేజమందలరుఁగావుత నాదగుచిత్తమెత్తరిన్. 134

చ. స్ఫురితదయారసాంబుపరిపూర్ణములబ్జరిపుల్ సుధారసా
త్కరవిలసత్తరంగములు తావకవీక్షలనెప్పుమావయిన్
నెరవుముధన్యతన్గనెద నీకునుదానశ్రమంబులేదు సు
స్థిరయశ మొందెదీవు నిలనేవకరక్షణచేత మాత్రరో! 135

క. నీ యమితదయ యశోదా

దాయాదుం డధికతరదయామయుఁడును నా

నాయదుపతి మాదయితుని

నేయుము దాననెశ్రమంబు జెంచెదె! దేవీ! 136

వ. ఇవ్విధంబున మరలమరల వినుతించి భగవతియగు
భవానిం దమమనోరథంబు నఫలంబుగావింపుమని గోరుచు
వల్లవవల్లవాధరలందరుం గమికూడి వేడుకతో నామానంబు
సంతయును వ్రతంబుగావించిరి. 137

ఉ. శ్రీగిరిజాకృపారనర్పురీశుభసారభవత్కటాక్షుశో

భాగురువీక్షణంబులలభాసురకల్పలతానుమావభుల్

గాగొనినత్కవీంద్రుఁడనఁగాదగు శ్రీనవకాళిదాసుబల్

బాగుగదారచించెనటఁ బండితమానస సద్విలాసమా

భాగవతాఖ్యచంపువున బ్రౌఢిద్వితీయవిలాస మొప్పెడున్

చ. శివగిరిజాదయారనవిశేషపరీతకటాక్షవీక్షణో

దృవతతసాహితీసుకవితారసభాసురసుందరాఖ్య న

త్కవికృతమాససారభనుధారసధారల మీరునాంధ్రభా

గవతపుచంపున వినుతిగాంచుద్వితీయవిలాసమొప్పెడున్.

గ ద్య.

ఇది

శ్రీమన్మహారాజ రాజేశ్వరీ కరుణాకటాక్ష వీక్షణాలహరీ పరీత
సంగీత సాహిత్య సరసకవితాచాతురీధురీణ తాకికవిద్యా

విశేష ప్రవీణ సత్యవోలు కులకలశ జలధి కువలయుమిత్ర
 భారద్వాజసోత్ర భగవత్కవివంశ వవిత్ర సోమరాజా
 మాత్య పాత్ర వెంకటరాయమంత్ర వరపుత్ర
 రామాంబాగర్భశక్తిముక్తాఫలోదయ సకల
 సుకవి విద్యజ్ఞనవిధేయ సోమనుందరకవి
 నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమ
 దాంధ్ర చంపూభాగవతమునందు
 ద్వి తీ య వి లా స ము
 నం పూ ర్ణ ము.

శుభమస్తు. శ్రీరస్తు. అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీదేవ్యై నమః

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము

తృతీయవిలాసము.

—, గోపికా వస్త్రాపహరణము, —

క. జలవిహరణ సాదరలై

యలవల్లవ వనితలెల్ల నయ్యెడలననా

విలయగు యమునను జేరిరి

జలజాక్షుని హృదయమునను స్మరియించుచొగిన్.

1

క. తమవలువ లచట విడిచియె

నుమశరతర వారిలీల సాగసాంబెడునా

యమునాలహరిం జొచ్చిరి

వలపులు వెదజల్లునెల్ల వల్లవయువతుల్.

2

క. హరియపుడు నేత్రనిచయము

హరియించి సమీప నీవమయ్యెడ నెక్కెన్.

దరుణీమణులది గనజా

లరయిరి జలనంగ నిరతలాలస లగుచున్.

3

వ. తరువాత చిరతరంబగు జలక్రీడా విహారంబువలన
మిగుల నలసినవారలైన యీ వారిజాక్షులందుండి బయలు
వెడలెడు నిచ్చచే నరోవరతటభూమి నవలోకించి యచ్చట
తమతమ పట్టుపుట్టంబులంగానక, సరసమీప సేవసాదవ శిఖ
రంబునందు తమ పరిధానంబులు గ్రహించి పట్టుకొనియున్న
యన్నవనీత చోరుండగు బుండరీకాక్షు నవలోకించి, విస్మి
తంబగు మనంబు గలవారలై యుండిరి.

4

గీ. అయ్యెడ మనోహరంబుగా నంగనలకు

నగవులు పరస్పరాలోకనములు, శంక

లమిత సంకోచములు నిభ్రమములుజూపు

నాంగజంబగు పాండిత్య మతిశయించె

నది యథోక్షజ మదిగూడ నవహరించె.

5

వ. అటుతరువాత నాభీర తరుణులందరు నయ్యదు
తనయున కివ్వధంబున నవినయంబుగా విన్నవించుకొనిరి—
ఓ కరుణానముద్రుడా ! యశోదానందదాయకా !

6

క. కనుగొన నేదిశలను నీ

ఘనతర గుణగణము గప్పగాలేదా ? న

ద్గుణ నిధికి నీకు దగునే !

పనిగొని యబలాంబరములు వలసి హరింపన్.

7

క. వ్రతమునకు ఫలము నీదగు

హితదాన్యము మాకునదె, విహితముగనాసా

దితమయ్యె నికనొసంగుము

కృతగోపన చేలములను కృష్ణ ! మురారీ ! 8

వ. ఈలీల మృదుమధురంబులగు చతురవాక్కులచే
వారలందరుం బ్రార్థించుచుండ, నకౌటిల్యంబుగా సరవింద
లోచనుండిట్లు మారువలికెను. 9

క. తనరుకువిందుడ ! మాచే

గొనువృతమున చేలపాలకుడవై తివటం

చును జతురత బలికినమీ

వనువడునల శ్లేషవాక్య ఫణితిసరసితిన్. 10

క. నదినుండి మీరలొకరొక

రిదెరండిక వేగువేర నిపుడీదాసుం

డదిగని మీమీ వలువలు

విదితముగా మెచ్చియిచ్చు వినయముమీరన్. 11

వ. ఈరీతి నర్థాంతరకల్పనలచే విడంబనా తత్పరుండై
భగవంతుండగు వాసుదేవుండు వల్కుచుండ గత్యంతరా
భావంబువలన లజ్జానుభావంబుతో జలమధ్యంబున నిలచి
చలిచే గడగడ వడంకుచు దక్షిణహస్తంబుచే నాచ్ఛాదింప
బడిన గుహ్యప్రదేశంబును, వామకరతలంబున గప్పబడిన
వదన గవ్వారంబును, గలవారలై వారిమధ్యంబును విడచి
వినమితానయవములతో నతి కష్టతరంబుగా జలాశయంబు
నుండి బయలువెడలిరి. 12

గీ. అపుడు తీరముజేరియు నలత్రాపాబ్ధి
మునిగి తేలుచునుండెడు ముగ్ధతరుణు
లొకరినొకరట్లుగైకొని యుంటెకాని
వేరె యవలంబనము లేదు వారికెల్ల. 13

గీ. కప్పబడు నూరుమూలంబు గలుగుగోప
ముగ్ధరమణీమణి గణములనుజూచి
వారలట్లుందుగ్రావుత వ్రతవిశేష
మిటుల ఫలియించె నాయెడ నిపుడటంచు
మదిదలంచెను గోపాల మాళియపుడు. 14

గీ. అఖిలమును జూపునట్టి మురారియపుడు
గనుగొనని గుహ్యమేది యాకాంతలందు
నైనవారల మదికి మోహంబుగొలుప
దగనిటులబలికె హరి చిరునగవుమీర. 15

గీ. అంజలులు శిరముననుంచి యతుల నతులు
బరగనల్పుడు మీమనో భావమరసి
స్పష్టముగజూచి మిగుల సంతుష్టినొంది
మియభీష్టము లొనగూర్తు మేరమీర. 16

వ. ఇవ్విధంబున బల్కుచుండెడు నీవంచకుండు నుడి
వినవడువున గడువడిం జేయకుందుమేని తనకృతనిశ్చయంబు
నుండి మరలనివానిగా నెంచుకొని, యావల్లవనుండరు లంద
రును నవ్విధంబున నొనర్చుచున్న సమయంబునఁ గరుణించి

గీ. హరియు నయ్యెడ నామోదమంది వారి
వారి వసనంబులెల్లను తీరుగా, నొ
నంగుచును నిజసంబంధ సద్వృత్తమున
కిదెఘలార్పణ మనివలికె ముదముమీర.

18

గీ. అపుడు తమవల్వలనుగొని హర్షముగను
వృజమునొందిరి వల్లవ వనితలెల్ల
కేశవాదేశమునజేసి యాశయనెడు
పాశమున బద్ధమైనట్టి యాశయమున.

19

— మునిభార్యలన్న మను దీసికొనివచ్చి శ్రీకృష్ణవారగింపజేయుట —

గీ. అప్పుడశనాశగొను వివశాత్ములమము
పాలనమొనర్చుమా ! శ్రితపాలక ! యని
పలుకుచుండెడు సర్భకవాక్యములను
వినిహరివచించె నిట్లని ప్రియగిరంబు.

20

గీ. బహుసమీపముననె యజ్ఞవాటికగల
దచ్చటికినేగి యాచింపుడన్నములను
హితముగైకొన దలచితిరేని యిపుడె
సరగున జనంగవలయునో ! సామ్యులార !

21

వ. ఈలీల బలుకుచున్న కేశవు నాదేశంబువలన
నాశాపరవశంబగు నిజాశయంబు గలవారలై వారలందరును
దొందరగానేగి సవనసదనంబునొంది వ్రసాదంబు నొనంగుడని

మునివరులంబాద్ధించి నీతిమాలినవారివలనం దిరస్కరింపబడి
మరలివచ్చి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయుం గృష్ణునకు విన్న
వించిన విని మరల నమ్మునివనితాజనంబు నుద్దేశించి జనుం
డనియును మీకోర్కెనెరవేరు ననియునుం జెప్పిపంపిన, వార
టులనే యచటికేగి వేగిరముగా నోగిరము నొసంగుమని వేడు
కొనగ, తద్రీమణీమణులు నిజరమణనివారిత లయ్యును,
నయ్యెడ నమృతకల్పంబగు భోజనపదార్థంబు నమ్మితిగా
నొసంగిరి—అదిబహువిచిత్రముగా నున్నదిగదా! 22

గీ. గొల్లపిల్లల కవమతి గూర్చునచటి

పురుషులె ప్రిదీపదర్శను లరయ నహహ!

స్త్రీలుగారు ప్రితీపదర్శనులు తత్వ

మునుగ్రహించి చరించుటన్ బుణ్యులగుట.

23

వ. అపుడు వారలతో గూడ సకలపదార్థ సంపన్నం
బగు నన్నంబు సుధాసారమధురంబులగు బిండివంటకములును
గొనితెచ్చి భగవంతుండగు శౌరికర్పించి వారిట్లుశ్లాఘించిరి.

చ. సరులరయన్ యధావిధినొనర్చిన యాగశతాశినైన శ్రీ

కరమగు నీప్రసాదమును గాంచుట దుర్లభమట్టి నీవు మ

మృరసి కృపారసంబునఁ గృతార్థులఁజేసితివెంతభాగ్యమో

మురహరమేమొనర్చుతపముల్ ఫలియించెనునీదుతత్వమున్

గురిగొనలేనిమూఢులగుకొందరు మోహముగొందురెంతయున్

వ. ఇట్లుబల్కుచున్నట్టియు, యా హరి ప్రభావంబు
దెలిసికొన్నట్టియు సగు నబలాజనంబుల ననుగ్రహించి
హరలు సమర్పించిన సకలమైన భోజ్యపదార్థంబును గ్రహించి
భుజియించి యానందనందనుం డమితానందంబు నొందెను.

గీ. మరియొకప్పుడు నప్పురందరునియెడల

నాదరముగొని పూజింప నమిత కుతుక

మొందు నందాదిజనుల ముకుందుడరసి

యింద్రవైరంబు దెల్పుచు నిట్టలనియె.

27

వ. అమిత సంభారంబులు సమకూర్చుకొని సేయఁ
బూనుకొనిన యానంకృందసపూజా సంరంభంబుచేత నిక
చాలుచాలు నిట వినుండని వారలతో నిట్లనియెను.

28

సీ. అత్యుచ్ఛయము సకలాగమప్రణయియై

నిచ్చనిచ్చలు రహినెనయుచుండు

గోగణంబునకెల్ల గొనబుగాఁదనరారు

విశ్రామభూమియై వెలయుచుండు

అఖిలఫలాస్పదంబగుచును నిరతంబు

నలశేషవినుతి శోభిలుచునుండు

సంతతామోదం బొనంగుచు సుమనోప్ర

కరసేవ్య మగుచును బరగుచుండు

గీ. గాననీయచలంబును బూనికొలుపు

డల వనస్థితులకు శ్రేయములనొసంగు

ముగ్ధసుర రాజపూజన బుద్ధి మీక
దెట్టి దెట్లయ్యె? మోహమహేతుకముగ.

29

—, శ్రీకృష్ణుడు గోనర్థనపర్వతము నెత్తుట. —

గీ. అపుడు హరికృత పక్షపాతాత్తిగొనిన
గిరివరంబతి సంతోషభరమునొండె
పాకళానన చిరకృత పక్షపాత
ముననె విరసతగొనె చిత్రముగనుజగతి.

30

క. హరివచియించిన వాణిం
బరమహితంబని ప్రమాణ మరయుచువారల్
గురుతర విధిపూర్వకముగ
సరగునపూజించిరపుడు జగతీధరమున్.

31

క. వరగోగణమును ద్విజులన్
సురుచిర కీలాప్తహుతభుజుని విధిలీలన్
పరితృప్తిపరచి గొల్లలు
ధరణీధరమునకు బలిని దగనిడిరెలమిన్.

32

క. హరియచలాంతర్గతుడై
కరమదిచైతన్యమొందఁ గదలగఁజేసెన్
సురుచిరబలియును దినెనా
హరిచరితము వినినవార లద్భుతపడరే.

33

గీ. అమరనాథుడు బలరిపుడగుటఁదనకు
నహితుఁడేయని కాదలహరిహయునెడ

హరికివైరమదేలన నచలమిషను

బలిని తనె దినువేడ్కుచే గలిగెనిజము.

34

వ. తరువాత దనకువైరియగు మురరిపుని చరితంబు విని కోపించిన వాసపునిచేఁ బంపబడిన ప్రళయకాల విజృంభితంబులైనవివలె వెలయు ధారాధరంబులు, ధారాశంబగు వారి ధారలచే నిరంతరంబుగా గుమ్మరించుచుండెడు సలిలాసారంబులచే గబళింపఁ బడుచుండు నశేషనివేశప్రదేశంబులు గలుగుటంజేసి కర్ణపరుషంబులు నతివిషమంబులు నగు దీనభాంకార రవంబులుగల సురభినికరంబులతో సమంబుగ మిగులఁ బీడింపఁబడుచుండెడు గోపతులందఱును దన్నుశరణంబుజొచ్చియున్న సమయంబున వెరపుమాలి వనమాలి, తనమనంబున నిట్లుండలంచెను.

35

గీ. హరికి గోత్రభిదుండను నవయశంబు

జెలగెనదియెంతో భువినని చింతజేసి

దాని దొలగించుటకు నయత్నముగను హరి

యపుడుగోత్రసముద్ధర్తయై యెసంగె.

36

గీ. తడియుటనుజేసి గడగడ వడకుజెంది

యార్తిగొనిగోగణంబుతో నల్లగొల్ల

లెల్లరును హరియాజ్ఞచేఁ గొల్లలుగను

గలసిచేరిరి జీమూత తలమునకును.

37

గీ. విగతమర్యాద నీచప్రవృత్తజడవి
తతులచే నిలగలుషయై తనరైనై
హరిమహిమచేత పశువులకైననపుడు
పంకసంస్పర్శమింతయున్ బరగదయ్యె.

38

గీ. హద్దుమీరిన జలసమూహంబుచేత
మాధవాశ్రితులై న యామానవులకు
పరిభవముగల్గదయ్యె సత్పథమునుండి
జారిపడువారిచే గతి సన్నిరోధ
పంకతతియె యుపార్జింపబడియె జగతి.

39

*గీ. సత్పథచ్యుత నిస్సీమ జడసమూహ
కృతపరిభవము మాధవాశ్రితులకగునె ?
పుణ్యమార్గానురోధి ప్రభూతవిదిత
పంకమదిభవి నార్జింపబడుటెగాక.

గీ. పరమపురుషున కవమతిఁ బరగజేసి
తనదువృషభావమును ప్రకటనమొనర్చె
శక్రుడల గోగణముల స్వేచ్ఛావిహార
మునునిరోధించుటది చిత్రముగనుదనరె.

40

గీ. అపుడు హంసోదయముచేత నఖిలభువన
ములును శోభాశ్రయంబులై బొల్పుచుండ
బహుతమోవృత్తి సంధత బడయుట బ్రతి
కూలగతి కౌశికాత్మకౌఁగూడదెచట.

41

వ. అటుతరువాత నందనందనుండొసర్చిన యయ్య
 ద్భూతకృత్యంబును విని తక్షణంబవిగళితంబగు దుర్గర్వసంభృత
 సంభారంబుగల యాజంభవైరిచేత వారివాహంబులు నివారి
 తంబులై యంతరిక్షంబు దొలగియున్న సమయంబున నిర
 పాయంబుగా నివాస, సమీపభూమిపై గోపాల బాలకులం
 దరును శయనించియున్న సమయంబున. 42

గీ. గిరియథాస్థానముననుంచి మెరయుచున్న
 హరిసి ముదమొందజేయగ నమరవిభుఁడు
 దివమనుండిల కయ్యెడదిగియె నయవి
 నయములలరగ తలవంచి నమ్మిఁడగుచు. 43

వ. హరిదరికింజేరి మరలమరల సాష్టాంగ దండప్రమా
 ణంబులాచరించి యివ్విధంబున సన్నతించెను, అది యుక్తమే
 గదా. 44

—* ఇంచుకు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట. *—

చ. నిరతము సన్నునీంద్రకృతనీతి యుతస్మృతిజాతపూత ను
 స్థితర రశ్మిసంతతులచే బరిణద్ధుడవైననీనహా !
 పరులకుముక్తి నట్టిడెదా? వారలభక్తిమహాబ్ధిమగ్నతన్
 డెరలనినీవు వారి నెటుదేల్చెదా? నీకగునట్టిచిత్రమా
 చరితమునెన్న నెవ్వరివశంబగు సత్కవితా! మాధవా! 45

చ. తెలియకపెద్దయాసగొని ప్రీతుగఁగొందరనేక వేషముల్
 నెలకొనినీవుజూడగను నీటుగసంస్మృతి నాటకంబు దా

మెలమిరచించుచెప్పు ఫలమించుకనొందక నీయుదారతన్
డెలసినవెన్న చాలునని ధీరతఁగోరుచునుందుమాధవా.

చ. నతియగుచోజగంబులకు సంతతబాధయెలేదు గాక యా
నతిపయినట్లు నమ్మికయెసంగుటచేతనుగాదు దా సదా
నతియునటంచు నీప్రకృతిసంస్థితి నేమనిజెప్పకూరకే
యతులితరీతినార! పరమాత్మనుభాకృతిగొల్తురాబుధుల్.

చ. మనసువిచారదగ్ధమని మానుగనిర్వృత్తినొందగోరి యం
దనెనమృతంబుజిల్కునలతావక పాదమునుంతురామునుల్
దనరువివత్సహాయి యగు తద్వృద్ధయంబునశించునంచుత
ద్దనవిహాప్తికేవలతగల్గునటంచు నెవండెరుంగుదాన్. 48

ఉ. శ్రీమహితాన్వితా? ప్రకృతిచేతనె నన్నిటికెన్నగాఁబర
ప్రేమకునాస్పదుండవుగదా! చిరసేవలచేనెవంఁదో నీ
ప్రేమకుపాత్రుఁడనగుటరిత్త నదంభమునోనునన్య న
త్రేమమునట్టులైన జగతిన్ నిరుపాధిక్వసాంబురాశివన్
భూమయశంబునీవెఱుల బొందితివార! మహాద్భుతంబుగన్.

చ. వరవినతాపరాధగణ వహ్నికణంబులు సత్కృపాబ్ధివై
పరగెడునిన్ స్పృశించుచునుబాగుగ నెన్నియొశాంతినొందవే
వెరవుగనట్టులన్ సురగవీజపయోలహాసమంబులై
బొరలుభవత్కటాక్షములముంచుమునన్ను గృతాపరాధునిన్.

క. సురధేనుపయోధారల

హరినభిషేకించి యిందుడయ్యెడనరిగెన్

త్వరితగతి స్వర్గమునకున్

బరిపూర్ణమనోరథంబుఁబడసిముదమునన్.

51

— శ్రీకృష్ణుడు నందుని పరుణనగరంబునుండి తెచ్చుట. —

వ. తరువాత మరియొకప్పుడేకాదశీవ్రతం బొనర్చి
నట్టియు నిది స్నాన్వార్త కాలంబుగాదని విచారింపకయే యర్ధ
రాత్రంబునందు కాళిందీనదీజలంబుల సవగాహనంబునీయు.
చున్నట్టియు, సముపజాతానందుఁడగు నందుని నతిమాతృకో
పంబుగలవరుణదూత తనయధీశనివేశంబునఁ బ్రవేశపెట్టెను.
అదియుక్తమేయగును.

52

గీ. అటుజనె నశాంతనిద్రఁజొనట్టినందు

డసమయమటంచుదలపకె యరుణసుతను

గోరి, నిజస్వహమవిసీతి జేరుటవిని

పటుశుజలరాజు సహనంబుఁబడయుటెట్లు.

53

క. తరువాతను మురహారుడ

య్యరుదగువృత్తాంతమంతనరయుచునతిదు

ద్భరరోషరూషితుండై

వరుణాలయమునకునేగి బహుశీఘ్రగతిన్.

54

క. హరిగనుగొని నవినయముగ

వరుణుడుపూజించియపుడు బహుచిత్రముగా

బరమానందత్యాగము

నెరపియు నానందగరిమ నెలకొనెమరలన్.

55

గీ. అలవరుణలోకయాత్రను నలరజేసి
మహితగతిమీరునానందసహితుడగుచు
నట్టికృత్యావసానంబునందునుకృతి
పుణ్యవంతుడవు పురుషోత్తముండుగడక
మరలక్షితి నొందె మాయికమానవుండు.

56

వ. అటుతరువాత భగవంతుండగు వాసుదేవుండొకా
నొక తామసీప్రారంభంబునందు పొందబడిన ప్రయోజనంబు
సమర్థించుటకు బృందావనపరిసరంబున గ్రీడించుటకై యాశ్ర
యించియుండెను.

57

వ. పిమ్మట దిగ్గజంబుల, కుశలంబు నడుగుటకుం బోతె
దిగంతంబుల నుల్లఘించుటకు సమర్థంబులగు నంధకారధార
లచే నాపాదంపబడియుండు నద్వైతంబు గలదియై జగంబు
వెలయుచుండు నవసరంబున.

58

వ. ఇది పూర్వవర్వత శిఖరంబునందలి, కురువింద
మణి కందళంబులకాంతి కదంబైయుండునా ! లేక నకల విలా
సినీజనంబులను మోహింపజేయుటకు సాధనభూతంబగు మనో
భవమణిమయ బింబంబైయుండునా ! కాక పురందర దిగంగ
నకు నయనాంజన స్ఫటికకరండంబైయుండునా ! అదిగాక బంధ
రసంభరితంబగు రజనీభామినీ విలాసకోకనదంబై యుండు
నా ! అటుల గానిచో చకోరనికరంబులు భుజించుటకు పరి
కల్పితంబగు మాషవటకంబైయుండునా ! ఆహా ! అదిగాని

యెడల ననవరతప్రహారంబులచేత శిథిలీకృతంబగు మధ్యభాగంబుగల పురందర మండిరప్రాంతంబున వెలయుచున్న ఘటికాయంత్రఫలకంబైయుండునా! యని యివ్విధంబున నాలోకనజనంబుల కగు సంశయశలాకలచే శకలితంబగు శరీరంబును వహించి పురుహూతదిశారంభ పరీరంభంబునందలి సంగంభంబు నొంది షడ్గుణైశ్వర్య సంపన్నుండు, సుధాకరకిరణుం డలరుచుండు తరుణంబున.

59

కం. వందారు జనులపాలిటి

మందారుండైన శౌరిమంజుల గీత

స్యందిత మురళీరవముల

నందముగ హరించె గోపికావళి మనమున్.

60

—* గోపికాగీతలు *—

చ. హరికృత గీతినట్లు గడు హాయిగ నల్లనుదృగ్లనావళుల్
సరగున నాలకంచి గృహసఖ్య సగర్భ్య హృదీశమాతృ, తా
త, రుచిరపుత్ర మిత్రులను ద్రవ్యములన్ విడి వల్లు వల్లనన్
మరలక, శౌరినారయగ మానుగ, గానకు నేగిరప్పుడ
బ్బరముగనాత్మసౌఖ్యమునుబొందెనువారికిగుండ బెట్లగున్.

చ. ఎరువుగ జూచుటన్ నుదిటి నెట్టి రుచింపక సారసాక్షుడౌ
హరిమధురాధరాంచితసృధామితధారలు గ్రోలగగోరుచున్

మరపున క్షీరదోహనము మాని మహాద్భుతలీల గ్రాలము
దిరమును వీడి యేగెనొక ధీరసుదృఢజ్ఞాని తత్ప్రవృత్తిచేన్.

గీ. పరగునా యాంతరంగిక ప్రాణమైన
ప్రభునివిడిచి బహిష్కరప్రాణములగు
ధనములే లని తెల్పిచే ధనము గృహము
వదలి కేశవు దరికేగె ముదిత యొకతె. 63

గీ. కూర్మి సంతానసుఖ మది గోరబడిన
నెలమి హరియోగ సౌఖ్యమ దెట్టులబ్బు
ననుచు నాకలిచే గుందునట్టి శిశువు
లను గృహంబును విడి యొర్తు జనియెనపుడు. 64

వ. ఇవ్విధంబున గురుజనవచన నిచయంబును గూడ
దిరస్కరించి యాభరణగణంబును వ్యత్యయంబుగా ధరించు
కొనుటయుం బరిగణింపక, యేనె ముందేగెద, సేనె మున్ను
జనియెదనని వచ్చుచున్న యావ్రేత యన్నుమిన్నుల సంత
సంబు నొందించి యావెన్నుండు సాదరంబుగా వారలతో
నిట్లనియెను. 65

ఉ. శీలము బాసి యీకటికిచీకటి నిట్టి నిశీధనుం దెటూర్
బాలికలార ! యేల పనవాటికి, మాటికినందె చప్పుడుర్
గ్రాలగ నేగుడెంచుటకు కార్యమదేమి ప్రియంబ దెట్టిదో!
చాలగ దెల్పుడా ప్రియుల సంగతిబాయుట స్త్రీలకొప్పసే!

వ. ఈలీలను భగవంతుం డగు వాసుదేవుండు వల్కు
చున్న సమయంబున.

గీ. ఇతరవంచనఁ జతురుడౌ నతని మతిని

నతులు దెలియక లజ్జచే నతినతలయి

జొక్కివే మారుబల్కనిం పెక్కు పెక్కు

వాక్కు లక్కజముగ నెంత్రు మక్కువెక్క. 67

వ. అటుపిమ్మట నాభీరధీర తరుణీమణులు తదీయ
మాయం దలంచి యనుమానించుచుఁ దమ!తమ యంతరం
గంబును వెల్లడించి తదనుకూలంబుగాఁ గుటిలస్వభావంబుతో
నివ్విధంబున నమ్మిత్త కాళిను లుత్తరంబొసంగిరి. 68

గీ. అనిశరామానభీష్టనమగు విరాగ

మును వహించిగ నీసన్నిధిని వచించు

ముగ్ధదృక్తుల మరతిబూని మిగుల

నలభవ ప్రతికూల చర్యాప్తిగొన్న

మాకు నిర్వాణ సుఖమెట్లు గాకయుండు. 69

గీ. అరయ భీరులము మనోధవాధి మిగుల

బూని నిన్నిపు డభిలేశ! బుద్ధిచేత

శరణు జెందితిమో! యీశ! సంతసముగ

నిట్టియెడను పరిగ్రహమందు విరస

మొంది యెట్టుల పొరువమూనితీవు.

—♦ రాసక్రీడాభివర్ణనము ♦—

వ. ఈలీల బలుకుచున్న వల్లవపల్లవాధరలయుల్లంబు
గ్రహించి యపుడెంతయును నివారింపబడని ధైర్యంబు గల
వారినిగా నిశ్చయించుకొని వారలతోడఁ గ్రీడించెను. 71

గీ. కమల రమణీయనయనయా రమణి యొకతె
యలశ్రమ ధురాధరయు మధురాధరయును
రుచిర యచిరాంశు రుచిరయై శుచిహృదయుని
కలితమురళునితరళునిగా నొనర్చె. 72

గీ. లలితమలయా నిలాలోల కలితతరుల
వాసిగొను కాన నిందు కలాసమాన
మరియొక మనోరమ సమాగమ పరహరికి
రక్తి గలిగించె నల రమారమణికరణి. 73

సీ. స్మరవరనారాచ సహజంబులును దర
స్నేరంబులును ద్రపాభారములును
మండస్మితాచిత మధుపరీరంభణ
మహిత రసాత్యంత మధురములును
మహనీయ సత్ప్రేమలహరీల లద్దన
కల్లోల వత్సభాకలితములును
పటుసమంచిత పంచబాణ సమేతముల్
శోభిత సౌందర్య సుభగములును

గీ. నైన రంగదనంగ మోహాభీతుంగ
ఘనతరంగములగు నపాంగముల గముల

నపుడొక కృశాంగి యాముర రిపునిపైని
నెరపె నిరుపమలీల బల్ నేర్పుగ్రాల.

వ. అటు తరువాత.

గీ. స్మరపరీతాప విధురలున్ సరసతర సు
ధారస, సుమధురాధర ధారిణులును
చంచలా పాంగదృశలునా సతులను హరి
సర్మవాక్సుధచే ముంచె శర్మమలర.

75

గీ. శాణఘర్షణముల మణిస్వర్ణములకు
బోలె మృదువగు నీకెట్లు బొందుశోభ ?
యనుచు సీతను వొనరించి యల విరించి
గడగి లావణ్యరసమున దడపెనేమొ !

76

గీ. నీదు లసదూరుశోభచే నిష్ఠితాభఁ
దనరు రంభాతరుల్ నమ దంభము విడి
సార్థముగ నలమోచాఖ్యసందియుండె
జడులిల సదూరుసామ్యంబు బడయు టెట్లు.

77

గీ. ఉర్విలతలకు నెచట పుష్పౌద్గమంబు
గలుగు నచటనె ఫలములు గల్గుచుండు
ధరణి తరుణీ స్వరూప లతామతల్లి
వై న నీయెడ నిటగల్గె నద్భుతముగ
పుష్ప మొకచోట కాయలుబొడమె నొకట !

78

గీ. పరమనంబు హరించు నీ గురుకుచంబు
లంచు గట్టిలి విట్టులఁ గంచుకమున

- నైన నవి మానవయ్యెను, నైజగుణము
కఠినతరులు పడుతురె నిగ్రహమువలన ? 79
- గీ. చెలగి మున్నెన్ని పున్నెముల్ జేసికొనెనొ
యిట్టి కంచుకమో తన్వి ! యెరుకపడదు
తపముచేనైన పొందగా దగని నీదు
నిరత కుచకుంభ పరిరంభ నియతిగొనుట. 80
- గీ. విధిగ నీమోము విధునిచే విధి విధించి
యచటి సారంగ సారాంశమా హరించి
వదనమున మృగనేత్రముల్ ఫాలమునను
తన్మదమునుంచె నిజమది తరుణి ! వినుము. 81
- గీ. తన్వి ! యీమోవి నీముఖాదర్శమునను
వెలయు తుండీఫల ప్రతిబింబమగును
గాక యుండిన బింబ విఖ్యాతి యెట్లు
దనరుచుండును, దత్ఫలంబునకు జగతి ? 82
- గీ. అరయ నీదగునట్టి సర్వాంగములను
విమలతరమగు పనుపుచే విధి విధించి
విధిగ నధరమునను నిల్పె సుధ నచటను
గాక రాగాతిశయ మెట్లు గలుగు నబల ! 83
- గీ. అరయ బహుదూర దర్శినులయ్యు నీదు
నయనము లవారిత శ్రుతినియతి చాట

నల మలినవాలభారంబునందు నెట్టు
లెనగదు తమోగణ ప్రణయిత్యమతివ !

84

కం. రంగచ్చాటూక్తి రసత

రంగంబుల దడివి యలకురంగాక్షుల, నా

సంగీ ప్రక్రమమోహరు

చింగొన సంగీకరింపజేసెను హరిదాన్.

85

శా. కేళీగోపవధూనవీనవిలసత్క్రిడన్ విలాసంబుగా

బాలావిద్యుమ పాటలంబులగు నీపాదంబులన్ బట్టనా?

లీలన్ మేనను మంచిగండమును నాలేపంబుగావెంతునా?

హాళిన్ బూలనుగొప్పనన్ ముడుతునాయంచున్ ముదంబొప్పగో

పాలుండాడిన చాటువాక్యరచనల్ భవ్యంబుమాకీపుతన్ 86

గీ. అలబహిః కేళిరిపుతను బరగులజ్జ

విడిచిపూబొదరింటినిఁ బడసియటకు

మరలనదివచ్చివడునని పరమభీతిఁ

గాంతయపుడు కవాటంబుఘటనపరచె.

87

గీ. పరగుచుండెడు మందాక్షభావమునను

కామసంగరసాహాయ్య కలనయందు

శక్తిజాలమినలలజ్జనడలెనపుడు

పరుని నిరతాశ్రయముగల్గివరలుచున్న.

88

గీ. శౌరితనశయ్యనొందించు సరసమిషను

నబలలకరగ్రహంబుదా సపుడొనర్చె

నదియెమదనాగ్ని సాక్షికమైనపెండ్లి
గాననతడెట్లుజూరుడన్ గణనగాంచు.

89

క. సల్లాపలోలయై బలు
కొల్లదు జూచుటకు వేడ్కనొందియుగనద
ష్టలరతిగోరియును నొక
వల్లవి వారిం చెనీవిబంధమువాపక.

90

గీ. హరిసమాగమమున సత్యంతరంగ
మెంతసుఖమొందెననుచును నెంచుచుండ
వెలుపలనురోమహర్షంబె వెల్లడించె
నందుచేనమ్మచున్నారమధికముగను.

91

గీ. ముందుగానన్నిధికివచ్చు మోహనాంగి
సరసమగుమోవిచుంబించు శౌరికదియె
కలుగనై యున్నమన్మథకనకమునకు
వీరులొనరించుపానమై వెలయుచుండె.

92

గీ. నీదువత్తోజలక్ష్మి కాచ్ఛాదికయగు
నిట్టికంచుక మెటుధరియించితబల
యనుచుఁ బ్రియసతిమోహంబు నంద జేసి
దానిజడవట్టిలాగెశీధరుఁడువేట్క.

93

గీ. కోకతతులను నీరజకుట్టలముల
గాంచినిర్జించునీచన్నుగవకునిపుడు

వెలది! కంచుకధారణవృథయటంచు
రవికముడివిప్పివైచె శ్రీరమణుడపుడు.

94

క. ముదితరొ! నీనిర్మలమగు

హృదయమునుఁ గఠోరకుచములిటులాకృమణన్
బొదలెననికృథను రవికెను

విదిలిచిహరిదానురోజుపీడయొనర్చెన్.

95

గీ. వలసియొకపరి గుచకుంభములుగరముల

నెలమిగ్రహియించి తన్వృదయేశుడైన

యించువిలుదొర కుపహారమిచ్చులీల

నలరెనయ్యెడ నెంతయునమ్మురారి.

96

గీ. ఒకపరిస్పృశింతు నీకుచయుగమురమణి!

యంతకన్నను మరివేరయడుగనిన్న

టంచు మాయికుడిటినటియించి యట్టి

తన్వి కుచములుగైకొనెన్ దన్విమిర

97

గీ. అలరుపయ్యెదకొంగుదాఁదొలగఁజేయఁ

జనులుకరములచేఁగవ్వకొనెనొకర్తు

అదిమె సమయమచుచు దానిసెదవిగ్రోతె

కరనిరోధంబులేమినిఁగ్గరనుశౌరి.

98

గీ. అతివకపుడు కుచాగ్రంబునందు కర న

ఖక్షతము లుదయాద్రిశిఖరసదరుణ

సన్మణిఘృణిలిప్తమా చంద్రఖండ

మును విడింబించుచుండెనుబొలుపుమిర.

99

గీ. అలప్రియాకు చపరిపీక నాదులందు
దనరహరియెంతనిర్దయత్వమువహించె
నదియొకింతయుబాధింపదయ్యెనతులఁ
జిత్తజుడుమది మత్తిల్లఁజేయుకతన. 100

గీ. ఎన్నడును హృదయమునంటెయన్నవైన
నితరమెరుగకె మోముముద్దిడెఁపియను
జారుకుచముల నెదనించుచాయనతడు
కొగిటనుగట్టిగనుఁబట్టికొగలించె. 101

గీ. మానుగానీవినడలింపఁబూనుహరిని
తన్వి, తలనున్నపువ్వుల దండచేతఁ
గరములనుఁగట్టమాయికాగ్రణియొనర్చె
బంధమెడలించుకొనలేని భవ్యనటన. 102

క. తనపోకముడినివిప్పగ
గనుగొనివారించువనిత కాంచికమువ్వల్
ధ్వనిజేసిను స్మరదేవా
ర్చన, సూచకఘంటికావిరావంబనగన్ 103

క. వలువనొలుచుతరి నాయువ
కులకిర్పరకై నయట్టిగురుకలహమునన్
జెలిమధ్యస్థయైనమే
ఖలయదివారించుటకునొ గలగలమోగెన్. 104

శ. అలరదుకూలాపహృతిన్

వలదనివారించుతరుణివలయంబులు నె

చ్చెలి! నీప్రియమప్రియమున్

బలుకవిదేమని యదల్చుభాతినిమ్రోగెన్.

105

శ. హరియొకకరమున జడనొక

కరమున, చుబుకంబుబట్టి కల్కికుచంబుల్

దొరకొననితరకరద్వయి

బరగమి వివరింపదలచె స్వచతుర్భుజతన్.

106

శ. ముదమున పోకముడినివడి

విదళించి తదూరుమూలవీక్షణపరుడై

యదుబాలుడుండ దనకను

లదిమూసికొనంగ నొకతె హరికనుగప్పెన్.

107

శ్రీ. అరయమందాక్షమోహమాయలుదొలంగ

దట్టమైన మనోబాధిదాటఁబడియె

నలరెనపుడొక యానందమతివలకును

నీవిమోక్షమె మోక్షమై నెగడకున్నె.

108

శ్రీ. లజ్జచేరతివిముఖయై లలసయొకతె

మరలుచుండగగనియప్పు మాధవుండు

దానినుందరమైన నితంబబింబ

మునుగనియభీష్టముగ నెంచె ముదముమీర.

109

చ. అరయపలాయయత్నములునార్ద్రములున్ స్మితగర్భసంగతు
 ల్మూరిపెపుభర్త నంబులును ముగ్ధకటాక్షములున్ గరప్రహో
 ధరుచిర ముఖ్యరీతులగు ధన్యవిలాసములన్ రచించి యా
 హరికి ముదఁబుగా నొకలతాంగిమెలంగెననంగలీలలన్ 110

* క. తరుణులకు వివిధబంధము

గురుతరరసయుతరతానుకూలంబయ్యెన్

బరజారసంగమైనన

పరబంధముగాదుశౌరి పరిచయకలనన్

ఉ. కోరుచుగోపికాళిహరిగూడగ బంధమనేకరూపమై
 సారరతానుకూలముగ సౌఖ్యమొనర్చెనుగాని కానిదై
 జారహృదీశసంగమని, సద్గతిరోధకబంధమాట లే
 దారయనమ్మరారిప్రణయమ్మననై నప్రభావసంపదన్ 111

క. అలరురతాంతరమున ని

శ్చలతనుగాని సుఖవిశేషసంగతిచే గ

న్నులుమోడ్చి యొకవిలాసిని

యల మదనుని జింతనేయునట్లు రహించెన్.

112

క. పరమైక్యముగ, యువద్వయి

సురతక్రీడారసాబ్ధిజొక్కుటగని యా

మరుఁడిరువుర ఘటియించుట

కొరకైకొను శ్రీమమువిడిచికొనె విశ్రాంతిన్.

113

వ. ఈవిధంబున ననంగసంగర దీక్షాధిగత దీక్షితులగు
 నాభీరవృగాక్షుల కతిశయించియున్న పతివల్లభ్యంబునం దగు

గర్వావస్థంభ సంభారంబును, విఘటనంబును, గావింపఁదలంచి
యశోదాదారకుం డగుశౌరి యపు డంతర్ధానంబు నొందెను.
చ. అరయగఁ గానుపించుచును, నంతనదృశ్యతనొందుచున్దటి
ద్వరకలనన్ హసించు హరి భవ్యవిలాసములన్ నిజేచ్ఛమై
నరయగ నీని శత్రువగు నాంధ్యమువా రపుఁజ్ఞి దొందిరో
హరివిరహంబునంగొనినయాంధ్యమదట్టిదిగాదుచూడగన్.

కం. హరి విరహమునను వల్లవ
గరితలు గడువడిని మోహగహసము గొనియున్
మరలను గహసమె జొచ్చిరి
మురహరు నరయుటకు నల్లు ముదమెద గదురన్. 116

కం. శ్రీమన్మధ మన్మధుడగు
నామాధవు సురతకేళి నలరించితివా
నేమాధవి? హరిబోధక
హా మాధవి యనుపదంబు నందతిగానన్. 117

గీ. ఆమ్రమా ! శౌరి యేగారి సరిగెనిపును
త్వరితముగ డెల్పుమా ! యల్లవల్లవగతి
వల్లవప్రణయివి నీకు బాగుగాను
బోధపడుచుండుగాడె విస్మరణ మెరయ. 118

కం. పరమ సుఖహేతువై తగు
హరి ప్రత్యక్షంబు గంటివటవె ! యశోకా !
మరి యటుగాక యశోకశ
యరయగ నీకెటులగు సకలాగమములలోన్. 119

కం. ధుత్తార ! శౌరి సీతో

గుత్తంబగునట్టి చెల్మిగొని విడిచెనొకో ?

యిత్తరి విరహాణివలె ను

స్మృతత నిటు జూపుచుంటి మది జింతిలుచున్.

120

గీ. ఈవిధంబున నున్నత్తభావమూని

ప్రలపిత మొనర్చు వల్లవ వనితలెల్ల

నల్లయదునంద నాద్వైతమంది రపుడు

భవ్యతద్భావ నామితబలముచేత.

121

గీ. ఒకతె పూతనలీలతో నొప్పుచుండ

నేనె హరినని యొక్కతె దానిచనులు

పానమొనరించె మొదటిది ప్రళయమొంద

నగును రెండవదియు నొండె నబ్బురముగ.

122

గీ. ఒకటి మధుసూదనుడ నని యొప్పుచుండ

నయ్యెడ భుజంగభావంబు నొండెనొకతె

మొదటిది భుజంగజయమును బొందదగిన

విజితయయ్యె భుజంగ సద్విలసనముల.

123

గీ. మురహారాద్వైతమునుగొని ముదితయొకతె

మానుగాసల్పదావాగ్ని పాననటన

దానిచేతావభరమును దాల్చెనహహ

యల్లవిరహాగ్ని నగుగుందుకల్లయనగ.

124

చ. కనుపడకుండె నాహరిసుఖంబుగఁదత్పదపద్మముద్రచే
 గొనునెడ నక్షిగోచరుఁడగున్ మరి వేరగుయోగమేలటం
 చనుకొని యందెలగ్నమతులైన సుదృఙ్గనపాళికద్రియున్
 జనఁగనరాదదొక్కెడరజంబుననొక్కెడనత్తనుంబునన్. 125

వ. ఇవ్విధంబున నతిదూరతమంబుగరా, వికటాటవీప
 ర్యటనంబుగావించుటంజేసి పాటవంబుగలవైనను బాటలవర్తం
 బునొందిన పాదయుగంబుగలవారలై, యావల్లవలోలలోచన
 లు సాలోచనులై యొక్కచో నితాంతనిమగ్నంబగు నరవిం
 దలోచన చరణకమలముద్ర నవలోకించి యిపుడొక కాముక
 యగు మగువ ననురాగభరంబున నశృశోదాచారకుండు
 దనభుజంబున వహియించియున్నవాడని నిశ్చయించుకొని ధై
 ర్యవివర్యయంబునొందినవారలైయుండిరంతట. 126

చ. ఘనతరపంకమందుఁ గడుగాఢ జప్రకరంబునందునున్
 గనబడుచుండుటెట్లగు జగద్గురుఁున్నతమాపదంబు కా
 మనమితమై జలించునలమానసమూనిన వారికెన్నడై
 నను బరతత్వనిత్యమననంబొనరింపఁ గాంచశక్యమే. 127

ఉ. ప్రేమనుధాన్ధినెత్తి పడవేయగఁ గోరినవానిలీలదా
 నీమెయినొక్కప్రేయసినిదే! ప్రియుఁడెత్తుక మోచెనానుగా
 కామెయు పెక్కుతాతపములంది తపించి స్వకీయలీలలన్
 బూమెలచేతనింకొరులుబొందనశక్యునిజేసినేమికో. 128

గీ. చాలుచాలును విశువుము సరగజనెద

గురుజనులవలనను భీతిగొంటికతవ

యని పలుకునన్ను మధురోక్తులాడికలియు

నట్టిహరియిష్టకరణదానెట్టువిశుచు.

129

మ. వరలావణ్య సుధారసామలపరీవాహశ్రయంబుచు దా

గరిమన్ మ్రోలనుగానుపించుదయితుగన్నారపీక్షించియో

హరి! శౌరీ! వరవల్లభా! ప్రియుడ! పద్మాక్షా! దరింజేర్చుమం

చురహిన్ గాలమునెప్పులీలజరుపన్ జూతున్, నిమేషంబు గాన్ 130

ఉ. ధర్మకథన్ ద్యజించి కడకన్ నిజనాయకకేళిజన్యమా

శర్మమువీడి మోహమున సంతతముచ్చసుఖానుభూతికై

నర్మములాడుచుండునినె నమ్మితిమిష్ట దయారసార్ద్రమా

నిర్మల సత్కటాక్షముల నింపకపోయితివేని రెండిటన్

గూర్చినిబాయుమాకెవడుగోపుర్యడికన్ గతియేదిశ్రీపతీ! 131

గీ. ఈశ! నీముగ్ధమధురమై యెసగుమోము

నొక్కపరిజూపుమిష్ట వేరొకటిఁగోర

నిరపరాధ వధూవధనిరతుడైన

కితవశశి, లజ్జగొనుగాక! కృత, గాంచి.

132

గీ. ఓరి! కందర్ప! యబలలనొంచునట్టి

యార్యనింద్యవరాక్రమ చర్యయెంత!

రూపశౌర్యాదులను నినురూఢిగెల్పు

హరినెదిర్చినఁబురుషుడ వాడువపుచు.

133

గీ. అనిశకశ్యాణజాలనమాశ్రయిండు

నవ్యకరుణారసార్ద్రుడౌ నందమయుండు

నబ్జముఖుండు త్రిలోకమోహనుండు ఘనుండు

నగువరునిగాంతుమెట నభాగ్యలమికయ్యె!

134

చ. పరపగురోషమా నెడల వయ్యెదకొంగుదొలంగజేసి మ

ద్గురుకుచకుంభమర్తనముఁ గొబ్బున సేయుమునిర్దయుండవై

కరనఖదంతజాలమునఁ గాయమొనర్చికపోతనాదభీ

కరతనుభాభిఁద్రోయుముదగిన్ వివశన్ ననుబ్రాణవల్లభా. 135

చ. అరయనకార్కమంచు గురులందరనర్థమునిర్ణయించిరా

పరమపతివ్రతాత్వమనిభగ్నమునొందెననిద్యసౌఖ్యమా

బరగుటలేదికన్ దదనువర్తినియై తగునాశవోదహా!

మురియుచు నెంతజేసితివి మార్గశిఖామణివై నయోవిధి. 136

వ. ఇవ్వధంబునబల్కి రోదనంబొనర్చుచు నతిశయిం

చుచున్న విరహాశ్రశానునిచే గృశించుచుండునను భావంబులు

గలవారలును, శ్యామలయ్యును, విరహపాండురలును, దరుణు

లయ్యును బురాణపురుషాభిలాషిణులును నగు నాభీరభీరువుల

చే నార్ద్రీకృతహృదయుండై యశోదానందనుం డానందంబు

గ్రాలనపుడు నారిమోల సాక్షాత్కరించెను.

137

వ. తరువాత పల్లవపల్లవ పల్లవాధరలును నకాండపతి

తంబగు సుధాసారంబువగిది నలుగు నరవిందలోదనానలోకన

సుఖంబు ననుభవించి, యొక పాదంబులువట్టియును, మరి

యొక్కరై కరావలంబనంబొనర్చియు, నికనొక్కర్తుక, చామరం
బున వినరియు, వేరొక్కతె చెమటపుటంబులం దుడచియును
మరియొక్కతుకపరాగజాలంబును బరిహరించియు, వేరొక్కరితె
తాంబూలవీటికనొసంగియు, నికనొక్కర్తి తాంబూలకరండంబు
నుధరించియును వేరొకరితి జిగురుఁగూలచేఁదల్పంబుగల్పించి
యును వారివారి కోరికదీర, శౌరినారాధించి నేవించి పరిపూ
ర్ణమనోరథంబుగలవారలైరి- అదియుక్తమేయగును. 138

గీ. హరిపరోక్షమునను మాయనలరుశోక

జనితవహ్ని, సుదృగ్జనజాతమునకు

జల్లనగుచెట్లు శౌరిదర్శనవిశేష

ఘనరసాంచితసంతోషముననుగాక. 139

గీ. అపుడు హరిగోపికావళినాదరించి

భాసురవిలాసములనలరానకేళి

గురుతరానందరసమొనగూర్చిరతుల

నెనసివిరహాగ్ని పరితాపమునుహరించె. 140

గీ. ప్రమదలయ్యును గోపికారమణులపుడు

ముదితలై తమతమ గృహములకుజనిరి

శౌరియనుభావమునజేసి సంతతమును

సరసమగుపతి వాల్మభ్యసరణిగొనిరి. 141

చ. వినున్మవ! మింటికై యెగసి వేజనుకన్యక నయ్యశోదికా
తనయగ, నల్లకృష్ణునిపదంపడి దేవకీసూనుగాబలున్

గనునదిరోహిణీనతిగ గాంచుమికన్ వసుదేవుఁడిట్టు లా
ర్తినిగాని చేసెనంచును ధృతిన్ గలహాశనుఁడైనమానియా
జనవరుఁడైన కంసునకు సర్వముదెల్పెను సంతసంబునన్. 142

— శ్రీకృష్ణుడు కేశివోమాసురల సంహరించుట —

వ అపుడు కర్ణవరుషంబగుదానిని విని మిగుల విషమ
రోషావేశంబున మండుచుండెడు మానసంబుతో గంసుండ
య్యెడ నారదనివారితుండై దేవకీవసుదేవులం జంపుటమాని,
సంకలులచే బంధనమాత్రంబుగలవారినిగా నొనర్చి, కేశియ
నుపేరుగల యొకనిశాచరుని గేశవుని జంపుటకై యంపించి,
మంత్రిపుంగవులంబిలిపించి నారదునిచే దెలుపఁబడిన యావృ
త్తాంతంబునంతయుం దెల్పి, ముష్టికచాణూరులనెడు మల్లుర
నిర్వురను, హలధరవాసుదేవులకుం బ్రతిమల్లురగా నేర్పరచి, కు
వలయాపీడంబను మత్తగజంబును ద్వారప్రదేశంబుననుంచి,
రంగస్థలంబు నున్న తాననాదులచే నలంకరించుడని, కంచుక
లంబంచి బాణాసన సవనంబును గాంచెదరను మిషంబు గల్పిం
చి, సవరివారంబుగా నయ్యశోదానందనుం దోడితెమ్మనియ
ధార్ధనామకుండగు నక్రూరునింబంపించెను. 143

వ. అపుడక్రూరుండును వచ్చినవాడయి యట్టినమ
యంబున, యమునివలె నతిభయంకరుండై హయరూపంబు
నొందియున్న కేశినామకుండగు నిశాచరు నఖర్వగర్వ సర్వం

కవంబగు ముష్టిప్రహరంబులచేఁ బశుమారణంబుగావించుకై వ
డిం బరిమార్చి, మరలి గృహంబునకువచ్చియున్నట్టి, మధు
సూదనుంగాంచి, దండప్రణామంబుగావించి, యాకృష్ణబలరా
ములచే గౌగలింపంబడి, ఔమసమాచారంబుల నడుగబడి,
సహభోజనాదులచే మిగుల నుపలాలితుండై, తానువచ్చినకా
రణంబును దెల్పి, వారినిర్దురనరదంబునంగూర్చుండఁజేసినము
వహారంబులు గైకొని వచ్చుచున్న సందాదిగోపకులతోనను
గమ్యమానుండై మధురానగరంబునకు బయలువెడలెను. 144

గీ. అశనిపాత సమంబగు నట్టివార్త

విని నుదృక్తతి పరవశతను వహించి

యెట్టి దశనొండెనది దెల్పు నెవ్వడోపు ?

ప్రకృతి సుఖహీన కఠినుడౌ శుకుఁడు దక్క ! 145

కం. ధరబ్రహ్మపుత్ర గతియ

ట్లరయగ నాపాతరమ్యమగు నామముతో

దురిత పరిపాకకలనా

కరుండ క్రూరుండు క్రూరకర్ముండు గాడే ! 146

చ. పరమతితో గృహవతినిఁ బార్వతిఁగొల్చి స్మరస్మరుండనన్
బరగు మురారి నాదుప్రియభర్తగ నేయుమటంచునెయ్యెడన్
దురితములేని యావిభునితో విరహంబును లేని గోరితిన్
గరమదియెంతయున్ విధివిఘాత మొనర్చెనికే రునేయుదున్.

చ. మురియుచు మాటి మాటికిని భుక్తమునొందియు గ్రొత్తరీతిఁ బ్రే
మరుచికినాస్పదంబు భయమాననసంస్పృశమయ్యలభ్యతా
స్ఫురిత మనోహరంబు గడుమోహదమై సురతాంచిత స్రగూ
త్కరకరణాదు లొందకె సుఖంబిడు నీదగుచార్య సంగమం
బిరవుగనిష్ఠు నాదుమది నెట్లు దలంపకయుండు మాధవా !

గీ. లీలగా నీవు నిమిషంబు లీనమొంద
ననవలంబననై యాపదబ్ధిబడితి
సతత విరహాగ్నిని సహింపఁజాలనిపుడు
మరణమె శరణమని యెంతుమదిని శౌరి !

149

వ. ఇద్విధంబున మిగుల దిగులొంది విలపించుచు, వివే
కంబువిడిచి వల్లవ విలాసిని సమూహంబు ప్రయాణానక్తిగల
దియై సపరివారంబుగా నపుడు రథారాధుండ్ల బయలు వెడలు
చున్న మురరిపు సేవలోకించి రోదనంబు గావించెను. 150

శం. తరళభ్రువు లగువారికి

విరహానల తాపకలన వెడలెడు సశ్రూ
త్కరమది ప్రయాణమంగళ
గరిమ విఘాతంబు సేయగా దగదయ్యెన్.

151

గీ. పిదప మృదుమధుర వచనల

మదయువకుల నూరడించి మరలించి త్వరన్
ముదమొదవగ, హరి, యమునా
నదిదరికిని నరిగెనపుడు నయగతి వెలయన్.

152

చ. బలిమి మరల్పగా బడియు వల్లవభామలు నన్నివీడి దా
మలరెడు కృష్ణవర్త్తగతి నందిరి వేగమె యట్టులయ్యునిం
పలరగఁ గోరు తత్త్వీయ సమాగమ మందగరైరి దీని క
ట్లవడుచుండుజారదయితాశ్రయమేయగుహేతువెన్నగాన్.

వ. అటు తరువాత భగవంతుండగు శౌరి నయన
మార్గంబు సతిక్రమించి యుండునపుడు. 154

గీ. శౌరి సందర్శనా భావజనితభేద

మెనసి యల్ల సుదృష్టాలమెల్ల నప్పు

డస్తసర్వాశయై నివృత్త్యభిముఖముగఁ

దనరఁజేసెను తన మనంబును మిరల్చి.

155

—* ఆశ్రూగుండు యమునను శ్రీకృష్ణుని దర్శించుట *—

వ. అటుపిమ్మట నధ్యాసిత స్వందనలగునయ్యదు నంద
నుల నిర్వృతనల్ల యమునాతటంబుననుంచి యేకరూరుం డపుడు
స్నానంబొనర్చు నిచ్చగలవాడై, తదీయజలంబుల మునిగి
యచ్చట, కరుణాపూరుండయ్యును సమున్నత ప్రవణుండును,
నసుకరదర్శనుండయ్యును, సుదర్శనకరుండును, నిరంతరాబ్జాస
క్తకరుండయ్యును, నబ్జాహితకర యుగళుండును, నవిరతాను
షక్తగడుండ్డైనను, గమనీయ విగ్రహుండును, దివ్యగంధాను
లిప్త సకలాంగుండ్డైనను, నిర్లేపుడైనవాడును, ననావృణమ్మూర్తి
యయ్యును, పీతాంబరావృత శరీరుండును, మాధవుండయ్యు
ను, పలాశవికాశ విరోధియును; విధుండయ్యును, విగళిత కళం

కుండును; నశేషాధారుండయ్యను శేషాధారుండును, మినరూప
ధరుండైనను, సుధీవరదురవాప్తుండును; నుపగతకమతాకృతీయ
య్యను భూభారంబునహింపనివాడును; నవిరతవనుమతీదయితుం
డయ్యను, నొకప్పుడు భూదారభావంబుగలవాడును; నాలంబిత
సరసింహరూపంబుగలవాడయ్యను, పరిపాలితమదావళుండును,
నత్యున్నతుండయ్యను, పరిగృహీత వామనభావంబు గలవా
డును, ననంత విక్రమయుతుండయ్యను, ద్రివిక్రమ సంగతుం
డును, నిగృహీత భక్తబలియయ్యను, భక్తబలిపరిగ్రహానక్తుం
డును, రాజకుధిరవిరచిత పితృతర్పణుండయ్యను, రాజవంశా
భ్యుదయంబు గలవాడును; మనుష్యధర్మానువర్తియయ్యను,
పాలస్త్యపరిపంథియైనవాడును; నమోఘ శరప్రసరంబు గలవా
డయ్యను, వశీకృత శరభంగుండును; నుపగతబలభావుండయ్య
ను, సుత్రామసహజ మైత్రీపాత్రుండును, నర్జున గుణప్రణయి
యయ్యను, దమాలనీలుండును; చక్రియయ్యను, విగతభోగా
భిలాషుండును, బభ్రువయ్యను, భుజంగరాజ బద్ధాదరుండును;
బుష్పనద్విలోచనుండయ్యను, గమనీయ నయనుండును, విష్వ
క్సేనుండయ్యను, బ్రకటితాద్వైతుండును, నన్వప్నరక్షకుం
డయ్యను, నిద్రానురక్తుండును, భవవల్లభుండయ్యను, భవ
సన్మూలన తత్పరుండును; చతుర్దశ భువనశరణుండయ్యను,
ద్రివిష్టప పరిపాలకుండును, నఖిల ఖేచరాధిగమ్యుండయ్యను,
బుద్ధైకగమ్యుండును, ముకుందాంహ్వయయుతుండయ్యను, కిన్న

రేశరక్షణా న పేక్షీయును, ధార్మికజనదయితుండయ్యును, పుణ్యజనమారణపారాయణుండును, నిత్య పరితృప్తుండయ్యును, భక్తైకతత్పరుండును సకలాగమశిఖర లక్ష్మ్యుండయ్యును, వట పత్రశాయియును, శమప్రధానుండయ్యును, శతమన్యసంశ్రయిండును, నవరమితరుగాశ్రయిండుండయ్యును, విగతశోకుండును, సపునర్యవపదుండయ్యును, సపునర్యవపదుండును, పురాణ పూరుషుండయ్యును, నిర్జరుండును, హంసాఖ్యసలరుచున్నవాడయ్యును, మానసప్రవృత్తి రహితుండును, నజుండయ్యును, పితామహోపలాభితుండును; ననంతుండయ్యును, సంవర్ధిత మరుద్గణుండును; జనార్దనుడయ్యును, కరుణాతరంగితాంతరంగుండును, నతిదక్షిణుండయ్యును సకలోత్తరుండును, భగవంతుండును నగు దామోదరునిం గాంచెను—అపుడిట్లు వినుతించెను. 156

—, అక్షరస్తోమము, —

చ. ఇలన్వపదంబె నేవకుల కిచ్చెదనంచు నచించి పిమ్మటన్
బలిమి ప్రపన్నులన్ వివదభావులజేతు వహా! పరామరా!
వళులను జేరువారె మరివత్తురు తత్తర నీదుపాదముల్
గొలిచెడువాడురాడు మరికుంటిగనై యెపుడునీ చరాత్పరా!

చ. జనునొకనింగొనం బ్రకృతిజంబగు దుర్భవరోగమేగు ర
మృదునుచు బలాత్కరించి విషమంబుగ జేసి తదీయవిత్తమున్
గొని, ననుగొల్వకున్న తరిగొందువు మృత్యువునంచునార్తునిన్
ఘనభయమొంద జేసికడకన్ బహుమానము గాంతువోహరి !

చ. అనిశము నేవనేయవలె నాఫలమున్ మదిగోరరాదు మె
 ల్లన చిరనంచితంబగు ఫలంబె భుజింపవలెన్ గృతిన్ గణిం
 చినదియు నీకొసంగవలె జెల్లునుగా కటు ప్రాంతమందహా!
 బనుపడుచుండునయ్యమృతభావమెగొప్పఫలంబుమాధమా!
 గనబడ దిట్టి నేవదొరగన్ సతిసేయుదు నీదుమాయకున్.

చ. శ్రీతుల ననుగ్రహింతునని, చేకొని వారిధనంబ జెల్లనా
 యతగతి నాహరింతు వది యట్టులనుండగ నెచ్చటోలన
 ద్దతి మతికందరానిదియు దద్దయు నీవె యెరుంగు, నావ్రభా
 పతి శశివహ్నిభవ్యరుచి పద్ధతిలేనిదిమళ్ళిరాని య
 ద్భుతమగు తత్పదంబునను ద్రోసెదునీకిదియు క్షమేహారీ!

చ. అనువుగ నీవు ముందుగను నన్భురితాంగుండవౌచు నీలన
 ద్గుణ కృతజాల మల్లద్విజకోటికి గూర్చి నలగ్నమై జలిం
 చునెడల తద్గుణచ్యుతునిసొంపుగ జేయుచుఁబక్షపాతముల్
 బనుపడనల్పి యట్లు గతిబాసిన దానిని జేర్తువాత్మతో
 బొనరగనీదు నద్విజ విముక్తి కృపన్విని చూడలే దహా!

చ. కరము కృపాబ్ధివన్ బ్రధనుఁగాంచితి వీవును నేనుదీనతన్
 బరగితిసీకు దాసుఁడను వారకనియ్యెడఁగూడదైనయమున్
 దొరకొనియుంటి నిట్టిదగు దోసము నాదియొసీదియో జగ
 ద్గురుఁడవునీవున్యాయమునుగూర్చిస్మరించుచుభక్తరక్షణం
 బురువడిసేయుచుండుటదియుక్తమునుమ్ము,మురారి!మాధవా.

గీ. సకలకలుష ప్రశా తినెనంగితిపుడు
 ప్రకటయత్నము కా యాపనముకొరకు

నరయ నీపదకమలా శ్రయంబుగల్గు
నంతదనుకయె పాపాప్తియలరుననెడు
నిగమవాదంబు నెరుగనే! నీరజాక్ష.

163

వ. ఇట్లకూరుండు స్తవంబుగావించి పిమ్మట భగవం
తుండగు నరవిందలోచనం డంతర్ధానంబు నొందియున్న తరి
నూరకొని జలంబులనుండి సరగునలేచి యొప్పుగా నెప్పటిలీల
శతాంగసంగతుండై యుండు నక్రూరునింజూచి యావాసుడే
వుండు నీవేమి యపూర్వంబు నవలోకించితి వక్రూరా! యని
సకపటంబుగా బ్రశ్నగావించెను.

164

—• శ్రీకృష్ణుడు మధురానగరప్రవేశము •—

వ. అపుడతండును సకలవిస్మయంబులకు భాజనంబగు
భగవంతుండవైన నినువినాగా నేనెద్దియునెరుంగనని సదుత్తరం
బొసంగి త్వరితంబుగా రథతురంగంబులం బ్రేరేపించితక్ష
ణంబున మధురానగర పరిసరంబునొందించి యచ్చట సపరివా
రంబుగాఁ గేశవుంబ్రవేశపెట్టి తానును నగరంబు బ్రవేశించి
కంసునితో తదాగమనవృత్తాంతంబునంతయుండెల్పి నిజనద
నంబునకేగెను.

165

క. మధురా కారమునొందిన

మధురానగరమునుజూడ మాధవుడెలమిన్

బ్రధితబలభద్రయుతుండై

యధిగతభూషావిశేషుడై యటువెడలెన్.

166

వ. తరువాత పుండరీకలోచను నవలోకించుటకుఁ
 గుతూహల సమాకులులగు పౌరజనుల కలకలధ్వనిచే గబళితం
 బగు శబ్దాంతరంబుగలదియును, అమరనగరంబును దీనితోసాటి
 సేయరాదనినిపేధించుచున్నవి వలె వెలయు చలాంచలచేలాం
 చలంబులగునికేతనంబులతోనుపశోభిల్లుచున్నదియును, భూదే
 వికి తాటంకంబులవలెవెలయు కాంచనప్రాకారంబులతోనొప్పు
 చున్నదియును, నాకనంబు నొరయుచున్న సువర్ణవిరచితంబు
 లగు మేడలతోగూడుకొని యలరుచున్నదియు, నవిరతధారా
 యంత్రంబులనుండి జారుచుండెడు నలిలశీకరంబులచే దడుపబ
 డుచుండెడు రాజమార్గంబులుగలదియు, ముత్యాల తోరణం
 బులతో నలంకరింపబడియున్నదియు, నమరావతికి ప్రత్యాదే
 శంబుకరణి సత్యలోకంబునకు లబ్ధమనోరథంబువిధంబున, భోగ
 వశీపట్టణంబునకా మ్రేడితంబుకైవడిని, కైలాసంబునకు బ్రతి
 బింబంబు చందంబున, వైకుంఠంబునకు ద్విర్భావంబు భాతి విల
 సిల్లుచు, నకలభోగంబుల కాన్పదంబై, సర్వసంపదలకాలవా
 లంబై, యొప్పుచున్న యమ్మధురానగరంబు బ్రవేశించి, పుర
 నుందరీనయనకమలంబులచే నభ్యర్చమానుండగుచును, లాజ
 జాలంబులచే జల్లబడుచును నిరంతరా లోకకజనంబుల కలకల
 ధ్వానంబులచే నభినంద్యమానుండైయశోదానందనుండపుడు,
 ధౌతాంశుకనికాయంబును వహించి వచ్చుచున్న యొకరాజ
 సంబంధియగు రజకునీక్షించెను.

వానిదరికేగి యిటుల యాచించెను.

168

గీ. లలితమగునీదుకూల జాలంబునిపుడు
మాకొసగునెడ సుకృతివైమనియెదీపు
నేత్రదోషంబు నమృతంబు నెరపివెలచి
జగతికుపకారమిడునీకు దగునునిదియు.

169

వ. ఈవిధంబున సవినయంబుగా బ్రార్థించుచున్నయా
శౌరిని దుర్భుద్ధితో నప్పటపటల వాహియగు రజకుండు నక
పటంబుగా నిట్లు మారువలికెను.

170

గీ. పృథుక! గోవక! వనచర! విమలమృదులు

చలువవలువలుగాక కచ్చరపటచ్చ
రములు నీకెట్లురుచియించు రాజుచిరము

గట్టువిడచినవివినీకు గట్టనగవ

పైన బలిమినిగొన పాణిహానియగును.

171

— శ్రీకృష్ణుడు వాయకసూచముల పూజగొని మేలిడుట. —

వ. ఈరీతినతి గూఢంబుగా విప్రీయంబులు వల్కునట్టి
జల్పకునల్పాయువుగా దలంచి, ఖరశరంబగు కరనఖరశిఖరం
బుచే వానిశిరంబును విదళనంబునుగావించి తదనుచరనికరంబు
పలాయమానంబై దశదిశలకుం బద్యులిడుచుండ వానికరతలం
బునుండి విగళితంబులగువట్టుపుట్టంబుల స్వేచ్ఛాచుసారంబుగా,
గట్టుకొని తక్కినవి తదనుచరుల కొనంగి యటనుండి మరలి
మరియొకవైపునకుం జని వాయకనామకుండను వానివలనరూ

సాను రూపంబులగు నలంకారంబులుగైకొని వానికి సారూప్య ప్రధానంబుగావించి యనుగ్రహించి పిమ్మట సుదామకుండ నువాడు భగవత్ప్రభావంబు దెలిసినవాడుగాన వానిచే నమర్పితంబులగు నానావిధ సుగంధ బంధురంబులగు బూవుదండలు దండిగా నాదానపూర్వకంబుగా గ్రహించి యపుడు సురభిగంధచందన విలేపనంబుగల గండపుగిన్నెనుబట్టుకొని వచ్చుచున్న కుబ్జయను నొక యజ్ఞాక్షిని బుండరీకాక్షుండు వీక్షించెను.

172

వ. అదియునుఁ జక్కఁగఁబఱచి గోరబడి సానంగయై తదంగసంగతిగావించి ప్రచురంబులగు కాశ్మీరమృగమదఘన సారాదుల సౌరభంబుచే నమంచితంబగు మంచిగందంబునుమేన నలంది యమందానందంబు నొందించెను.

173

వ. అపుడు భగవంతుండగుశౌరి, దయారసాంతరంగుండై తక్షణంబున గుటిలయగుదాని నకుటిలంగావించి మరియొకప్పుడనంగ సంగరంబునకై తదంగసంగతి నంగీకరించెను. అది యుక్తమేయగును.

174

క. ధృతవామన భావముగొను

నితడును నదికుబ్జవారలిహ్వరుగొను సం

గతి యనుగుణగతియని

యంచితమతిగొని యెవరువినుతినేయరుజగతిన్.

175

గీ. ఆయుధాగారమును జేరి యపుడుశౌరి

పాలకులు మొరలిడుచున్న వారకనొక

చాపముగ్రహించి యెక్కిడి శరముదొడగు

నపుడె యదిభగ్నమైచనె నబ్బరచుగ.

176

గీ. గొప్పవంశముననుబుట్టి గురుగుణమున

నప్రవ్రతనుగొనియున్నను నయగుమిర

నెనయుమార్గణ భృతినిసహిపకున్న

భగ్నగురుకావ్యతనదెట్లు బడయకుండు.

177

వ. లటుతరువాతనుఁ బిడుగువడుటకుముందుగా నురు
ముచుండెడు సంభోధరంబుల గంభీరగర్జితంబులకు వ్రతిభటుం
బగు నుదృఢ దనుర్భంగనిర్భోమంబు జగదండకరండపిచండంబు
నిండియుండునపు డీతనిం బట్టుకొండు వీనిం జుట్టుకొండనివ
ల్కుచు త్వరితంబుగావచ్చుచుండెడు చాప' పరిపాలకులను
శరాసనశకలంబుచేతనే శకలితులంగావించి యదివిని విస్మితాశ
యుండగు భోజరాజగుకంసుని దృఢప్రాయునినిగా దలంచుచు
న్నవారలై వనుదేవనందనులగు బలరామకృష్ణలిర్వురు నానం
దంబునొందుచు దత్పరత్వంబున దత్పుర శోభనంతయుఁబరి
పూర్ణంబుగా నాలోకించి నిజనివాసంబునకుంజనిరి.

178

వ. కంసుడపుడు కర్ణపరుషంబగు దానినాకర్ణించి యా
రేయినంతయుంజాగరణంబొనర్చి తెల్లవాడునపుడె మల్లాహవ
మహోత్సవంబు జరుగుటకేర్పరచెను.

179

గీ. అయ్యెడను దుందుభి ద్వానమనుపమముగ
సలరెనది వినికొందరుజలదనినద
మనగ కొందరు గరుడవాహనుడొనర్చు
పటుధనుర్నోషమున బీటవడునజాండ
జరతనిర్గత సలినిస్వనమనంగ.

180

క. అలదుందుభిరావముచే
బలుజెలమిన్ బిలువబడినవారివలెముదం
బలరార రామకృష్ణులు
వలనుగజనిరటకుపౌర వర్గముగదులన్.

181

—* కువలయాపీడమను గజమును విధించుట *—

వ. అటుల వారిర్వురు నగరంబు నిర్గమించి రంగస్త
లంబునొంది యచ్చట ద్వానంబున కడ్డుగానుంచబడినదియును
నాధోరణాధిష్టితంబైనదియును గువలయాపీడనామంబు గలది
యునగు మదావళంబు నాలోకించి, లోనికిజనుటకుందగు మా
ర్గమునొందక యామావటీనితో నిట్లనియెను.

182

గీ. రెచ్చిమద్గతి నంగీకరింపవేని
యీవె యమగృహభాగంబు నెనయుచుందు
వపుడు వారణముసశక్తిసలరెదేమొ
వెలయు స్వాత్మావబోధమున్ దెలియనట్టి
విధురుడవునీదు భ్రమమెల్ల వృధయెసుమ్ము.

183

వ. ఈవిధంబున మర్మభేదకంబులగు భాషణంబులచే
 రోషణుండగు నాధోరణునిచేఁ బ్రేరేపింపఁబడి మిగులగోపి
 చినదై మీదికి నెదురుగా వచ్చుచున్న యాకుంజరంబు;
 జముని తఱిత్రాటితోటి సాటియగు తన తొండంబుతో జుట్ట
 బెట్టి పట్టుకొని యుండునపుడు సచమత్కారంబుగా విడిపించు
 కొని దాని చరణంబుల నడుమ నిమిడియుండ నపుడు
 మరలం బట్టుటకుఁ గరంబుఁ గరంబు సాచుచుండు నెడ వీకం
 దానితోకం జేకొని జంఘావాతూలంబు తూలంబును
 దూలించులీలనవ్వారణంబునవారణగతి నతిదూరంబుగా భార
 వై చెను.

184

వ. మరల సతిరోషంబుతో నది మీదికివచ్చి పడు
 చుండు నవనరంబున నాహరి యటు నిటు బరిభ్రమించుచు
 నడుమ నడుమ దానిం గొట్టుచు ధానుగొట్టబడక దానినే
 మిగుల నలనటనొందించి చేతంబట్టి కడువడిం బుడమివయిం
 బడవై చెను.

185

వ. బలిమిన్ బెరికివైచినదాని దంతంబుచేతనే సమూల
 ఘాతంబుగా వధియించెను.

186

కం. హరి దాకిశోరమైనను

గరిఁ దునుముట యద్భుతంబుగా దరయగ నీ

హరిచే మతంగజం బది

పరిరక్షితమయ్యె ననుట బహు చిశ్రమగున్.

187

శం. హరి బాలభావమందునుఁ

గరి దునుముట నై జమచట గనమద్భుతమా ?

హరి గరుణమీఱి నొకతటి

గరిబ్రోచుట చిత్రమగుచుఁ గనవచ్చె గదా. 187

శం. తనువొందిన తనయశమో

యనదగు గజదంతమూని యల రంగతలం

బును బొచ్చెను హరియపుడే

పనుపడ జనె ప్రకటబలుఁడు బలభద్రుండున్. 188

మ. సతులూ మన్మథరమ్య విభవమధురీ సర్వస్వదామంబుగా

గత దుస్సంస్మృతి దుఃఖశీర్ణహృదయుల్ కారుణ్యవారాళిగా

గతిమద్దల్లులు కల్పనాశమున నొకాలాగ్ని రుద్రాత్ముగా

బితరుల్ బాలనుగ్రోలుబాలునిగనాభీరుల్ స్వమిత్రంబుగాన్.

శా. ధన్యుల్ దుశ్శమవేదపాదప శిఖాశత్ర్వ ప్రవాళంబుగా

మన్మాగ్రుండగుకంసుడల్లస్వరమన్ మార్జించుకాలాత్ముగా

నన్యుల్ రాజునకా ప్రజాళు లిడనొనాపూర్ణ పాత్రంబుగా

జన్యస్థానగతున్ హరిందలచిరంచద్రామునిన్ గాముగాన్.

గీ. ప్రేమమై ముచ్చటింపగ బ్రీతినెనయ

శౌగలింపగ నరికట్టఁ గాముకేళి

నెరవ ముద్దుగొనంగ నే తరుణు లపుడు

యత్న మొనరింపవైరి తదంతరాయ

రూపమున వచ్చెగాని యాపాపలజ్జ.

వ. కంసునకై నచో నపుడు పైత్యోద్రదేక ప్రకృతిగల
వానికి మధురరసంబువోలె మధుసూదనుండు గడు వెగటుగా
గానుపించెను. 192

గీ. అనమ తేజంబు శాంతి రసార్థవంబు

స్మరణ గొనువారి కానందసాంద్ర పదవి

యభిముఖముగొను నరుహృదయంబు గరుగు

నది యితని కెట్లు దుస్సహమయ్యె నహహ ! 193

వ. తరువాత నుపహారంబులు నమర్పించియున్న నంద
సునందాది గోపాలకులను గాంచుటకు సంతోషంబు గాంచి
యున్న మరికొందరి రాజపురుషులను నొక్కచో వేత్రానసం
బుల గూర్చుండ నియమించి తానును రాజోవు నూర్ధ్వగతిని
సూచించుచున్న వానివలె నొకసమున్నతాననంబున గూర్చు
డి యుండెను. 194

ఉ. శ్రీ గిరిజా కృపారసర్పురీ శుభసారభవత్కటాక్ష శో
భాగురు వీక్షణంబు లలభాసుర కల్పలతాసుమావళుల్
గా గొని సత్కవీంద్రు డనగా దగు శ్రీ నవకాళిదాసు బల్
భాగుడా రచించెనటఁ బండిత మానస నద్విలాసమా
భాగవతాఖ్యచంపువునఁ బ్రాశస్త్యతీయవిలాసమొప్పెడున్.

చ. శివగిరిజా దయారస విశేషపరీత కటాక్షవీక్షణో
ద్భవతత సాహితీ సుకవితారసభాసుర నుందరాఖ్య న

త్కవికృతమా ససారభ సుధారసధారల మీరు నాంధ్రభా
గవతఘచంపునన్ వినుతిగాంచుతృతీయవిలాస మొప్పెడున్.

గ ద్య.

ఇది

శ్రీమన్మహారాజ రాజేశ్వరీ కరుణాకటాక్ష వీక్షులహరీ పరీత
సంగీత సాహిత్య సరసకవితాచాతురీధురీణ తాకికపద్యా
విశేష ప్రవీణ సత్యవోలు కులకలశ జలధి కువలయమిత్ర
భారద్వాజనగోత్ర భగవత్కవివంశ వమిత్ర సోమరాజా
మాత్య పాత్ర మెకటరాయమంత్రి వరపుత్ర
రామాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలోదయ సకల
సుకవి విద్యజ్ఞనవిధేయ సోమసుందరకవి
నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమ
దాంధ్ర చంపూభాగవతమునందు
తృ తీ య వి లా స ము

సంపూర్ణము.

శుభమస్తు. శ్రీరస్తు. అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీదేవ్యైనమః

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము

చతుర్థవిలాసము.

— † శ్రీకృష్ణ బలరాములు చాణూర ముష్టికులను వధించుట † —

గీ. ఆహవపరుండు చాణూరుఁ డపుడు హరిని
గాంచి బలగర్వమునఁ బల్కె కపటముగను
సహజబలయుక్తుగని బలరహితునిగను
గాంచువాఁ డెట్లు మూఢుండు గాకయుండు.

గీ. మీఱి లిర్వురు బలిమిచే మీఱిరనుచు
వేట్కు నిచటికి మిమ్ము రప్పించె విభుడు
సత్యమిది మీదు యుద్ధకౌశలము జూపి
చెలగు నీతని మనము రఁించు టొప్పు.

వ. ఇవ్విధంబున బల్కుచున్న యనాత్మవేదియగు
వానితో మధుసూదనుండు సకపటంబుగా నిట్లుపలికె.

గీ. మొనసి యీ నృపు నుపకంఠముననె ప్రాణ
మును ఘటించెద నిది నాదు ముదమె యగును
గాని బాలా నుచితకార్యకలన మెలగు
నీ కిది శుభంబుగానిదై నెగడుగాక.

4

గీ. మానితోత్సాహకలనను మాటుసేయ
దీనవాక్యముచే హరి మానసమును
బడయఁజాలని వీడెయూ బాలిశుండు
తత్వము గ్రహించునట్టి మాధవుఁడు గాడు.

5

కం. శూరుండగు కేశిని మద
వారణమును దునిమి బాలభావము నెల్లన్
దీరుగఁ జూపితివయ్యెడ
వారకనిపు డెట్లు బాలభావం బలరెన్.

6

వ. అని యీలీల చాణూరుండు వల్కుచుండ భగ
నంతుండగు వాసుదేవుం డది సరియే? యని నుడివి మిగుల
యద్ధ విద్యాపారీణుని తీరున గొప్ప చప్పుడప్పు డుప్పతిల్ల
కరతలాస్ఫలనంబు గావించి చాణూరుగదియు నవనరంబున
బలభద్రుండును ముషికునిపై గదిసెను.

7

చ. అతుల శరీరపుష్ప లలితాకృతి బాలకు డీత డెక్కడ
దృఢమగు నమ్మహాభుజగ భోగకరాళ శరీరధారి యు
ద్ధతుండగు నీతి డెక్కడ నధర్మము మీఱగ జూచుచున్న దు
మ్మృశియగునీనృపాధమున కెట్లుశుభంబులభించునియ్యెడన్.

వ. ఇవ్విధంబునం, బురజనులందఱును జింతాసంక్రాంతంబగు సంతరంగంబు గలవారలైయున్న సమయంబున. 9

సీ. తోరంబుగా సముద్భాసంబులైనట్టి

సింహనాదంబులు జెలగుచుండ

ఘనతరధ్వనుల నుద్గతములై శనరాదు

వీరవాదంబులు వెలయుచుండ

పటుతరోద్యత్పరి ధ్రుమణంబు లెంతయున్

బహుశంబు లగుచును బరగుచుండ

రహిమీతి నూహిత రంధ్రనూర్గంబులు

నాంద్రంబు లగుచు నెనంగుచుండ

గీ. శత్రువున కభిమఖముగా సరంగ జనుట

మిశ్రదపక్రమణంబుల మెలగుటయును

బడుటయును లేచుచుండుట బరగుచుండ

నద్యుతంబు నుల్లసితాయయ్యె.

10

చ. ఘనముగ స్పృహబిందువుల గ్రాలెడుమేరునుదీతకంపమున్

దనరెడులోలదృష్టాను దారపుచూర్పుచాలు వ్లానియున్

బెనగొను ముంగి యెగు పీనిముఖ బురుగుచునట్టివే

శనుగతినాత్మ్యతైనను గరంగిదయాద్వైలుగాక యుందురే!

తరువాత—

ఉ. బాలుడనంచు నెంచువెడ భావమి కేలను వీరవాదముల్

మాలిమినేయు తెందు కిక మత్తశవీడుము నీకు నియ్యిడే

గాలము లీలఁగ్రాలు ఫలకాలమటంచను శౌరివాక్కుఁ
జాలము గ్రోలువారుఁగడుసంతసమొందిరి డెందమందొగిన్.

వ ఇవ్విధంబున బలికి చమత్కారంబుగా బైకెగిరి
వాని కరయుఁగలంబును బట్టుకొని గరుడుండురంగంబునుం
బోలె నంబరతలంబున కెగురవైచి మరలం బట్టి కొంతవరకుం
గిరిగిరం ద్రిప్పుచు మిగుల శిథిలంబులగు నకల సంధిబంధంబులు
గలిగి రక్తధారలం గ్రక్కుచున్న చాణూరుని మధువైరి కడు
వడిన్ బుడమివయిన్ బారవైచెను 13

వ. అప్పుడు సంకర్షణుండు ముష్టియుద్ధ సమర్థుండన
నెను దురభిమానంబుగల ముష్టికుని గర్వంబు సర్వంబు నెడ
లించి పిడువుల వశువుల నడరుచుండు పిడికిటి పోటులచే
నురమ్మ గ్రమ్మివైచి శరీరబంధంబును గొన్న కంసమనోరధఁ
బును బోలెఁ బుడమివయిం బడవైచెను. 14

కం. చాణూర ముష్టికుల ని

ర్వాణంబను గ్రతుసుపూర్తి బడయగఁ బూర్ణా
నూనాహుతిగా నప్పుడు వి
లూనత, చల, కూట, తోసలులు మడిసిరటన్. 15

గీ. విదుగురు మల్లారును మృతినంద, మిగులు
వారితోఁ గూడఁజనెఁ గంసు ధీరతయును
బాల ! బయ ! పీవ ! బాగను పౌరజనుల
వాక్కుతోఁ గూడ ధీరీరవంబు వెలసె ! 16

— శ్రీకృష్ణుడు కంసునివధించుట —

ఉ. బాలుర నీయవార్యులను బాపుడికిన్ పురినుండియంచు నీ
వేశనుబట్టికట్టుడిచె విత్తవిహీనులజేయుడెల్ల గో
పాలురనాదుతాతనునపత్నగువీడుడు మాయులన్మహా
ద్వేలురగన్నయట్టి వసుదేవుని జంపుడటంచుఁగ్రోధియై
బాలిశుడైనరాజు శోభవాద్యములాపి భటాళికిట్లనెన్. 17

వ. ఈరీతిం గంసనృపతి వల్కుచున్న సమయంబున
భగవంతుండగుశౌరి యనివారితరోషణభీషణుండై త్వరితగ
తిం భూతలంబులనుండి మీదికెగసి నమున్నతానన శిఖరంబు
నొందియున్న యతిపాంసనుండగు కంసుని మత్త మాతంగం
బు నలహరితెరంగున గరంబులం గట్టిగాబట్టుకొని పుడమివ
యిం బడవైచి యతనిమీద తానునుంబడియెను. 18

గీ. పెక్కురాత్రులనిద్దర విడిచిచింత
చేత జాగరముందుటఁజేసి శాస్త్రంతు
తీరుగాను నశ్రాంతంబు దీర్ఘనిద్రఁ
జెందెనయ్యెడ గంసుండు చిత్రముగను. 19

శా. హాహాశబ్దము భూమిపైనరులకష్టయ్యెన్ విషాదంబుచే
నాహా శబ్దము నద్దివికసురలకష్టయ్యెన్ బ్రమోదంబుచే
దేహుల్ ఖన్నతంగంసుగాంచిరిటభూదేవీనమాక్రాంతునిన్
ప్రాహర్షంబునఁజూచిరట్లుసురలుకన్వర్గాంగనాలింగితున్. 20

గీ. కంకముఖులగు నెనమండ్రి కంసనహజు
లైన దుష్టులురుష్టులై యాహవమున
కమితకంఠూతితోరాగ నల్లశౌరి
పశువులనుఁబోలెవధియించె వారినచట.

21

వ. అది యుక్తమేయగును.

గీ. అరయనే కామిషప్రణయమువహించి
కంకముఖతతిమృతుడగు కంసుగాంచి
యుద్ధభూమికి నేతెంచి యుండుగాక
కోపమున హరియెదుటను గూరుచుండ
ప్రకటతరణీవితాళ వ్యర్థంబుగాడె.

22

వ. అటుపిమ్మట నిజనాథుని ప్రమథనవార్తచే విరా
వార్తలై సంగతమనోగదలచే సంచలితాంగదలై తదంగనలు
సరభసంబుగావచ్చి రోదనంబుగావించుచు నతిదీనరవంబుతో
నిటుల విలపించిరి.

23

గీ. చెల్లమోనాథ! ప్రియ! త్రిజగల్లలామ!
యెందుచే నిట్టిదశను నీవొందితిపుడు
రూఢిచేసిదు రూపానురూపకలన
వంచన మొనర్చి దివమునొందించబడితె
నిరతనురతాప్తి సౌరసుందరులచేత.

24

చ. హితములుగానినీదగు నహీనచరిత్రలమానమొందు భూ
నతినటు ప్రేమబంధమున సారెకునూరడఁబల్కికొంగిటన్

గుతుకముగొంటి వింతవరకు నదయాచుతివట్టిసివు సు
 గతి విరహార్తి బ్రేయసినికన్ ననుజూడవు పల్కవేల నీ
 గతి నశరణ్య నన్లరుణగైకొనునాథ! యనాథనియ్యెడన్. 25
 చ. పరగుచు నెట్లా సేనలన్వభావముచే బెడమోమువెట్టినన్
 త్వరగొని యూరడించెదవు తద్దయు శంకవహించి యట్టిసి
 వరుడుగ నూరకొంటి వరయన్ గురరీరవరీతిగుండుచో
 నిరవుగ వీనులన్ విసవడేల! దయాకర! యోమనోహరా. 26

గీ. ప్రియపు నీవయి నానక్తి వెలయునాదు
 బుద్ధిస్వర్గాంగనలఁదృఢంబుగనుదలవ
 దనినదాడెల్పి తద్వశ్యుడైతివిగద!
 ప్రేమఁనన్మతవచన చాతురీధురీణ. 27

గీ. నీదుతొడవీడి లజ్జచేసిరతశంక
 గర్భగృహగాఢతమమునగొగుచుండి
 వ్యర్థజీవననై మరణాప్తిగోరి
 దివసములనెట్లు గడుపుదునవని, నాథ. 28

వ. ఇట్లు మిగుల విలపించి దరినున్న హరినరసి యిట్లు
 పలికిరి. 29

క. కరుణాంబుధి! మామక దు
 మ్మర కర్మనమీరణంబు గదపనిచో మా
 గురుతర సౌభాగ్యవిహృతి
 కరయగనీబుద్ధి కలుషయగుటెట్లుహరీ. 30

చ. గురుకృపవైరి యైన నృపకుంజరునిన్ దయచూలి జంఘల్
హరివసునీకు యుక్తమనయంబును దత్తహచారిణీస్థితిన్
దొరకొనియుంటిమివ్విధియుద్రుంప జాలనికూరలన్ నుదు
ర్భరమాదమున్ దొరంగుమమువార జూడవదేమిశ్రీవరా. 1

కృకృష్ణుడు దేవకీవసుదేవుల చెఱమాన్ని యుగ్రసేనునికి పట్టంబుగట్టుట

వ. ఈవిధంబున దీనితోపకోశంబుగా నాకోశించు
చున్న తదీయ ప్రాణనాయకలగువారి నూరడించి తల్లిదండ్రు
లను కారాగారంబునుండి విడిపించి యదునందనులగునాబరా
మకృష్ణులిరువురును సానందంబుగా వారికివందనంబుగావించిరి.

గీ. అంబ యనితాత యనివారలాడునుడులు

గాంచి తల్లిదండ్రులగు చిరకాలమునకు

వెలయు కారాగ్రహాప్తిచే నలరునారి

నెల్లవిడిచిరి ముదముచే నుల్లమలర.

33

వ. అటుపిమ్మట తల్లిదండ్రులగు దేవకీవసుదేవు లిరువు
రును దమనందనులగు బలరామకృష్ణులం గాథతరానురాగం
బుచే గౌగలించుకొని మరలమరల సందింబట్టి నిరంతరానం
దబాష్ప జలాభిషేకంబుచేతఁ గంససంహారదీక్షాపరిసమాప్తి
యందగు నవధృఢస్నానంబునుంబోలె నొనర్చుచున్న పితృల
నుగాంచి మధుసూదనుండు మధురంబుగా నిట్లువలికెను. 34

గీ. బాలలీలలమముమోద పరువలేదు

మీవిపత్తుల నెల్లశమింపలేదు

యేనుతనుజుండనై నందుకిప్పుడు మీకు
ముక్తిమాత్రమే ఫలముగా బొల్పుచుండె.

35

గీ. తనదులీల విజాతీయ జనునిగూడ

చెలగి రంజించు సుతనిర్విశేషుడగుచు
ధరణినబ్బలుడె, పురుషోత్తముడు దూర
మందునాపితరులకేన నందనుడను.

36

గీ. మధురతరములు తత్వమర్మస్పృశంబు

లయ్యు లోకానుసారంబులైనవాని
ధన్యవాక్కులచే తలదండులపుడు
నొనరమోహితులగుటది యుచితమగును.

37

వ. తరువాతను యదువుల కవనిపరిగ్రహంబునకు
యయాతి శాపరూపాంతరాయంబును దెలిపి మాతామహుం
డగు నుగ్రసేను ననునయించి రాజ్యభారంబునం దనువర్తిం
చుట కొప్పఁజెప్పి, నందగోపాలుని పార్థనాపూర్వకంబుగా
వ్రజంబునం దుండ నియమించి యదుకుల పురోహితుండగు
గర్గమహర్షిచేత వసుదేవునాజ్ఞగొని యదునందనులిర్వురు నుప
నయనసంస్కారంబులు గలవారలై తేజరిల్లుచుండిరి.

38

గీ. వరలు నిజసూత్రలబ్ధమా బ్రహ్మచర్య

మునకు మున్నె వ్రజాంగనాతనుసునంగ
మున గృహస్తాశ్రమము శౌరిపొండెనడ్డి
జెలగె వాచ్యాయనునిసూత్రసిద్ధమగుచు.

39

క. యదునందనులిర్వరు నటు

పిదపన్ గురుకులముఁజేరి వేదములెల్లన్

జదివిరి గాని హరిన్ శ్రుతి

ముదమున గ్రహియింపఁదయ్యె పొల్పుగ నెపుడున్ 40

క. హరికలశ్రుతి భావమునం

దరయగను పద, క్రమంబులందెచ్చటఁజూ

తురిగల్గదైన పృథవే

మరుగొనె త్రిపదక్రమాప్తి మాత్రమువలనన్. 41

వ. తరువాత నరువదినాల్గురోజులలో నకలకలాకలా
పంబునొంది భగవంతుండగు శౌరి యొప్పుచుండెను బలభ
ద్రుండునటులనే యొప్పుచుండెను. 42

క. ప్రకటవిధుండగు నీతడు

సకలకళలవృద్ధినెరపి చావట్టిన

ప్రకరమునకైన నుపి

నికళలు క్షీణింపకుండ నెలకొనియెపుడున్. 43

వ. అటుతరువాత యదునందను లిర్వరును జలధిమ
ధ్యంబున నణగియున్న తనతనయుండెచ్చి యిచ్చటయే గురు
దక్షిణగా గోరుచున్న మునివరుండగు గురునిచే బ్రేరేపింప
బడినవారలై వరుణాలయంబునొందిరి. 44

వ. అచ్చట ససంభ్రమంబుగా బూజ గావించుటం జేసి
ప్రసన్నుండైన సముద్రంబునుండి వచ్చుచున్న జలచగుండగు.

పంచజనాహ్వయంబుగల రక్కసుం డొక్కండు శంఖరూపం
బును ధరించియున్న వానిం గని తనపహారకుండు వీడెయని
తెలిసికొని నలీలంబుగా నలీలంబునందు మునిగి వానింబట్టు
కొని తదుదరంబునం దక్క నెక్కడం గురుతనయుం గానక
వానిం జీరితద్గర్భంబునుండి యర్భకుంగొని యాశంఖంబును
గూడ గ్రహించి సంయమిసీ నామకంబగు శమననగరంబునకుం
జనిరి.

45

గీ. అపుడు హరికాలవశమున నాద్విజనుగూ

గరిమమీరగనుపనీశుగా నొసర్చి

గురుని సన్నిధి జేర్చెను కొమరు మిగుల

నదిద్వితీయపు జన్మమై యగుటరుదె ?

46

గీ. శాంతుని ధరామరకుమారు శౌరి యశని

తనువుచేతనే భూమి స్పృశునిగ జేసె .

నబ్బరము మాయయై విధి నతిశయించు

నత డొనర్పని దెద్ది పరాధకాంక్ష.

47

—+ జరాసంధుడు మధుమీద దండెత్తి కృష్ణునితో

యుద్ధము సేయుట +—

వ. అమలమృత నొప్పవస్త్రప్రాప్తియను నామం
బులు గల కంసభార్యలు నూతన వైధవ్య విధురత్న దుగ్ధో
ధంబుసేయుటవలన మగధదేశాధీశుండగు జరాసంధుండు
దండెత్తివచ్చి మధురానగర ప్రాకారంబు నాక్రమించెను. 48

సీ. పూర్వపు ద్వారమున్ బొలుపొంద
 సాశ్వాది మేదిసీపతు లాక్రమించి రపుడు
 దక్షిణద్వారమున్ దగులీల విందాను
 విందు లాక్రమణంబు నొందిరపుడు
 పశ్చిమద్వారంబు ప్రమదద్రుమ ముఖులు
 బలిమిని నరికట్టి తరలిరపుడు
 సుత్తరద్వారంబు నొనర శకున్యాది
 ముఖ్యులవరణను బూనిరపుడు

గీ. కలిత కల్పాంతతాండవా ఖండఖండ
 పరశు నుద్దామధక్కా ప్రవటునినాద
 సోదరంబగు డిండిమాత్యుగ్రరావ
 భరముచే నిండ్ల బ్రహ్మాండ భాండమపుడు.

49

వ. తక్షణంబున తద్వృత్తాంతంబు నంతయుం దెలసి
 కొని యదుకదనంబని దెల్పుచు నారోహితస్యందనులగు
 నయ్యమ నందనులు నగరరక్షణకై కృతవర్మసాత్యకి ప్రము
 ఖుల కాజ్ఞయొనగి నియమించి వివిధాయుధంబులం దైకొని
 యుద్ధంబుకొర కుత్తరద్వారంబునుండి కడువడిం బయలువెడలి
 రప్పుడు.

50

మ. హరిబూరించెనుబొంచజన్యమునముద్యద్వైరిసైన్యంబుడు
 మ్మరభీతిన్ జన, భూమిఘూర్జిలగ లోకంబుల్ జలింపన్ బయో

ధరముల్ రాల గిరుల్ బడంగ నరిదిన్ దానన్ గళన్మౌగధి
శ్వరుహృత్కందరనుండిదైర్యహరిదా జన్దెంచెవెన్నూచుచున్.

వ. అప్పు డనేకవిధంబులను యశోధనంబగు నాయో
ధనంబు బయలుదేరెను—అది యుక్తమేయగును. 52

చ. సరయము శౌరిసంగరము శత్రువిదారణ కారణంబుగా
మెరయుటలొప్పునయ్యదియెమిత్రఘనాంగవిభేదహేతువై
బరగు శుచిత్రమానతని వైరులు దారితగాత్రులౌట వే
మరుశరభాధచేనుపయమంబునుబెందుట లొప్పుఁజూచునా
మరతరుణిగణంబుపయమంబునుబొందుటచిత్రమెంతయున్.

చ. ఉరుతరసంగరంబున నముగ్ధతుడౌ హరి కాలరుద్రుడై
వెరవుగ విండ్లయందు నవి వేట్కధరించినరాజులందు జ్యో
విరహమునేయుచుండు నతివేగముగా నలవంశఖండనం
బిరవుగ నేయు చాపములకెంతయుఁ దుచ్చినరేంద్రజాతికిన్
సరగున స్వీయచక్రమును శాశ్రవచక్రమువట్టినొక్కెడన్.

చ. పరగ ననేకయుద్ధముల భానునిదీర్చి నిజప్రతాప భా
స్కరుని నృపించు శౌరి, యదిగాక కళంకితరాజమండలం
బురువడిమాటునేయుచునిజోన్నతిజాతయశస్సుధాంశునికా
బరపెడుస్వప్రయోజన వివర్తిజగద్ధితుడౌట యెట్లుకో ! 53

వ. తరువాత శిశుపాల జిరాసంధుల కెదురుగా వచ్చు
చున్న మధుసూదనుని గాంచి జిరాసంధుడు నిర్వృద్ధికంబు
తో నిట్లు పలికెను. 53

గీ. ఔర ! హరి ! రాజసింహుడనైన నాదు
యెదుట నీగంతులివిశోభనెనయుపెట్లు
తనవునను వ్రాలు నీగలు దలగుటకును
వాలహస్తంబుఁ గడుపుట ప్రకృతిగాదె.

57

వ. ఈరీతిని ధీరదూషణంబులగు వీరభాషణంబులు
వలుకుచున్నవానింగని యమితరోషంబున భగవంతుండగు
వాసుందేవుం డిట్లు సంభాషించెను.

58

ఉ. ధీరత నూరుమారులు మదీయ శరాహతిచేత నీతనూ
భారము జీరినన్ మరల బాగుగ నజ్జరగూర్చునంచు నా
శారుచి బూన వద్దికను శక్తియు మాకు బరాఖ్యసంఘాత
మారియనన్ నినున్ దునుముమానుగన తృణతన్ వహించునీ
కారయఁగృష్ణవర్మదరిసందెడు నంతకె ప్రాణముండుటల్.

వ. ఈవిధంబునఁ బలికి మధుసూదన మాగధాధిపతు
లిర్వురును శరంబులు సంధించుటయు విడుచుటయునుం గూడ
జూడక నిగుల ననోన్యజయంబును గోరుచున్నవారలై యధి
కతరంబగు బాహుబల కుశలతం జూపుచు కలహలాలసుండగు
మునివరునిచేతనైనను మున్నెన్నడుం గన్నదియును విన్న
దియు గానిదియు ఆరాధించుచుండు సురాసురులు గలదియు
నగు సంగరంబుఁ గరంబు గావించిరి.

60

న. అటుపిమ్మట హలాయుధునిచే పట్టుబడి రథంబువి
డిచి శిక్కుచే దలవంచుకొని యున్నట్టి యా జరాసంధుని

గార్యకారవంబునంజేసి కరుణచేతంబోలెవిడిపించి మధువైరిమ
ధురానగర బునకుంజనియెను. 61

— శ్రీకృష్ణుని కాలమును మెలవనంతిపగుగర్తుట —

వ. ఈవగిది పదియేడుమారులు సంగరంబుజేసినదియె
మరలఁజేయుచుఁ బరాజితుండై మరల పదునెనిమిదవమా
రుగూడ జరాసంధుండు సంగ్రామ కామంబుచే సన్నాహంబు
సేయుచున్నవాడై యున్న సమయంబున చారద్రవచోదితుండై
జవనుండగు యవనుండు మధురానగరంబునొంది యామధు
నూదను నాహవంబు కొరకాహ్వనంబుగావించెను. 62

వ. యదుపతీయును నావృత్తాంశంబునిని యతివిషమ
స్థితి సముపస్థితంబైనదని మంశులతో నాలోచించి స్వజన
గోవనంబుకొరకు సముద్రచుధ్యంబున పదిరెండామడ వైశా
ల్యంబుగల ద్వారకానగరంబున పేర నొక పట్టణంబు విశ్వక
ర్మచేత నిర్మింపజేసెను. 63

వ. అపుడా సలిలదుర్గంబున నిజదాయాదులగునయ్యా
దవులనందఱునుంచి యాయదునాయకుండు బలభద్రునితో
గూడి సంగ్రామ కామంబుచేత మధురానగరంబునుండి బయ
లుపెడలెను. 64

వ. ఆలీల వచ్చియున్నయతనింజూచి మును నారదుని
చే జెలువబడినరూపరేఖల నెంచియరవిందనాథునిగాగ్రహించి

మనంబున నిశ్చయించుకొని దురిశభవనుండగు యవనుండు
 శోశ్కంతంబుగా నతని యువకంతంబున కేగెను. 65

వ. అపుడు భగవంతుండగు వాసుదేవుండు శీఘ్రం
 బుగా నబలునింబోలె పలాయమానుండగుచు దనతోగూడ
 బట్టుకొనుటకుఁ బర్వులిడి వచ్చుచున్న నయవిహీనుండగునీయ
 వనుని ధరాధరకంఠరంబునొందించితానంతర్ధానంబునొందెను.

వ. దుర్బుద్ధియగునయ్యవనుండచ్చట గిరిగుహంత రాశం
 బున, మాంధాతృసుతుండును నిక్షౌక్యకులుండును సురాసుర
 సంగరసంగతంబగు శ్రీమనివారించికొనుటకు నింద్రాది దేవత
 లచేత ననుజ్ఞగొని శయనించియున్నవాడును నీదునిద్రాభం
 గంబునీయువాడు భస్మీభూతుండగునని వరంబు గొనియున్న
 వాడును నగు రాజర్షియైన ముచికుందునిగని ముకుందుండని
 యెడు బుద్ధితో సక్రోధంబుగాఁ గాలితోడందెను. 67

వ. ఆముచికుందుండంతట మేలుకొని లేచి కన్నుదె
 రచి నలుదిక్కులంజూచుచు నక్షిపాతంబువలన నెదుటనున్న
 వాని భస్మంబుగావించి చూచి యాహా! యేమిదీ! యిట్లును
 చిశంబగునిది గోటస్థించినది యని మనమ్మున జుంతించుచున్న
 వాడై తనచేత సముపవిష్టుండైయున్న యక్షీణమహిమా
 న్విభుండగు నధోక్షుని నీక్షించి యిట్లునుతించెను. 68

—* ముచితుండుడు శ్రీకృష్ణుని నుటించుట *

చ. అనిశమనత్తుతా గుణములన్నియునీయెడగొల్పి సన్నతుల్
మనిపెడువారిపై కృపను మత్పరమెద్దియు లేదులోకమం
దనుచును నాత్మనన్ను తిసయంబునఁ దెల్పెద మట్టివాక్కుల
య్యనువగునట్టి నీపరిచయంబది తోరముగాగ మిధ్యతా
నననిరహంకృతిన్ గొనెదవంచుయశంబునించెచిత్రమా. 69

చ. కనభవదిష్టయై యనతిగా దగుమాయనినుగ్రహించిదా
బెనగొను భేదబుద్ధి నొదవించి స్వజాతిజ్ఞులైన జీవులన్
ఘనమగునట్టి నీగృహముఖంబునుఁజూడనివారిఁగాగబెం
పొనరిచినీవునైన యటనుందువో లేవోయటంచుసంశయం
బునుఘటియించెదానినికబోవగఁ ద్రోయుముమాకులాభమా.

చ. పటుత్రిగుణంపు తాడులను బాగుగఁదేహులగట్టివేదనో
త్కటలయియంతదీనులముతస్తయుఁబోవునుటంచుముక్తికై
పొటుకునఁబల్కు జీవితలముక్తులఁజేసెడు లాభమద్దెయం
తట నమృతంబు దుర్గమునదార్చెదవద్దియునార్తిలేమికిన్.

మ. మనుకళ్యాణమనంతమీవఁగొని రమ్యంబౌచు నిస్సారమై
యనువొకోశములన్ ఘటించుచునుఁబాళిన్గడుంపేరుగా
సనిశంబున్రచియించిమోహమిడునుయావిన్ నిగిన్ గాంచియా
ర్తినిగొంచున్ భవదైక్యలబ్ధికియి భుక్తిమాని భేదింతుర
య్యనఘంబౌ శృతిధర్మ మన్మములనాహా! నీ భాచాతురిక.

చ. పరువడినిన్ ద్రివిక్రిముడవంచునెరింగియు బండితుల్ సదా
దరమున మానసంబునను చాల్తురదేమొకొయానవిద్యచే
మరచినస్వాత్మముల్ గలుగుమత్తులకయ్యదియేహితంబగున్
గరిమనుముందుగా మదిని కైకొనివెన్నత దాత్మనెంతయున్
దొరకొనిస్వాత్మలో నెరపితుంటువు వారలనామరూపముల్. 73

చ. కరములులేకే చేకొనెదు కాళులులేకయె పర్వులెత్తెదా

గరిమనుఁ కన్నులన్ గొనకె కాంతువువీనులులేకెందువా
పరమగుచూపు ప్రాచ్యునకుప్రత్యకుగా నెటులయ్యెనంచు ధీ
విరతిభ్రమింతుతత్వపదవిన్ గనజాలక బ్రహ్మముఖ్యులున్

వ. ఇవ్విధంబున మిగులదూరతరంబుగానన్ను తింటుచు
న్న యా ముచికుందుని ముకుందుడు సాదరంబుగా నభినం
దించి వరంబుగూడ ప్రసాదించి నకలెత్తు సంతోషంబుగావిం
చి మధురానగరంబునకు మరలివచ్చెను. 75

వ. తరువాత ముచికుందుండు కందరోదరంబునుండి
బయలుదేరి గంధమాదనగంబునొంది యచ్చట నరనారా
యణాశ్రయమందలి బసర్యాశ్రమమందు మురహరియగుశౌరి
నిమిగుల నారాధించి పూజించెను. 76

—* జరాసంధుడు ప్రవర్ణునిని దహించుట *—

వ. అప్పుడు భగవంతుండగు వాసుదేవుండును యవను
నికి దోడుగావచ్చియున్న తుచ్చులగు ప్లేచ్చులనురుముఁజేసి
తిడియంబగు సర్వధనంబును ద్వారకానగరంబు నొందించి

యున్న సమయంబున జరాసంధుండుమరల సమీపించి మకర
వ్యూహంబుగావించి ముర్తవైరికడ్లుగా మార్గంబునరికట్టెను. 77

వ. మరియు నానావిధంబగు సమరంబుగావించి జాత
రూపజాతంబు నాక్రిమించి సముపజాతకుతూహలంబుతో స
గరాకాంక్షియై యరవిందనయనుని సమీపంబునకేగెను. 78

వ. అప్పుడు భగవంతుండగు శౌరి తనీయసంరంభం
బునుసహింపలేనివానివలె బలరామునితో గూడి చపలంబుగా
పలాయమానుండై పవమానవేగంబుతో కరవీరపురంబునం
దారాత్రిని వెళ్లించి సూర్యోదయసమయంబుననే గోమంతం
బనుపేరుగల సానుమంతంబు నారోహించెను. 79

ప. అచ్చట ప్రవర్తనాభిధేయంబుగ గిరిశిఖరంబునా
రోహించి ఫలమూలాశనంబుల గావించుచున్న యదునందను
లనిర్వరంబట్టుకొన నిచ్చగలవాడై మాగధుండు సవరివారం
బుగా నాశిఖరిం బరివేష్టించి దానిపై కెక్కియచ్చటచ్చటనో!
డాగియున్నవారిం బొడగానగ యావర్వతంబునంతటను నగ్ని
నంటించి కాల్చివైచెను. 80

వ. అప్పుడసలపరీతంబగు నప్పర్వతంబును వారిర్వురును
విడిచి సచమత్కారంబుగా నెగిరిపోవుచు దశయోజనంబులు
గడచి బహువేగంబుగా సాహసించి భూమికిందిగిరి. c1

గీ. మాగధునివంచనమొనర్చి మాధవుడును

బలుడుద్వారకకేగిరి భద్రముగను

ముగ్ధుడగుమాగధుడు వారుదగ్గులైర
టంచు ముదమొంది తనపురికరిగెనపుడు.

82

వ. లటుతరువాత మరియొకప్పుడానర్తి దేశాధిపతి
యగు రైవతుండనెడు రాజు చతురానన నియోగంబువలన
దననందనయగు రేవతియను గుణవతిని బలరామునకు భార్య
నుగానొసంగెను.

గీ. రమ్యసన్నార్ధవర్తియా రాహిణీయు
డట్టివిధివశతను కన్యనందకున్నె!
యైనను సమున్నతగృహస్థిహర్షితుడయి
యటఁగృతాశయతఁజెలింపడద్భుతముగ.

84

—* రుక్మికళ్యాణ కథాప్రారంభము. *

గీ. విమలగుణలోలయాభీష్ట విభునిబాల
విధునికరమగ్రహింపగావేట్కుగోరె
ముగ్ధత సమున్నతుడు దురాపుడగునతని
నామెమదిగోరుటది యవహాస్యమగునె.

85

గీ. కామమోహితుడై రాజకన్యకనల
విధుడుమోహించె ప్రియయాచువెలయుటకును.
సరగనిదితోగుఁ దగదను సంశయంబు
నెట్లుగొను విధినిరసించియేగువాడు.

86

వ. ఈపథంబున ననోన్యగుణాకర్ణనంబువలన నిర్ణ
యించుకొనబడిన సంవర్కంబుగల రుక్మిణీకృష్ణులకు ప్రతికూ

లచారియై శిశుపాలపక్షపాతియగు రుక్మిణగు నృప్తహృదయం
బుదెలుపుటకై రుక్మిణీదేవి, సందేశహారియు నాప్తుండునునగు
నొకబ్రాహ్మణోత్తమునిమధుసూదనుని సన్నిధికింపించెను. 87

గీ. ద్విజుడు దెల్పినయామె సందేశమపుడు

హరివినుచు ముందెకాదగునట్టిశుభము

ననుభవించెను తద్వివాహపుమహోత్స

వంబుగనుటయె మిగిలెను వసుధనింక.

88

వ. అపుడు సందేశహరుండగు భూసురునితో యదు
నందనులతివినతానందనంబగు సృందనంబు నధిరోపించియొ
కరోజునకు పరివారంబుతోగూడ రుక్మిణిం బరిణయ మొంద
గోరినవాడై కుండిన నగరంబునొందిరి. 89

వ. అపుడె శిశుపాలుండును సాల్వరానంధాది స్వప
రివారంబుతో రుక్మిణిం బరిణయ మొందగోరినవాడై కుండిన
నగరంబునొందెను. 90

గీ. అంతలోశౌరి వేట్కుతోనలరుచుండ

నామె విమతినిశంకించి వ్యసన మొండె

దైవమనుకూలభావంబుఁ దలచుగాక

యట్టిదియెరుంగవశమె బ్రహ్మకునుగాక.

91

వ. అటుతరువాత భూసురవరుండును శీఘ్రగమనంబు
తోవచ్చి యదునాయకుండగు హరివచ్చియున్నవాడనిరుక్మిణి
కివిన్నవించుట కంతఃపురంబునకేగెను. 92

గీ. మహితద్విజరాజు దర్శనమాత్రమున నె

శుభదముదమిడై నలరాజసుతకునామె

నిచితరుచిభంగకృత్యుడై నిరతమంద

తనుజభాక్సవిత్సనిభీతిదాల్పదయ్యె.

93

గీ. మహినురుడు దెల్పవిని సుదృగ్గణికినపుడు

శౌరి యాపాతబుద్ధినిశ్చయముగల్గె

దానిచేతను ప్రశ్నకు దర్శనమున

బరగునటు పరమానందభరమునొండె.

94

వ. తరువాత విదర్భాధిపతియగు భీష్మకుండు వసుదే

వనందనులిర్వురును నిజతనూజయగు రుక్మిణీ వివాహమహో

త్సవంబు నాలోకించుటకై వేడుకగలవారలై వచ్చియుందురని

నిశ్చయించుకొని వారలకెదురుగా జని విధిపూర్వంబుగానర్హ్య

పాద్యాదులిచ్చి పూజించి బాహ్యోద్యానంబునందున నివసించు

పజేసెను.

95

వ. అప్పుడే చేదిరాజతనూజుండగు శిశుపాలునిజామా

తగా దలచుచున్నవాడై లెస్సగాబూజించి నగరంబునకుదో

టొనివచ్చి ప్రవేశపెట్టెను.

96

క. దమఘోషవిధిశ్శేఖలు

తమనుతునకు సుతకునపుడు దగుశుభమలరక్

విమలాంగమంగళక్రియ

లమరగనిజ మనులచేతనలరించిరొగిల్.

97

వ॥ ఆహా ! యిది మిగుల నాశ్చర్యముగానున్నది.

గీ॥ చెలఁగి శుక్రిమంతయయ్యును చేదిపటిక

కౌతుకాప్తి శుభోత్తరగానిదయ్యె

ద్విజునితాకిక మంశ్రసిద్ధినివహించు

నదియె శౌరికి శుభమునకయ్యెనహహ !

98

రుక్మిణీదేవి సరసము — గారీనిలమంబున కరుగుట.

99 వ॥ అటుపిమ్మట ననర్గళంబగు మంగళతూర్యరా
వంబుచే దిశాముఖంబులు ముఖరిశంబులగుచుండ, వారింప
దరముగాని పరివారవారపరివర్తనుల గళవిగళిశంబులగుమం
గళగీత కలవరంబులచే దిగంచంబులు వాచాలితంబులగు
చుండ, విభణిశ్రేణులు నానావిధంబులగు నువహారంబులతో
మనోహరంబులై యలరుచుండ మనోహరవంబును జూడవ
చ్చిన నాగరికజనంబులలోక శల్లంబులు బల్కుచుండ, మండ
జనసమూహపరివృతయై వివిధాయుధ విశేషంబులచే సమధి
గతంబగు యోధయూధంబుతోఁ బరివేష్టించబడినదై శచీదేవి
విధంబున హరిపరాయణయు స్వాహాదేవివలెఁ గృష్ణవర్ణ
దత్తచిత్తయును సంయమినింబోలె నీవిశేషవృద్ధయుయు తా
మనీల నిరంతరాశాశ్రితులగు పుణ్యజనులచే ముఖ్యముగా
బొందదగినదియు భార్గవిచందంబున భువనాధిపానురక్తయు,
సదాగతి రీతి ప్రియస్వర్సనాభిలాషిణియును, సర్వసంపత్కల
నవశువున మనుష్య ధర్మానువర్తినియు, పార్వతిగతివృషాకపి

ప్రణయినియు, భారతీతీరున విధ్యానుకూల్యకామయు, ఛాయకై వడి పద్మాస్తాభిలాషిణియు, రోహిణికరణినిభుసంగమాభిలాషిణియు, తారతీరునకమనీ యధివణయు దేవసేనవిధంబున కౌమారవిభ్రమప్రణయినియు రతిగతికందర్పవశగయు ద్రిపదాత్మజంబోలె ధర్మానురక్తయు సుభద్రీపగిదినపార్థగామవర్జితయు చిత్రాంగదభంగిప్రియ విజయాభిలాషిణియు, నిలవలెబుధశ్లాఘనీయయును, సతిగతి తాతానభిమత పతికాముకయును, నూర్మిళలీల రామానుజానురక్తయు, దేవయానింబోలె కమనీయకచయు నహల్యవలె రచితాతిరిక్తపతికాముకయు మరియు పాతివ్రత్యంబునకు రూపాంతరయగు దానింబోలె వెలయుచున్నదియు, గతిరామణీయకంబుచేతను, హరినమోపంబునొందు నిచ్చచేతనుంగూడ హంసగామినియు, హరిద్రీ వననంబు ధరించుటచేతను మాధవానురక్తతగలదగుటచేతనుంగూడఁ బీతాంబరప్రణయినియు, సత్యకామతచేతను హరివాంఛచేతనుంగూడ నచ్యుతకామయును మగజీరమంజుల శింశితంబుచే రంజితయగుటచేతను జలజవిశగీషచేతనుంగూడ గర్జవలె పదయుగళంబును బుడమిపై నుంచుచున్నదియు తపఃప్రభావంబువలన సంభూతంబగు జంగమభావంబుగల రంభాస్తంభయుగళంబువలె వెలయు నూరుయుగళంబును ధరించియున్నదియు, కాంచీపదత్వంబుచే మదనునకు తపఃసిద్ధిక్షేత్రంబువలె నలరు నితంబబింబంబు నవలంబించి

యున్నదియుఁ దదంగనిర్మాణసమయంబున లంబోదరు నా-
 రాధింపనివిధిచే, మరువబడినదివోలె వెలయు ననలగ్నంబును
 ధరించుచున్నదియు, హృదయంబున శయనించునంగజ మతం-
 గజంబునకు గల జగతీధరలంఘనేచ్ఛచే ముందరకుజూచిన
 ముఖంబునందలి కుంభంబులననుకరించు కుచయుగళంబుతో
 డను శుండాదండంబుననుకరించు రోమరాజితోడను శోభిల్లు
 చున్నదియు, ముఖచంద్రసేవ సేయుటకు వచ్చియున్న నక్ష-
 త్రమాలికలీల వెలయునిరువదియేడుముత్రైంబులుగల నక్షత్ర-
 మాలికచే వలయుతంబగు గళ ప్రదేశంబుగలదియు, చంద్రు-
 నిదిరస్కరించి యున్నదైనను వాస్తవంబునలన నిదిచంద్రు-
 నహోదరంబనియెడు దుష్కీర్తిని బలిహరించుకొనుటకుం-
 బోలె జన్మాంతరంబును స్వీకరించిన, వదనారవిందంబుతోఁ
 బ్రకాశించుచున్నదియు, ముందుగా మధుగూత్రవైరియు,
 దరువాత ననేకప్రకారంబుల చేబరిత్యక్తమధుకుండగు హరి
 చేవాఛింపఁబడుచుండు మాధుగీధురీణంబగు సధరంబును
 ధరించి యున్నదియును, బింబాధరమాధురి నభ్యసించుట
 కుంబోలె సమీపంబునకువచ్చియున్న సుధాబిందువు చందం-
 బున నలరు నాసామాక్షి కంబుచేనలంకరింపఁబడినదియు, అప-
 రిపూర్ణంబగు వదనసౌందర్య సాగరనేనువు రీతినొప్పుచున్న
 నాసికచే విరాజిల్లుచున్నదియు, మధువసోనరశచేశశ్రుతివిలం-
 ఘనమందు నిర్విశంకంబగునట్టి నయనయుగళంబుచే రంజిల్లు

చున్నదియు, నీన్నరేశప్రతారణంబునకు ముకుందకళ్యాణ
నిధివిలోకనంబున కనుకూలంబగు సిద్ధాంజనంబు కైవడినలరు
కస్తూరీ తిలకంబునభిషేచేంబున ధరియించియున్నదియు, నను
భూతసీమంత కర్మంబులుగల శ్రుతియువతుల గర్భకుహరంబు
నుండి యావిర్భవించిన వాలజాలంబును శిరంబుచేత శ్లాఘిం
చుచున్నదియు, తటిల్లతికపోలిక ప్రాప్తపేణ్యతగలిగి యతి
నైల్యంబునొంది యమృతంబును విడుచుచున్న ఘనుననువ
ర్తించుచున్నదియు, తారకవలె విష్ణుపదలోలయు, చంద్రిక
వలె కువలయామోదినియు, వాసరలక్ష్మీవలె రాజమండలం
బును మలినంబుగావించు వేడ్కగోదియు, దీపశిఖవలె ననం
తన్నేహనిక్షేపయోగ్యయు, కల్పలతతెరంగున జగదాదర
ణీయ పల్లవానుషక్తయు, కామధేనువువలె గోవిందాధీనజీవ
నయు, చింతామణింబోలె నభీష్టస్పర్శనంబున బద్ధాదరయైన
దియు, నమృతధారతీరున ముఖ్యంబుగాఁ గాదగిన విష్ణురథా
పహారంబుగలదియు సిద్ధరసాహరి కరణి జాతరూపరూపేన్న
త్యలాలన ధన్యజనై కలధ్యయు దివ్యౌషధివలె సకలాంజ
రుజాపహారిస్పర్శయుఁ గుముదినిపగిది విధుస్పృహణీయపుష్పో
ద్గమంబుగలదియు, రత్నమయమేఖలంబోలె కళ్యాణసంబద్ధ
యు, మణిమంజురీరీతి నాలంబిత గుణగణయు, రత్నమాలిక
పోలిక నంత రావేశిత నాయకరత్నయు, శాంతిచందంబున
హరియోగాను కూలయు, కరుణకరణి పరసుఖావహాయును

క్షమవలె పురుషోత్తమనిర్వాణ హేతుభూతయు, శ్రద్ధ
వలె పురుషోత్తమకృత సకలేష్టసాఫల్యసంపాదికయు, ముక్తి
కై వడి విబుధశ్లాఘనీయయు, తీర్థయాత్రచందంబున శిశుపాల
దురవాపయు సురభిభాతిగదాధరభీరు భావోచితయు, భాగీ
రథివగిది జగతీవతి తపోలభ్యయు యమనతీరున కృష్ణగుణ
ప్రణయియు సరస్వతినలె విశ్వంభరాంతర్గతజీవనయు, కవేరతన
యంబోలె చోళదేశగణ మధురతరపయోధరయు, సరయూ
నదింబోలె హంసావాసంబగు మానసంబునుండి ప్రసరించు
చుండెడు సర్వతోముఖ సంభ్రమంబుగలదియు, విరజవలె
వైకుంఠసమీపగామినియు, తుంగభద్రచందంబున మధురత
ర సర్వతోముఖాటోపయు కుసుమ మంజరిరీతి సదాళికదంబ
కరంభితయు కీర్తింబోలె సుఖస్వరూపయు సుకృతపరంపరలీల
హరిప్రీతి జనకయు భగవతియు నగు భీష్మకతనయయైన
రుక్మిణీదేవి స్వయముగనే సర్వమంగళోపాసితయయ్యును సర్వ
మంగళనుపాసించుటకు సంతప్తురంబునుండి బయలుపెడలిపుర
మార్గంబు నిర్గమించి భవానీ భవనంబునొండెను. 99

వ. అట నామెను యథావిధింబూటించి తన్మందిరంబు
వెలువడి సఖజనంబులతోగూడ నడుచుచు దేవమాయంబోలె
మనుజదురవాపయు సమీకృతఘటనాపటీయసి చందంబున పూ
ర్వపక్షవాస్తవ్యంబగు సకలమైన రాజమండలంబు ననాలోక
పాత్రతా పాదనంబుచేత స్వల్పంబుగా జేయుచున్న కృష్ణప

తూళితరాజ మండలంబు నభివృద్ధినొందించుచు లజ్జతోగూ
డుకొన్నదై మంద మందగమనంబుతో ముకుందస్యందనాభి
ముఖంబుగానేగెను. 100

— శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట. —

క. దరినున్న రాజమండలి.
వరువడి విడనాడి చక్రభాసురపద్మా
దర రథమునుజేరె మనో
హరసవిత్వప్రేమ పాత్రమగుటనతియుదాఁ. 101

క. ఆరయగప్రేయసి హరణమె
హరణము మరియెద్దిగొనక హర్షముతోడక
వెరవరిరాజులు జూడగ
మురియుచు రుక్మిణినిగూడి మురహరివెడలెన్. 102

ప. అటుతరువాత జరాసంధాదులు యుద్ధంబునకుబద్ధుడగుటై
మధుసూదను ననుసరించి పర్యెత్తుచు, ననేకప్రకారంబుగానమ
రంబువించి పరాజయంబునొంది భగ్నరథులునుశిథిలమనోరథు
లును నయి తిరిగివచ్చి త్రిదివంబునుండి పరిబ్రష్టుండగు నహు
షునిచందంబున, పురుషూతునిచే దోసివేయబడిన త్రిశంకు
నికై వడిని ప్రమాదగళిత విద్యుండగు వండితునిరీతి, పశ్యతో
హరుండగు స్వర్ణకారునిచే నపహృతంబగు రత్నంబుగల షా
హుకారునితీరున నతిదూనమానమానసుండైదుఖించుచున్న
శిశుపాలునూరడించి పలికి వానితోగూడ తమతమ భవనం
బుల కేగిరి. 103

క. హరి ననిదునుమక నాసో

దరిఁగొనకయె వత్తునే ముదంబున ననుచున్

వరుక్కి కోపముననిటు

నెరపుప్రతిజ్ఞయును నపుడు నిజమైయలరెన్.

104

వ. ఈవిధంబున రాజబంధువులయెదుట సక్రోధంబు
గా బ్రతిజ్ఞగావించి యక్షోహిణీవరిమితంబగు సైన్యంబుతో
గూడుకొని మధుసూదను ననుసరించి బర్హులిడుచుండెను. 105

గీ. కనుగొన స్వదారమాదాయగతయనంగ

నలరు నలవశ్యతోహరుడతడు రుక్మి

కిపుడు మరల నొనంగునే యిటుస్వమృత్యు

వునకునై కృష్ణవర్చసు బొందువాని

విపులనెచ్చట గనలేదువినగ లేదు.

106

వ. అట్లు మధుసూదనుని దరికరిగి యుట్టువలికెను. 107

గీ. కర్మశముఖాప్త మార్గజ్ఞంబురుక్మి

బ్రతికియుండ స్వసారమప్రాప్తయనగ

మరలిరాదిక ఖలభావ మలినవిడుము

గాఢముప్తిని నిడకున్న గలుగునీడు

స్వపరిపాలన బుద్ధిదుప్తయగుగాజె.

108

వ. రుక్మి యిట్లుపల్కుచుండునపుడు.

గీ. అరయశౌరియెకాదు గతాహిభీతి

నతనిసదృశమును చంద్రహాసమొండె

నపుడు రిపువపువులనెకాదమరసతుల

తనులతలసాత్వికాసముల్ దడిపెనహమా.

109

వ. తరువాత నిహతవాహినీ వాహనుండును సముప
జాతపరాజయుండును నగు రుక్మియచువానిం జంపుటకు యో
ధయాధంబులుఁ గాంక్షించుచున్న సమయంబున.

110

క. సారెకు రుక్మిణిదైన్యా

సారంబగు వాక్సుధారసము హరిగోలన్

గా రుక్మిణదియె మరణము

వారింపగ హేతువయ్యె బహుచిత్రముగాన్

111

వ. తరువాత కేశవునాజ్ఞచే రుక్మిని ముండితముండుని
గాజేసి నైరూప్యంబునొందించి ప్రగ్గళు త్రాళ్ళచే యోధవరు
లు బంధించిరి—అది యుక్తముగ నేయున్నది

112

గీ. అలధనుర్వేదనైపుణ్య సంతమొందు

తరిని నేయగ దగునదే దగెనువీని

కరయ సంగసమావర్తనాప్తిచికుర

ముండనంబు శిరఃశ్మశ్శుముండనంబు.

113

— శ్రీకృష్ణుడు రుక్మిణీదేవిని పెండ్లాడుట —

వ. అటుపిమ్మట పరమకారుణికుండగుబలభద్రునిచేత
విడిపింపబడినవాడై రుక్మియనునతండు ప్రాణమాత్రావశిష్టుం
డై మరలిపోవుచుండునపుడు శౌరియును త్వరితంబుగా ద్వార
కానగరంబునొంది యధావిధిపూర్వకంబుగా రుక్మిణిం పెండ్లి
యాడెను.

114

క. హరిచేపాణిగ్రహణము

బరువడి ద్వివిధంబునొందబడియెను దొలుతన్
ధరణీసురసాక్షి కమును

సరసంబుగఁ బిదపనగ్నిసాక్షి కమునుగాన్. 115

వ. తరువాత నొకప్పుడు పూర్వకాలమున పురారి
నయనానల జ్వాలలచే దగ్ధుండగు కాముండు శరీరకామంబు
నొంది కమలాపతి హృదయంబునం బ్రవేశించెను. 116

వ. తరువాత వైదర్భి గర్భసంభూతుండైన ప్రద్యుమ్న
నామకుండగు నీతని బురిటిదినంబులలోననే శంబరాసురుండు
తనకువైరిగాదలంచి యపహరించి నముద్ర మధ్యంబునం
బడవైచెను. 117

గీ. మీనకేతనుడీతండు మేఱమీఱి

గంబమునమము చిరముగాఁ గట్టెననుచు

వైరివలెమీనమయ్యెడ వచ్చికడగి

యామహాశిశువును మ్రింగెనద్భుతముగ. 118

వ. అపుడామీనంబును శంబరాసురుని కొరకు బల్లె
వాండ్రుచే గానుకగానర్పింపబడినదపుడువంటలవాడు దానిం
గొని చని కత్తిపీటచే దరుగు నమయంబున దానిగర్భంబునం
దున్న శిశువునుఁ బైకిదీసి పాకశాలాధ్యక్షురాలయి యచ్చట
వశించియున్న మాయావతియను నవరనామంబుగల రతిదేవి
కొరకు నివేదించెను. 119

వ. ఆమెయపుడిదేమిచిత్రమని శంకించుకొనుచున్నదై
పిమ్మట నారదవచనంబువలన నితని యాదార్థ్యంబును దెలిసి
కొని పతిలాభంబువలన పరితుష్టాంతరంగయై బాలకుం
బోపించెను.

120

వ. తరువాత మఱికొంతకాలంబునకు సంజాతయావ
నుండై యావృద్ధ్యముండు స్వశరంబులకు లక్ష్యభూతుం
డయ్యెను.

121

గీ. సాంగుడయ్యునుఁ దన్ను దా స్వశరములను

కొట్టుకొనుటెట్టులగునది యట్టెతగును

క్షణమయిన మధ్యసాయిదా గాకయున్న

నచట స్వహితాజ్ఞతయు గల్గుటబ్బురంబె.

122

వ. అప్పుడు ప్రియురాలగు మాయావతిచేత ప్రతిగ్ర
హింపజేయబడిన మాయాభంజన విద్యచేత ప్రకాశించుచున్న
వాడై పృద్ధ్యముండు సత్వరంబుగా శంబరాసురుని సమరం
బున కాహ్వనంబుగావించెను.

123

వ. అవ్విధంబున బిలచి వానియెదుట నావిర్భవించి
మిగుల మాయను సృజించి యమితాయాసంబునెరపుచున్న
యాశంబరు సంతకసాన్నిధ్యంబు నొందజేసి విధేయురాలగు
మాయావతితోగూడ వానిగృహంబును విడచి యంబరమా
ర్గంబునకెగసి నిర్గమించి నిజోత్పత్తి స్థానంబును బొందెను—
అచ్చటను.

124

గీ. అపుడు కాంతానమేతుడై యరుగుదెంచు

వాని పరుడని యవరోధపథువులెల్ల

లజ్జనొందిరి రుక్మిణీ లలనదెలసి

తనకుచక్షీరధారలు దనర నతని

గన దనన్యజ్ఞుడైనను కామమతిని.

125

గీ. పోయినధనంబు మరలనుబొందినటుల

గాంచెరుక్మిణి ప్రద్యుమ్న కలననెంచి

భూరిలాభంబుగా నామె ముదమునెంచి

చెలులును స్వలాభముగ సంతసించిరపుడు.

126

శ్రీకృష్ణుడు లోకాపవాదనివృత్తికొఱకు శమంతకమణినిదెచ్చుట.

వ. తరువాత మఱియొకప్పుడు సత్ప్రాజ్ఞుత్తను నతండు
దినమణి ప్రసాదంబువలన పొందబడిన శమంతకనామంబుగల
దివ్యమణిని ధరించి రెండవసూర్యునిభాతిం దేజరిల్లుచు ద్వార
కానగరంబునకు వచ్చి నిజభవనంబునొందెను.

127

వ. అపుడు చూడశక్యంబుగాని మణి కిరణంబులచేత
మన్మణిత శరీరుండగునతనింజూచి యాకర్మసాక్షియగు సూ
ర్యుండు నిన్నుజూచుటకై ప్రత్యక్షంబుగావచ్చెనని శ్రీకృష్ణు
నితో నాగరికజనులు దెలుపుచుండునపుడతండు మందహాసం
బుజేయుచు లోకంబు మోఘదృష్టి గలదని భావించి సత్రా
జిత్తుని మందిరంబునకేగి తనకామణినిమ్మని ప్రార్థింపగా
నతండా ప్రార్థనంబును వ్యర్థంబుగావించెను.

128

వ. మరియొకప్పుడు సత్రాజిత్తునకు సోదరుండగు ప్రసేనుండను వాడమ్మణి నలంకరించుకొని మృగయా వ్యాపారంబుచేత నయ్యరణ్యమార్గంబున దిరుగుచు మణిలోభంబుగల్గునొక సింహంబుచే జంపబడియెను. 129

వ. అటులాసింహంబు శేమంతకమణిని గ్రహించి కందరాంతరంబుజొచ్చుచుండ దానిని వధించి జాంబవంతుండా మణినిగైకొని నిజతనయాక్రీడనంబుకొరకై యుపయోగించి యుండు నవసరంబున సోదరవిరహవిహ్వలుండగు సత్రాజిత్తుచేత నిశ్చయంబుగాఁ జక్రపాణి మణిలోభంబుచే నతనివధించి మణినపహరించెనని యారోపింపబడిన ప్రవాదవాక్యంబును విని సహింసజాలక హరియపు డరణ్యమార్గంబున కేగి యచ్చట జచ్చియున్న ప్రసేను నాలోకించి పరిచరజనంబుల వెలువలనుంచియే జాంబవతీకన్యకచే నధిష్ఠితంబగు గిరిగహ్వరంబునుఁబ్రవేశించెను. 130

వ. అచ్చట మణిని గ్రహించుటకు బాలికామణిన మీపంబునకు శౌరిఁ జేరియున్నతరుణంబున జాంబవంతుండతిరోషణుండై సత్వరంబుగాఁబ్రవేశించి గర్వించి హరితోముష్టాముష్టివప్తంభంబుజూపి సంపిండితాఖిలావయవంబులు గలవాడగుటచే క్షీణబలుండై క్షీణితలంబునంబడి యప్పుడు సంజాత ప్రత్యభిజ్ఞుండై హరియని గుర్తెరింగి యయ్యరవిందలోచనుని మిగుల వినుతించి మణితోగూడ నాత్మజయగుజాంబవతియను రమణీమణి నతనికి సమర్పించెను. 131

వ. ఆహరియునుతదీయరమణీయరమణీమణులంగైకొని
కందరాంతరంబునుండి వెడలివచ్చి యునుచరసమేతుండై పురం
బుజొచ్చి సత్రాజిత్తునింబిలిచి అజ్ఞాహరణప్రకారంబు నంత
యుండెలిపి యామణినతనికొసంగెను. 132

వ. సత్రాజిత్తుండును లజ్జాకాంత చిత్తుండై యానం
దనందను నానందింపజేయుట కుపాయంబెద్దియని యోచించి
పిమ్మట నమ్మణితోగూడ సత్యభామయనుపేరుగల తనతన
యంగూడ శౌరికి సమర్పించెను. 133

క. హరి, రమణీమణిఁమాత్రమే
గరిమకొని రత్నమేల! గైకొనుమనుచుకొ
సరసమృదుసూక్తితోగొ
మ్మర సత్రాజిత్తునకును మణినొసగెదగన్. 134

గీ. ఎలమికురువులఁగనహరి యేగుసమయ
మరసి యక్రూరకృతవర్మ లాస్తులుగను
గూడి శతధన్వుడనువాడు క్రూరతమణి
గొనగ సత్రాజిత్తునిజంపె కోపమునను. 135

క. జనకునిమృతికిని దుఃఖముఁ
గొనిచని యానత్యభామ కురువులదరిశౌ
రినిపురిఁ జేర్చగనతడున్
గొని శతధన్వునివధింపగోరెను మదిలోక. 136

క. మణినక్రూరునియెడనిడి

ఘనభయమున బర్వులిడుచు బారెడునతనిన్
గనిశతయోజనములు హరి

వెనువెంట దరిమివాని విడువకజంపెన్.

137

క. అతని దరి మణినిగానక

నతిభేదమునొంది యడిగెనక్రూరుని దా
నతడిడగమణినిగొని తన

సతికిచ్చెను మరలశౌరి సంతోషముతోన్.

138

—* శ్రీకృష్ణుడు ఇంద్రప్రస్థమునకరుగుట, *—

గీ. ఏగెనర్జునుఁ గనుగొన నెలమిశౌరి

యాహరి ప్రస్థపురమున కతిముదమున

పార్థుడు జనార్థనుని యాయపార్థభేద

సాదరునిగని పరభాగసక్తుడయ్యె.

139

క. అలకృష్ణార్జును లిర్వురు

గులుకుచు నవగూహనంబు గొనిరక్తులుగా

నలరిరి చిత్రముగాదది

బలుమిత్రత వారియెడల భాసిల్లుటచేన్.

140

వ. తరువాత మరియొకప్పుడు కృష్ణార్జును లిర్వురును
దూరీకృత దురితులయ్యును పాపర్థికాంతులయి విగతమో
హులయ్యును గహనావగాహనంబొసర్చి వృషైకగవేషణా
నురక్తులయ్యును నానామృగాన్వేషణ పరులై తరువాత పరి

తృప్తులయ్యును తృప్త్యాపరీతులయి యమునానదీ సమీపంబున
కువెల్లి వివీతపరజీవనులయ్యును స్వాదూదకంబును పానంబు
గావించి యామార్గంబున సంచరించుచున్నవారలయి యొక
కమలలోచన నచ్చట నవలోకించిరి—శౌరియాజ్ఞచే నర్జునుం
డామెతోనిట్లుపలికెను. 141

వ. ఓకళ్యాణీ నీవొక్కదానవె వనదేవతవలె నీకాననం
బున నేమికోరికచే సంచరించుచుంటివి అని యడిగెను. 142

వ. ఆమెయును సవ్యాజంబుగానిట్లు నదుత్తరంబిచ్చెను
నీచేత యుక్తముగనే పలుకబడినది సూర్యతనయనగునేనీ వన
దేవతసేయగుదు నీక్షేత్రంబునకు మనోహర తరుణాతిలోభ
వీయంబును నాసన్నపుష్పద్గమయును నగు మాధవుసమాగ
మంబును గోరుచున్నదాననై యీవనసుధ్యంబునం దిరుగు
చున్నదానను. 143

—* శ్రీకృష్ణుడు కాళిండి మున్నగువారల బెండ్లాడుట. *—

క. అనవిని హరికొరకైతగఁ

గనుచుండిన సూర్యపుత్రికాళిండిగ, నా

మెను నిశ్చయించి హరికి

గొనబుగ విజయుండు దెల్పెకూర్చిదలిర్పె.

144

క. హరి తనరథమున నామెను

సొరదిగనెక్కించి కుంతి సుతులకనుజుం

దొరనిడి ద్వారకకుంజని

నరుదుగఁబెండ్లాడెనప్పుడామెను విధిగా.

145

క. హరి, పితృకులవీర్యంబున

సురుచిరవిందానువింద సోదరియగుచున్

బరగునలమిత్రవిందను

హరియించి విధిని వివాహమయ్యెనపుడుదాన్.

146

వ. అటుపిమ్మట కోసలదేశాధీశ్వరుండగు నగ్నజిత్తు
జాత్యజయగు సత్యయను నామెను వృషభసప్తకవిజయలబ్ధును
గానెరింగి పరిణయంబునొందు కోరికతో నాశౌరి కోసలవతి
పురంబునొందెను వృషభంబుల జయించెను. ఆమెను పరిణ
యంబుగూడ నొందెను.

గీ. శౌరి భద్రాత్మగోవతి, సతనువృషుడు

గానెరింగియు వృషసప్తకంబునెట్టు

లీతడు జయించెనంచును నెల్లవార

లాత్మలోనబ్బురమునొంది రపుడుమిగుల.

148

క. శ్రితకీర్తి సుతనుభద్రను

ధృతిమాదిని లక్షణను బరీణయమొందెన్

ధృతలక్షణుడీవిధుడీ

క్షీతివికలంకుండు నగుట చిత్రముగాదే.

149

నరకాసురవధ — శ్రీకృష్ణుడు దేవలోకంబునుండి పారిజాతంబు దెచ్చుట,

క. తరువాత నరకనిశిచరు

బరిమార్చి మురారితాను బడసెనలనిశా

చరవరుడాజ్ఞించిన యా

నెరవగు పదియారువేలనృపకన్యకలన్.

150

క. ప్రేమను కన్యారాశియు

భామునితో భోగనిరతి బడయనిదయ్యెన్

ధీమతిని విధుడు స్వగృహము

గామదిగని యనుభవించెకడు చిత్రముగాన్.

151

క. ధరకుసుతుని జీవనమున

జరుగు ననర్థంబటంచు జంపెనతని త

త్తరుణులభోగించెనుహరి

కరమబ్రొందైన నరకకథలేదయ్యెన్.

152

వ. అపుడు ప్రేయసీప్రణంబున నందనవనజాతంబగు
పారిజాతంబును బెల్లగించియుపగతనమరులనందఱం జయించి
శౌరి, సత్యభామాగృహరామంబునొందించెను.

క. అందమగు పారిజాతము

నందముసతికెసఁగ నందనందనుడెలమిన్

నందనమునుండి తెచ్చియు

నందనమొందించె ప్రియకు నయమలరారన్.

154

గీ. కలిత దివ్యశిలీముఖగణముపారి

జాతహరుహరివెన్నాడి చనుచునాప్త

గంధమై సుమనస్తతికడఁ జనెమఱి

భాసిలుటయెట్లు మధుహరాప్రాప్తినద్ది,

155

గీ. అరయ జగదాదృతసపల్ల వాప్తిముదము

తనరు హరిచేత పారిజాతముననైన

నువిడచే జగపతియు నియుక్తుడయ్యె

సరసతత్సమనః పరీక్షణముకొఱకు

156

ఉ. శ్రీగిరిజాకృపారస ఝరీశుభసారభ వత్కటాక్ష శో
భాగురువీక్షణంబు లలభాసుర కల్పలతానుమావళుల్
గాగొని సత్కవీంద్రుడనగాదగు శ్రీనవకాళిదాసుబల్
భాగుగ దారచించెనటఁ బండితమానస పద్విలాసమా
భాగవతాఖ్యచంపువునఁ బ్రాథ్మికచతుర్థవిలాసమొప్పెడున్. 157

చ. శివగిరిజాదయారసవిశేష పరీతకటాక్షవీక్షణో
ద్భవతతసాహితీసుకవితారస భాసుర సుందరాఖ్యస
త్కవికృతమా ససారభ సుధారసధారలుమీరునాంధ్రభా
గవతపు చంపునన్ వినుతిగాంచుచతుర్థవిలాసమొప్పెడున్.

గ ద్య

ఇది

శ్రీమన్మహారాజ రాజేశ్వరీ కరుణాకటాక్ష వీక్షాలహరీ పరీత
సంగీత సాహిత్య సరసకవితాచాతురీధురీణ తాకికవిద్యా
విశేష ప్రవీణ సత్యవోలు కులకలశ జలధి కువలయమిత్ర
భారద్వాజసగోత్ర భాగవత్కవివంశ పవిత్ర సోమరాజా
మాత్య పౌత్ర వెంకటరాయమంత్రి వరపుత్ర
రామాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలోదయ సకల
సుకవి విద్వజ్జనవిధేయ సోమసుందరకవి
నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమ
ద్దాంధ్ర చంపూభాగవతమునందు

చతుర్థవిలాసము

సంపూర్ణము.

శుభమస్తు.

శ్రీరస్తు.

అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీదేవ్యైనమః

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము.

పంచమవిలాసము.

శ్రీకృష్ణుడు కేళీగృహంబున రుక్మిణితో విరసోక్తులాడుట

క. హరికారమణులతోఁదగె

నరయగ నురతాపవర్గహారి విహారం

బరిదిగనిటువనమాలి న

నరమోదంబు నుమనోగణంబపుడొండెన్.

1

వ. తరువాత మఱియొకప్పుడు నకల మహోత్సవమ
హనీయంబునం, గగనంబునుం బోలె చంద్రకాంతాలక్ష్మతం
బును రజనీకర హృదయంబుభాతి బుష్మ రాగాశ్రితంబును
సత్యలోకంబు చందంబున ముక్తాఘ సంకులంబును కమలాక
రంబుకరణి పద్మరాగ శోభితంబును కేసరామోదితంబును పా
కశాశనునికై వడి వజ్రరమణీయంబును వాసంతిక వనంబువగిది

ప్రవాళసమృద్ధంబైనదియు శరత్కాల గగనంబుమాట్కిసి తా
భ్రాసురంబును హంసమండితంబును నందనవనంబు చందం
బున నాసన్నపాధిజాతంబును హరి చందనామోద వాసితంబు
ను గోష్ఠంబులీల భద్రరసాస్పదంబును గోపాలవాసయోగ్యం
బును స్వర్గంబుదీతి సుమనస్సంకీర్ణంబును సురతాధిగమయో
గ్యంబును కైలాసంబుభాతి సదాశివైక నిలయంబును నీలతో
హిత స్పృహణీయ రత్నాస్పదంబైనదియు శరత్కాలపులినం
బువడువున హిమవాలుకాలంకృతంబును శార్దూలంబును
బోలె మృగమదామోదహారిణీయును మయా ర
మేచకంబుప్రకారంబున నువబర్హభాసురంబును చంద్ర
మండలంబుకైవడి నాదర్శలేఖానువృత్తంబైనదియు భాగ
వతంబులీల శుకాలావరమణీయంబును బౌద్ధదర్శనంబుపోల్కె
సాధుదూష్యంజైనదియు పాండుసంతతివగిది పాంచాలికార
మణీయంబును కల్పపాదపంబు తెఱంగున రమణీయచిత్రఫల
కంబును మేరుశృంగంబుభంగి కళ్యాణనిలయంబును సురతసమ
యంబుచాచ్చున కపోతకూజిత రుచిరంబైనదియు పుష్పకంబు
భాతి విష్ణుపదనంచారయోగ్యంబును బలిభవనంబునిభంబున
ననంతభోగాస్పదంబును మేరుకందరంబు చందంబున భల్లూక
భాలాలంకృతంబును హరిశ్చంద్ర చరితంబు వడువున నత్యాన
పాయని యైనదియు రామచరితంబునల్లె లక్ష్మణానపేతంబును
మహారాజకులంబుగతి భద్రాననయోగ్యంబును గంగాప్రవా

హాటు చందంబున కాళిదీమిశ్రీతంబైనదియు న్యాయదర
 సంబుభాతి జాతిమాలానపేతంబును చైత్రరథంబు విధంబున
 మనుష్యధర్మాశ్రీత లోకపాలవిహారయోగ్యంబును ప్రాగ్భ
 శంబు పగిది నిష్ప్రగంధసంపన్నంబైనదియు సత్కావ్యంబు చ
 దంబుననుత్తమశ్లోకగర్భంబును స్వయంవరస్తలంబువలె జగ
 పతినమాశ్రీత భూరిమంచాచితంబును సుగ్రీవసైన్యంబుకై వ
 కుముదామోదితంబును హిమగిరి కందరంబువిధంబునపుండరీక
 కమాలాలంకృతంబైనదియు నిందిరామందిరంబుచందంబునస
 చాళిగీతాదృత కమలానుషక్తంబైనదియు నగు నొక దివ్యభ
 శంబున, పర్యంకంబు శధిష్ఠించియున్నట్టియు, సత్ప్రబంధంబు
 విధంబునవిదర్భసుదృక్పణిరీతిబద్ధాదరుండును సారసంబుతీరున
 లక్ష్మణాలాపలోలుండును ధర్మాత్మజునికై వడి సత్కీర్తిలంఘన
 భీరుండును. భార్గవుని వడువున రవితనయానురాగియు ఋక్ష
 రాజసుతానురాగియు సిద్ధరసంబుకైవడి ప్రద్యుమ్నజనకుండు
 ను నారామంబుపోల్క భద్రాగమసంవర్ధితామోదంబు గల
 వాడును బ్రహ్మలోకంబువలె వ్రసన్నమానసుండును దుర్యోధ
 నుని తెఱంగున మిత్రవిందానురక్తుండును మందహాసముఖార
 విందంబుగలవాడును నగు ముకుందునారాధించుటకు సంతో
 షాంతరంగయై భగవతియగు భీష్మకతనయ సన్నిధికివచ్చి
 నిలచెను.

ఉ. అంతటిలోవ భీష్మతనయాంచిమా ననురాగసంపదన్
 వింతగ నాత్మలోననిడి వేపరిహాసకధాప్రధానుడై
 సంతతజీవితేశుని దిశావశయై తగునట్టిభీరువున్
 చెంతను నుగ్రశబ్దములశ్రీహరికంపమునొందఁజేసెదాన్. ౩

వ. అటులనేకదా ! ఓబాలామణీ ! విదర్భరాజపుత్రీ !
 నీవెట్టుగా నాసన్నజీవితేశపదంబునొంది పుణ్యజనాగ్రగణ్యత
 వహించి యతి మృదుహృదయుండగుటచే భీరుజనానురక్తుండై
 ఖద్యోతాతిశాయి తేజస్కుండై సంపదయందు కిన్నరేశుండై
 శాంతసవకీర్తిగలిగి నీసహజప్రేమ పాతుండై గురుస్వప్నహా
 విషయతగలిగి మదుపసర్పణావసరంబున మిగుల నభీకవగునీచే
 నవలోకింపబడినవాడును గనుకనే, యసుసదృశుండును ననం
 గైక తులనీయరూపుండునునై యసుకుమార ప్రభావతగల
 మాచేతనుగూడ ననాకృమణీయుండై నాపైని నిశ్చితాసు
 హృద్యాభావంబుగలిగి యంతర్గతధనుర్వేదనిపుణత్వంబు నహించి
 పరాశుపీడనప్రవీణుండై తనకు నిరపాయత్రాణంబుకొఱకా
 శ్రయింపబడిన భూభృదంతరంబుగలవాడై విశేషంబుగా మా
 గధభావానువర్తియై యర్జునగుణంబునకుంగూడ మాలిన్యసం
 పాదికయగు నన్యకీర్తిన్జ్ఞించుచు నాశ్రయాశతేజస్కుండై
 నిజప్రతాపంబున బాకశాసనునందుగూడ నశక్తిని వ్యక్తిక
 రించుచు నిగీర్ణపరపక్షరాజమండలత్వంబుచేత దర్శానుకారి
 యై బలాత్కారంబుగా ధాత్రీనాకృమించి యువభోగించుచు

పురుషర్షభుండై యుండునట్టి శిశుపాలుని విడనాడి, దోషాకర
కులసంభవుండనై యనత్ప్రకృతికాశ్రయుండనై యెయ్యెడలను
బరాక్రమావిషయుండనై బలివిరోధంబున సంకుచితాత్మ
ప్రభావంబుగలవాడనై భూతలంబున పరోత్కర్షణంబుగాంచి
యిపుడు విశేషంబుగా క్షమనాశ్రయించి యక్షమవిషయం
బున శాసనకామంబుగలవాడనై యభద్రాసనయోగ్యుండనై
యనతిదుర్లభరూపంబుగలిగి పరానక్తహృదయవైనను దైవా
ధీనవగు నీచేతంబొందబడినవాడనై యత్యున్నతబలానువర్త
నంబున కాలంబుగడుపుచు భుజంగభోగంబులందానక్తుండనై
సర్వదాష్టన వాహినీశు, ననువర్తించుచు నగణితరిపుభయంబు
వలననిపుడు పరవాహినీశు శరణంబుగోరినవాడనై యజాత
రూపసంపన్నుండనై హరిపూజానివారణంబుచేతను గోత్రో
త్పాటనంబుచేతను గువలయాపీడనాశంబుచేతను సధేనుశకటం
బువలన గలుగు స్వలాభంబుచేతను పరనుద్యుగ్భోగ్యతచేతను
నతిరిక్తకీర్తిగలవాడనై యనంగలేశుండనై యదూరదర్శనం
డనైయుండు నన్ను బెండ్లియాడితివిగదా.

4

గీ. రాజపుత్రిక! నీవనురక్తిమెరయ

నిష్టవరలాభమొందుమీవిపుడువేట్లు

నందుచేసీకు వరలోకహానిలేదు

విమలమతిదీనికైమది వెరువవలదు.

5

వ. ఇవిధంబున నెన్నండును గని, విని, యెరుంగని,
విప్రియాభాసభాషణంబులు వానుదేవుండు బల్కుచున్నసమ
యంబుననామె యశనిహతయగు లతగతి దవదహనపరీతయ
గు హరిణి కరణి దశవదనకరగతయగు సీతభాతి దృష్టాపరాధ
గౌతమకౌతరయగు నహల్యానుందరి చందంబున దూర్వాస
నోధ విషయీకృత యగు శకుంతలవలె సంజ్ఞావిరహితయైపు
డమిపయింబడియెను. 6

గీ. గణనసేయనసామాన్య గుణయునట్టి
గతియదృచ్ఛానుశబ్దసంతతిదలంప
నటసుదృగ్మణికపుడు క్రియకునుసంజ్ఞ
కొఱకుఁగాదయ్యె నాశ్చర్యసరణికయ్యె. 7

చ. సతికటు విప్రియంబొనరసల్పుటఁ దాపముశౌరిబొందగా
నతివకు జూడనట్లు నకలావయవంబులన్వేద మొప్పెనం
చితదయితాపరాధమున చిత్తముశౌరికి వ్రక్కలైనచో
నతిహృదినసృధారలు వెసంబ్రవహించెను చిత్రీతిగానొరి
— యక్కిణి శ్రీకృష్ణలాలితయై యతనిస్తుతించుట. —

వ. పిమ్మట నబ్ధగవంతుండును శతవిధంబుల శకలిత
హృదయుండై శయ్యనుండిడిగి పరిహాసకౌశలంబునెరుంగని యా
ప్రాణప్రియను దొడపై నిడుకొని యమృతమధురంబులగుమా
టలచే నురడించి మరల మరల గౌఁగలించుచు గండస్తలంబు
లందు ముద్దుగొని యిట్లనివచించెను. 9

త. కనుగొననాదుప్రాణములకన్నగడున్ప్రియురాలవై తపం
 బుననయినన్ లభింపకనుమూర్తినిబూనుపతివ్రతాత్మమా
 నినునలకీచురాయివలెనే కడుగుందగఁజేయు పాపినా
 ననుఁగుచ్చలై పాతనమునన్ దగుశిక్షవిధింపుబాలికా. 10

క. వడినిటులాశ్వాసింపం
 బడిమరలఁ బ్రసన్నవదనవంకజయై య
 వ్రుడు శ్లిష్టవచనతత్వము
 గడకనుగ్రహించి భీష్మకన్యకబలికెన్. 11

గీ. నెరతనంబునఁజక్రివౌనీ నిగూఢ
 పదసువిన్యాసమియ్యెడ ప్రోఢీమీరఁ
 గానజింహ్వాగతినిగొను నేనెరుంగ
 దగుటయెట్లగునిది విచిత్రంబుగాదె. 12

క. పురుషాధమతనుఁజైద్యుని
 దరినటుసర్వాతిశాయితనునీయెడలన్
 బరగునలనీదువాక్కుల
 బరతత్వంబెరిగి సుఖముఁబడసితినేనున్. 13

గీ. తనవరప్రేమ కనపాయమొనరజేయ
 దగువరాసక్తి నెరుపగాదగునటంచు
 ప్రాంతమందునఁ బల్కితివటులదాని
 నిపుడునే గోరుచుంటినిహితవుమీటి 14

వ. ఈలీల పాణివల్లభయగు రుక్మిణి పల్కుచున్న
యెడల. 15

క. వెలయగవినర్భభూరమ

వలదిష్టాయోగశంకః బడమాధవుషన్

గలితతదయోగభయమున

నలరకుశంకామమాగ్దయనఃనగఃజేసెన్.

15

—* అనిరుద్ధవివాహాదికము. *—

క. తరువాత నల్లసతులకు

నరయగ ప్రత్యేకదశ దశాత్మజులలరన్

ధరవారి పుత్రపౌత్రులు

వరసంఖ్యావంతులైరి బహుజనులయ్యున్.

16

క. ఆరయ బ్రదువ్యమ్నఃకు దా

వారకరుక్మిసుత రుక్మవతికరముగొనెన్

భూరితరతాంక్షు నగునత

దూరభూ మనోబాభ్రాంతినొందడుదానన్.

17

క. అనిరుద్ధుఁడొమెరుందున

జనియించె నదానిరుద్ధ చణవిక్రముడై

ఘనరోచనయగు రోచన

జనియించెను రుక్మిపౌత్రసంతసమెనగన్.

18

వ. పిమ్మట ననిరుద్ధ వివాహముపూర్వోత్స. నిలొకసంబు

కొరకు బలరామకృష్ణులిర్వురును రుక్మిణీదేవితోగూడ రుక్మి
నగరంబగు భోజకటకంబునకుం జనిరి.

వ. అచట కరగ్రహణమహోత్సవంబు సమాప్తినొంది
యున్న సమయంబున. 19

గీ. ఘనుడు జయరాముడితడ నక్షజ్ఞుడనుచు
రమ్యకాళింగుడతని బ్రేరణమొనర్ప
నక్షములతోడనాడె భీష్మాశ్మజుండు
నతనిదగు ప్రాణములతోడనాడెయముడు. 20

క. మునురామదాను డగుకపి
కినినక్షజయంబుగలిగె కీర్తింపగరా
మునకే యాయెడనహహా!

కనఁ దదపజయంబుగలిగెఁ గడునబ్రముగాఁ. 21

వ. పిమ్మట మరలనధిగత విజయుండయ్యును గతవిజ
యుండగు బలదేవునింగాంచి కాళింగునితోగూడ నికగోపా
లకుల కక్షకాశలంబెక్కడదని రుక్మి బరిహసింప బలరామును
రోషంబున బయలుదేరి పరిఘదాల్చి కాళింగునింబట్టి పండ్లూ
డగొట్టి రుక్మిని, శమనభవనంబునొందించెను. 22

క. ఘనుడగు ననిరుద్ధుని రో
చనునిన్ రథమండునిల్చి శౌరియపునుదా
ననుచరులగూడి పెడలెను
దనపురికిఁ దగుమనోరథంబలరారణ. 23

వ. పూర్వకాలంబునం దాండవంబుచే నారాధింపబడి
న ఖండపరశునిచే నొసంగబడిన బాహుసహస్రంబులుగలబలి
తనయుండగు బాణాసురుండు స్వసంరంభలక్ష్య భూతుండగు
ప్రతిపక్షునింగానక ప్రమథనాధునిట్లు ప్రార్థించెను.

వ. ఓ భగవంతుండగు పరమేశ్వరా! యప్రతిహతుండ
నగు నాకీభుజసహస్రంబు భారంబున కేయగుచున్నది! గాననేనీ
తోడంగూడ బోరొనరింప గోరుచున్నాడను. 25

వ. కర్మకతోరంబులుగునట్టి మాటలువిని మిగులగోపిం
చి యావృషభకేశుండగు నీశ్వరుండు, నీకేతనభంగసమ
యంబున నాతో సవృశుండగు నొక్కరుండు నిన్నునిగ్రహిం
చుటకుద్భవించునని డెలిసియంతర్ధానంబునొందెను. పిమ్మటను.

గీ. స్వప్నమున బాణాసుత యుషానతిరమించె

క్రియనననుభూతపూర్వజైన యనిరుద్ధ

డాత్మనుఖలాభమగుటచే నట్టిస్వప్న

మామేకానందమయకోశమయ్యెనపుడు. 27

క. ననువిడిచినాధ! యెచటికి

జనెదనుచును తెల్విగొన విచారమునన్ దె

ల్విని సుఖమగునని యలశ్రుతు

లననీమెగు దుఃఖమునకెయగు తెల్వియహా!

వ. అపుడిట్లు స్వప్నంబునుండి మేలుకొంచినయామెను
జూచి బాణాసురుని మంత్రితయైన కుభాండకుని పుత్రికయగు

చిత్రలేఖ యనునది సమీపంబున శేయనించియున్నదిగావున
నదివిని లేచి నీకు వల్లభుండెవండు యెవనినిట్లు వెతుకుచుంటి
పని యడిగెను. అమె యిటులమారుపలికెను. 29

చ. ఆనయమునెట్టివాని వినునంత నెమోహముగాంతురానుదృ
గ్జనులన జూచితీరవలెగాని వచింప దరంబె యాతనిన్
సనుసుఖవార్ధిముంచుచుగనంబడె చేతికిచిక్కినట్లు లా
వెరుక గురుప్రభావుడయివంతగమాయమునొందెనుందరీ,
వ. అట్లయిననుం జెప్పెదవినుము.

క. ఘనపీతవాసుడును గుణ
గణవాసుడు శ్యామలుండు కంఠాక్షుండున్
తన మధురాధరమును వే
ట్కను గోరిగనిచ్చి యంతగనబడ కేగెన్. 31

వ. అదివిని చిత్రలేఖనకుశలయగు నాచిత్రలేఖ నర
సురాసుర గంధర్వ కిన్నర విద్యాధరలందు సౌందర్యముచేబెం
పొందు పురుషుల నెల్లర చిత్రపటంబున లిఖించి నీకిందెవ్వడ
భిమతుండని యనుగునెడల నామెయును గడునంతసించి యీ
తండే యగునని యూపటంబునందలి ప్రద్యుమ్న కుమారుం
డగు ననిరుద్ధుంజూపించెను. 32

క. వరచిత్రలేఖ! నీపే
రరయగ నన్వర్ధమయ్యెనని మోదముతో
బరగియు ముగ్ధమగలపతి
చరణము వ్రోయుటను నీర్వచాలగగొనియెను. 33

క. గురుకృత్యయామె యటువే

సరి ద్వారవతీపురంబు జనియునునిశనా

తరి రక్తుని ననిరుద్ధుని

మురియుచు శోణితపురంబు బొందించెదగన్.

34

క. అలచిత్రరేఖదెచ్చిన

వలపిడుననిరుద్ధుగూడి ప్రిణనమునిగా

దలచి యుషాకన్యక కీర్తి

డలు సలిపెను నరులకగపడనిచోటులలోన్.

35

వ. పిమ్మట మరికొన్నిదినంబుల కంతఃపురజనంబుచేత
దత్సంకేతస్థానంబెట్టకేలకు దెలియబడినదై యుండునపుడు. 36

గీ. కన్యలు శుభగ్రహాధ్యయై గానబడిన

వారలప్పుడసత్కిర్యాపాత్రతగని

యపు డగల్గిన్ దుస్సమయంబుదెల్పు

దవిలిగోపించె దోషజ్ఞతను ప్రభుండు.

37

క. తనకన్యాకామునిదై

దనరు కరగ్రహముకొరకు తద్దయురతుడై

తనకింకరులననేకుల

బనిచెనుపయమమున కజ్జబాణుండంతన్.

38

వ. తనచే బంపబడిన భృత్యజనంబులెల్ల నిహతులై
యుండ నంత నితాంతరోషణుండై, బాణుండు కన్యకాంతః

పురగతుండగు నయ్యనిరుద్ధునింబట్టి భుజంగ పాశంబులంగట్టి
హాహాయని మిగుల విలపించెడు నుషాకన్యనుగూడ గణింపక
యొక కారాగారంబునంబడవై చెను. 39

— భాణాసురుని యుద్ధము —

వ. పిమ్మట నారదవచనంబువలన యావద్వృత్తాంతం
బునెరింగి ప్రద్యుమ్న సాంబపురస్సరులై యాదవులందరునుబల
రామ కేశవులం దోట్కొని సేనాపరికరసమేతంబుగా యుద్ధ
సన్నద్ధులై బాణనగరంబగుశోణితపురంబు ప్రాకారంబునరికట్టిరి.

వ. అటులనే భగవంతుండగువృష కేతనుండును కింకరక
రుణాపరవశుండై సానందంబుగా నందివాహనంబు నధిష్టించి
షణ్ముఖునితోడను పరివంధి ప్రమథనులగు ప్రమథులతోడ
నుగూడి తత్ప్రదేశంబున కేగెను. 41.

ఉ. ఆరయనచ్చటన్ దగుమురారి పురారి భోగభోగమ్యే ౧౦

భీరరణంబు భారతియు భీతిలి దానిని జెల్పజాలదా

సూరుడు నాత్మఘాత భయశోషితుడై చువిలీనుడయ్యెదా

వారక ఛాయయున్నిషను భాసురనందక మందుశోణితా

పూరితమాట నానగరపున్వరనామము సార్ధతన్దగెన్ 42

సీ. అలపాండుకీర్త్యావహవిజయగరిమమి

ర్వరకుస్వాధీనమై వరలుచుండ

నూనూనీయ గజదైత్య మర్దనరసముని

ర్వరకు సామాన్యమై బరగుచుండ

ఘనసత్కలాపినాకగ్రహంబెన్నని

ర్వరకు తుల్యంబుగా మెరయుచుండ

క్రూరతరఖలాంతకారి చరిత్ర మి

ర్వరకుసాదృశ్యమై గెరలుచుండ

గీ. పశుపతిత్వము సమమకాచు బరగుచుండ

మిగులదుర్ధర్షతనుగాంచుమేనకాత్మ

జానిశప్రాప్తునింగాంచి సంతతంబు

నందిలంఘించె రణమున హరియతండు.

43

మ. అరయన్ స్కంధుని యందుశక్తిదగెబ్రత్యక్షంబుగానట్టిద

త్తరిప్రద్యుమ్నునియందులేదతడొగిన్దాల్చెన్మహాసేనతన్

ధరసీతండు బలాల్పతఃగొనియెనాతండొండెప్పప్తంబునన్

దరి మీరంగను నీలకంఠధృతి యీతండన్యభేలద్బలో

త్కరుడున్ గొడటులైన వణ్ముఖుని సీతండేజయించెన్భలీ

మ. కరమనోన్యనన దృక్షులక్ష్యమున వేట్కయ్యుద్ధసంబద్ధులె

యురుబాహుద్వయజాతకండువుచునెట్లొ వీడిరయ్యిర్వరున్

గరిమన్ తద్రణ వర్ణనాకలనచేకావ్యామృతోత్పాదియా

గురువిద్వత్తతి నాల్కపై దురదబోకుండెన్గదానేటికిన్ 45

వ. ఈవిధంబున గదాధరునకు పశుపతితోడను హరికి

శోరమున కబాత్మజునితోడను ముసలికికుభాండకుని తోడను

కృతవర్మకు బాణునితోడను గొప్పయుద్ధంబు గలిగియుండకృ

ష్ణునకు విజయస్రీణయిత వ్యక్తమైయుండునపుడు బాణునితల్లి

యా కోటర, యనునామె తనయరక్షణకొరకు గేశవునిశరణు
నొంది బాణుని మరణంబునుండి విడిపింప నతండు నిజనగరంబు
నొందునమయంబున.

46

క. వరమాహేశ్వరు జ్వరమును

బరిమార్చగ శౌరిఁబనిచె వైష్ణవజ్వరమున్
గురుతరసమరంబయ్యెను

బరువడి యారెంటికపుడు పటుగతివెలయన్.

47

వ. తరువాత వైష్ణవజ్వరంబువలనం దిరన్కరింపబడి
మాహేశ్వరజ్వరంబు మధురిపుచి శరణునొంది యిట్లు సన్ను
తించెను.

48

—♦ శివుండు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని నుతించుట. ♦—

నీ. నీకిష్టతమయాదా నెగడు ప్రకృతివైజ

గుణములచేతబల్ కూరయాదా

బాధించి జనులను బాధించునీవును

వారిధనంబులవారిగొనుచు

గుణబంధమునుబాపి గూఢమకాసమృతాభ్య

దుర్గమంబగుచోట దోచివైతు

భళిర నీదగుకృపాపారంబునెంతయు

నరయంగమాకిష్టు తరముగాదు

గీ. మీరలిర్వురు నొకరీతి మెలగుచున్న

నరయ సంతయు నీమాయ ససతియనుచు

నిన్ను సద్వరునిగ బుధులెన్నుచుందు
కార జగమున నిదియెంతో యబ్బురంబు.

49

సీ. అరయంగ నొకపురియందె నిచ్చలు భక్త
కాంక్షీనై దినకయె గాంచుచుండ
స్వేచ్ఛమీర జుగుప్స జెందకయే స్వాదు
గాభుజించును వీడుగరిమనాత్మ
విదుడుగాడని చాల మదిలోననెంతయు
తదపరాధంబునుదాల్చి పిదప
శ్రీశుడీతండని జెన్నుగాగ్రహించి
వరమతిదరిజేరు పాపరహితు

గీ. డైన బీవునిగైకొని వానికై న
నామమును రూపమునుగూడ నాశనముగ
జేయుచుండువు గదనీవు జెన్నుమీర
నట్టిసీయెడ దయయెట్లుగలిగెభళిర.

50

సీ. అనువొందనించుకై నను గానరాని ద
నుత్తమంబయి యొప్పుచుండునట్టి
సూర్యచంద్రాగ్నులు జొరరాని మత్పద
మందు బొందగదగునదియులేదు
కనుగొన నిహసౌఖ్యకాములకనితెల్పి
యరయనీవొకడపె యాసుఖంబు
ననుభవించుచునుంటి వనిశంబు నీరహ
స్యంబునుగన్న పుణ్యాత్మునెంచి

—* కృష్ణుడు పాండ్రకవాసుదేవుని సంహరించుట. *—

వ. తరువాత మరయొకప్పుడు పాండ్రకనామధేయుం
డగు కరూపాధిపతి తనయాత్మను పరమాత్మునిగా నెంచుకొ
నునున్నవాడై యొకసందేశహరుని హరిదరికంపించెను. 58

వ. ఆసందేశహరికుండును హరిసన్నిధినొంది సందేశం
బు నిట్లు విన్నవించెను. 59

గీ. పుడమిరక్షింప వాసుదేవుండనాచు

నేనింపగ నసముండవీవెవండ

వవని! శరణొందు లేనిచో ననికిరమ్ము

మాయవేషంబు గొననీకుమంచిగాదు. 60

వ. ఈవిధంబులగు కర్మపరుషంబులగు మాటలువిని
తక్షణాంబరధంబునధిష్ఠించి యదుసందనుండు నపరివారంబుగాఁ
గాశీనగరంబునకేగి పార్థివహుని కాశీరాజుతోగూడ పాం
డ్రకునిం గృతాంతనిశాంతంబున కతిధినిగావించి పంచిమరల
నిజభవసంబునకు వచ్చెను. 61

వ. తరువాత కాశీరాజుతనూజుండగు సుదక్షిణుండను
వాడు తనతండ్రి కుత్తరక్రియాదికంబులుగావించి పితృవధచే
తనైన శత్రుత్వంబుసాధించుటకై పురోహితునిగూడముందు
గానాకిది యహితంబని నత్వరంబుగా మధుసూదనుంగూర్చి
యభిచారహోమంబు గావించెను. అపుడయ్యభిచారికాసలం
బు భయంకరంబగు పురుషవేషంబుతో శీఘ్రంబుగా ద్వార

కానగరంబునొంది యచ్చట వాసుదేవ ప్రచోదితంబగు సుద
ర్శనంబుచే, బీడింపబడి మరలివచ్చి యాజకునయ్యజ మానుండ
గు సుదక్షిణుంగూడ భక్షించివైచెను. 62

గీ. అపుడలసుదక్షిణేష్టిజమైన వహ్ని
చక్రభయవారణమున కెనంగదయ్యె
హరివిముఖుడౌచు నున్నచోనట్టి యష్టి
శ్రుతివిధినొనర్చినను నెట్లు సఫలయగును. 63

గీ. వరవృషాకపివైరియై వరలునట్టి
దక్షయజమానుడొనరించు తరినియష్టి
నవ్వగుణయాట నెంతయు నయశుభహిత
ములనిడునె సర్వమంగళామోదమగుచు. 64

గీ. పరగుచుండు గుణాల్పతబడయునప్త
తంతుజాలంబుచేతను దవిలిహరిని
బద్ధునిగ సేయబూనిన బాలిశుండు
త్వరగనసుదక్షిణుండౌచు దనరెనహహ. 65

వ. తరువాత సుగ్రీవమిత్రుండును మైందసోదరుం
డునునగు ద్వివిదుండను వానరుండుఁ గృతపాతకివలె సరకప్ర
ణయియు చక్రవాకంబుపగిది మిత్రవిపత్తిపరితృప్తుండును నై
మిత్రునిఋణంబుదీర్చుకొనుటకు సత్యంతంబు నానర్తవిషయ
కదనంబు నాపాదించుచు నొకప్పుడు మదిరాస్వాదనంబున
మేదురీకృతమదుం డగు బలదేవుని లలితగీతంబు నాలకించి
రైవతకునిం బొందెను. 66.

గీ. ధన్యనీలాంబరుని, చలత్తారకలగు
రామలవృతు, నమందకరప్రచారు
సాధుతరగీతు రేవతీనాధుగాంచి
బాలహరి యాక్రమింపగాఁబర్వలెత్తె.

67

క. కిలకిలరావంబులతో

బలువికృతులనిర్మలముగ బరపుచుఁగపియా
లలిశృంగారరసాంచిత

జలజాక్షుల బరిహసించె చంచలవృత్తిన్.

68

వ. అట్టి వానరుండు సకలాగమాగ్ర లక్ష్మ్యత్వంబుచే
తను హరిపరాభిధేయత్వంబుచేతను పూర్వకాలంబునందగు
సుగ్రీవమైత్రికి బాత్రతగలుగుటచేతను వనవాన రసికత్వంబు
చేతను రామసామ్యంబుగలిగియున్నను దా నచ్యుతాగ్రజుండ
గుటచేత శత్రువులనుగూర్చి యసహాయశూరత్వంబు గలిగి
బర్వులిడుచు నచ్యుతాగ్రజుండగు నీ బలదేవునితనకన్నతక్కు
వవానిగా దలంచుచున్నవానివలె నిశ్శంకగా ఘాతసేయుటకు
నతనియెదుట కుపసర్పించెను.

69

వ. ఆబలరాముండును నవ్వానరుని బూర్వంబున ప్ర
యానయన సాహాయ్యకారియు నిపుడుగూడప్రియానయనాను
కూలవ్యాపారంబులచేత నుపకారియునైనను వారుణీమదంబు
చలనలక్ష్మ్యంబుసేయకయే వివిధామోఘనంబుగావించి వానిని
శమసభవనంబునొందించెను—అటుతరువాత

70

క. ఘనధర్మరాజసుత ల

క్షణాయను కన్యకను బలిమిమెయి జాంబవతీ
తనయుడు సాంబుండొక్కడె

దనరు స్వయంవరము నందదగహరియించెన్. 71

వ. అపుడా కౌరవులందరును సుతాపహారియగువానిచే
వృద్ధి నొందింపబడిన పరితాపంబు గలవారలయి యాతనింగ్ర
హించుటకు నిచ్చగలవారలగుటచే వెల్లియును నచ్చట గ్రోధ
యుక్తులగు కృపణులవలె మార్గణవృధితులై యతికష్టంబుగా
విరధుండగు నతనింగట్టి స్వనగరంబునొందించిరి. 72

వ. పిమ్మట నారదవచనంబుచే విదితోదంతంబుగల
వారలును నమర్షప్రకర్షంబుచే రూపితులగువారును నగు సమ
స్తవా^{ణ్ణి}రేయుల నుపలా^{ణ్ణి}లించుచు బలదేవుండు స్వయంబుగా హ
స్తి^{ణ్ణి}నాపురంబునకేగి, దన్నెదుర్కొనిన సుయోధనాదుల ననా
మయప్రశ్నపూర్వకంబుగా నిట్లువలికెను. 73

చ. మహితస్మపాలమా శిమణిమండితపాదసరోరుహుండుదా

రహిగొను నుగ్రనేనుడు గరంబిటులన్ వచియించె నెట్లనన్
స్పృహనబలావశత్వమును జెందినయాహరి సత్కిశోరు,దు
స్సహసముచేత భర్జనము నల్పుటకెంతయు సార్వభౌమన
న్నిహితమదాభివృద్ధిగొనునీకిదియుక్తమయంచునెంతయున్ 74

వ. కర్ణవరుషంబులగునట్టి మాటలువిని యాయంధక
వృష్టిసాయకుని కాననం బతిక్రమింపదగనిదా, విశేషించియ

తండు వృద్ధుండుగదా! యని పరివాదజల్పితంబులతో నమం
బుగ నమర్షజ్వలితహృదయులై బలదేవుని బురస్కరించుకొన
కయే యాకురువీరులందరును మరలిపోవునవనరంబున. 7

చ. వేడుకమీరగా భువనభుత్కృతి సచ్చపలాంతరంగుడై
వీడక గర్జజేసి వృధివిం దగనిర్గత ధార్తరాష్ట్రగా
పాడొనరింపనెంచె బహుభంగుల నయ్యెడ సీరపాణిబల్
పోడిమిసేయు ఖోభమున భూమిజలించె జడాశయాళికిన్
జూడక హాని గల్గుననుచున్ మదినూహయొనర్పగాదగెన్.

—* బలరాముడు హస్తినాపురంబును గంగలోద్రోయబూనుట. *—

వ. తరువాత నబ్రహ్మగంగాప్రవాహమార్గాను సారంబు
గా నిజభవనీభూతంబగు రసాతలంబు నొందించుటకుం బోలె
విలాసమాత్రంబుగా లాంగలాగ్రంబుచేత హస్తినాపురంబు
నున్నూలించుచు రెండవకాలాన్ని రుద్రునివలె నున్న బలభ
ద్రుని సుయోధన పురస్సరులై కురువీరులు ససంభ్రమంబుగా
సమీపించి సలక్షణుండగు సౌంబునిగానుకగా సమర్పించ
చున్నవారలై యనేకవిధంబులగు బ్రస్తుతస్తుతులొనర్చి యే
కష్టంబుగా బలభదురై నుపశాంతునిగావించిరి. 7

గీ. విధుడు లక్షణయుక్తుడై వెలయుచుండ
విధుసుతుడు దానులక్షణాన్వితుడుగాడె
యతడు మును గలుషుండు దదాస్తివలన
విమలుడైయుండె నితఁడెగతొ విస్మయంబు. 7

గీ. అపుడు మిత్రులచేత దాననుమతిగొని
కొమరునలకొడలనుగొని కుతుకమిలర
ద్వారకకు చేతె నటుబలభద్రుడరయ
పూర్ణమైననునోరగమును గ్రహించి.

79

పదాలు వేల గోపక లతో విహరించు శ్రీకృష్ణుని మహిమ

వ. అనుపిమ్మట మరియొకప్పుడు నారదుండువేడుకగా
నొక్క కేశవుండెట్టుల ననేక ప్రేయసీజనులనేక కాలంబున సము
చిత క్రీడల రంజిల్లజేయుచుండునని యవలోకించుటకుకొరె
గలవాడై రమణీయరూపంబగు ద్వారకాపురంబుజేరి యచ్చట
విశ్వకర్మదగు శిల్పికాశలంబు మూర్తిభవించినలీల. నలరుచు
నవలక్షప్రాకారమండితంబును పీతామృతంబుగలదాని చందం
బున ప్రకటితసాధరుచివిశేషంబు గలదియు చంద్రమండలం
బుకై వడిని సుధాధవళితంబును నేవితదివ్యావధంబు గలదాని
తెరంగున ముక్తామయంబును ఊడశసహస్రాంతఃపురగర్భం
బునునగు యదుసందనుని నదనంబునొంది యచ్చట నొకయా
మె యంతఃపురంబున దుర్వర్ణభిత్తి బహుశంబైన దయ్యును
మనోజ్ఞభిత్తి కలితంబునగు నొకదివ్యభవనంబున ప్రియురాలి
తోడంగూడ బల్యంకంబునధివసించి యున్నట్టియు గల్పతరువు
తెరంగున సువర్ణలోభసీయుండును వనంతునిపోల్క శ్రీవత్సా
నసాయియు కామధేనువుపగిది వృషానురక్తుండును భద్రాను

రాగియును చింతామణివలె భువనైకయోనియు సకలరుచివిష
యుండును సింధుసంబునుంబోలె రుక్మిణి పరిభవాను కూలుండున
సుకృతి సంచయంబుభాతి నరకధ్వంసియు విద్యుత్పంజంబుభా
గి ఘనాగమలభ్యండును జ్వలనునిచందంబున సమిత్ప్రచండ
డును సుధాకరుని కరణి రాహిణీయానురాగియు సుకుమార
భావంబువలన సహింపదరముగాని కు శేషయభావంబును విడిచి
విదర్భభూవిశదంబగు పీతాంబరావృతకోమలోత్సంగంబు నాశ్ర
యించిన కమలయుగళంబువలె వెలయునదియు, నిరవధికరుచి
సంపాదనంబుకొరకు మరలమరల కమలారాధితంబై నదియు
కమలాకరనిరత సేవ్యత్వంబుచేత నర్థసిద్ధంబగు కమలంబుచే సేవ్య
మానంబైనదియు సారస ప్రతిమల్లతచేత లక్ష్మణాశయ సం
స్పర్శంబునొందినదియు పునర్భవరుచిప్రకాశంబువలన సకల
జగన్మోహంబైనదయును సంసారభేషజంబగు పదయుగళం
బుచేత లోభనీయుండును సకలోరు సేవ్యతగలదిగావున ప్రక
టితనిరుపమ భావంబుగలదియు హరిప్రీతితభావంబుచేత పాం
దబడిన ప్రసిద్ధిగలదాటచేత హరిభీరుక వేదండ శుండాదండం
బును గణన సేయనట్టి యూరుయుగళంబుతో నుపశోభితుండ
గువాడును సర్గోపసంహారంబులకు చతుర్దశభువన నిర్గమద్వార
ంబువలె వెలయు నాభీకుహరంబుతో బ్రకాసిండు చున్నవా
డును ననేక పౌరుషకృత్యంబులొనరించుటవలన గలిగిన యశో
మండల మాళికలవలె నలరు ముక్తాహారంబులచేత నాలింగి

తంబైనట్టియు నీరస భద్రాశ్లిష్టమైనదయ్యును సరసభద్రాలిం
గితంబైనట్టియు శ్రీనికేతనంబయ్యును విశాలంబైనట్టిదియు
నగు వక్షస్థలంబుతోరంజిల్లుచున్నవాడును నిరంతర పలాశా
కాంతిచే గలుగు ఖేదంబుదొలంగించు కొనుటకుపలాశశంకక
నాస్పదుండగువాడును సకలాగమశిరోమణియని తలంచి యా
శ్రయించిన కల్పతరుశాఖాయుగళంబువలె నలరు బాహుయు
గళంబుతో దేజరిల్లుచున్నవాడును సకలోత్తరత్వంబు గలదగు
టచేత పరిణయ సమయంబున నిందిరాకరాధరీ కరణంబును
సహింపనిదానివలె తక్షణంబున తత్పీడనాభి నివేశంబుగలకర
యుగళంబుతో విరాజమానుండును ద్విజరాజలంఘన జంఘా
లంబును ననధరప్రభాశ్రితంబును నశీశుచియును నగు మంద
స్మితంబుతో స్వప్నహణీయుండైనవాడును తాను సదాదర్శపరి
భావియగుటచేత సదా దర్మాభిభూతుండగు కుముద బంధు
రుని దృణంబుగా దలచుచున్నట్టి వదనారవిందంబుచేత లోభ
నీయుండును వాస్తవంబువలన కమతాజ్వల్యంబును నిరంతరం
బును గ్రహించుచున్నదగుటచేత సమారోపిత కమలకాంతి
స్తేయంబువలన నిఖిలనుందర పురుషనయన యుగళ మాత్రం
బుకన్నఁ నుత్కృష్టంబగు నేత్రయుగళంబుతో దీప్యమానుం
డును నుదాసితకర్ణతన్ బ్రసిద్ధుండగు వానికింగూడ నిరవధికరు
చినంపాదనంబొనరించుటంజూచి సముపజాతానందంబు గల
సహజరుచిశాలియైన నయనయుగళంబుచేత నాలింగితం బగు

కర్ణయుగళంబును భరించుచున్నవాడును బూర్వ జన్మంబునం
దంతటను దన్నవరించిన హిమకరకరంబులచేనగునట్టి పరిభ
వంబునగల్గు రోషంబుచేత నిపుడాననరూపంబు నొందియు
న్న చందురునంతటను నాక్రిమించిన కళంకంబుచేతంబోలె
శ్మశ్రిమండలంబుచేత నలంకరింపబడిన వాడును సకలసుమ
నో విలక్షణంబగు మధుహార, విరోధితచేత జేయబడిన యప
యశంబును దొలగించుకొనెడు కామంబుచే దపోబలంబువలన
సకల సునునోభి మతంబుగల మధుహారముఖ చుంబనంబున
కనుకూలంబగు చంపక కలికవలె నలరు నాసికతోడ విరాజ
మానుండైన వాడును నవచనీయ వర్ణాశ్రియత్వంబుచేత
వచనీయ వర్ణాశ్రియంబైన లలాటమాత్రంబువలన నుత్కృ
ష్టంబగు ఫాలఫలకంబుతోడ విలసిల్లుచున్న వాడును భగవం
తుండునునగు సమ్మకుందుని మూర్తీభవించిననిజతపః ఫలంబు
నుంబోలె విలీకించెను.

80

క. హరి త్వరగలేచి యమ్ముని
నురుతరసింహాసనమున నునిచి యెలమిద
చ్చరణములు గడిగి తజ్జల
మిరువుగ శిరమున ధరించెనెంతయుభక్తిన్.

81

గీ. శాంతకాముడ వగునట్టి సంయమింద్ర
యెటుల లభియింతువైననీవెలమినాదు
మందిరముజెందుటది యెన్నమామగీన
కులజులొసరించు తపఃఫలముగాదె.

గీ. నిహతదుష్కాముడగు భవానీదృగాపు
డెటుల లభియించు నైనదానెంతోవేట్కు
నెనసి గృహసక్తి గొనుటదియెంచిచూడ
గోత్రజైకతపఃఫల గురుతగాదె.

82

వ. మహత్మా! మీఁజ్జ్వుమగు విధేయ విషయంబులం
దు నన్ననుగ్రహించి నియోగింపుమని సుధాసారసరసంబగు
వాక్యంబును బలుకుచున్న భగవంతుండగు శౌరితోడ నార
దుండిట్లు పలికెను.

83

క. నినువిడిచి మరివిధేయము

లను గనుగొన నిపుడు నిన్నులక్షించుటచే
తనె సుకృతార్థుడనైతిని
గన నద్భుతమైననీదు ఘనలాభముచేన్.

84

వ. ఇటుల బలికి మరియొక రమణీగృహంబును నార
దుండు పొందియున్న సమయంబున.

85

గీ. అవునె! పద్మిని! ప్రియయిది యెట్టిదగునొ
హరికి ప్రణయానుబంధ సంసరణమిట్లు
పాదతాడనముల గోపభరముగొనక
యిదియె ప్రియదయయనిమదినెన్ను నశడు.

86

గీ. కేళికలహమునందు దాగినియు కాంత
నొప్పుగానిట్లు దరిజేరి యూరడించు
చునె యటకు వచ్చునారదుజూచి మరల
స్వాగతమొసర్చి బ్రశ్నించె శౌరి యపుడు

87

వ. నారదుండూరకయే మరలనొక నుందరీ మందిరం
జేరు నవసరంబున.

ఉ. తాలిమి బాలునిన్ బిలిచి తాతవు తల్లివి నీవె యాడు
మేలగుపండు బాలకులు మెండుగనెవ్వగు జూడకుండ
వేశను నీకొసంగితిని వేగమె గైకొను మన్యుడైన యే
బాలుడు గానకుండునటుబాగుగ బెల్లముగూర్చిధానము
జాలగ నీకొసంగెదను సమ్మతిమై జనిరమ్ముబాలకా.

గీ. బాలునీలీల నెంతయు లాలనంబు
సేయుచును మాయమాటలు సెప్పచున్న
హరిని గనుగొని నారదుడపుడు మరల
నన్యతరుణీ గృహంబునకరిగె త్వరగ.

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతిగృహంబునందును విలక్షణవ
పారానుషంగంబు నొందుచుండియును సదృష్టపూర్వునింబో
స్వాగత కుశలాను యోగాదుల నభినందించుచున్న వెన
నింగని కడవటి యంతఃపురంబునం బ్రవేశించి నారదుం
నవ్వుచు నిట్లనియెను.

గీ. జనులనెంతయు విశ్వేంద్ర జాలములను
మోహపెట్టుట నీకు నద్భుతముగాదు
వింతయిదె మాయయనియెడు పింఛమిచట
నర్థచంద్రావిషయమందునందు మెప్పుడు.

క. నారదుడిటు వలికి యపుడు

శౌరివలన ముదమునొంది సరసతదీయం

జారుచిరయోగమాయా

భారముగని విస్మయంబు బడయుచునేగెన్.

93:

—* శ్రీకృష్ణుడు ధర్మరాజు రాజనూయంబుజూడ నేగుట. *—

వ. మరియొకప్పుడు నారదవచనంబువలన నజాతశత్రుం
డగుధర్మరాజు యజ్ఞంబుగావింప దలంచియుండెనని విని మధు
సూదనుం డవరోధవధూజననమేతుండైకొన్నిదినంబులలో నిం
ద్రప్రస్థంబునుగూర్చి సమీపించి సంతసంబుతోనుండెను. 94

వ. అపుడు పాండవులును, తన సతులతోగూడ వచ్చి
యున్నట్టియు, దమ కారవప్రాణంబువలె వెలయు చున్నట్టి
యు సక్షయంబగు తమకుల ధనంబైనట్టియు సంగ దేవతా
సహితంబగు చేరుబూనిన యాగ ప్రధాన దేవతవలె నలరు
చున్నట్టియు నణిమాద్యష్ట విభూతులతో గూడుకొనిన ధన
దునివలె నున్నట్టియు పృథివ్యాద్యష్టమూర్తి పరివేష్టితుండగు
శశిశేఖరునివలె నున్నట్టియు లోకపాలమాత్రాష్టక, నలయి
తంబగు రాజస్యతేజః పుంజంబు చందంబున నున్నట్టియు నల
యష్టమహాసిద్ధిపరివృతంబగు సిద్ధ మంత్రాధి దేవతలవలెనున్న
ట్టియు పద్మాద్యష్ట విధసౌందర్యనిధి సహితంబగునట్టియు సవ
కుండలావణ్య నిధియగునట్టియు నవరత్న మాలికయందుమధ్య
స్థంబగు నింద్రసీల మాణిక్యంబుకై వడి సున్నట్టియు నామా

ధవునకెదురుగా జని పరిరంభకుశలానుయోగాదులచే నభి
దించి వానితోగూడ తమ భవనంబునొందిరి.

క. అలకుంతియుఁదన తనయుల

గలసియు నేతెంచునట్టిఘను మేనల్లున్

గులుకుచు తగునపచారం

బులచే సుఖముగను స్వప్రహముననుంచెదగన్.

క. అతులితమయ మాయాని

ర్మితమగు సభనుండి ధర్మనృపవరుడంతన్

నతుడై హరితోనిట్టుల

హితవుగ బ్రార్థించి పలికె నెలమిదలిర్పన్.

గీ. శుభదనవరాజమగు రాజసూయనునెడు

మఖమొనర్చెద నినుగూర్చి మాధవ! యిక

దీనికర్హుండనై యుంటి నేని నన్ను

గూరిమి ననుగ్రహింపగా గోరుచుంటి.

వ. ఇటుల బలుకుచున్న యజాతశత్రుఁ గాంచి భా
వంతుండగు వాసుదేవుండిట్లు పలికెను.

ఉ. వీరుడవైతి వుచ్చపదవిన్దగి యుంటివి సుస్తిరుండవై

మీరు బుధుండవౌట నిక మించితి సోమరసాతిపాత్రతన్

నేరనిషండుడున్ చలుషు నీచపదాధి నివాన్ముడై నదా

క్రూరతరాగ్రహక్రమ ఖలుండగునన్యుమనీకుసాటియే.

గీ. గొప్పదగు నీసహజతేజ మొప్పుమీఱ

జగతి నాక్రణమొనర్పజాలియుండ

నమితకళ్యాణాలాభంబు నగుచునుండు

నగుటనది యిష్టసాధన మనితలంతలు.

100

ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణుని యనుమతిని భీమార్జునాదుల
దిగ్విజయంబునకు బంపుట.

వ. తరువాత యుద్ధిష్టిరుండును చతురులగు చతుస్స
హోదరులను వధుసూదను నాజ్ఞగొని నలుదిశలకుంబం
పించెను.

101

వ వారును కొలదికాలంబునకు యోగులవలె వశీకృ
తాశులై యపుడధ్యయనంబువిడిచిన వారలవలె గురువుకొరకు
గనకోచ్ఛయంబును సమర్పించి ప్రమదాశ్రితులై యొప్పు
చుండిరి.

102

గీ. పాండవులచే పరాభూతి బడయడయ్యె
మాగధుండని చింతించి మాధవుండు
వాని ప్రాణమె హరియింపబూని మదిని
జెన్నుమీఱదలంచెను చిత్రముగను.

103

గీ. బాడబాకృతి వహియించి భాసురముగ
నపుడు భీమార్జునులును జనార్దనుడును
ననిశపరవాహినుల మ్రింగునట్టివాని
గ్రసనమొనరింపనేగి రాగ్రహముతోడ.

104

వ. అపుడు జరాసంధునిజెంది యశనోద్యుక్తతంగొను
నతిథులవలె యాచించిరి.

105

గీ. అలజరాసంఘటితమూర్తివగుట నిన్ను
దుర్గతంబగు మార్గణవర్గముగను
బొందితిమి మేము నిర్వృతి నొందగలము
జీవనగ్రహణప్రాప్తిచేతనై న.

105

వ. ఇవ్విధంబున, గపటంబుగా బలుకుచున్న వీరలను
గలహలంపటులనుగా నెరింగి మాగధుండిట్లు మారువలికెను.

మ. పరగన్ రావణబిత్తుగార్జునగతిన్ వానూర్ధ్వలైముగ్ధభూ
సురభావంబు వహించు మీరలెవరోచూడంగనాత్మప్రకా
శ్యరుచిఁదత్పరపూరుషాఢ్యునెడవామాచారమున్బూనియు
త్కరతన్మీరెడుమీరలియ్యెడగనంగాభీరువుల్ గారొకో.

వ. ఈవిధంబుగా నశనిపాతసదృశంబగు ననల్పపరీవా
దజల్పితంబును విని మిగుల, గోపించి భగవంతుండగు శౌరి
యిట్లనియెను.

108

గీ. భువనగారణుడను నేను బొలుచునతడు
భీముడు ధనంజయుండన వెలయునితడు
దమిని త్రేతాగ్ని తేజస్కులమగు మేము
బుట్టితిమి తృణతాప్తులఁబొరిదహింప.

109

వ. అదివిని కరాస్ఫలనంబు గావించి నవ్వుచు జరా
సంధు డిట్లనియెను.

ఉ. బాలురుషీర లిర్వురును వై రివిమర్దనమే యెరుంగరే
లీలనొ యుందుగ్రాక రివులీలలడంచు నుకీర్తివీవునున్

గాలికినేస్త కాడ వనగాదగునా సమరంబునందహా
 హేలబలంబునుండి పనునెన్నిదిమారులు బారిపోవవే?
 చాలుదిశావిలంఘనసుజాంఘికతన్ బరుడొందశక్తుడే! 110

వ. ఈరీతిగా వ్యాజస్తుతి భంగినంగీకరించుచున్న వాని
 తోభగవంతుడగు మురారి దానిట్లనియెను. 111

గీ. సకలరాజస్తుతివచో విషయుడవౌచు
 తనరుమాగధుడవు పూర్ణగుణుడవౌట
 నీదువాగ్విభవము వచనీయమగును
 గానిచోనిట్టి స్తవరీతి గలుగుటెట్లు. 112

వ. మాగధుండిప్రశంసా భాసంబుచేత దూయమాన
 మాగసుండ్డై మరల నిట్లనియెను. 113

గీ. బాధకృన్మార్గణా పాతభయమునొందు
 వారిసన్నతి మాగధసూరిచేయ
 తనరురసికై కవేద్యమై తద్రహస్య
 వేత్తగోపాలుఁజాటది వింతదోచె. 114

వ. ఈప్రకారంబున నుత్తరోత్తరశుభదయగు చతు
 రోక్తి ప్రత్యుక్తికలనచే కొంచెముకాలము సంభాషించి
 మేము కలహలోలురమని తమయంతరంగంబును వెల్లడించి
 తెలిపిన వారలనుద్దేశించి మగధాధిపుడిట్లనియెను. 115

గీ. నిరతమును భీతిఁ బర్యెత్తునీకుసిగ్గు
 లేనినూమకదుర్భాధ లేదుగాత

బాలుడు ధనంజయుండటం బరగుగాత

భీముతోమాకు కలహంబు వెలయుగాత.

116

—♦ త్రికృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని సంహారమునకు —

వ. ఈరీతింబలికి నృకోదరునకొక గదయొసంగి తాను
గూడ నొకగదంజేకొనినవాడై కుమారమాలంబుతోనిదినిమ్నా
న్నతస్తలంబని యెంచి నగరపరిసర ప్రదేశంబును సమంసము
చితంబగు భూమిగాదలంచి జరాసంధుండు కృష్ణభీమార్జునుల
తోగూడి నగరంబునుండి బయలువెడలెను.

117

వ. అచట భీమజరాసంధులిర్వురును నామయంబులు
గలవారలవలె గదా పాతకదర్శితశరీర్లులై పిశునులవలెరంధ్రా
న్వేషణతత్పరులై శివాభేదభాజులవలె శ్వేతానుబద్ధకంతులై
సుభద్రాంగదాశయులవలె బరస్పరవిషయ కాంక్షగలవారలై
చతుర్ముఖభుజస్తంభంబులవగిది నొరుచు సురసుంగరీలోభనీ
యంబగు నొక యపూర్వవిగ్రహంబునొందిరి.

118

క. అడరెడు మగధునడంచియె

కడువృద్ధిని భీముడొందె గనయుక్తమగున్

కడిమితడున్నేషనిషతి

నొడగూడదె తద్వృకోదకోశ్కర్షధరన్.

119

క. ఇలను జరాసంధాత్యయ

మలరగ పరతేజ మప్పుడణగగదగును

జ్వలవాత జాతదోషో

శ్మలన నివారింప నెవడు గడుశక్తుండో.

120

వ॥ పిమ్మట యదునందనుండర్జునునితో గూడ భీము
నింకొగలించుకొని జరాసంధుని తనయుండగు సహదేవునకు
చా॥ అపస్త్యుభిషేకంబొనర్చి శద్భందీకృతులగు నఖిలరాజన్య
లను కారాగారంబునుండి విడిపించి వారివారిసింహాసనంబులం
దెప్పగీతి నిల్పి పరిపూర్ణ మనోరథంబున హరిప్రస్థంబు
నొండెను.

121

క. తరువాత ధర్మసుతునిం

హరిభీమార్జునులు జూచి యటువందనముల్

నెరపుచు మాగధవధదె

ల్పిరి శగనాద్యంతమెల్ల వేడుకతోడన్.

122

వ. ఆజ్ఞాశశస్రుండగు ధర్మనందనుండును తద్వదన
చంద్రాలోకంబున పృథ్వి నొందింపబడిన దగుటచేత శరీరమ
ధ్యంబును బరిగణింపక నయనమార్గంబునం బారుచుండు
సంకోషసాగర స్తోతస్సుచేతంబోలె బాష్పధారావళిచే విన
ములగువారల నభిషేకించి తత్సంసిక్తతచేత ద్విగుణితానం
దంబుగల మధుసూధనుంగని మధురంబుగానిట్లుపలికెను. 123

క. అలకృష్ణ పక్షపాతము

వలనను నహిభయము దొలగ వరమఖకాంక్షన్

వెలయసుమనోగణమునకు

బలపడవే! జూడసోమపానోశ్వవముల్.

124

గీ. చెలగెడు ననంతగుణనమంచినున్నవై న

నీదుసేవకులము నృపనిగ్రహమున

సక్తిగలిగిన మాణికసప్తశతము

సంభవముగల్గుటబ్రమే గుంభిశము.

125

— శశుపాలాధ-ధర్మరాజురాజసూయకాండపూర్వమునకుట —

వ. ఇట్లుత్తమశ్లోకుడగు హరిని వినుతి వి యాతనియ
నుజ్జచే నధ్వరసంభారంబుల నెల్లగెఱిని ధర్మరాజు రాజ
సూయ యాగంబుసేయ నమకల్పను.

126

మ. వనరాకేవల యాగభూములచేత స్వాహారవైరాశ్రితా
యనునట్లాటయె కాదు సంశయహవిర్వాహనతానాదరో
న్మను లింద్రాదులుగూడ ప్రేమ్యపరమోనుంఁడ్రంబునే
[కాదుసా

ధ్యనరాధీశులయందునుగ్రియలబ్రాహ్మయశ్చిత్త ప్రకల్యమొ
య్యనగాదల్ల దరిద్రులందుదగునాహాచిత్రమా నొకయున్ 127

న. అటుతరువాత నజాతశమ్రానకగిణినులతో గూడ
నిష్టపరిపూర్తి యగుచుండ కీర్తితోగూడ నమరగణంబులు
పరిపూరితాశలు గలవారలైయుండ పరిపదారాధనంబు కొ
రకు సంపాదించబడిన సంభారంబులుగలవాడై యుభిష్టరుండ
పుకగ్రీపూజగావించుట కర్హులెవ్వరని సంశయించుచున్న

సమయంబున సహదేవుండు సకలసభాజన భాజనంబగు వచ
నంబు నిట్లుపలికెను. 128

గీ. క్రతుభుగధిపతి గర్వితాగనుచుమున్నె
యెవనిగోత్రోద్ధతిని శరణెనసెమదము
వీడిపురుషోత్తముడతని విడచిపరుడు
భువిగ్రతువొనర్చు మనకు సంపూజ్యుడెవడు. 129

వ. ఇవ్విధంబున నుపపత్తిపూర్వకంబును నమృతధా
రామధురంబును నగు సహదేవవాక్యంబును విని సకలసభాస
దులును ముదముగదుర గుదురుగానందరు నొక్కమారిక్క
రణి వక్కాణించిరి. 130

గీ. బాగు, వర్దిల్లు! సహదేవ! బాగుబాగు
బాలుడవె? బుద్ధిశాలుల వరగురుడవు
నిదునానత్యతయు భువినెగడెనిపుడు
సత్యవాక్కుల దుర్వచఃశాలులకును. 131

క. తరువాత దానియర్థము
వరమార్థముగాదలంచి వరగుణుడుయుధి
ప్తిరుడు హరింబూజించెను
గురుగంధాభరణచేల కుసుమాదులచేన్. 132

వ. పిమ్మట శిశుపాలుండు కల్పాంతాగ్నింబోలె నీతి
మాలి, వనమాలిప్రధమ సవర్యకు, పర్యాకులిత హృద
యుండై కోధయుక్తుండై లేచి యిట్లనియెను. 133

గీ. అహహ! రాజర్షులైన పుణ్యాస్థులుండ
ప్రభమపూజార్హు డయ్యె గోపాలకుండు
ఖలున కేయది యపచిత్రిగాదుపూజ
గణి, తిరస్కృతిచే యొగకొనినగు.

134

వ. ఇటుల కర్ణకరోరంబుగా ప్రేలుచుండఁడు శిశుపాలు.
నింగని గోపాలుండగు పురుషోత్తముడని గోవంబున శీఘ్రం
బుగా సుదర్శనంబుచే విలాసమాశ్రయిగానని మస్తకం
బును దునిమివై నెను.

135

గీ. అలసుదర్శనముననె నై నులనుబంపు
స్వయముగగదావలంబియై బరగుచుండు
విగ్రహంబునవైరిని విగతుడేయు
నిట్టి మాయాధిపతిగెల్వ నెన్వడోపు.

136

వ. పిమ్మట నవబృచస్నానంబొనర్చు నజాతశస్త్రిం
డగు ధర్మరాజును పురంబునంబ్రవేశపెట్టి యాతని ముదంబు
కొఱకు గొన్నిదినంబులు నిజనకులతోగూడ బనార్ధముండా
హరిప్రస్థనగరంబున నుండెను.

137

ఉ. శ్రీగిరిజా కృపారనర్పురీ భరసార భవత్కృతాక్షతో
భాగురువీక్షణంబు లలభాసురకల్పలతానుమావళుల్
గాగొని నత్కవీంద్రుడనగా నగుశ్రీనవకాలిదాసుమున్
బాగుగ దారచించెనిదె పండితమానన నద్విలాషమై
భాగవతాఖ్య నున పంచమమైన విలాసముప్పెనున్.

138

చ॥ శివగిరిజా కృపారసవిశేషపరీత కటాక్షవీక్షణో
 ద్భవతతసాహితీసు కవితారసభాసురసుందరాఖ్యస
 త్కవికృతమా ససారభసుధారస ధారలమీరునాంధ్రభా
 గవతపు చంపునన్ వినుతిగాంచెనుపంచమమావిలాసమున్ 139

గద్య.

ఇ ది

శ్రీమన్మహారాజ రాజేశ్వరీ కరుణాకటాక్షవీక్షణాలహరీ పరీత
 సంత నాహిత్య సరసకవితాచాతురీధురీణ తాకిక విద్యా
 విశేషప్రవీణ సత్యవోలు కులకలశజలధి కువలయమిత్ర
 భారద్వాజసగోత్ర భగవత్కవివంశపవిత్ర సోమరాజా
 మాత్య పౌశ్ర వెంకటరాయమంత్ర వరపుశ్ర
 రామాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలోదయ సకల
 సుకవి విద్యజ్ఞనవిధేయ సోమసుందరకవి
 నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమ
 దాంధ్రచింతాపూర్ణభాగవతమునందు
 పంచమవిలాసము

సంపూర్ణము.

శుభమస్తు. శ్రీరస్తు. అవిఘ్నమస్తు.

శ్రీశాంకరీచేవ్యైనమః

శ్రీమదాంధ్ర చంపూభాగవతము.

షష్ఠ విలాసము

—* త్రికృష్ణుడు సాశ్వాసశక్తుల జయించుట *—

మ. అనిశారాధితుడైన శంకరునిజానాజ్ఞన్ మయుండాత్మమా
యను నిర్మించినదై సురాసురల కత్యంతంబభేద్యంబునై
గగనస్థావరమైన సాభపురమున్ గర్వంబుతోనెక్కి న
య్యన సాశ్వండుట శౌరిలేనితరి నాహానందిదేయంచుదా
ఘనమాద్వారవతిన్ నిరోధ మెనయంగాముట్టడించెన్ దగన్

వ. అట్టి, విమానంబువలె, గగనసంచార శీలంబును
కాముక మనంబువలె సకలాశా జంఘాలంబును నౌసాధం
బును నధివసించి జలధరంబువలె శిలావర్షంబును గురియు
చు, మాయవలె తమంబుచేతను, రజంబుచేతను నకలజనంబు
లనంధులగా జేయుచు కృపణునివలె మార్గణగణంబును నిరసిం
చుచున్నట్టి సాశ్వని బొంది మిగుల కోవంబు గలవాడై

ప్రద్యమ్ను సు శీఘ్రంబుగా సాంబాదులతోగూడ గుహాము
ఖంబునుండి కేసరివలె నగరంబునుండి బయలువెడలెను. 2

క. పాలుపొందెనపుడు యుద్ధము

చేరిగెడు ప్రద్యమ్నుసాశ్వసేనలకటు న

ట్టులయున్న భయభటులును

నలరిరిగెడు త్యక్తసంఖ్యలైచిత్రముగాన్. 3

మ. వెలయక సాశ్వపురస్కృతంబయిఫలాప్తిన్ గొన్నతన్నార్గ
ణావళినినో దారిని చున్నిభూరితరలాభంబందెముందట్టిదా
నలప్రద్యమ్ను శరంబహో యిచటనన్యప్రాణదానంబు నీ
కలలిక సద్గురు వంశమందియు మహాఘంబున్దగన్ జేసితం
చలరక లజనుబూని మున్నె శరధిన్ న్యాయానుగుణ్యంబుగా

వ. శరవాత నిట్టివృత్తాంతంబును విని హరిప్రస్థంబు
నుండి వచ్చియున్నహరినిం జూచి సమరంబున కెదుర్కొని
సాశ్వడిట్లని పలికెను. 5

న ఔరా! యదుకుల కలంకుండవును కలహకాతరు
డవునగు నీయనాశ్మ వేదితయేమిదీ. 6

చ. రణమున బారిపోవునవురా! యితడెన్న గమాగధుండొకో
గనుగొననాదుయుద్ధమునగల్గెడుసాశ్వగురుత్వమొప్పెడున్
ఘనశృపణశ్వమూని గడకక శరణంబును జెందునట్టి యా
జనుడ గొనన సమర్థుడగు సన్యసనంబు నికన్ బరుండు నా
జనుడు గొనం సమర్థుడనుసన్యసనంబును జిత్రమైతగన్. 7

వ. ఇట్లు బలుకుచున్న సాశ్వనింజూచి వాసుదేవుండి
ట్లనియెను ఓరిమూర్ఖా! యిదివినుము, 8

క. అరయభవాదృశులకు దు

ర్భరచపలోన్మేష మదిస్వభావముచే న

శ్వరమగు సమూలవిలయము

బరగున్ బ్రబలాశుగముల పటుఘాతములన్.

వ. ఇవ్విధంబున పరస్పరపరీవాదంబు నేయుచున్న
పీరల కిర్వరకును గొప్పదగు సమరంబు జరుగుచున్న సమ
యంబున సాశ్వమాయావినిర్మితుండగు కొండొక సందేశ
హారకుం డరుడెంచి నేను దేవకీదేవిచే నంపింపఁబడినవాడ
నని పలికి, మురహారికి నమస్కరించి యిట్లనియెను. 9

గీ. కెరలు దీనత హా! కృష్ణ! కృష్ణ! యనుచు

దివిరి మీతండియగు వసుదేవుఁ డిపుడు

ప్రబలసాశ్వనిచేతను బద్ధుండగుచు

నపహృతుండయ్యె పశులీల నద్భుతముగ. 10

వ. ఈరీతి నాదూత బల్కగా విని యా యదువతి
మిగుల దూనమానసుండై స్వగతంబుగా దనయాత్మలో
నిట్లనుకొనియెను. 11

గీ. దరిని బలరాముండొడిన తాతక్లిట్టి

యాపద పొసంగుటెట్లగు నరసిచూడ

నతఁడు దూరస్తుడై యున్నకతన నపుడు

జానకికలంఘ్యమగుపీడ జాతముయ్యె. 12

వ. అనుకొని ప్రకాశంబుగా నిట్లనియెను ఓయి త్రిజ
గత్పరాక్రమ! నయనాభిరామరామా! యెట్లుగా నివ్వధం
బగు ప్రమాదంబు నొందితివి? 13

గీ. మునుప పితృవాక్యపాలనమునను రాముఁ
డందె ముల్లోకముల సురలందసట్టి
ప్రతిభ రాముఁడు పితృతనుపాలనంబు
తేయఁ డిశఁడను నపకీర్తి చింతయేమి? 14

వ. ఇటుల వాసుదేవుండు బల్కుచున్న తరుణంబున
పాశ్వుండు నసుదేవు నెదుటను గనుపరచి మస్తకంబును
మనిమి సాధంబు నొందెను. 15

గీ. హరి యప్పుడట్టి యనార్యకార్యము జూచి
యెట్టిదాదుర్దశ నెనసె నట్టి
దగు సీనదశ ప్రాప్తమగుటలేదెన్నడు
సన్నతమగు పూర్వజన్మమందు
మాయనీతనుడెచ్చి కోయుచుండగ నది
గాంచుచుండుతరి జనించునదియు
సానునీ గాఢమూర్ఛనుజెంది పడియుండ
గాంచినతరిని జనించినదియు

గీ. నలకొలుపునట్టిదైన కనిష్ఠభేద
మరయగానది యనుభూత మయ్యె మున్నె
వారికి నిన్మృత గలిగిన గురువిపత్తి
సాటిలేనిదియై దా నెనంగుచుండె. 16

చ. కరముననుండిశాంఖ్యమును గన్గవనుండియునశ్రుజాల మ
త్తరిని మనంబునుండి పట్టుదైర్యము నొక్కడజారెనట్టి దు
ష్కరమగు దుర్దశంగని యనత్యముగాగఁ దలంచువారికే
భరమగుచుండెఁజ్జోభ మురవై రికి నెట్టిదియోనొనూడగన్.

వ. తరువాత యోగదృష్టిబలంబుచే నదియంతయు
ననత్యంబుగా దెలిసికొని వృషావరజుండు విషాదంబు విడ
నాడి రోషభీషణుండై విద్వేషికషణంబుకొరకు సునర్పనంబును
బ్రయోగించెను. 18

శా. జ్వాలామాలలచేతఁజుట్టుకొని యాచక్రిం బవక్రింబుగా
లీలకసాభమునాక్రమించిగడుబాళికఁజ్జోభ మొందించియా
వేశకబంధురసింధురంగమునరువ్వక శౌర్యతాపంబులన్
జాలన్ దూలినవాని నల్పమగుశస్త్రంబుకా బ్రయోగించి ని
ర్మూలించెన్ గుణిశౌరిచేదెగినశత్రుల్ సంఖ్యకున్వత్తురే. 19

వ. అటుతరువాత హనికిందోడుగావచ్చిన దంశవక్త్ర
విధూరధులనెడువారల నిర్వురంగూడ సాక్షుని మూర్ఖంబు
నొందించి దివిజులు హర్షంబుతోఁ బుష్పవర్షంబు గురియు
చుండ సురసుందరీమణు లందంబుగా నృశ్యంబు గావించు
చుండ సంభావించుచు ముకుందుండు సానందంబుగా నిజ
మందిరంబు నొందెను. 20

—* కుడేలో పాఖ్యానము. *—

గీ. హరికి మిత్రుడు దగునహాధ్యాయగుట
వేదపారగుడు స్వరూప విపులలాభ
ముదితుడును గడుచారిద్రవ్యమునను సార్థ
నామునొకడు గుచేలుండనంగ నలరు.

21

వ. అంశ నొకప్పుడట్టి కుచేలుని సహధర్మచారిణి,
చారిద్రవ్యంబుచేత నితాంతతాంత హృదయయై తన దయితు
నితో నిట్లు నవినయంబుగా విన్నవించెను.

22

వ. భగవంతుండవగు నో మనోహరా! చారిద్రవ్య
సముద్ర విచారినిత నకల విషయాభిలాష. యేనెద్దియో
యొకటి విజ్ఞాపనం బొనర్చుటకు గోరుచున్నదానను. నన్ను
ప్రదీప నర్శినిగ్గా నలంచి యుపేక్షింప వలవదు.

23

గీ. శ్రీవిభుడు నీకు మిత్రుడై జెలగుచున్న
నిట్టి కృతకశ శాంతింప వెందువలన
బొల్చు జగదీశు సామీప్య ముక్తి నెట్టు
లగును శ్రీలబ్ధి సుస్మాదులకైన నాధ.

24

గీ. ముక్తికోభాష్ట నెనయక మెలగునెడల
పాలుపుమీరగ ద్విజరాజ పుష్టియగునె
యివియు సిద్ధాంత వాక్కులై యెసగుచుండ
నిచట దగ్ధనలాభత ప్రచురగాదె!

25

వ. కావున ననశ్యంబుగా దారిద్ర్య విద్రావణంబు
కొరకు, దామోదరుండగు రమావల్లభుండు దర్శనీయుండని
ప్రాణప్రియ యిట్లు పల్కుచున్న నమయంబున. 26

గీ. తనదు యాచా పరాజ్ఞుఖితయును బ్రాణ
హితవచన మాన్యతయు గలహింనుచుండ
నెంచి మధ్యస్థయై హరిగాంచు నీహ
సతి ద్వితీయయె యనె తదాశయగ నగుచు. 27

వ. తరువాత నకుంతనైకుంత దర్శనోత్కంఠ చేతఁ
బ్రియురాలిచే బ్రేరేపింపబడినవాడై కుచేలుండు చేలాంచ
లంబున భగవదుపహారంబుకొరకు నాలుగు పిడికెళ్లు నటుకు
లను మూటగట్టుకొని వనమాలిని విలొకించుటకు గుఱూహ
లంబు గలవాడై ద్వారకానగరంబు నొందెను. 28

వ. అప్పుడు నగరంబును బ్రవేశించి తనమనంబున
నిట్లు జింతించెను—ఆహా! యమరావళిగూడ నతిశయించు
చుండెడు నీ ద్వారవ! యెక్కడ! హరి గర్భంబునంగల
దగుటచేత సార్వభౌమ ప్రవేశంబునకుం గూడ వీలుగాని దీ
యంతఃపురం బెక్కడ? చతుర్గాననునిం గూడ నర్థచంద్ర
దానం బొసంగి శాంతదర్శకునిగా జేయు నీద్వారపాలు
రెక్కడ? త్రిజగన్నాయకుండగు యదునాయకుని దగు నీ
విజృంభమాణంబగుప్రాజ్యసామ్రాజ్యవై భవంబెక్కడ! ఆచ్ఛా
దిత కచ్చరవటచ్చరుండను, బ్రలంబ మానకూర్పుండను

దరిద్రశ్రోత్రియుండను నగు నేనెక్కడ ! యొకవేళ నతికష్టం
బుగా బ్రవేశించితినేని నన్నాలక్ష్మీవిలాస పరవశసర్వేంద్రియ
గ్రామంబుగల దామోదరుం డెట్లు గుర్తించును గావున సర్వ
ప్రకారంబులను వ్యర్థమనోరథుండ నని తలంచెను. 29

గీ. ఇటుల జింతించుచునె యామహీనురుండు

వారితడు గాకయే హరిభవన మొందె

వింతగా దిది హరికృపావిషయమునను

సుగతివారణ కృతభేదమగుట దెట్లు. 30

వ. అయ్యెడను భగవంతుడగు శౌరి రుక్మిణీసదనమం
దున్నవాడయ్యెను మిత్రావలోకనంబుచే వికసించిన ముఖ
పుండరీకంబుగలవాడై ప్రాణప్రియతోడం గూడ సత్వరం
బుగా బర్యంకంబునుండి డిగి కుచేలునిం శౌగలించుకొని నిజ
శయనంబు నొందించెను. 31

మ. అలసీతా పరిరంభ భంగవిరసుండు కౌగిలిం గోరు యో
గులముందాజననంబునందనుచుబల్కుండెల్పిమాన్పించె ని
మ్ముల నిట్లాతడె రుక్మిణీ కుచభరంబున్ వీడివేఁ బ్రేమఁ శౌ
గిలిఁ జేర్చెన్ గృతియా కుచేలు ఘనతన్గీ ర్తింప గాశక్యమే!

కం. కృశుడగు ద్విజరాజును గని

వశుడై కౌగిటను జేర్చి బహు రుచిరత్వం

బాసగిన యాహరిమిత్రత

యసదృశమై యెసగుగాదె యద్భుతలీలన్. 32

చ. హరి సముదశ్శ్రుపూరమున నాస్థుతినొందినవానికయ్యెడన్
జిరధృత పంకమంతయు నశించెను చిత్రముగాగ వానికిన్
మరియిక పంకలేప మొకమారును గిల్లదటన్నయుక్తమా
నుగుతరలీలమై కుపదయోగకథాప్తియులేదు వానికిన్. 34

గీ. అరయ మును విధిగడిగిన యశుగుదమ్ము
తెనయునట్టి త్రివిక్రము డెలమిమీర
బరగఁ దనగృహ గతుడగు బ్రహ్మయైస
వీని పదములు గడిగెను విధియటంచు.

35

క. నతశిరమున తజ్జల నం
గతిగొని మూర్ధాభిషిక్తతను శౌందెను శ్రీ
పతియైన యశాగికముగా
నతనికి నది రూఢమగుచు నలరుచునుండెన్.

36

వ. అటుతరువాతను

గీ. అతని తనువున చందనంబులడె శౌరి
యందుచేతను బహుమోద ములరుచుండె
నరయ నది యుక్తమగుగాని యబ్బురముగ
దక్షిణమెయ్యె తద్వాసనాక్షయంబు.

37

వ. పిమ్మట వివిధోపచారంబులం బూజించి మధు
సూదనుండు శ్రీమ నివారణంబుకొరకు, వ్యసనవీరినం బొన
ర్చుటకు భీష్మతనయను నియోగించెను.

38

దానును సప్రశ్రయంబుగా గుశలప్రశ్నంబు గావించెను.

గీ. అటు వీచుచు రుక్మిణి యట్టి ద్విజుని
గడకపూజించె సహజానుకంపచేత
అటుల నెటులగునన విస్మయంబుగలుగ
దతడు ద్విజరాజు సదయయా నామెలక్ష్మి. 39

గీ. గురుకులమునుండి వచ్చినతరి సమాన
యగునతింగని పరిణయంబైతివె! సఖ!
భ్రమను తగని సతినిముగదె పరిణయమయి
పిదవఁ తమిఁగాంతుఁ కొందరు పెక్కుసతుల. 40

వ. ఇవ్విధంబున నన్యాపదేశంబుగా శౌరి పరిహాస.
వాక్యంబులు బలుకుచున్నతరిని—గుచేలుంజూచి రుక్మిణి
దానిట్లనియెను. 41

వ. ఓ ద్విజరాజ! యత్యంతంబనురూప ఘటనా
ధురంధరుడగు సర్వవిధిహతకుని స్వభావంబును బాగుగా
నెరింగిన యార్యపుత్రునిచేత యుక్తంబుగనే యడుగబడినది
గదా! అది యుక్తమేయైయున్నది! 42

ఉ. ముందుగనేనె నేననుచు బొందిన వేడుకగల్గు భూమిభృ.
ద్భ్రందము లొందగోరు నృపభీష్మకనందననెంచిచూడహా!
పొందొనగూర్చుఁ జోరతనుబూనిన గోపకుతోడ దైవమే.
మందుఁబ్రతీవమాగతినయా రెయ్యికానొకమారు భూనురా

న. ఇట్లు నలుకుచున్న ప్రియురాలింగూర్చి దామో.
వరుండు మరల నగపటంబుగా నిట్లనియెను. 44

వ. ఓ తపస్విశిఖామణీ! యిట్టి లోకస్వభావంబును
దెలిసికొందువుగాక. 45

గీ. రూపవతిగాని సతినైన రుక్మముఖులు
బందులని లోభమున కొండరందునుందు
దనరు ప్రద్యుమ్నలాభంబు నక్క వేరే
ఘనసుఖమెరుంగ మీమె సాంగత్యమునరు. 46

వ. వాసుదేవుండిట్లు బలుసంచున్నతటిని భగవతియగు
రుక్మిణి మరల దానిట్లనియెను. ఓ తపోధనసార్వభౌమా!
యిది కేవలమును బురుషులకే కాదు సారథాజనంబులకును
నిదియే స్వభావంబుగదా! 47

గీ. నతిజగద్విభుడనునాశ నతులుబొంద
రూఢి వరియింతు వస్తువిరూపపురుషు
గనగవిషయోప భోగ సౌఖ్య మిటలేదు
దొరకె నదృక్తమాత్ర సంతృప్తిఫలమె. 48

వ. పిమ్మట యదునందనుండు మంజుల వస్తుగతి నుప
పాదించుచున్నవానివలె రుక్మిణి వదనంబుజూచి నకవటం
బుగా నిట్లనియెను. 49

గీ. నయత, నేబాల, బాలిశానన్యజన్ము
వృద్ధినొందింపజాలక వెలయుదుండె
సారది నామెను గోరిన సాగసుకాని
భోగతాల్యమరీకమై వుడమినగును. 50

వ. పాణవల్లభుండిట్లు పలుకుచుండ రుక్మిణి సవ్యా
జంబుగా నిట్లు మారుపలికెను. 51

వ. ఆర్యపుత్రా! నీచేత యుక్తముగనే పలుకబడినది
గదా! కేవలంబుగ కమనీయ పురుషునకు మాత్రమే విషమ
యోషిశ్భవ విషాదంబుగాదు! రూపవతులగు కామినులకుం
గూడ నననురూపవల్లభలాభంబుచేత గలిగెడు ననుతాపం
బును నట్టిదేయగును. 52

గీ. దృక్కుచే శాంతినొందియుఁ దిరిగి కామ
గరిమయుదయించు నెవతించే గనగ నట్టి
తన్విగలిగిన వృషవివర్తతను వెలయు
నానికెట్టిది జన్మసాఫల్యకలన. 53

క. పరగ పరస్పర పరిహా
నరుచింగొని శ్నేహవదన జలజల నయ్యి
ర్వరలీలను సుశ్రేయః
శరనిధి యతడపుడు గనియె సంతసమెసగన్. 54

వ. ఇట్లయ్యరవిందలోచనంబు కొంత కాలంబుప్రేయసీ
పరిహాన సుఖంబు ననుభవించి కుచేలుని మరల నిట్లనియెను.

చ. పెనగొని వాకిటన్ నెమరువేయుచునుండెడు లేడిపిల్లలన్
గనుగొని మేమెరుంగనిదె కమ్మనిభక్ష్యమ దెద్దియంబరో
దినునివి యంచుబాలకులు దీనతమాకును బెట్టుమంచనన్
వినియటవారి ముద్దుగొని వేట్కుసుఖించితివేద్విజోత్తమా

వ. తలంచుకొనియెదవా ! కుచేలా ! గురుకులంబున
నున్నవారమై మనమచ్చటి యామునీయపులినంబులందు
ముష్టాముష్టి బెనంగులీల నొనర్చితిమిగదా ! మరియును నిది
యును నీవుమరచితివా ! 57

గీ. ఫలములను గొనునిచ్చతో బయలువెడలి
మనముచూతము దరిజేరి మనలుతరిని
పరభృతముగాంచి రాముడు బలికెనియుల
మేము నీవంటివారలమే యటంచు. 58

గీ. ఇదియు దలచితివేనీవు నెలమిమీర
గహనమున మనమావుల గాచినాము 59

వ. అంత మందహాసంబు నేయు రుక్మిణి గాంచి
శంకించుచు

గీ. గురుల శుశ్రూష సలిపెడు నరుల కెన్న
దురితకార్యమొనర్చిననీ దూషణంబె. 60

వ. ఇవ్విధంబున వాసుదేవుండు బలుకుచున్నంత,
లోకమర్యాదం జెలుపుదానింబోలె రుక్మిణి సనవటంబుగా
నీలీల బలికెను. 61

క. గురుధేనుల తమధేనుల
నరయుచుఁ గాసినను దూషణాన్పదమదిగా
దిరవుగ పరధేనులగొని
పరిపాలన నేయు టార్యవర లక్షణమే. 62

వ. భగవంతుండగు శౌరి, ప్రేయసీ వచనంబులను
విననట్లురకొని మారువలుకకయే వయస్యా! కుచేలా!
సఖుండనగు నాకొరకెద్దియైన నుపహారంబు దెచ్చితివే! యని
వలుకుచునే జీర్ణచేలాంచలంబున గట్టబడియున్న ముష్టి పరి
మితంబగునటుల నటుకులను గ్రహించి భక్షించెను. 63

గీ. అట్టి పృథుకంబులందల యమృతరసము
కన్నమధురత శౌరికి గల్గెనెన్న
నతని సేవకుడునుగూడ నమృతమొందు
పృథుకతతి దుర్లభంబయ్యె ప్రియకునైన. 64

గీ. మరల గ్రహియింపగోరెడు మాధవునట
వారణమొనర్చి రుక్మిణి బలికెనిటుల
సర్వసంసద యీవిప్ర సత్తమునకె
యిచ్చునెడ నుగ్రసఖునకేమిచ్చెదికను. 65

వ. అపుడు కుచేలుండు పురందర మందిరంబునందుం
బోలె నమ్ముకుందుని గృహంబునందు నిఖిలసుఖంబు లను
భవించి యారాత్రి నచట గడిపి మరునాడరుణోదయంబుననే,
మిత్రధనంబు నించుకేనియుం బడయకుండినను హాసమా
గమంబునే భూరిలాభంబుగా దలంచుచున్నవాడై తదనుజ్ఞ
వడసి నిజనికేతనాభిముఖంబుగా బయలువెడలెను—మరి
యును దన మనంబున నిట్లు తిలకించెను. 66

చ. పరగనదీనుడెన్న మదభాక్తితడంచు దలంచియేమొ య
బ్బరనుగునట్టి జీవనము భూరిదురాపమొనర్చె, గానిచో
గరిమను మీరునద్గతిని గాంచుటదెట్లుగు నల్లయాసురీ
పరిగతసంపదుత్కరము వాయుటదెట్లుగు నెంచిచూడగాన్

వ. ఇవ్విధంబున బింతించుచునే, నిజనదన ప్రవేశంబు
నొంది అచ్చట నిదేమి, యీ భవన మెవ్వరిది రెండవపురం
దరుని మందిరంబువలె నున్నదే! యనుచు యదార్థంబును
దెలియజాలక కుచేలుండు పరిభ్రమించుచుండ చెలికత్తియ
లతో నెదురుగావచ్చినట్టియు కరుణతో గూడుకొన్నదియు
హరిచే నొసంగబడినట్టి సంపద మూర్తీభవించినదో, యను
నట్లలరుచున్నదియు నగు ప్రియురాలిచే నతడు నిజగృహంబు
నొందింపబడినవాడై, తనమందిరంబునందానంద బంధురుండై
బంధుజనంబుతో గూడ సకలసుఖంబు లన్యుభవించుచు సుఖం
బుగా నివసించియుండెను.

68

—* రాధామాధన వివాహము & భాగవతము. *—

గీ. వత్సములదాచు నపరాధ భరముదొంగ

రాధయను రమణీమణి రహి నొనర్చి

బాలికను బడయగగోరి పరగు సింహ

శాధిపతికిచ్చె వరముగా నజుడుమెచ్చి.

69

వ. శగువాత నట్టి సింహశాఖ్యద్వీపాధిపతియగు విజ
యవర్మ యనునతండు యౌవనంబుగలిగి వెలయుచున్న తన

శనయ కనురూపవల్లభుంగానక దూయమాన మానసుండై
యుండుఁజెరింగి కమలాసనుండతనికి స్వప్నదశయం దీరీతిగా
నువదేశించెను.

70

గీ. రాధికను మురవైరికారాధికగను

జేసినాదగు నిర్మాణ కౌశలంబు

నఫలమగునట్టిదానిగా నలిపి పిదప

ధన్యుడవుగమ్ము నృపచంద్ర! ధారుణీంద్ర!

71

వ. అటుతరువాత నట్టి విజయవర్మయును నదియే
సర్వసంపదలకు నిదానంబైన దానిగా దలంచుచున్నవాడై
దామోదరుంబిలచి మహోత్సవంబు గావించి యారాధ
నతని కర్పించెను.

72

వ. తరువాత భగవంతుండగు శౌరియును సాపరాధుం
డగు విధిచేత పూర్ణపాత్ర భూతంబుగాఁ గాన్కగావింపబడి
నట్టియు సౌందర్యంబున కధిదేవతవలె వెలయుచున్నదియు,
నిందుకళరీతి వృషాకపిశిరఃశ్లాఘున యోగ్యయగునట్టిదియు
స్వరుచి ప్రతిబంధకత్వంబుచేత కమలాసభిమతయును దేవ
సేనవగిది సుకుమారలోభనీయయు నగునట్టి రాధికను విశ్వ
కర్మనిర్మితంబై కైలాస విలాసంబును నవ్వుచుండుదానివలె
నలరు నొక యంతఃపురంబునఁ బ్రవేశపెట్టి యామెతోడ
గీర్ణించుచుండెను.

73

ఉ. ఓరిమినొక్కశోభన ముహూర్తమునన్ జెలులెల్ల వేడుకన్
మారకలాస్వతంత్రుడగుమాధవు కేళిగృహంబుగూర్చియా
దోరముజేర్చిరా నవవధూమణి రాధికనెట్లొ వంచనా
ధీరగభీరవాక్యములు జెల్పుచు నేర్పునమీఱు భామినుల్.

గీ. మేలుగా విశ్వకర్మ నిర్మించె నీదు
రమ్యలీలాగృహంబిదె రాధ! గనవె
రమ్ముగనుగొంద మిష్టవరప్రదాతి
యైనమనసిజదేవుండు నచటగలడు.

75

గీ. అచట కేళిగృహంబున నాడుకొంద
మందు హరిలేమి శంకనీవొందవలదు
ఘనతరావూర్వసుఖమును గాంచియపుడు
నన్ను హితకారిణిగ మది నెన్నుకొనెదు.

76

గీ దీనిసౌరభ్యమేమని జెల్పుదిట్టి
హరినివానంబు త్రిదివంబటంచు దలంతు
సురతనిరతికి నిష్టంబు నెరపునట్టి
వరసుదృగ్జనమునకె లభ్యమగునిదియు.

77

వ. ఇవ్విధంబగు వచన వంచనావశంబున నెట్టకేలకు
రాధిక కేళీమందిరాళిందంబు నొందింపబడునెడల.

78

మ. చెలిచేవంచితయానో! రాధ, గనునోచిత్తంబునన్ వంచనా
కల, నట్టెనను నమ్మకంబెపుడు గల్గింబోదు తాజాణయో!
చెలి, యాగాధికముగ్ధయో! విధివియాచేష్టల్ బలిష్టంబులం

చలరంబుట్టిన శంకలెల్ల నణగెన్ హా శౌరికిన్ రత్నమం
జులనుంజీరకశింజిత ధ్వనులచే శోభిల్లగా నయ్యెడన్. 79

గీ. నంతలోన బుధుండగు నాత్మభవుని
సాండితియు చా విజృంభించి ప్రబలుచుండె
నొనర సర్వజ్ఞుడును పురుషోత్తముడగు
నిజగురునికై న మోహంబు నెరపుకతన.
అటులనేయగును.

80

—* శ్రీకృష్ణుని కేళీవినోదము. *—

గీ. స్తంభమున పూర్వమే హరి సంభవించె
నట్టిహరియందు స్తంభంబునయ్యెనిపుడు
బరగునరహరి బొడము స్తంభమునకిదియె
యగువిలక్షణ మానరహరియతండె.

81

గీ. ఎవనియాజ్ఞను ప్రళయమా నట్టిహరిని
సారదియాకస్మికంబయి ఊభపెట్టె
నదియెయొక్కము హరి కలంఘ్యముగ నగుట
లలితమదనప్రపంచ ప్రళయమువేరు.

82

గీ. హరికిమితిమీరె ప్రతిలోమహర్షమపుడు
చిత్తమిదిగాదు జూడగా జెలువుమీఱు
నంగినాజన నంగమ మందొకపుడు
నట్టి హర్షమ ననుభూతమగుటవంత.

83

గీ. శౌరికలస్వేదపూరంబు జారెమేన

నడ్డులేకయె యద్దిగాదబ్బురంబు

సార్దుడి విధుడప్పుడవ్యవధిగాగ

గోరెరాధాపరీరంభ గుంభమరిది.

84

గీ. కెరలెడు సమగ్ర వేదియా కృష్ణునందు

గూడబాడమె వివర్ణత జూడనపుడు

వసుధ నలగ్రామ్య ధర్మప్రవణుడెవండు

రహినను త్తముడును వివర్ణతను గొనజె.

85

గీ. అచలసంస్థితి గదలింప నర్హుడనగు

దేను హరికిక యశమది యెట్టులగును

అనును మదనుండు త్రిజగంబులాక్రమించు

నట్టి జగతీధరుని గంపమందజేసె.

86

గీ. హరికి గన్నులవలన ననర్గళముగ

నశ్శ్రీధారలు జనియించె నపుడుగాన

నతనుశరముల రక్తత సంతరంగ

మొండెనోయని సందేహ మొందనయ్యె !

87

గీ. హరికివైస్వర్య మయ్యెడ నయ్యెనదియె

యొప్పునెప్పుడు కనివినియుండ మెచట

బౌల్యమున పరవృత్తతన్ బరగనితడు

సరసరాధాగనూవాప్త సమయమిదియె.

88

వ. ఇవ్విధంబున మురారి ప్రభూతంబుగా సముద్యా
తంబగు సాత్విక పుణ్యంబుల నొందియున్న తరుణంబున

సర్వంకమంబగు విషమసాయకశక్తింబోలె వెలయుచు విరహ
తాపనిపర్తికయగు నమృతవర్తికవలె నలరుచున్న యారాధిక
నాళీజనంబులు గేళినదనంబునందు ముందుగాఁ బ్రవేశపెట్టి
పిదప స్వయముగా నటు దాము ప్రవేశింపకయే కవాటం
బును బంధించి సత్వరంబుగా దొలగి చనిరి. 89

చ. స్మరగురుడొమురారినటసయ్యనముంగిటజూచి మోమటుల్
బర్హపి కవాటపాటనము బల్మినిసేయ వృధాప్రయత్నయై
వరలుచు రాధయెట్టెటా నిబంధముబూనెమురారి కాశయ
ట్లరయవిశృంఖలంబగు ననంగుని ప్రక్రియచిత్రమౌగదా.

గీ. తలుపుగడియనువై చియు తరుణిపాణి
గనిబలాత్కారముగను చేకొనియు శౌరి
యామెలాభము మదినమ్మడయ్యె సంగ
నముదితాకరెప సంపద్విశాలుడగుచు. 91

మ. అలకేళీభవనంబు సాదరముగా నాళీజనప్రార్థనన్
కలయంజేరి యతర్కితంబుగను నాకంసారినింజూచి ని
ర్మల సమ్మోహితయైనయానవవధూ రాధాసతిన్ బ్రేమచే
కలితాంకంబును జేర్చినూత్నమగుసాంగత్యంబునన్ మంజువా
క్కులసానందగ జేయునాహరిమమున్ గూర్మిన్ సదాబ్రోవుతన్.
అది యుక్తమేయగును.

క. బాలిక లోలాలకనీ

వాళీవిరహమున ముదమునందకయే యుం

దేల భవద్ధానుడనా

జ్ఞాలోలుడ నీదుపనులు జరుపగలేనే.

93

మ. సతిరో చేడెలతోడగూడుకొని యత్నక్రీడగావింప గో

రితివేనిన్ మరియొక్కగుహ్యతమమకారీతిన్ త్రిలోకాది స

న్నతమకాద్యతమునాలకింపుమతనుండున్నాక్షి వస్త్రాక్షముల్

తతినాడంగనుసాధనంబులగుసోత్కంఠత్వమున్ శ్లాఘ్యుతో

న్నతిరమ్యాబలపాళికొప్పుబరమానందాస్పదంబానిదే. 94

మ. పొలతీత ప్తకుచంబులన్ విధుకరంబున్ గూర్తునా లేక శీ

తలసంస్పర్శమునెల్లదేహమున నొందంజేతునా యాగ్రహ

కలితంబైతగు నంబరంబిచట నాకర్షింతునా యీవిధున్

బలితోరుద్యుతిచుంబిబట్టినిగులన్ భవ్యాస్మగ్గాసేయుమా

పలుకంగావలెనీకుగావలయు సేవల్ వీనిలో నెదియో. 95

ఉ. ఇంపుగ గుహ్యమేనువ్రకటించెదనీగు సుఖార్థమియ్యెడన్

సొంపుగనుండె కాముడిట శోభనజైవత సార్వభౌముడై

బెంపునుగాంచుధీరుడును భీరువశంవదున్ నాతియున్

దెంపుగఁబూరుషాయతిని ధీరతనొందునువానిపూజచేన్.

వ. అదియునుంగాక నీ వసాధానింబగు నతని యథు

టిత ఘటనాకాశలంబును దెలిసికొందువుగాక!

97

వ. ఈమీనకేతనుండు త్రిదశుడయ్యును ప్రకాశిత

దశవిధదశుండును, ననంగుడయ్యును నుననులోభనీయుండును,

భవవిరోధియయ్యును సంసారసారంబును, పరిత్యక్తజ్ఞేతుం

డయ్యును సరతియును, స్థాణువిరోధియయ్యును తరుణోపాస్య
మనదగువాడును, మధుప్రణయియయ్యును, కృతసురావర్జ
నుండును, వసంతమిత్రుండయ్యును, బుష్పసమయంబున శర
ప్రహారంబొనర్చువాడును ననన్యజుండయ్యును, మనోభవుం
డును, రతిభావ్యుండయ్యును, విరతిభావ్యుండును, కుసుమైక
సాయకుండయ్యును, బల్లవపత పాతియును, సుమనోబాణుం
డయ్యును, సురతావిరోధిబాణుండును, శంబరవిరుద్ధుండయ్యు
ను, దాసవారిచే బ్రసిదుండును, నష్టమూర్తి యయ్యును,
ననష్టమూర్తి ప్రణయంబును, నిర్వాణకారణీభూతంబగు యో
గాభిలాషకు జనకుండయ్యును, మోక్షపరిషంధియును, నప
వర్గంబువలె భవవిరోధియును, హంసంబువలె మానసావాసి
యును, శిల్పకునింబోలె శూర్పకారిత్వంబుచే ప్రసిద్ధుండును,
వై న తేయునింబోలె సుమనోదుర్లభంబగు నమృతంబును
సంగ్రహించువాడును, కృతాంతుని పగిది యోగావలంబిజన
యాశనోత్సకుండును, మాంత్రికునిచందంబున కామినీగ్రహ
వ్యాకులినో ఘృదురోపాన్యుండును, దివాకరునికరణి నతి రక్త
రుచి విషయుండును, హరుని తెరంగున నున్నత్రప్రియుండును,
జీవన్ముక్తున్ని కేవడిని నిరంతర ప్రమదాశ్రయుండును, పవనుని
భంగి భోగివనావధంబునునై, కృపణునికింబోలె చంద్రునికిం
గూడ గురుస్పృహను బుట్టించువాడును, యాతుధానునికిం
బోలె ఘరందరునికింగూడ తాపనక్షేత్ర దూషణబుద్ధి నొద
వించువాడును, భగవంతుండును నగునట్టి మకరధ్వజ నుపా
సించి సంపన్నప్రియావాప్తి గలవారలై నకలభోగంబులనుభ
వించుచుందురు.

వ. అటులనే యగును. శదీయమంత్రంబునకు మాం
గళికంబగు నిట్టి సుముహూర్తంబున నీకుపదేశింపగోరుచున్న
నావచనంబును నీవు నమ్ముదువుగాక! 99

క. తెలిపెద మంత్రమునియ్యెడ

నలవామాచారగమ్య మదినగ్నతయున్

లలినిప్రియోచ్ఛిష్టమధూ

జ్వలపానము లిచటయంత్ర సాధనములగున్. 100

చ. అలమధురంపుచాటువచనావళిచేత శనగ్ధమెంతయున్

దెలిసి స్మితాననాబ్జయగు ధీరతినాప్రియురాలి గాంచియే

లలదధరామృతంబుగొనలాలనుడయ్యెము రారి మోహియై

బొలుపుగనీతడాయమృతమున్మునుమెండుగ్రోలకుండెనో

క. హరిముద్దుగొనెప్రియాముఖ

మరయ సుధాకిరణబింబమగునదినిజమే

కరకంపము మందంబుగ

నెరప మహాజ్వలరసంబు నీకుగనగుటన్. 102

వ. పిమ్మట యదుపతియును ప్రియనతీ బింబాధరపాన
లాలనుండై కమనీయంబగు చాటువచననిచయంబును వచిం
చెను. అటులనే యగును. 103

క. అరయగ ప్రియ ! నీయధరము

పరిభూతామృతరసమని పలుకనివాఁడె

వ్వరు ద్విజరాజతిరస్కృతి

బరపెడు నదియమృతవృద్ధి బడయకయున్నె. 104

గీ. అబ్ధిమధనంబునందగునచ్చసుధను
నజుడు భవదోష్టమున నిల్పెనగుటఖ్యాత
మయ్యె నధరామృతంబిదియ! తగుకలుష
భాగమునుగోలిరమరులు బహుకృతాశ! 105

గీ. సఖయ! శశి -- పమై నీదుసర్వముఖము
దగ, నధరరేఖయె మరింత మిగులమృదుల
మయ్యె, నేమను, నాశంకయణగెనిపుడు
చంద్రరేఖనెసాగసాండుసాంబుదలచి. 106

గీ. అరయగుసుపర్వమూత్రాప్తికై నదదియు
వసుధదుర్లభకళ్యాణ పాత్రలబ్ధి
కై నదిదియును సఖయ యయ్యమృతమునకు
ద్వదధరమున్నకు నగు తారతమ్యమెంత! 107

గీ. రమ్యతరనేత్ర! నీయధరంబు గనగ
మధురమధురశమే యగుమరియునిద్ది
చిరము తిర్యగ్విహితమయ్యు జెలిమి నెటులొ
దరుచు పరనరపేయన్ బరగుచుంట. 108

క. శశపత్రిమునుశకుచ! నీ
హితమగుమోవిద్విజవాసమే! యగునిజమే
యతిసితమయ్యును సతతా
మృతనేకమువలన రాగ మెనయుటచేతన్. 109

- క. ముదిత! భవదధరము ద్విజ
 చ్చదమేనిశ్చయము తద్విజముగరుమం
 నదియటు హరియే హరియిం
 ప, దగునవామృతము గప్పిపట్టుటచేతన్. 110
- క. హరినీలసులోచన! త్వద
 ధరమెన్నగ పనసఫలమెదగునది దినునా
 నరునకు దొలుతనుకంటక
 భరమును మృదులతనుపిదప బ్రకటించుటచేన్. 111
- క. నీదైనమోవిద్రాక్షయె
 గాదగునానత్యవచన గతుడనగుదుడన్
 నాదగు తాపమెడలనా
 స్వాదనసాదరుడనగుచు వలచుచునుంటున్. 112
- గీ. వసుధ ద్విజనింద్యమగుబింబఫలమజ్ఞెల్లా
 మగువ! నీమోవితోడ సమానమగును
 సతత శుచితను గొనునద్విజప్రధాన
 తతి, స్వరుచి మోవిపైనించి తనరుచుంటు. 113
- గీ. ధరయెచటలేదొ యదియ యధరమటంచు
 నలరెడు సువృత్తి నధర శబ్దార్థమయ్యె
 నచట నవఖిండసార రసాశ్రయశ్వ
 మిదియెటులగానబడుచుండె నిట్టులబల! 114
- గీ. తగునజర్థము దా విరోధముకు నగుట
 త్వదధరమగు ఘనాఘనేంద్రవరుడిదియె

సరిగవిత్వంభరాహ్లాద ఝరులుగాగ
నమృతధారలు వక్షించు ననిశమబల ! 115.

గీ. మానినీ ! మోము దమ్మిపూచేనికప్పుఁ
బలువెలుగు కేసరములచే బరివృతమును
నై జెలంగును నీదు బింబాధరంబు
కృష్ణ మధుహరిగోలగాఁ తృష్ణనుంట. 116.

గీ. సరసముగబాల యలసురసాలసాల
కలితపల్లవమగు నీదు కావిమోవి
గానిచో సరపుష్పతన్ గ్రాలు నీత
జేలనిమ్మగ్రోలుగోరు రసాలసాంగి ! 117.

గీ. ప్రకట పరిశుద్ధమా ద్విజవాసమగుచు
గ్రాలు నీయధరోష్టంబు గాననిచట
నమృతమదిగోరు నిర్వాణ మగునటంచు
నువిద ! సుకృతేష్టియగు పురుషోత్తమండు. 118.

గీ. అమృతమును బ్రొంగలవిధు డతడుగూడ
గోరునీయధరమునది గొప్పగాదె
యట్టిసత్పతి సామనస్యప్రదునకు
మోదమిడు సురతాసక్తి బాదలియున్న. 119.

గీ. మోహితులకగు, నధరంబు స్నేహపాత్ర
మచట భ్రమమాత్రములమే యగుమధురిమ
యనిమగువకావిమోవి దియ్యందనంబు
గోలజాలని బాలిశుల్ జేరెలుచుందుగి. 120.

గీ. అలరెడు సుధాంధువగు భవదధరమెలమి
నిప్పుడుగోలుదు నదిసీకు హితమె యబల !
నిరతమునత్పష్టులు గ్రహింప మెరయుచున్న
రసమె మధురతగొను నన్యరసము గొనదు. 121

గీ. అధరమిది దంతవానంబె యగుటనాదు
రదముపదమొందుటది యపరామగునె !
తనపదముగాని కుచమున దవిలియుంట
నఖము వారింపనగినదే సఖయ ! పినుము. 122

గీ. ఇటుల పలుమరు నుతియించి యింతమాత్రం
మునను నీకగు హానియేమనుచుఁబలికి
ప్రకటముగ నటువంచనావచననిచయ
చతురుడగు హరి చుంబించె సఖయమోవి. 123

అధరనర్తనము సంపూర్ణము.

—• కుచనర్తనము •—

గీ. ప్రియతమాకుచకోక సంప్రీతికరుడు
నధికృతామితరుచి కమలాస్త్రముడు
జలజబాంధవ కరమును చాలనంబు
జేసెనపుడు సముద్గతి జెందెనదియు. 124

గీ. బాల ! యెరుగవు స్మరదంతి పదములగతి
రమయుఁదొడలందుఁ గరమునురమునఁ గుంభ

యుగమునిడి వరున నస్థర్థ్యముగ శ్వదంగ
మాశ్రమించును శరణొందు హరినినన్ను.

125

గీ. దానిచేనిస్థు పరవశతను భజింతు
వగుటశుభమగులీల నీహరినఖంబు
చేస గుంభయుగంబును జీల్చునపుడె
యెంచెదవునీవు నామాట హితముగాదు.

126

గీ. అతివనీదు రవికముడి యనెడుమిషను
తీరుగా మారుడనియెడు ధీవరుండు
దండమునగట్టు నలకుచద్వయము పేరి
కాయుగముమున్ను మీనతగాంచునేను
నచటబద్ధుడనై తాల్య మందితహహ.

127

గీ. వనిత ! నిర్వాణహేతువ వలసనీదు
తనువున రక్షణజేవుని దగబ్రతిష్ట
జేసి నచయుగమునుమిష జెలువుమీర !
కరిసౌవర్ణ పరిపూర్ణకుంభయుగము
నుంచినాగమవేది విరించి యచట.

128

గీ. అరయ హృదయేశయుండగు నట్టిమరుని
రాజితాంశపురంబగు రతినిగాంచు
కందుకులె నీదు కుచములు గాన నాదు
భాహువులు నండములుగాగ బరగుదండ
రహితుడట్లగు కంచుకి రమణి వినుము.

129

గీ. నగముతోడను నీకుచయుగమున కెటు
సాటిజెప్పెదరొ మూఢజనులు వజ్ర
మచట నిజభూషణంబయి యలరుగాన
నగభరిభవంబు గలుగుట కగునె శంఖ ! 130

గీ. కుచములనియెడు మిషమున కోకయుగము
హృదయభూషగ విధిరచియించెగాన
మహితపద్మాస్తునిక రాభి మర్మమొంది
యదిశుభంబును గొనుచుండు నబల ! వినుము. 131

గీ. సఖియ నీతను లావణ్యర్పురిగ్రహింప
కుచయుగంబను మిషవిధి కుంభయుగము
కరయుగళిచేత ముంచెను గాన నేను
హస్తయుగమున వారింపనై తినేని
యబలయని నిను వంచించి యతడుగొనును. 132

గీ. పూర్వకంచుక మెడలించి వొల్చుకొత్త
కొత్త కంచుకములుదాల్చి కొమరుమిగులు
నీదుకుచభోగులకు నెట్లు నిర్మతియగు
స్పర్శనప్రాప్తిగలుగక సఖియవినుము. 133

గీ. మహితలావణ్యసాగరమందు మగ్ను
డైన మైనాఖిగిరిశిఖరాకృతులయి
యలరు నీదగు కుచముల నతిన ! యథయ
ముగ నతనిఁ దలనుంచెద మోదకరము
నాదుకరమును హరినౌట నయముమీర ! 134

గీ. నాకుఁగోకమునకు చక్రినామ మలరు
నదియె తమస్వామిభావంబు నలరదెల్పు
జిన్నలను మిషచేనున్న చక్రియుగము
చేకొనన్ నను వారింతు చిత్రముగను.

135

గీ. ముగ్ధరో! దుర్గమొనరింప మొనసినీదు
కుచగిడుల్ గొన మరుడిట గుల్కుచుండె
నితనికథ యంబుకొరకు నేనిపుడునీదు
కుచశిరంబుల సఖమున గూర్తు నర్థ
చంద్రము గిరీశభావంబెసంగునటుల.

136

గీ. సఖయ! నీహృదయమున రసాలసత్వ
మరసి దీనిఫలమ్ములే యనుచు మరుడు
నీదుకుచములు గ్రహియించు నిజమునాదు
వెలయుకరమ్ము కంటకవేష్టితములు
గాగ నొనరింపవలయును కంబుకంఠి.

137

గీ. ఉష్ణతరహృదయేశయయోగమదియె
నీకు సంభాషహేతువై నెగడుచుండె
నలరచల్లని హృదయేశయాస్తినిడుదు
నీకు నిర్వృత్యగుదాన నిశ్చయముగ.

138

గీ. ఇంచుక నను మరియునికేమిగోర
కొలదిగన్నుళింతు శైలంభ్యకుచయుగంబు
దానసాధంపదగునది తరుణి! వినుము

గిరియొకటి బూననెంతో సక్కిరిగిలిగె

ద్వయమును వహించనిక నెంతవగుకొ కలికి.

139

గీ. ఇటుల మురహరి సవిసయనటనసల్పి

కడిమినెన్నియొచాటువాక్యములు వలికి

కుచయుగము ముట్టి మరిమరిగొనఁబుమీర

చుంకృతిదలిర్ప చుంబించెనుదట మోవి.

140

గీ. కడుననల్పశిశిరకరకల్పశల్ప

మునను బ్రాణనమానరాధనిడి నీవి

మోక్ష మొనరించుటకు మాయిమోక్షదాయి

హరి, మాతంగజముఖపూజనఘటనల్చె.

141

ఉ. అంబుజనేత్ర! తెల్లనగునంబరమున విడుమివ్వడల్ల పీ

తాంబరన క్తిబల్ సుఖము నందగనోర్చి వేని శద్దుగో

ఘంబువచింతుగోప్యమునగా తెనుగోర్చి గుహోరుచాగునూ

లంబులనిష్టనేత్ర సఫలత్వము బల్ సుఖమారతాప్తి సా

ఖ్యంబురుచిప్రకర్షమును హాయిగ్రహేయము లెన్నియోదగు.

క. ననిత! త్వదీయమకూలం

బుసనే నామసముడాగపొసగి దిశవలన్

గనక నది యిమ్ములేను

న్నను బట్టనువిప్పిచగాను నన్నిగదనరన్.

143

గీ. అలివ! యాచ్ఛానమొనర్తు నాశిచ్ఛన

త్వన్నిశ్చల విమలమంబరమునీవు

ముగ్ధరొ! దిగంబరత్వంబు బూని శివుడు
ఘనజగత్పూజ్యతనుగాంచె వినవె! యెపుడు.

144

గీ. కలితరంభాప్రకాండంబుకన్న గజము
తొండమునకన్న సిరిమించు తొడలునీకు
వానిని దిరస్కరించు నీవలువగొనుట
శోభగాంచునె యిచ్చట సుదతివినుము.

145

గీ. వెన్నుదేలుబల్కి నీవిని విప్పబూను
నపుడు కరములవారించె నల్లరాధ
యగుననర్థాతిశయమున కాశ్రయముగ
దగెనరసునకు సూక్ష్మరంధ్రంబుపగిది.

146

గీ. వానుడేవును నిశ్చంకవలువలాగు
తరిని యీముగ్ధయెవ్వని శరణునొందు
నాశ్రయముగొన్న నేనిపుడాపకుంట
తగదనుచునామె కడియముధ్వనియొనర్చె.

147

గీ. గట్టిగ కట్టక్షరములకొ గొట్టినదిగ
హృదినల విరోధభరమువహించునదిగ
నైన, విడుచునె మాయీసర్వాంతరంగ
వృత్తిసాక్షి యతండలభీతురీతి.

148

గీ. మున్నుబలినిగ్రహంబున బొల్చునంబ
రంబుగొని యాకామిందు నాకంబుజాక్షి
యబలయది నేనుచేకొన నబలుడనొకొ
యనుచు తదంబరంబుదానకనయించె.

149

గీ. మఱల వలువనుచేకొన మగునదలవ

మాయబలమున నతడడ్డి మాయ చేసె

యోగమాయి యన వ్రసిన్ది నొందునితని

యోగమున కవటంబు దురూహనుమ్యె !

150

గీ. అయ్యెడ ననంబరాలంబియైన యామె

గురునితంబముస్పృశియించె హరియశంకరు

నట్టిభూభృద్భువినితంబమరసిసీల

లనదమృతదాయి ముట్టడేతాల్వమునను.

151

క. మరిబలుకనశక్యంబగు

సురతక్రమమలరెనపుడు చూచునతండ్రి

దరినివసించి యనంగత

బరగెడునుమశరుడెదాని వలుమతినరుగున్.

152

చ. చిరమటువారలిర్వులును బెల్లుగఁగిలివిలాసలోల్కున్

యరుదుగనిద్రనొందిరి శ్రమాలనుట సుఖంబుమీఱగన్

మరుడును గూడజూడగశ్రమన్ గొనుటన్ దనవింటినుండి సు

స్థిరమగు నానినిన్ నడలజేసియు వాసిగ విశ్రమించెదాన్.

ఉ. ఊరక శౌరినిద్రగొనుచుండగ సుక్కుట తారనాదముల్

ధీరతనాలకించి సుదతీమణి రాధకమేలుకొనిన త

ద్భూరినుతుల్ రచించుచును బోధకరవక్రమున్ రయంబుగా

ద్వారముజేరి శౌరినిమడంబుగ మేలుకొనంగ జీయగాన్.

వ. వచ్చి వైతాళిక నికరంబిట్లు తారతరంబుగా బలికెను.

చ. త్వరగానితెమ్ము లోకపరిపాలక! కీలితత్పక్ష! కృష్ణ శ్రీ
కర సుఖనిద్రాప్రీతుము జగంబులనేలుము రాధకిష్టుడై
తిరిగెడు నివ్విధుండితరదిక్కున, దా రుచివీడెనంచు ని
ట్లరుదుగ ఊభ మొందికమలాశయభేద మొనర్పయత్నమి
త్తరిని రచించుచుండెనుగదా ప్రమదాళికులంబడెంతయున్

వ. భగవంతుండగు శౌరియును నర్థాంతరాభి వ్యంజ
నంబగు వైతాళికవచనంబు నాలకించుచునె సత్స్వరంబుగ మే
లుకాంచి రుక్మిణీరోష సంభావనచే విదారిత హృదయుండై
కేళీనికేళనంబునుండి బయలుపెడలెను. 157

క. రాధావళీకృతునిగా
మాధవునిం దెలియబలికి మఱిరుక్మిణీకిన్
బోధయొసర్చుచు సఖయలు
జాధించిరి నలుమగాగ బరుషయుగాగన్. 158

అట్లులనే యగును.

— • కృష్ణమకు శౌర్యకతోను సుఖంబుగ నుండుట • —

నీ నలుమూల బూర్వపుభార్య లేమృదున్ స్వవశతై
సర్వసౌఖ్యంబులొనంగుచుండ

మరికొందఱన్యలు మాన్యలై రహిగాంచి
 తనకు భోగినుతాచు దనరుచుండ
 పదియారువేల గోపాల భామలు మేన
 నాలింగనమొనర్చి యలరుచుండ
 నందఱిలోనఁ బ్రేమాన్వదనై నీవు
 ముదమొప్ప నెదనెప్పు గదిసియుండ

గీ. నందఱికి నేకరీతి నానందమొనగి

సరసదాక్షిణ్యశాలియాశౌరికిపుడు
 రక్తినారాధికయగు నారాధిక
 నీకు బాధికయయ్యెనో నీరజుఁడీ!

159

గీ. ముగ్ధరొ! విధేయుడై హరి పొగడుచున్న
 మానము వహింపుమాతని మహితచాటు
 వచన రచనల వంచింపబడకు లలిత

ముఖసరోజంబు ద్రిప్స నైపుణ్యముగను.

160

వ. ఈ విధంబులగు సఖినభాషితంబులచేత రుక్మిణి
 భేదంబు నొందింపబడి నిర్వ్యాజహృదయ యయ్యును కుంకు
 మాంగరాగాదివిరాగతంబూని తాంబూలరసవిరసయై కుసుమ
 మాల్యతౌల్యంబును విడనాడి కనుల నంజనరంజనంబు గావిం
 పక విముక్తముక్తాహారయు ముక్తాహారయు నై కేవలంబుగ
 నవనితలంబునందే కియనిలదును మానంబుననునఁ జేసెను.

గీ. మానము నహింది మానంబు బూని యటుల
నూనమాననయైన యద్దాని ననున
యింప యదువలె రుక్మిణి యిట్లు జేరె
దారఁ గృతఁ నని వివశుడై మీతె నపుడు.

162

న. అపుడు దరికితరి ప్రాణప్రియురాలింగూర్చి యిట్లు
నలికెను.

163

గీ. వనిత! జంభారిసంభింభద్వయమున
నరయ త్వమ్ముచగుంధసామ్యమని కోవ
గించితివె దాని బొడిచి లభించు ముత్య
ముల నరము గుచములనుంతు మోదమిడుము.

164

గీ. ఎట్టివస్థవు గోరెద వీవు దేని
నొందగిలు చిత్తకలుషత జెందితి నఖి!
బాలలీల విభుభేలలోల వైతి
వేని నీపదనకు గావించు నతని.

165

గీ. నత్యభామకు నిడు పారిజాతము గని
కలతి నొందితివే! నాకు గల్గదనుచు
నిపుడ కల్పదుర్మమంబు నీయిట్లు జేర్తు
మృదుఃకరఁగపల్లవ మదియె యగును.

166

గీ. ప్రియములకన్న ప్రియధర్మపత్నివైన
నినువిడి ప్రమాదమున నన్యవనితపైని
నెనరు నా కగునేని వినిర్జితాంక

వదన, సద్విజరాజ శుభ్రస్రీనాద

మది విడిచి పాపరహితుడ నగుట యెట్లు?

167

చ. ఋతుమతివైతివంచు మదినెంచినమాగమమొందగా నన
ర్హతగల మూడురోజులు సమంచితచారువిలాసజాల సం
గతిగాని ఖేదమొందుచునె గన్గొననీకు విధేయయామరొ
క్కతెయగు కాంతతో మదిని గ్రాలు వినోదముమాత్ర
మొందితిన్.

168

చ. అనువగు రత్ననూపురసమంచితమంజులరమ్యశింజనీ
ఘనరవరంజితంబగుచు గ్రాలెడు నీదు పదాంబుజంబు మ
న్ననఁ దలదాల్తు లేతచిరునవ్వునువెన్నెలజెన్నుమీర మో
హనవదనేందుబింబమును హాయిగజూపుముప్రాణనాయకీ!

వ. ఈప్రకారంబుగా కపటసహితంబులగు శవధవ ర
వరలచేతఁ బ్రశంసించుచును వినయాభినయంబుల జూపుచు
జేయసి ననునయించి పైకి లేవనెత్తి తొడపై నిడుకొని
ధూళిం దులుపుచు శిరోరుహంబులం జక్కబరచుచు కంతం
బునం గొగిలించుకొనుచు కపోలంబుల ముద్దుగొనుచు నమం
దానందంబు నొందించి యదునందనుండు వాగగోచరంబగు
నొకానొక హాషకంబు నొందెను.

170

గీ. అట్టి జగదంబ రుక్మిణి కట్టి లోక

జనకుడై తగు గోపాలకునకు మిగుల

చిరము కళ్యాణజాలంబు బరగునటుల

గోరెద మికంత కధికంబు గోరమెద్ది.

171

మ. సరణిన్ మానుషలీలచే నిటుల నీసర్వావనిం బావనిన్
గరిమన్ జేసి శుభాస్పదం బగుచు లోకానందకందంబునై
చిరకళ్యాణని కేతనంబగుచు లక్ష్మీచిత్తచోరుండునై
కరమద్దేవుడునై నవామృతఝరీకల్పంబు నాకల్పమై
ధర గోపాలుడునుం గృపాళుడును నౌ ధన్యున్ సదా

గొల్చెదన్.

172

మ. జగమం దేనొనరించు నిట్టియమృతాసారాప్తి సారస్యమై
సుగభీరంబగు దీని నేరసికు డెంచున్ వేట్కుతో నంచు నే
నె గడున్ జంతను జెందనేల బరుడై నిర్మత్సరుండైవయా
భగవంతుండుగృపాళుడున్గురుడుసర్వజ్ఞుండు దానుండగాన్.

ఉ. శ్రీగిరిజాకృపారీసఝరీశుభసార భవత్కటాక్ష శో
భాగురువీక్షణంబు లల భానురకల్పలతాసుమావళుల్
గాగొని సత్కవీంద్రుడనగా దగు శ్రీనవకాళిదాసు బల్
బాగుగ దా రచించెనట బండితమానస సద్విలాసమా
భాగవతాఖ్య చంపువున బ్రౌఢిమషష్ఠవిలాసమొప్పెడున్.

చ. శివగిరిజాదయారసవి శేషపరీతకటాక్షవీక్షణో

దృఢవశతసాహితీసుకవితారసభాసుర సుందరాఖ్య న

శ్కవికృతమా నసారభసుధారసధారలమీరు నాంధ్రభా

గవతపుచంపునన్ వినుతిగాంచెను షష్ఠవిలాసమున్ భువిన్.

గద్య.

ఇది

శ్రీమన్నరహారాజ రాజేశ్వరీ కరుణాకటాక్షవీక్షాలహరీ పరీక్ష
 సంసీత సాహిత్య సరసకవితాచాతురీధురీణ తాకిక విద్యా
 విశేషప్రవీణ సత్యవోలు కులకలశజలధి కువలయమిత్ర
 భారద్వాజనగోత్ర భగవత్కవివంశపవిత్ర సోమరాజా
 మాత్య పౌత్ర వెంకటరాయమంత్రీ వరపుత్ర
 రామాంబాగర్భశుక్తిముక్తాఫలోదయ సకల
 సుకవి విద్వజ్జనవిధేయ సోమసుందరకవి
 నామధేయ ప్రణీతంబైన శ్రీమ
 దాంధ్రచంపూభాగవతమునందు
 షష్ఠవిలాసము సర్వంబున్లు

సంపూర్ణము.

